

A
37
506

i 11970881

Bibli:	Ornitaria
GRANADA	
Sala:	B/
Estante:	64
Numero:	135

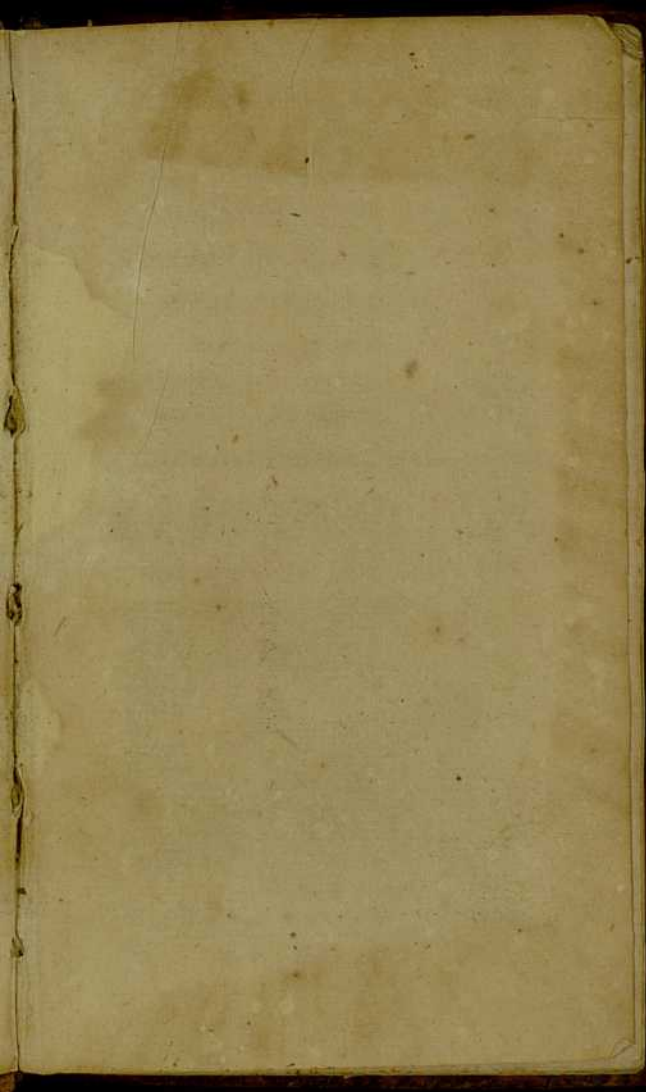
BIBLIOTECA HOSPITAL REAL GRANADA	
Sala:	A
Estante:	37
Numero:	506

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

11970881

Bibli:	Militaria
GRANADA	
Sala:	B/
	64
	135

BIBLIOTECA HOSPITAL REAL GRANADA	
Sala:	A
Estante:	37
Numero:	506

4

R 15721

GABRIELIS NAVDÆI,
PARISINI,

Eminentissimorum Cardinalium,
FRANCISCI à BALNEO,
FRANCISCI BARBERINI,
IVLII MAZARINI,

ac demum Serenissima

CHRISTINÆ - ALEXANDRÆ,
Regina Suecorum, Gothorum & Vandalorum,

BIBLIOTHECARI,

EPISTOLÆ,

Nunc primum in lucem prodeunt.

GENEVÆ,
Sumptibus IOH. HERMANNI WIDERHOLD.

MDCLXVII.

UNIVERSITARIA

GEAT

1883

RECEIVED

1883

1883

1883

1883

1883

1883

1883

1883

1883

1883

1883

1883

1883

1883

1883

1883

1883

1883

1883

1883

1883

1883

1883

1883

1883

1883

1883

1883

1883

ILLVSTRISSIMO,
Nobilissimoq; Viro

HENRICO LVDOVICO

HABERT,

EQVITI DOMINO DE MONT-
MOR, COMITI CONSISTO-
RIANO, AC LIBELLO-
RV M SVPPPLICVM
PROTO-MAGISTRO.

IRARI noli, Li-
terarum & Li-
teratorum Me-
cenas Amplissi-

DEDICATIO.

Musarum Patronos omnes sibi conciliare , suas diuitias Eruditos docens, suas delicias Principes, atque Reges ornamenta sua , dum Bibliothecas illustres tot excitauit, ordinauit & curauit, librorum editiones varias, nomenclaturas ac pretium memoria tenens , quot singula tulere Sæcula. Per ipsum enim vixisse libros & librorum summum helluonem fuisse
nul-

DEDICATIO.

nullus ignorat, licèt eo-
 rum suavi succo nun-
 quam saturatus, atque
 laudum plenus, quan-
 tum homini fas est, fe-
 bris fuerit extinctus Ab-
 bauillæ, prout videre
 est in eius Elogio & Epi-
 taphio equentibus. Qua-
 re tenerrimum illum in
 Literatos amorem tuum
 enixè deprecor, vt Opus
 hoc posthumum beneuo-
 lè velis suscipere, tum ob

DEDICATIO.

Iatrophysicas Quæstiones in eo excitatas, tum ob Auctoris, cui non parùm fauebas, & Amicorum ipsius, nominis haud parui, ad quos illæ familiares diriguntur Epistolæ, amœnioribus Parnassii floribus adornatæ, splendorem. Gaudebunt superstites illi, gaudebis & ipse plurimùm Nau-dæum insuper Reipublicæ Literariæ historiam
fine

DEDICATIO.

sine fūco contexentem
audire ; illius Epistolica
liquidem conuersatio si-
gnificat etiam quidquid
in toto Musarum ambitu
peragatur, quid Auctores
hi moliantur, quid illi pa-
trarint, quid & edant illi.
Quapropter non asperna-
beris, vt spero, *Vir In-*
comparabilis, singularis
obseruantiaē erga Te meae
specimen hoc tenue, ne-
que dedignaberis illud.

*

5

DEDICATIO.

pro tua bonitate tan-
quam præludium pro-
pensissimæ nostræ in tua
voluntatis obsequia.

Addictissimus, ac humillimus

tuus

ANTONIUS DELAPOTERIE.

TYPOGRAPHVS

LECTORI, S.

NON requires, a-
pinor Beneuole
Lector, quare
prelis Parisiensi-
bus Epistolarum hoc Opus
non habeas demandatum,
Auctoris vti partem habes
Elucubrationum maximā,
quando noueris nihil ab Au-
tographo, quem habeat An-

PRÆFATIO

tonius Poteria, characteris
 illius interpretator non igna-
 rus, mutilatum, nec ab eo-
 dem Exscriptore quidquam
 omissum, sicuti facile dijudi-
 care poteris, si cupias ipsum-
 met Autographum, nunc
 aservatum in Bibliotheca
 Illustrissimi Domini Henri-
 ci Ludovici Haberti Mon-
 morij Libellorum Supplicum
 Magistrorum Decani, inter
 Clarissimorum Virorum
 raros Codices Manuscri-
 ptos, huic Editioni nostræ cō-
 ferre.

AD LECTOREM.

ferre. Neque verò requires,
 quare ferè vicennium ab
 Auctoris interitu jam solùm
 in lucem prodeat hoc opus, si
 etiam noueris sumptus neces-
 sarios ad omnia illius vnum
 in corpus edenda Opera su-
 perfuisse; curam Editionis
 acceptatam fuisse à Doctissi-
 mo, Dilectissimòque suo ami-
 co, Reuerendo Patre Ludo-
 uico Iacob à S. Carolo Cabi-
 lonensi, Ordinis Carmelita-
 rum, Regi Christianissimo à
 Consilijs & Elemosynis, qui,

P R E F A T I O

quod potuit, eius in commen-
dationem egit, & collegit à
Viris clarissimis, redegit-
que unum in Libellum typis
elegantissimis Cramosia-
nis, anno MDCLIX. sub hoc-
ce Titulo, V. Cl. Gabrielis
Naudæi Tumulus, com-
plectens Elogia, Epita-
phia, Carmina tum Lati-
na, tum Gallica variorum
Cl. Virorum, cui accessit
Catalogus omnium Nau-
dæi Operum. Ex quo Li-
bello decerpimus ad tanti
Viri

AD LECTOREM.

*Viri vita sufficientem notitiam eiusmet Elogium à Cl. Viro Petro Hallao eloquentissimo Oratore, Iuris utriusque Doctore & in Academia Parisiensi Regio antecessore & Poëta, necnon Epitaphium à nominato R. Patre Ludouico Iacob. Hor-
tatus est etiam sepius à Editionem Operum Naudæi peragendam Adamus Framezelle, eius Amanuensis, tum ex mandato in ultimis, tum ore & scripto, quo-*

PRÆFATIO

niam cum ipso varias, comi-
tis in speciem, potiusquam
Amanuensis felices per Eu-
ropam susceperat peregrina-
tiones ad ingentem illam E-
minētissimi Cardinalis Ma-
zarini locupletandam Bi-
bliothecam, ac demum ordi-
nandam illam Serenissima
Christina Regina Suecorum,
Gottorum & Vandalorum;
quapropter spem Editionis
Operum Patroni sui videns
emortuam, hoc Opus Episto-
larum sepeliri noluit in tene-
bris,

AD LECTOREM.

*bris, sed illi lucem quasiit à
supradicto Poteria, Conso-
brino suo, lectu difficilem illi
consignando Autographum
ad ipsummet enodandum,
atque describendum, ut Ty-
pographicis inseruiret operis,
quod eo pridem in Literatos
amore confecit, quo Celeber-
rimi Patroni, heu! quondam
sui, Petri Gassendi Opera in
folio, sex in Tomos diuisa,
Lugduni nuper accurauit &
emendauit, quibus est præfi-
xa Illustrissimi Domini Mō-*

PRÆFATIO

moryj Prefatio Et summi illius Philosophi Vita ab ingenio, doctrinâque ornatissimo, Samuele Sorberio. Debes etiam plurimum, Beneuole Lector, curis doctissimi Caroli Sponij, Doctoris Medici Lugdunensis, qui Literatorum in gratiam, ac speciatim Eruditissimi Guidonis Patini, in Academia Parisiensi Medicina Regij Professoris suicarissimi, Auctoris Amici singularis exsecutus est quod potuit ad difficiliora

AD LECTOREM.

scriptionis enucleanda, & ad hanc Editionem accelerandam. Auctoris latinitatē efferre non conamur impræsentiarum, quia manifestam omnibus esse putamus tum ex juvenilibus eius, tum ex virilibus Opellis, quæ politioris ubique Romanæ Gentis elegantiam sapiunt; quare hacce frui, quam si benignè excipias, animum dabit ad Volumen alterum Epistolarum ad Clarissimos alios viros scriptarum.

PRÆFATIO.

quas nancisci nondum potuimus, publici juris faciendum; spem enim ejus nobis facit Poteria, studio flagrans indefesso Rempublicam juuandi Literariam.
Vale interea.

GABRIE-

GABRIELIS NAVDÆI

ELOGIVM,

A Cl. V. Petro Halleo I. V.

*D. & in Academia Pa-
risiensi Regio Ante-
cessore & Poëta.*

VÆ ad insignem
eruditionē com-
parandam præsi-
dia conferunt, GABRIELI
NAVDÆO fermè univer-
sa adfuerunt ; Patriæ &

ELOGIUM

sæculi eruditio , solers in-
 genium , indefessus in stu-
 dio labor , otium , libro-
 rum copia, cultissimorum
 hominum consuetudo, &
 mira in scribendo facili-
 tas. Hoc ineunte nostro
 sæculo natus est Parisiis in
 Parochia Sancti Mederi-
 ci, ex honestis parentibus,
 qui puerum à tenera ætate
 lectitandis libris ultrò ad-
 dictum , & apprimè di-
 scendi cupidum, omni cu-
 rà ac diligentia educan-
 dum

AUTHORIS.

dum esse statuerunt. Itaque, ubi per ætatulæ vires licuit, virorum Religiosorum familiæ ad pietatem & ad studiorum elementa instituendum protinus ab iis commendatus est: tum Academia Parisiensi traditus, humaniores literas hausit avidissimè, ac duos illius temporis celeberrimos Philosophos, Ianum Cæcilium Freyum, & Petrum Padetium, eâdem animi alacritate audivit,

ELOGIVM

Artiúmque lauream satis
 maturè meruit. His com-
 munibus studiorum fun-
 damentis feliciter jactis,
 quam ædificii formam
 superstrueret, dubius tan-
 tisper hæsit. Sublimita-
 tem Theologiæ & ejus
 præmia Amicorum qui-
 dam ostentaverant : ad
 Philosophiam tamen &
 Medicinam deflectere
 maluit. Itaque studiis u-
 triusque deinceps totus
 incubuit, ut Physicæ com-
 pa-

· A V T H O R I S .

parandæ & variis libellis
conferibendis , quorum
nonnulli jocantis , mul-
tâque rerum cognitione
luxuriantis ingenij vim &
naturam, aliqui eruditio-
nis in Adolescente jam
maturæ fructum ostende-
bant , se parem præstite-
rit. Ea res illum protinus
insignem famâ extulit.
Henricus Memmius in
Senatu Præses infulatus,
qui scientiæ culmen atti-
gisse vulgò dicebatur , ac

ELOGIVM

doctos præclarâque ingenia, quorum vis ingens tum effloruit, præmiis ad se vel amicitia alliciebat, NAVDÆVM aliquandiu detinuit. At cùm ipse Medicinæ cepto studio fortiùs insistere meditaretur, Patavium, quæ omni studiorum genere florentissima Italiæ civitas est, se contulit; unde suum opus omni curâ promoventem patris interitus, rerûmque domesticarum ratio

ante

AUTHORIS.

ante vertentis anni metas
 invitum revocavit. Age-
 bat eà tēpestare XXVIII.
 suæ ætatis annum , quo
 præclarum ingenii , elo-
 quentię & eruditionis spe-
 cimen edidit. Scholæ Pa-
 risiensi jampridem in mo-
 re positum est , Oratores
 ferè in singulis Facultati-
 bus deligere qui egregia-
 rum Artium candidatos,
 per biennium publicis
 certaminibus comproba-
 tos , studio , quod iisdem

ELOGIUM

ad Doctoris gradum &
decus aspirantibus ex mo-
re decurrendum est, di-
missos, in solemni civita-
tis concursu, singulos pu-
blicè commendent. Eam
tū provinciam NAVDÆO
Medicorum Schola com-
muni consensu imposuit,
nec expectatione suâ exci-
dit. Ipse enim id muneris
tantâ industriâ, tantâque
famâ implevit, vt, cum
propter absentiam studii
scholastici intra proxi-
mum

AUTHORIS.

mum biennium decur-
 rendi finibus exclusus
 fuisset, ad illud tamen
 cum aliis, qui jam propè
 medium confecerant, ab
 universo Collegio admis-
 sus sit, ac munera non ex-
 iguo pretio digna ipsi
 oblata sint, à quibus abs-
 tinuit. Ex eo egregiâ no-
 minis gloriâ inclytum Pe-
 trus Puteanus, sanctissi-
 mus literarum hospes, de-
 cus & fautor, Ioanni
 Francisco Cardinali à

ELOCIVM

Balneo eminentissimo S.
 R.E. Principi commen-
 davit, à quo protinus in
 familiam adscitus, am-
 plissimæ Bibliothecæ pro-
 curandæ præpositus, &
 ab epistolis Latinè con-
 scribendis habitus est.
 Deinde verò cum jus ac
 stipendium Archiatri Re-
 gii Princeps Christianis-
 simus Ludovicus XIII.
 ipsi concessisset, Doctoris
 Medici insignia in Aca-
 demia Patavina publicè
 & ho-

AVTHORIS.

& honorificè promerita
recepit, quibus novam di-
gnitatem adornaret. Cùm
decennium & egregiam
industriam in honorato
illo contubernio consum-
pisset, & eo nomine Car-
dinalium Collegio proba-
tissimus fuisset, non ca-
ruit, qui suo Mœcenate,
quem mors ipsi eripuit,
destitutum, & reditum in
Galliam meditantem re-
tineret. Cardinalem An-
tonium Barberinum, pro-

ELOGIUM

ximâ summi Pontificis
 Urbani VIII. cognatione
 & amicitia illustrem co-
 lere maluit. At Cardinali
 Richelio, cujus consiliis
 res Gallicæ tum regeban-
 tur, ejus operam requiren-
 te, is relictâ protinus Ita-
 liâ tanti viri voluntatem
 sequi necesse habuit. Ejus
 tamen conditione diu uti
 (breui enim post interiit)
 non potuit. Rursus igitur
 vacuum Cardinalis Ma-
 zarinus, in quem Anna

Au-

AUTTORIS.

Austriaca impuberis filii
tutelam Regnumque ex
Regio conjugis testamen-
to administrans , rerum
curam transmiserat , oc-
cupavit. Illustri Viromagna
animo agitante , tan-
tam librorum omnis ge-
neris congeriem intra
paucos annos per Euro-
pam ferè universam con-
quisivit , eamque Biblio-
thecam instruxit , ut alia
nulla numerosior , nulla
locupletior , nulla opti-

ELOGIVM

morum quorumcumque
 librorum cùm typo, tùm
 manu exaratorum supel-
 lectile ornatior, omnibus
 retrò sæculis extitisse me-
 moretur (Curam eiusdem
 Bibliothecæ, nunc è laigi-
 tæ Collegio Mazarineo,
 Sorbonæ Doctoribus cō-
 credito, demandatam
 Domino Securiensi Priori
 Francisco De la Poterie,
 & Eminentissimus ille, &
 adhodiernum vsque diem
 Hæredes eius fidam sunt
 experti.

A V T H O R I S.

experti.) Exinde turbis civilibus rerum arce Regni-
que finibus ejectus est
idem Cardinalis: cum eo-
dem cessit & ipse N A V-
DÆVS, sed interjecto tem-
pore, & in regionem lon-
gè diffitam distractus.
Christina Suecorum Re-
gina inaudita, si sexum
spectes, variæ eruditionis
fama per orbem celebra-
batur, & ad se, quos po-
terat, egregiè literatos si-
bi notos, quâ literis, quâ

ELOGIVM

præmiis evocabat. Ipsa
quoque Bibliothecam di-
ligentia & sumptu non
mediocri sibi instruxerat.
Ad eam ordine digeren-
dam & ditandam NAV-
DÆVS ab eadem invitatus,
eò, concedente Cardinali
Mazarino, profectus est:
sed cùm rei propositæ ne-
cessariam operam navis-
set, tædio illius Aulæ, cu-
jus priscam simplicitatem
ac fidem nonnulli literati,
gratiam malis artibus na-
cti,

AUTHORS.

cti, corruperant, Patriæ-
 que recepta tranquillitate
 pacatōque civium diffi-
 dio, respirantis desiderio
 affectus, ad reditum se
 comparavit. Auctus ita-
 que præmiis, & à Regina
 honorificè dimissus, in
 viam sededit: ex cujus la-
 bore collectam febrim
 passus, in Galliæ lumine
 apud Morinos in oppido,
 cui * Abbatis-Villa no-
 men est, ad Somonam an-

* Abbeville en Picardie.

ELOGIVM

no sæculi & ætatis LIII.
 mortem obiit , ac ibi-
 dem sepultus est in Pa-
 rochiali Ecclesia Sancti
 Georgij. Mirâ sobrieta-
 te & vitæ castimoniâ in-
 signis extitit. Toto vitæ
 tempore abstemius fuit,
 carnes conditas , men-
 sæque lautitias oderat,
 nullisq; fructibus, præter-
 quam castaneis avellanis-
 que nucibus vescebatur.
 Procerum ac vegetum
 corpus , acre & prom-
 ptum

A V T H O R I S.

ptum ingenium à natura fortitus fuerat : loquendi libertatem Philosopho verè Christiano dignam etiam apud Primates semper usurpavit. Cum quibusdam de auctore librorum de Imitatione Christi diu multumque rixatus est ; cum plurimis tamen veram stabilémque amicitiam, ac fermè cum omnibus , qui tunc eruditionis famâ florebant, æquabilem consuetudinem coluit.

GABRIELIS NAVDÆI
EPITAPHIVM.

D. O. M.

GABRIELI. NAVDÆO. LVTE-
TIÆ. PARISIORVM. IN. S.
MEDERICI. PAROCHIA. HO-
NESTIS. PARENTIBVS. IV.
NONAS. FEBRVARIIL. ANNO.
M. DC. NATO. MEDICO. PA-
TAVINO. AC ROMANO. RE-
GIO. ACADEMICO. HVMORI-
STÆ PERPETVO. ABSTEMIO.
CANONICO. VIRDVNENSI.
PRIORI. ARTIGIÆ. APVD LE-
MOVICES. INTEGERRIMO.
PHILOLOGO. EXIMIO. POETÆ.
A NATVRA. FORMATO. CVL-
TORI. MV SARVM. CELE-
BER.

EPITAPH. AVTHORIS.

BERRIMO. HENRICI MEM-
 MII. SENATVS. PARISIENSIS.
 PRÆSIDIS. INFLATI. PRI-
 MVM. DEINDE. EMINENTIS-
 SIMORVM. PRINCIPVM. S. R.
 E. CARDINALIVM. IOANNIS.
 FRANCISCI. A. BALNEO. AN-
 TONII. BARBERINI. SVMMI.
 PONTIFICIS. VRBANI VIII. EX.
 FRATRE. NEPOTIS. ET. IVLII.
 MAZARINI. REGVM CRISTIA-
 NISSIMORVM LVDOVICI. XIII.
 ET. XIV. ARCANORVM. CON-
 SILIORVM. ARBITRI. TAN-
 DEM. CHRISTINÆ. SVECO-
 RV. VANDALORVM. ET. GO-
 THIORVM. REGINÆ. BIBLIO-
 THECARIO. VIRO. RELIGIO-
 NE. PIETATE. MORVM. INTE-
 GRITATE. ET. ANIMI. CAN-
 DORE. VERE CONSPICVO.
 VINDICI. VERITATIS. FOR-
 TISSIMO. FIDELISSIMO OM-
 NIBVS. LITERATIS. AMICO.
 SCRIPTORI. VARIORVM. LI-
 BRORVM. VTROQVE. IDIOMA-
 TE. ERVDITISSIMO. REDVCI.
 EX. SVECIA. ABBATIS-VILLÆ.
 APVD. MORINOS VIOLENTA.
 FEBRE. CORREPTO. POST.

EPITAPH. AVTHORIS.

SVSCEPTA. ECCLESIAE. SACRA-
MENTA. DIE. XXIX. IVLII.
ANNO. INCARNATIONIS.
M. DC. LIII. INTER. SVO-
RVM. MANVS. CHRISTIANE.
ET. PIE. DEMORTVO.

F. LVDOVICVS IACOB A' S. CAROLO,
CABILONENSIS, ORDINIS CARMELITA-
RVM. CHRISTIANISSIMO REGI A' CON-
SILIIS ET ELEEMOSYNIS, ETC. AMICO
SINGVLARI AMICVS SINGVLARIS POSVIT

MONVMENTVM AERE
PERENNIVS.

IN-

INDEX
EPISTOLARVM

GABRIELIS NAVDÆI

PARISINI,

AB ANNO ÆTATIS ET SÆCVLI
XVIII.

AD OBITVM VSQVE
M. DC. LIII.

*Secundùm Ordinem Alphabeticum, &
cuiusvis Epistola Numerum &
Paginam.*

NB. Prior Numerus, virgulam (,) post se ha-
bens, Epistolam; Posterior verò puncto
(.) munitus, paginam denorat.

A Llatio Med. 30, 244.
Alfario Crucio Me-
dico 29, 237. 43, 335.
Angelino 40, 316.

I N D E X.

Baldo Baldi Medico 35, 280.

64, 478.

Barberino Cardinali 47, 353.

Bardio, 91, 681.

Bendando 101, 738. 107, 764.

Beuerouicio Medico 55, 417.

59, 442. 62, 467. 65, 484.

84, 632. 95, 708.

Borbonio 80, 605.

Burgo 58, 437. 61, 464. 63,

470.

Caimo Equiti Medico 13,

64. 14, 70. 20, 120.

Campanella 31, 254.

Claramontio 39, 311. 41, 320.

51,

I N D E X:

51,386.73,542.

Clauio Medico 8,33.

Colle Medico 16,78.21,129.

Criucllato Medico 57,434.

Diodato 18,94.89,665.

Durando Antistiti 32,264.

104,752.109,773.

Erythraeo 93,694.97,721.

98,729.99,731.103,749.

105,755.

Fuselet 1,1.2,4.3,11.4,13.

Gaddio 86,644.111,780.

Gassendo 23,142.26,190.28,

221.37,292.46,349.56,

421.

I N D E X.

Gaudentio 87, 650. 88, 657.

90, 667. 102, 740.

de la Grange Medico 5, 16.

Heinsio 94, 701.

Holstenio 53, 408.

Hoyo 96, 714.

Humoristarum *Acade-*
mia 114, 799.

Iouuin Medico 9, 38.

Lagneau Medico 15, 76.

Liceto 50, 371. 72, 531. 77, 581.

78, 586. 81, 610. 83, 629. 91,

676.

Moreau Medico 6, 18. 10,

44. 12, 52. 25, 179.

Moreau

I N D E X.

Moreau filio Medico 44,

141.

Michaloro 34, 275. 38, 318.

76, 573. 100, 734.

Parifano Medico 7, 30. 11,

49. 17, 86. 19, 108. 79, 598.

Perla Medico 68, 509.

du Pré 22, 138. 27, 209.

Reatini Templi Canonicis

113, 786.

Rhodio Medico 52, 395. 67,

501.

Riolano Medico 24, 169.

Santorello Medico 85, 938.

Scioppio 82, 614. 100, 760.

I N D E X.

<i>Servio Medico</i>	36,285.45, 347.75,565.
<i>Slingelando</i>	69,516.
<i>Suaresio</i>	110,776.
<i>Taurello</i>	108,767.112,783.
<i>Thomasino</i>	49,364.
<i>Tortoletto</i>	60,455.
<i>Vbaldino</i>	33,267.54,413. 74,553.
<i>Vecchianello</i>	71,527.
<i>Veslingio Medico</i>	42,324. 66,493 70,519.
<i>Vossio filio</i>	115,809.
<i>Zacchia Medico</i>	48,358.

G A B R I E.

EPISTOLÆ
GABRIELIS NAVDÆI
PARISINI.

I.

*Erudito Iuveni & Amico
singulari, Domino Fu-
zelet, S.*

Aurelias.

I vales, valeo; tuas eo-
dem die, quo & Poli-
ticam, accepi literas,
quibus me de felici,
faustoque aduentu & bona vale-
tudine tua certiore fecisti; quod
certè tanta alacritate gestiens ac-
cepi, quantâ prius animi conster-

* *

A

2 GABRIELIS NAVDÆI
natione mœstus, in describendæ
Politicæ desperationem fermè in-
cideram: hanc tamen bono tuo
fauente Genio nactus in majori
charta vt Collectaneorum no-
strorum partem aliquam faciat,
describere aggredior. Eam & si
quid hoc anni vertentis principio
habeam, Strenarum vice, dum-
modò literis expostulas, accipere
poteris. Scripta & pecuniam Do-
mino Rolando, nunc in Collegio
Crassinorum Tullij facetias ex se-
cundo de Oratore (vt ipse lo-
quitur) venundanti, statim a
discessu tuo tradidi. Dominus
Champagne ea, quæ Iesuitarum
sunt, habet, quorum Pater Mo-
not hoc Brumali tempore versa-
tur in agnis: Proximus auroræ
classicus in antiquitatibus Ægy-
ptiorum disquirendis, vespertinus
verò

verò in funeribus & sacrificiis tradendis, quos Tractatus tibi & mihi meto; reliqui Academiae Classici fulmineo veluti ictu percussi stupent & auriculas demittunt, ex Philosophis nescio qua ratione Dominus Frey coruos delusit hiantes, Dominus verò du Val Annotata tradit ad Politicam Aristotelis; hi sunt flores & purpuræ hac in Vrbe vernantes, hæ studiosorum amœniores deliciae, ex quibus tibi Amicorum optimo & alteri veluti consanguineo, sertum variegato florum colore & genere distinctum colligam, offeram, vt Aurelianensis doctrinae & eruditionis flosculos mihi ad illius ornatum & veluti Corollarium communices, per Tutelares amicitiae Deos enixè rogitans, nec est quod literarum distinctione illud

**

A 2

4 GABRIELIS NAUDÆI
particulare reddam quod est duo-
bus commune & cum sis mihi
unicus & solus instar omnium
Amicorum veluti Coryphæus,

Præteritis melior, majorque futuris,

Idcirco ut hæc Epistola sit no-
stræ amicitiae sigillum & veluti
tessera obsecro & obtestor,

*Nam te fraterno complectar semper
amore,*

*Redde vices, fratrem meque putato
tuum.*

Euryalo & Piladi quoad viuet
quasi Nisus & Orestes, Gabriel
Naudæus: Parisiis scribebam 4.
Octobris, Anno ætatis & sæ-
culi 18.

II

Eidem.

VT primum apertâ tuâ melli-
tos verborum globulos &
ad ter-

EPISTOLÆ. 5

ad tergum vsque decurrentes lineas vix dum finitas conspexi, Latronica breuitatis acumen festinantibus calamis relinquendum esse, stylūque prolixiorē Amicos inter amplexandum, ideoque singulis ad singula Epistolæ tuæ pereruditæ puncta mihi respondendum esse duxi, si prius tamen situm & squalorem, quem ex languentiā improba valetudine tua contraxeram graui expositione abstergere licuerit. Nunquid enim temeritatis & quidem iure maximo argui potes qui procul a Patria, Parentibus haud fretus, amicis nouis aut si quibusdam nouis, innixus, omni ope, & consilio destitutus herculeo nec irritō conatu (tecum enim ut feria sic sales miscere lubet) castissimis sororibus, Nympharum pul-

**

A 3

6 GABRIELIS NAVDÆI
cherrimis , assiduisque gemini
Montis incolis , per noctem in-
ferre tentasti. Debebas equidem
ex hoc intelligere haud minimam
impendere capiti tuo perniciem,
quòd non tantùm Musarum sed
& Mineræ vires minuentis &
Palladis pallorem immittentis
presidia hoc improbo labore per-
fringere studeres, vt videlicet tot
sudoribus emissis, tot epotis lu-
cubrationum fuliginibus tandem
aliquando brauium virtutis & vi-
ctoriæ tuæ signum consequereris.
Scio quidem bellandum esse vt in
pace viuamus , laborandum vt
quiescamus, & quod ait Plautus
*necesse est facere sumptum, qui querit
lucrum*, quoniam vt habetur apud
Cassiodorum, *non est dignus coro-
nari, nisi qui fortissimus meruit ag-
noscere.*

Nec

*Nec jaces in molli veneranda scien-
tia lecto,*

Illæ sed assiduo parva labore venit.

Quodque asserit Ovidius,

*Fertilis assiduo si non renouetur
aratro.*

*Nil nisi cum spinis gramen habebit
ager.*

Excolendum tamen ingenium
esse duco, non obruendum, & ali-
quoties ita relaxandum ut luben-
tius ad intermissa studia conuolet,
firmius inhæreat, attentius discat,
fidelius retineat,

*Arcus & arma tuæ tibi sunt imi-
tanda Dianæ*

*Si nunquam cesses tendere, mollis
erit.*

Illudque commune Ciceronis
ad Tyronem præceptum, ut va-
letudinem curet, tibi per amicitiae
nostræ leges præcipere vellem

8 GABRIELIS NAVDÆI
obseruandum; cui etiam vt lu-
bentiùs incumbas, facit ipsa per
se bona valetudo, res omnium ho-
minibus charissima, qua defici-
ente nec valent studia, nec prodest
doctrina, nec iuuat sapientia. Cur
igitur eam ita contemptui habes
vt toto virium conatu, tota men-
tis animique contentione perdiu
& pernox, saltem quantum ex
tuis literis conijcere possum, ei
aduersa si quæ alia Iurisprudentiæ
studia confecteris, imò sequare.
Hanc ob rem factum esse existi-
mo, vt citiùs mihi, quàm vrgeret
necessitatis meæ ratio, libros quos-
dam remiseris, ne videlicet tibi
hæc studia festinanter prosequen-
ti, & arduum virtutis callem con-
tendenti impedimento forent, &
oneri. Hos tamen, quod obiter
monendum est, non ita squallidos,
putref-

putrescentes & à pristino statu commutatos inueni, vt tot mihi deprecatoriæ satisfactionis pagine deberentur, vrbauitatis Aulicæ, fucataeque amicitiae obsequium potius, quàm veræ dilectionis testimonium. Quod superest mandatis tuis ita morem gessi, vt quaterniones Domini le Normand, qui tunc temporis Aurelias profectus erat, eius seruo tradiderim, & Pœmation a te concupitum non sine ope sudauit salina intincti descripserim, hoc illud cum aliis quibusdam Beatæ Virginis elogiis ex Textore & Patribus velut soteria, addito eleganti cuiusdam Iesuitæ versu in mille modos volubili cum præfenti accipies, quæ omnia tibi aliquid in eius laudem meditati, molientive auxilio esse poterunt, atque meæ vt-

IO GABRIELIS NAUDÆI
cunque res se habeant, propensæ
in te voluntatis, officijque testi-
monium, cuius vt perpetuò me-
moriā atque recordationem
seruo, ita etiam in illius obse-
quium ex multis diuersisque Le-
ctionibus publicis Tractatum Do-
mini Grangierij de Magistratibus
Franco-gallis, foetum tamen Au-
tographum Passeratij, quem tibi
describerem selegi, idem de Ora-
culis te facturum existimans,
quem si hūc descriptum transmit-
tere velis, quemadmodum mihi
pergratum feceris, ita etiam me
non agnosces ingratum. Vale,
Tuus ex toto Gabriel Naudæus.
Parisiis 20. Nouembris 1618.

III. *Eidem*

III.

Eidem.

SI vales , valeo , expectatam
tuam , nec adhuc acceptam
Epistolam , quæ me de bona vale-
tudine studiisque & negotiis tuis
certiorem faceret , vehementer
doleo ; nec satis mihi notum est ,
quid in hac difficultate cogitare
debeam , neque enim tibi nege-
tia & studia esse puto , ut vel tantil-
lum temporis spatium scribendis
literis sine insigni , magnoque illo-
rum detrimento condonare ne-
queas , & multò minus negligen-
tiâ & obliuione nostri , ad illud te
adductum puto , ut vix sumptæ
Musa tabellæ ,

*Imponat pigras penè coacta ma-
nus.*

Morbo igitur illud ad scriben-

**

12 GABRIELIS NAVDÆI
dum esse mihi persuadeo, quo in
casu nondum adhuc errori te sub-
ducere potes, cum multi ama-
nuensium vice tibi possint esse so-
dales. Quidquid sit, si negotijs ali-
quid peccasti, otium tibi imposte-
rum opto, si negligentia diligen-
tiam, si morbo, quod Deus auer-
tat, sanitatem. Hoc solum rogo
ut frequentius mihi rescribas, &
florilegium isto vernali tempore
rerum Academicarum nobis con-
tra ignorantiae foetorem profutu-
rum instituas, ut nostris laboribus
veluti alis per acta studiorum
librati possimus nos tollere humo,
victoresque virum volitare per
ora. Quamobrem, ut æmulo, si
non pari conatu, quantum in mea
situm erit potestate, in Palestra
desudantem sequar, Tractatum
de Sibyllis descripsi, idem de an-
tiqui-

tiquitatibus feci, idemque postea de Geographia & Horographia Domini Frey facturus sum, omiſſis, quos alij tradunt, ſimilibus libris; turba enim onerat diſcentem, non inſtruit, multoque fatius eſt paucis ſe erroribus tradere, quàm errare per multos, ut rectè monet Seneca. Meteora ſi mihi ea, ut in majori charta deſcribam tranſmiſeris, poſt reditum tuum tibi cum Politica reſtuentur, quod ut facias & tibi hoc peſtilenti tempore caueas, rogo. Tuus ex ære & libra Gabriel Nau-dæus. Pariſijs 1. Iunij 1619.

IV.

Eidem.

QUod non impunè nugas & deliramenta noſtra, literas videlicet acceperis, hoc officiij,

quòd verò largiori mensura magnóque cum fœnore reposueris, illud humanitatis tuæ fuisse existimo, qua sterili & ieiunæ orationi meæ tua copiosa & vndanti acuminibus elata, Oratoriisque pigmentis & verborum lenocinijs lascinienti succurrendum esse censuisti, ita vt Catonianum illud dogma feliciter secutus,

Ne dubites cum magna petas impendere parua.

Meritò gaudeam ab illo superari dicendi facultate, cuius nuper doctrina & eruditione verè dicam mirabili & prodigiosa, in illo virtutis & studiorum specimine publico tot ceciderint victi, prostratique Aurelianensis Academiae fautores alumni; eo certè laudabiliores quòd à te superati, cuius in labijs Suadam sessitare quis

quis dubitet 26. annorum spatio
partam & propugnatam huic vr-
bi victricem palmam, vel grauis-
simorum virorum iudicio vnica
die præriperis. Faxint superi me
tuis fortunatiùs insistere vestigijs
quàm paruerim mandatis, quibus
ob discessum domini le Normand
ab eorum Collegio.

*Pauca quibus pullam subnectit fi-
bula vestem,*

Vel si mauis, quos atrata galea
triplici insignis christa formidabi-
les reddit, proh dolor! morem
gerere non potui. Salutationis
officia cui mihi præceperas ea fi-
de, non qua debui, sed qua po-
tui, parique diligentia reddidi,
qua & mihi Meteora reddidisti.
Plura de bipedibus Passeratij nu-
per in discrimen famæ adductis &
publico Epigrammate laceffitis,

16 GABRIELIS NAUDÆI.
simulque de Geographia, Græ-
cisque dissertationibus Philoso-
phicis Domini Frey hîc a me non
accipies, cùm de ipsis tutiùs post
redditum te nobis, Meldas profi-
ciscentes ad itineris leuamen con-
fabulari possimus. Accelera igi-
tur, festina & post tot exantlatos
labores Patrem, Patriamque
ovans & coronatus revise, mé-
que desiderio tui languentem &
penè confectum, quoniam anima
magis est ubi amat, quàm ubi ani-
mat, mihi tandem redde. Vale,
tibi & tuis omnibus: tuus Gabriel
Naudæus. Parisijs 17. Iulij 1619.

V.

*Doctissimo Medico, Domino de la
Grange.*

Indulgebis, opinor, Amico-
rum doctissime, & negotiorum
multi-

multitudini inceptoque & vix ad
umbilicum perducto labori faci-
lè condonabis, si dum me totum
sibi vendicat violenta quædam
cogitatio de summis viris ab artis
funestæ magisterio, Magorum-
que contubernio liberandis, dum
Typographorum officinæ latran-
ti veluti stomacho pensum, dum
amicorum vota felicem conatum,
dum ipse laboris & tædij finem
desidero, pereleganti tuæ & ad-
modum comptæ hac tantum bre-
ui & inelaborata verborum se-
rie, voluntati verò & mandatis li-
brorum, quos a me desideras,
transmissione, respondere possum,
donec eiusmodi studio piè saltem
si non feliciter emenso, & a gra-
uioribus curis liber & vacuus, to-
tus amicitia nostræ, studijs officijs-
que humanitatis promouendæ in-

18 GABRIELIS NAUDÆI
cumbam, méque toto pectore ti-
bi deuinctum, nec opera sequi nec
festinante calamo demonstrem.
Vale: dabat Parisijs majori nexu
quàm consuetudine, tuus Gabriel
Naudæus, die 4. Mensis Aprilis
anni 1625.

VI.

*Doctissimo Viro Domino Renato Moreau
Medico Parisiensi.*

Lutetiam

IRasceris forsan, aut saltem do-
lebis, Vir Doctissime, quòd is
ego, qui tibi longos excursus &
ad tergum vsque decurrentes,
nec dum finitas Epistolas de hoc
Patauino Lyceo & totius susce-
ptæ peregrinationis negotio pol-
licitus fueram, non alias tamen
hactenus, quàm breues, jejunas,
nimia-

nimiæque festinationis & negligentia plenas ad te destinauerim : Et idcirco timerem magnopere ne tibi nauseam moueret & fastidium stylus iste, quo nunc lallantis aut balburientis instar fecundæ tuæ mentis & facundia fluxum lacteum prouoco, nisi tua mihi satis explorata esset humanitas, summæque beneuolentia & amor in me tuus, qui hac in re, quicquid peccatum est tot diuersorum itinerum molestijs & impedimentis lubens & citius condonabit, quàm neglectui, aut obliuioni nostræ, maximè cum a discessu meo quatuor Epistolæ fuerint tibi (saltem vt arbitror) redditæ, quarum neque tanta erat breuitas, vt aliquid eorum, quæ te scire necessarium esset, prætermiserim, neque etiam tanta ser-

monis copia & vbertas, vt multa
quæ scribere voluiffem, in iis ex-
pofuerim: Quare cùm in eiuſmo-
di literis nihil priùs aut antiquius
ſemper habuerim, quàm ne quid
te lateret eorum quæ circa libro-
rum diſquiſitionem & transmiſ-
ſionem a me geſta ſunt. Superest
vt cognoſcas me pro ſingulari,
quo te proſequor affectu, colle-
giſſe adhuc & emiſſe ex diuerſis
Bibliopolis, & ab octiduo tantùm
iſtos omnes, qui ſubiectâ poſt
Epiſtolam Nomenclaturâ com-
prehenduntur. Neque eſt quòd
eiuſmodi libros aut omnes fermè
alios, quos hætenus ad te miſe-
rim, aut volumine exiguos, aut
parùm celebres, aut denique ex
Catalogi tui fide non eſſe colle-
ctos, vel conqueri poſſis pro tuo
ſingulari candore, vel debeas pro
ea, qua

ea, qua tibi sum deuinctus amoris & obsequij religione perpetua, vel omninò velis aut cogites pro iis, quæ tibi nimisquam innotuere disquisitionis huius difficultatibus maximis, quæ tum ex quorundam Bibliopolarum inscitia, cum ex aliorum Barbarie aut incuria passim vbique succrescunt & quotidie pullulant: Illudque omninò indubitatum esse debeat quod,

Si res ampla domi similique affectibus esset,

Aut non mihi potiùs ex riuulis aliquid delibandum, quàm ex pleno fonte hauriendum necesse haftenus fuisset. Neque Venetorum Bibliopolarum frequentes tabernæ, neque Patavinorum pauperes & aliquando Barbaræ obstitissent, quin & novos om-

22 GABRIELIS NAVDÆI
nes (qui multi sunt) & ex anti-
quioribus longè plures tuo nomi-
ne comparauerim , cùm mihi
non semel apud istos videre con-
tingent Alberti Magni quæ tibi
desunt , Opus magnum de Bal-
neis , Rosam Anglicam , Marcel-
lum de anima , Nyphum de ani-
malibus , Dinum Sermonetam &
infinitos propemodum similes ,
quos siue tuis sumptibus ne qui-
dem comparari , sed nec deside-
rari posse satis ipse vides & co-
gnoscis. Quamobrem si te tuis
commodis & Bibliothecæ tantum
fauentem experiar , quantum
ipse mihi semper visus es , quum
nihil defuturum hac in re nisi di-
ligentiam & obsequium meum
pollicebaris ; nihil est meo iudi-
cio quod de illius augmento &
singulari perfectione sperare non
debeas

debeas, dum modò præcipuè sumptibus illis præceptiones quosdam particulares & monita de libris potissimum à te desideratis subungere non recuses, diligenterque subinde me moneas de tota illa suppellectile libraria, atque Nundinis Franco-furtensibus vltimis, quarum beneficio libri multi jam apud vos forsàn vilescent, qui tamen hîc nouitatis gratiâ magnoperè commendantur. Colophonem denique tuis illis beneficiis addideris, si per te mihi liceat cognoscere, quæ vel acta fuerê Parisiis a discessu mei, vel in ipsis Francofurtensibus Nundinis, & quid in his de Apologiæ nostræ & instructionis exemplaribus, quæ Samueli Cellerier paulò ante discessum tradiderat D. Targa Bibliopola no-

24 GABRIELIS NAVDÆI
tus, idemque Amicus meus singularis, & quem idcirco peculiari nomine tibi commendatum esse velim, quod cum illius beneficio & favore Domini Chard Typographi Lugdunensis duos jam aut tres librorum fasciculos acceperis. Nihil est adhuc quod sperare non debeas de illorum industria, si tibi ad reliquos accipiendos nulla alia ratio vel securior vel promptior sese offerat. Quod tamen posse fieri vix ipse mihi persuadeo, maximè cum hacedem via nobis uti liberum sit, quàm nuperrimè est usus amicus noster Venerus in transuactione librorum Domini de Preau, vel alia quapiam Mercatoris tibi noti, aut ad extremum Oratoris seu Legati nostri, cujus fauorem & benevolentiam facilimo

limo negotio tibi conciliare poterunt amici tui communes, cum ipse sit non mediocriter sagax & eruditus, atque quod est præcipuum de te, tuisque laboribus & studiis toties audierit, ut ipse non sis illi multò minùs quàm ego tibi notus & in oculis frequens. Quantum verò ad literas tuas atque Collegij Doctores & eorum libros, nec non etiam lectiones attinet, plura certè cognoscere poteris tum ex Rotulo, quem ad te breui transmittam, cum ex statutis & historia Collegij Patauini, quàm ut alia tibi valde impedito referre sit necessarium, nisi quod Parisianum tuo nomine salutavi, senem multis laboribus fractum, & continuâæ grorum curâ atque domesticis negotiis ita implicitum, ut vix illi tantum su-

perfit otij, quantum ei opus est ad
velitationes nonnullas aduersus
Mundinium ; quarum certè oc-
casione factum arbitror vt nihil
vnquam gratius aut acceptius illi
contingere potuerit gratulatoria
tua, cùm illam promptè admo-
dum remuneratus sit binis exem-
plaribus primæ suæ Responsionis,
quorum vnum accipies cum alio
volumine in expansa similiter
charta iustæ magnitudinis de In-
tellectu agente, quod eandem ob
causam tradidit mihi cum suis li-
teris Fortunius Licetus, de cuius
etiam beneuolentia non est quod
dubites, cùm te in amicorum &
fautorum suorum Catalogum sub
finem eius voluminis peramanter
& benignè retulerit. Habet nunc
sub prælo librum ingentem &
mole sua prodigiosum de animi
immor-

immortalitate, aliúmque prætere-
 rea apud se meditatatur de Qux-
 stionibus Peripateticis in vniuer-
 sam Aristotelis Philosophiam,
 veruntamen, si, quod ipse vidi &
 testari possum, ingenuè fatendum
 est, hæc est ipsius Cremonini ce-
 lebritas, tantáque ipsius doctri-
 næ auctoritas & nominis ampli-
 tudo, vt ipse solus in Scholis Phi-
 losophiæ dominetur, & velut
 annis monte decurrens non tan-
 tum auditorum suorum mentem
 & oculos ad se rapiat, sed etiam
 Senatorum & Nobilium omnium,
 apud quos tanti sit & æstimatur
 venerabilis istius Senis prudentia,
 vt non alterius iudicio stare so-
 leant in multis contentionibus,
 quæ sunt inter ipsos nimisquam
 frequentes & periculosæ, neque
 aliter audiat apud reliquos om-

28 GABRIELIS NAVDÆI
nes, quam Patauinae Ciuitatis &
totius Italiae lumen maximum,
Scholasticorum pater, Gallo-
rum præcipuè fautor, & Aristo-
telicæ doctrinæ veræ, Germa-
næque propugnator ita tenax &
acerrimus, vt videar mihi perpe-
tuò hisce oculis intueri, & audi-
re de Cathedra docentem redi-
uivum quendam in Terris Pom-
ponatium, adeò securè & intre-
pidè Aristotelis mentem aperit,
docet, inculcat, tuetur & defen-
dit; speramus propediem librum
suum de principatu membrorum,
quem cum eius altero de Calido
innato & omnibus aliis qui vel
editi sunt nuperrimè, vel eduntur
nunc a diuersis Doctoribus ad te
dubio procul deferri curabimus.
Profitetur etiam in eodem Col-
legio Ioannes ille Collè tibi pri-
dem

dem ex numerosis suis libris satis notus, qui summoperè desideraret eorum Principum minorum videre nomenclaturam, quos tuo labore & industria typis & prælo paratos esse ex me non semel audiuit & miratus est, quare pergratum omnino mihi faceres, & tibi forsitan non ingratum, si literas quasdam elegantes tuo more & gratulatorias ambobus illis, & maxime Cremonino destinares. Cùm enim postremus iste multa seruet apud se elaborata, quæ non ita liberè publici juris fieri possunt, nullatenus dubito, quin eorum maximam partem mihi consequi liceret, si de mea probitate & amore in eum singulari testimonia quædam illi darentur ex mea commendatione, atque etiam ex ea, quam si fieri posset,

**

30 GABRIELIS NAUDÆI
habere vellem a Domino Dio-
dati, de quo Licetus & ipse præ-
fertim Cremoninus nonnisi ma-
gnificè sentiunt & loquuntur. In-
terim si qui libelli famosi excu-
dantur apud vos vel circa ratio-
nem status, vel aduersus Iesuitas,
aut alios quorum vel exemplaria
vel summaria tantum facili nego-
tio transmittere possis, non est
quod aliquid aliud aut illis jucun-
dus, aut mihi vtilius excogitari
posse vllatenus existimes, Vale.
Patauij die 2. Nouembris anni
1626. Tuus omni nexu & copula
Gabriel Naudæus Philiatros.

VII.

*Excellentissimo Viro Domino Emilio Pa-
risano Philosophiæ & Medicinæ
Doctori subtilissimo*

Venetias

TAnti est apud me nominis
& be-

& beneficiorum tuorum recordatio, vir Doctissime, vt nihil frequentius optauerim a discessu meo, quàm literas ad te mittere, quibus intelligeres, me nec ingratum, nec immemorem, non habere quod antiquius vel honorificentius mihi esse ducam amicitia tua. Quamobrem si testimonium illud, quantulumcunque sit, obseruantiae & amoris in te mei, non statim Vrbe rediens ad te dederim; ne credas, si me ames, negligentiae potiùs aut obliuioni, quàm rerum nouitati & diuersis impedimentis totum id, quod hac in re peccatum est, esse condonandum, neque enim ego is sum, qui te virum talem, tamque a communi aliorum sorte remotum, silentio potiùs & torta veneratione, quàm debitis laudibus & encomiis mihi

**

32 GABRIELIS NAVDÆI
colendum esse existimem, idém-
que prorsus statuit etiam apud se
clarissimus ille Medicus Parisiensis
Dominus Moreau, qui non alia de
causa suis literis tibi nuperrimè
gratulatus est, nisi vt testimonium
quod ab omnibus Doctis studio &
mirabili tuæ industriæ deberi satis
intelligebat, saltem quantum est
ex se persolueret & inter præci-
puos nominis tui fautores & faui-
tores non postremus haberetur,
vnderem profectò moribus tuis &
singulari comitate atque beneuo-
lencia non indignam feceris, si vi-
rum istum tantopere tui studio-
sum, nec inter melioris notæ Do-
ctores & Auctores postremum li-
terarum tuarum expectatione
continua non defraudes, méque
doctrinam & auctoritatem tuam
tanti facere existimes, quanti quis-
quam

quam subtilissimi & sapientissimi
viri amplitudinem & dignitatem
sibi vnquam faciendam putauit.
Vale Patauij die 4. Decembris,
1626. Tuus ex ære & libra Ga-
briel Naudæus Philiatros.

VIII.

*Doctissimo Viro Domino Jacobo Clauio,
Medicina Chymicæ in Collegio Man-
tuano Professori dignissimo.*

Mantuanam

Ingrati, aut saltem parùm grati
animi jure merito postularer, vir
Doctissime, si quod ab omnibus
singulari tuæ virtuti atque indu-
striæ deberi nullus non fatetur,
ipse tibi & communis patriæ nexu
multum addictus, & antiqua fra-
tris tui consuetudine non medio-
criter deuinctus, & quæ his om-
nibus longè potentior est erudi-

**

B 5

34 GABRIELIS NAVDÆI
tionis atque doctrinæ tuæ præ-
stantiâ fermè coactus non persol-
uerem; timerémque magnopere,
ne fera nimis hæc quantulacun-
que officij mei ratio, vt extra de-
corum & vrbauitatis leges intem-
pestiua adueniens parùm tibi gra-
ta foret, aut accepta, si non ex-
ploratum satis haberem, te pro
summa, qua polles humanitate &
beneuolentia, non tam celeritate
temporis Amicorum officia meti-
ri, quàm animi affectu & desiderio
voluntatis æstimare solitum.
Quamobrem cùm non essem
nescius, quantum momenti ad
amicitiâ rectè conciliandam
sibi vendicet temporis opportuni-
tas & occasio tot inter felices
euentus velutigestiens & omnibus
grata sese offerens, non sum veri-
tus Genium tuum potentem &
non

non nisi ad egregia quæque & sublimia factum silentio tamdiu colere, & tecta quadam veneratione prosequi, quamdiu rerum tuarum status nondum planè confirmatus has amicorum gratulationes non exposcebat; & nullus sese offerebat qui jejunum hunc & inanem ferè verborum strepitum sua apud te auctoritate iuuare posset, & non vulgari gratia præmunire. At verò cùm jam & tuæ dignitatis firmissimè stabilita ratione, & excellentissimi Domini Droueti proximo discessu vtraque silendi mihi adempta sit occasio, non existimaui diutiùs cunctandum esse hanc Epistolam huic amico tuo singulari committere, tum vt mei erga te amoris & arrhabonis & pignoris vim habitura sit, cùm etiam vt ex ista cognoscas me tibi obseruan-

36 GABRIELIS NAVDÆI
tiam illam deferre, quam præstare
doctissimos omnes Italiæ video
Scientiæ & virtuti, cæteros autem
moribus & humanitati tuæ. Gra-
tulator itaque & mihi gaudeo quòd
Gallus apud exteros, quòd nouus
Doctor apud emeritos, imò quòd
nouæ Medicinæ Professor apud
vetustioris & antiquæ propugna-
tores acerrimos tanti æstimeris,
quanti quisquam alius vnquam
fieri potest. Gratulor etiam Se-
renissimo Principi tuo qui nascenti-
tis. Academiæ primordia subli-
mioris tuæ doctrinæ rore & elo-
quentiæ purioris lacte fœcundo
voluit irrigari, vt de illa verum
esset quod olim de Ciuitate Ro-
mana dictum accepimus,

*Quo primum nata est tempore mag-
na fuit.*

Gratulor deinde nominis tui fa-
mæ

mæ & celebritati, siue præsentī
qua nunc ad inuidiam vsque satur
esse potes, siue futuræ, cuius tantò
securior esse debes, quanto tu no-
væ vel potius vtriusque Medicinæ
primus in hoc Orbe nostro publi-
cus Professor reliquis omnibus do-
ctior & felicior extitisti. Sed om-
nium maximè gratulor Auditori-
bus tuis, quibus non nisi singulari
Dei beneficio datum esse arbitror,
ut te virum talem, tamque amœ-
no ingenio, tam singulari modestia
& copiosa dicendi scribendique
facundia præditum audire possint,
non quidem in Circulis loquen-
tem, sed ex sublimiori Cathedra
docentem, vel, ut verius loquar,
Oracula dictantem. Atque utinam
ita me bene amet Heliconis aura,
ut ex ipsorum numero, si fieri pos-
set, esse vellem; sed quoniam mihi

38 GABRIELIS NAVDÆI
tot hîc impedimentis districto
longè facilius est hoc bonum desi-
derare quàm assequi, faciam quod
Mercatores saluam istam Mercu-
rialem, id est lucris præsentis jactu-
ram tacitus & merens apud me de-
glutiam, vel potius vt amantes,
mille votis Cursum tuum profe-
quar, & interim si qua tibi erit, A-
micisve tuis opera mea opportuna,
efficiam profectò, vt nullum neque
studium neque industriam meam
in te excolendo, pro virilique mea
exornando vnquam sis desideratu-
rus. Vale, Patauij 1 X. Ianuarij 1627.
Tui obseruantissimus Gabriel Nau-
dæus Philiatros.

IX.

*Doctissimo Viro & Amico meo Singulari Do-
mino Iacobo Iouuin Medico Parisiensi*

Lutetiam

Vellem omninò, mi Iouuine,
illudque summopere desi-
dera-

derarem, ut quanto animi gaudio
& alacritate perfusus expectatas
diu literas tuas acceperim; non
mihi difficilius esset hac Respon-
sione quam vultu, reliquisque
actionibus meis testari & ad
vium exprimere. Intelligeres
profectò quanti fecerim ipse ve-
teris amicitiae nostrae testimonium
tam elegans & confabulationis il-
lius Epistolicae grauem dictionem,
quam post tot alias, quæ nobis
præsentibus frequentes extitere,
adeò sapienter in commodum &
utilitatem meam efformasti, ut
sanctè iurare possim, non minoris
apud me ponderis & momenti
fuisse tot egregias præceptiones
& monita, quam semper apud
antiquos Sibyllarum versus aut
Apollinis Oracula: maximè cum
citius veteres illi prophætis su-

40 GABRIELIS NAVDÆI
perstitutionum ritibus illigati falsis
eiusmodi ductoribus obtempe-
rantes sese exhibuerint, quàm
ego tuis præceptis, si non omni-
bus, at saltem magis necessariis
& maximè studiorum curam vr-
gentibus, lubens paruerim, ita vt
nihil prorsus restaret etiam de
Apodemis executioni deman-
dandum, nisi reliquæ supellecti-
lis meæ tenuitas & nimisquam
exigua portio moneret me quo-
tidie non esse de hoc itinere cogi-
tandum, priusquam expertus sim
patris mei liberalitatem, sine qua
quid facere possim aut debeam fa-
tis ipse vides & cognoscis. Reli-
quum igitur est quo mutuis offi-
ciis cerremus inter nos & gratiam
tibi cum fœnore reddam, vt quem-
admodum mihi viam & modum
reliquas Italiæ partes breuiter &
com-

commodè perlustrandi summa
cum ratione perscripisti, sic ego
te ad Immortalitatis templum per
laboris callem velut equum ge-
nerosum sponte currentem, non
aliis quàm gloriæ calcaribus &
victuri nominis atque perpetuæ
celebritatis honoribus vehemen-
tiùs exhorter & liberiùs vrgeam:
Neque enim tanta necessitudo
quantam tu mihi tenuem esse vo-
luisti desiderare videtur, vt bene
animatum pectus tuum in verita-
te rerum perscrutanda diutiùs
otio torpere sinam, & ea quiete
consumi, quæ minatur non solùm
famæ tuæ rubiginem, sed etiam
animo tuo veluti fertili campo
sentes & lolium nisi frequentiùs
illum excolere, repastinare &
emangonizare studeas, vt tandem
aliquando nobis præbeat messem

42 GABRIELIS NAVDÆI
illam auream, Tractatum videli-
cet tuum de Elementis & eorum
qualitatibus atque vniuersi natu-
ra, quem certè tam diu nobis &
Literatorum Reipublicæ non in-
uideres, si haberes ante oculos
mortalitatem, qua asserere te hoc
vno monimento potes; cùm in eo
nihil sit humile aut sordidum, aut
è medio petatum, sed omnia tam
perspicaci iudicio scripta, tam se-
dulo inuestigata, tamque firmis-
simis rationum momentis confir-
mata, vt non citiùs huic labori So-
lis & publicæ lucis vsuram con-
cesseris, quin famæ statim com-
mendatus futurus sis Cæli tui non
stella sed Sydus clarum & lumen
perenne. Quamobrem rogo te,
mi Iouine & iisdem verbis, qui-
bus Plinius Iunior Caium Rufum,
admoneo, vt in alto isto pingui-
que

que secessu studiis te asseras, hoc sit negotium tuum, hoc otium, hic labor, hæc quies, in his vigilia, in his etiam somnus reponatur, effinge aliquid & excude quod sit perpetuò tuum, nam reliqua rerum tuarum post te alium atque alium Dominum fortientur, hoc nunquam desinet esse tuum. Illud est enim Celestina, quo te in eadem naui literarum Rhemigem adhortari possum; hoc incentivum, quod igniculis gloriæ tuæ necessarium iudico, hic stimulus, qui te potenter urgere debet, ad nomen tuum, in illo flore ætatis & viuida roboris lætitia, longè latèque propagandum, hæc denique verba, quibus pro tua, quæ in me est singularis, benevolentia gratulari debebam eximix tuæ virtuti atque

44 GABRIELIS NAUDÆI
doctrinæ, tēque insuper certio-
rem facere quod toto licet ab-
strahar orbe,

*Non amico diuisus agam, prius ip-
sa recedet*

*Corpore vita meo quàm vester pe-
ctore vultu.*

Patauij, die 25. Februarij, 1627.
tuus omni nexu & copula Ga-
briel Naudæus Philiatros.

X.

*Doctissimo Viro Domino Renato Moreau
Medico Parisiensi.*

Lutetiam.

COegit tandem, vir Doctissi-
me, literarum tuarum gra-
uitas & mixta cum eximio nitore
fermonis puritas & elegantia, vt
illarum desiderium, quod ex prio-
ris meæ infelici casu paulatim
defer-

deferbuerat, iterum resumere,
tantoque vehementius tuæ in me
benevolentiae signa, non aliis
quàm huiusmodi facundissimæ
tuæ linguæ testimoniis exarari
desiderarem, quanto mihi notius
est nullas hæcenus extitisse de-
ctissimorum hominum in hoc
genere lucubrationes, quæ cum
majori securitate, vel amico-
rum tuorum nomina illustrare,

¶ Il eruditionis tuæ famam, cuius
me studiosissimum esse non ig-
noras, æternitati consecrare
possint, neque velim omninò exi-
stimes me tuis aut cuiusquam au-
ribus abblaudiri & verba dare,
quùm testes nunc habeam maxi-
mos & omni commendatione su-
periores, qui hanc latinè dicen-
di laudem & miram eloquentiæ
suauitatem tibi adeo familiarem

esse sentiunt & profitentur, ut
cum tot Recentiorum calamos
viceris, nec veterum Romano-
rum eloquentissimis te postpo-
nant, nec sperandum quidem il-
lis videtur fore aliqua in posteri-
tate, qui tibi se similes esse glo-
rientur, verum licet magna sit hæc
& paucis admodum concessa tot
celebrium virorum concors, nec
vllatenus discrepans sententia de
virtutibus, quæ passim in oratio-
ne tua sic enitent, splendescunt
& refulgent: major tamen illa est,
& meo quidem iudicio, nominis
tui dignitati debita commenda-
tio, quam ex singulorum applau-
su & calculo retulisti, miratus est
enim in illa, quam omni tuo no-
mine obtuli Cæsar Cremoninus
iudicij grauitatem, prudentiam
& cum summis viris, qua plurimum

ipso

ipse pollet, tractanti peritiam; laudavit in sua Pompeius Caimus homo certè disertus & eloquens dictionem illam nec horrentem gravitate nec venustate supra virum luxuriantem, nec yltra masculos colores quidquam rebus obducentem; sed omnium maximè placuit viro mitissimo, nec morum facilitate minùs quàm doctrina conspicuo Ioanni Collé, singularis illa comitas & animi benevolentia, qua tam blandè, tamque affabiliter & humane Genium illius & ingenium ad officia mortua prouocasti, mihi verò, tot interpolationis literaturæ tuæ fautores celebratissimos, nihil aliud relictum est, præterquam & eloquentiæ tuæ copiam suspicere, qua cunctis & ingenij sagacitatem qua singulis, in quibus maximè

48 GABRIELIS NAVDÆI
conueniebat, fatis superque spem
eorum & meam prædicationem
satisfecisti. Quare gratulor tibi
vehementer & mihi gaudeo, quòd
vuius hac tempestate plus honoris
& gloriæ retuleris ex tribus, aut
quatuor istis paginis, quàm alius
quispiam ex non minimis labori-
bus & scriptis, quorum nulla vn-
quam tanta fuit, quanta nunc est
apud istos literarum dictatores, de
tua exercitatione dicendi, splen-
dore orationis & omni genere do-
ctrinæ fama constans & nunquam
intermoritura, sed prouehor jam
longiùs vel modestiæ tuæ fines pa-
tiantur, vel officij mei ratio postu-
let, quàm longè meliùs quid ipsi
de te sentiant & loquantur ex ipso-
rum Responsis cognoscere, quàm
ex orationis meæ tenuitate colli-
gere possis aut debeas: Illud tan-
tum

tum addo me non ampliùs pro reliquis exorare, sed pro me ipso deprecari & impensius exoptare literarum tuarum aliquas ad me transmitti, quoniam ex ipsarum eruditione fructum, ex elegantiâ voluptatem, ex authoritate verò summum mihi honorem conciliari posse nullatenus dubito. Vale, Patauij die 6. Aprilis 1627. Tuus omni nexu & copula Gabriel Naudæus Philiatros.

XI.

Excellentissimo Viro Domino Amylio Parisano, Philosophiæ & Medicinæ Doctore subtilissimo.

Venetias.

NOn sum adeò rudis & ignarus meæ, quæ summa semper esse debet erga tui nominis & eruditionis viros obseruantia, vt te a grauissimis tuis lucubratio-

**

C

50 GABRIELIS NAVDÆI
nibus & negotiis interturbare vel-
lem, nisi veniam huius erroris
mihi promitterent ea, quæ tibi
familiaris est humanitas, & do-
ctissimi viri ad postremas tuas li-
teras responsio, quam nec volui,
nec debui sine hoc qualicunque
officij mei testimonio ad te virum
percelebrem & eximium trans-
mittere. Fauentis mihi fortunæ
beneficium agnosco, quòd instar
Mercurij Deorum colloquiis, hoc
est tuis & excellentissimi Domini
Moreau confabulationibus Epi-
stolicis inseruire possim, sed mei
nominis studiosæ voluntati & be-
neuolentiæ tuæ singulari acce-
ptum perpetuò referam, si me no-
vum licet Tyronem & ultra Me-
dicinæ limen vix progressum eo-
rum, quæ tibi nunc cum illo no-
uo Thessalo gerantur non igna-
rum

EPISTOLÆ

51

rum esse velis, dolent enim vehementer, & Scholæ Parisiensis Doctores, & huius Patauini Gymnasij Professores & omnes Scientiarum & virtutis alumni, diuinas tuas Exercitationes ob istius crabronis & fuci strepitum non auctiores fieri, augeri, promoueri, & quod vnius homuncionis peccatum fuit, in vniuersum literatorum genus redundare, quam obrem pergratum mihi omninò feceris, si vt ad Dominum Moreau copiosè, ita ad me breuiter & amicè scripseris, quibus & fidem meam liberare & studiis tuis tranquillitatem, vel aduersario silentium desiderare, & jus tibi aliquando notum & cognitum fuisse, demonstrare possim. Vale, datum Patauij die 7. Aprilis 1627. Tuus ad omnia paratissi-

**

52 GABRIELIS NAUDÆI
mus Gabriel Naudæus Philiatros.

XII

*Doctissimo Viro Domino Renato Moreau
Medico Parisiensi.*

Lutetiam.

QVandoquidem præsentis
fortunæ meæ tenuitas &
nummorum, quos a te, vir Doctis-
sime, nuper acceperam, id quod
apud me reliquum est, non mihi
subministrant ampliùs librorum
nomenclaturas, quas in præce-
dentibus meis toties inuenisti,
quoties hîc mihi aliquos illorum
offendere contigit, qui ditioris &
instructissimæ Bibliothecæ tuæ,
vel numerum auctiorem, vel ma-
jestatem augustiorem, vel fru-
ctum & utilitatem vberioremi tibi
singulisque bonarum literarum
alumnis reddere possent, cogita-
ui ne vlla mearum sterilis & va-
cua ad

cua ad te perueniret leuem quandam istius vrbis Patauinae Scia-graphiam in hac Epistola adumbrare & Professorum qui in eius Academia præcipui sunt, velut Monogrammorum Deorum ideas, & prima quædam lineamenta repræsentare, quo nihil tibi desit ad cognitionem vt librorum, sic loci & Auctorum a quibus illi quotidie proficiscuntur. Quod dum facio, velim equidem, ita me bene amet Heliconis aura, vt nihil ego veritati demam, vel addam nihil mihi, vel quicquam alteri tribuam, sed id quod est, vel saltem quod mihi notum est, sine liuore vel fauore, sine palpo vel odio in medium afferam. Pictauium in Gallia qui viderit, huic faciliùs vt arbitror Patauij circuitus & magnitudo ex similitudine

**

54 GABRIELIS NAVDÆI
innotescet, est enim Ciuitas ingens, vasta, & in media camporum planitie non secus ac classis in æquore conspicua, fortissima quidem, & ita egregiè & ex arte munita, vt hostium quorumlibet vel Maximilianorum etiam conatus facili negotio eludere posset, si quantum est roboris in eius situ & lateritia propugnandorum facie, tantum esset fidelitatis & obsequij in omnibus suis incolis & maximè in Nobilioribus familiis, quæ seu fatali quadam Imperiorum omnium senectute, seu recordatione pristini status, in quo summam fermè rerum penes se habuerunt, seu odiosa Campanæ cuiusdam maioris per singulas noctes pulsatione, seu denique alia quacunque de causa, parùm addictæ videntur domino Venetorum &

rum & omnino molestè ferunt
eorum tantum Nobiles non so-
lùm Reipublicæ gubernaculis,
sed etiam dignitatibus aliis tam
Ciuilibus quàm Ecclesiasticis ad-
moneri. Magnitudinem Urbis
multùm auget, & quasi in speciem
alicuius Pagi grandioris effingit,
non solum virentis graminis per
vicos & plateas spontè herbe-
scentis conspectus, & auium sua-
uiter fritillantium, fringultien-
tium, tintillantiumque Musica,
sed ipsa etiam Incolarum pauci-
tas, & Ciuium rara multitudo,
quæ in hac spatiosa Murorum in-
tercapedine talis quidem est, ut
si in Lybiæ Desertis, aut vastis
Æthiopix Solitudinibus hæc ere-
cta conspiceretur, tantò populo-
sior existimari deberet, quantò in-
ter tot alias Ciuitates Italiæ flo-

36 GABRIELIS NAVDÆI
rentissimas, minùs habetur frequen-
tata, siue id contingat pro-
pter nimiam Metropolis suæ vi-
ciniam, quæ vt alimenta sic ho-
mines & præcipuè artifices ad se
vndequaque trahit, siue ob in-
gentes ædificiorum moles & di-
tiorum Venetorum palatia, siue
denique ob communem Italiæ
consuetudinem, quæ Mulieres
in cameris, non aliter quàm volu-
cres in caveis perpetuò coërcet &
& reseat. Quidquid sit dolen-
dum, est profectò hanc urbem
fortis eiusdem esse cum Paradiso
Terrestri, qui licet pulcherrimus
sit, paucissimos tamen nactus
est habitatores; neque enim huic
desunt egregiæ substructiones &
ædificia, quæ si non ad luxum vt
admiranda Lepidi Regia, si non
ad fastum vt magnifica Pauli Ba-
siliica

filica, si non ad miraculum ut aurea Neronis domus, at saltem ad ornatum & splendorem videantur constructa, non desunt etiam sinuosi fluuiorum amfractus rebus omnibus aduehendis haud inutiles, non moles piæ nobilissimarum Virginum & mulierum, non reliquorum Ordinum è stipe viuentium amplissimæ Domus, non aliorum diuites familiæ, non Sacellorum vbique miro cultu nitentium ingens & numerosa multitudo, non fora siue Themidis priuata, siue Palladis publica iurgia dirimentium, non illis ambularia, Picturæ laquearia, stromata & omnis generis suppellex pretiosissima, non muri & propugnacula virentibus herbis, proceris arboribus, atque amœno florum genere passim circumue-

**

C D

stita; non denique altiores ex vtroque viarum latere Porticus ad Solis vel risum per radios fortiores, vel fletum per copiosiores imbres pariter eludendum ex industria compositæ, quorum omnium lenociniis & dulcedine qui non caperentur, fatuum prorsus haberent palatium & pectus abderitanum veruerum in patria crassoque sub aere nati. At verò cum tot Ciuitates vnus ornamentis, imò tot Beatitatibus & miraculis, illud etiam quod in omnibus aliis maximum est ad eius commendationem accedat, Gymnasium videtur omnium Disciplinarum Stoa, Porticus & Academia, Professores ex doctissimis, qui per vniuersam Europam degunt selecti, Auditorésque ex omni fermè Mundi plaga hunc veluti

luti ad Scientiarum mercaturam
& bonarum literarum Emporium
accurrentes. Pauca tamen mihi
videntur in his duobus postremis
animaduersione digna, quæ ve-
ritatis amore compulsus non pos-
sum, quin tanquam næuos in spe-
ciosæ Virginis fronte breuiter &
modestè perstringam, & quidem
quod ad Gymnasium spectat, il-
lud cernitur vndequaque perfe-
ctum & absolutum, siue mate-
riam spectes ex quadrato lapide,
siue dispositionem ex duplici Claf-
sum & Ambulacrorum ordine,
siue ornatum ex diuersis picturis,
& totuplici columnarum serie,
siue denique Theatrum Anato-
micum singulari industria & arte
mirabili constructum. Sed cum
ad Professores & Scholasticos
paululùm deflecto, non possum

**

C. 6

in illis multa non admirari, quæ
 forsan delicatioribus aliis stoma-
 chum & nauseam commouere
 possent; si enim ex Philosopho-
 rum ordine Cremoninum & Li-
 cetum, si ex Medicorum Classe
 Caimum & Preuotium dempse-
 ris, reliquorum omnium vix ali-
 quis ex communi sorte & litera-
 torum angulis eminere conspicie-
 tur, & horum quidem primipilo-
 rum atque Principum Cremoni-
 nus & Preuotius optimè docent
 & philosophantur, sed non multa
 scribunt, Licetus verò & Caimus
 multa scribunt, sed non ita securè
 philosophantur & docent. Mitto
 concurrentium vt vocant odio
 plusquam Vatiniano sese prose-
 quentium criminationes & male-
 dicta, mitto eorum qui secundo &
 tertio loco docent deserta ple-
 rumque

rumque Auditoria, mitto denique Lectionum, quas habere frequentius deberent, interpolationes & nimis crebra atque longa Vacationum tempora; ut Auditorum pariter qui illic student ritus aliquos & consuetudines multo magis admiratione dignas tibi proponam & finiam, quis enim non mirabitur quod omnium rerum lege peruersa Præceptoribus suis imperent, quod prius sint Doctores quàm Scholastici, quod lauream promptius accipiant, quàm disciplinam, quod multò faciliùs excitent tonitrua in Classibus quàm striges in nubibus, quod meliùs effingant suis grunitum quàm Parmenio, quod acutiùs sibilent quàm fures, quod maiorem strepitum edant quàm Cyclopes, quod omnium Ani-

62 GABRIELIS NAVDÆI
malium voces rectius simulent
quàm circumforanei nebulones
& Agyrtæ, quòd denique non
vt in Collegium proficiscentes ca-
lamis & atramento instructi, sed
velut in pugnam & arenam des-
cendentes pugionibus, gladiis,
fulminalibus galeis & umbonibus
armati conspiciantur. Cæterùm
vt hæc Academia non solùm iuue-
nibus Philologis, sed omnibus
aliis cuiuscumque Disciplinæ stu-
diosis destinata est, sic etiam ha-
bentur in ea non tantùm Scien-
tiarum & Humaniorum literarum
Professores, sed alij etiam om-
nium fermè Artium, quæ ad vr-
banioris vitæ decorum & hone-
statem faciunt, Præceptores &
Magistri, ita vt si quis velit ple-
ctrum tangere, fides pulsare,
equis omni motionum artificio
iusti-

instituendis incumbere, quo gestu lepores & quo Gallina secanda esse videre, qua denique corporis figura, vel gladiatorum ictus punctim inferre, vel declinare deceat, addiscere, horum omnium nullibi melius quàm Patavij compos esse possit. Quare nisi cum Academiæ cuiuslibet fama optimè conueniret ex communi studiorum lege Ciuum paucitas & locorum solitudo, quæ in hac Ciuitate maxima est, concluderem profectò verissimum esse de ea, quod olim paucis tamen immutatis Ioannes Anneuillanus siue Architeuius de Lutetia protulit, quia videlicet illic sunt & reperiuntur bona quælibet, omne venustum, omne bonum, si sola bonis gens multa faueret. Patavij, die 16. Maij 1627. Tuus o-

64 GABRIELIS NAVDÆI
ni nexu & copula Gabriel Nau-
dæus Philiatros.

XIII.

*Pompeio Caimo Equiti nobilissimo, Patavini
Collegij Præsidi & Medicina Theo-
rica primo Professori.*

Patavium.

NÆ tu, Pompei Caimè, negle-
cti cultus & officij iure me-
cum agere posses, si tibi, quem to-
ties sum expertus singulari comi-
tate & benevolentia magnum, elo-
quentia maiorem, eruditione at-
que doctrina maximum, nihil eo-
rum persoluerem, quæ vel data fi-
des ab ingenuo, vel beneficiorum
tuorum memoria a non ingrato,
vel denique tui nominis celebritas
a juvene studioso non tantum ex-
petere, sed etiam extorquere pos-
sent; quamobrem illud vnum mi-
hi summopere deprecandum esse
censeo,

censeo, quòd hac officij mei ratione non me citius exoluerim, quod in ære tuo diutius quàm par fuerit hæserim, vixque est quo me ab hac ingenti culpa liberem, nî pro tua, quæ summa semper fuit, humanitate, illud non existimes serò factum fuisse, quod propter vniuersæ familiæ ex Patris jactura consternationem, propter domestica negotia quæ, mirum in hoc casu, quàm frequentissima sint, maturius fieri non potuit; nihilque aliud quàm Deum ita mihi benè fauentem & propitium expeto, vt isto luctu parùm imminuto, hoc squalore aliquatenus deterse nihil prius aut antiquius habuerim, quàm his lineis apud te testari, quanti ego semper fecerim mentem tuam verè sublimen, verè heroicam, quanti nunc apud nostros,

quanti apud omnes , imò quanti
apud posteros illam fieri , atque
existimari desiderem, tantùmque
abest , vt reconditæ tuæ doctrinæ
debitam commendationem , tuis
laboribus assiduè referendam
gratiam , tuæque singulari & exi-
miæ virtuti reddendum honorem
tacitus apud me præteream, quin
é contrà vt statim in hunc tran-
quillitatis portum appuli, vt pri-
mùm tot Senatus literarij proce-
res, tot rediuiuos Machaonas in
hac vrbe salutaui, cœpi continuò
apud illos te summum Medicinæ
dictatorem , atque genuinum
vtriusque Philosophiæ parentem
jactare, profiteri , prædicare, tibi
vni literas humaniores, linguarum
notitiam, politioris literaturæ lau-
dem asserere, tibi bonorum omni-
um auctorum lectionem , Scien-
tia-

riarum omnium cognitionem, rerumque omnium scientiam tribuere, a te denique paulo minùs quàm a Numine, sed multo plus quàm ab homine, idemque prorsus quod ad Heroe expectandum esse dixi, asserui, confirmaui, quare tuum est, nunc, Pompei Maxime, fidem meam tot illustribus viris datam liberare, tuum est Manuscriptis illis codicibus cendendis, quos apud te typis paratos me vidisse retuli, tam sedulò incumbere, vt quemadmodum illi, qui jam ex libris tuis Politicis & de calido innato magnam spem de tuis laboribus conceperant, maiorem illam adhuc ex mea de te prædicatione habuere, sic ipsi met tandem maximam & omni relatione atque cogitatione superiorem accipere possint, ex re-

liquis omnibus quos singulis Fran-
 cofurtenſibus nundinis prodi-
 tos eſſe ſponſendi, ſed maximè ex
 duobus illis de iudicationibus Fe-
 brium & de principatu membro-
 rum, quos vt egregium eloquen-
 tiæ tuæ purioris ſpecimen, vt re-
 fertum omni genere doctrinæ
 theſaurum, vtque nobile capacis
 ingenij tui monimentum nullus
 eſt qui non ſummis votis exoptet,
 cupiat, deſideret. De me verò
 quantum ipſe poſſum polliceri,
 tantumdem etiam ſperare debes,
 atque ita apud te ſtatuerè, nemi-
 nem videlicet eſſe hîc vel alibi
 qui magnificentius de te loquatur
 & ſentiat, neminem qui tua om-
 nia pluris æſtimet aut faciat, ne-
 minem denique qui vehementius
 exoptet occaſionem aliquam ſibi
 dari, qua hunc animum erga te
 meum

meum tui cupidissimum atque
amantissimum esse declarem, id
quod ego libenter profectò sum
facturus, si quando tu mihi ad
eam rem fenestram aliquam ape-
rueris, id est tempus locumque
indicaueris, quo id commodè fa-
cere possim: hac enim siue per te
oblatâ, siue per me inuestigatâ
atque beneficio amicorum aut
mercatorum quorundam reperta
occasione, quam primùm acci-
pies Domini Moreau Scholam
Salernitanam, Ioannis Riolani
Opus Anatomicum, Instructio-
nem meam de fratribus Rosaceæ
crucis, Apologiam pro viris illu-
stribus de crimine Magiæ falsò
postulatis, & quod etiam nunc
excuditur consilium pro struenda
ordinatim Bibliotheca, reliquos-
que omnes quos ex hoc refertissi-

70 GABRIELIS NAVDÆI
mo Emporio desiderare poteris,
tum ad studiorum tuorum iuua-
men, cum ad instructissimæ Bi-
bliotheca tuæ decus & ornamen-
tum, cuius meæ voluntatis si quan-
do mihi liceat significationem
aliquam tibi præbere, tum ego
me non dedisse, sed ac episse lo-
cupletissimum beneficium puta-
bo. Tu verò voluntatem tuam
& quidquid constitueris, perscri-
be & me ama, Parisiis 1. Se-
ptembris 1627. Tuis virtutibus
eximius deditissimus Gabriel Nau-
dæus Philiatros.

XIV.

Eidem.

Vix ego, Pompei Caimæ,
prioris illas, quas ad te nu-
per destinaui, Lugdunensi Nun-
cio reddideram, cum ecce obla-

ta occasione viri, cum quo mihi
summa semper fuit familiaritas
& arctissima necessitudo in Ita-
liam, rectaque in Academiam
vestram cogitantis, non potui il-
lum, nec debui sine meis ad te li-
teris dimittere, tum ut præventu
occasionum, quas fors obtulerit
exemplum tibi dem frequentis
officij, cum etiam ut cognoscas
Scholæ Salernitanæ & librorum
meorum exemplaria, quæ tibi pro-
miseram, huius amici mei singu-
laris bonæ fidei fuisse concedita,
ut primum & securum ex hoc of-
ficio propensæ in te observantiæ
sue testimonium elicere possis,
donec reliqua non minùs sincera
ex illis, quæ tibi de eo in huius
Epistolæ de cursu referam, certius
innotescant. Velim tamen in pri-
mis existimes, Pompei Maxime,

72 GABRIELIS NAVDÆI
non fiducia officiorum erga te
meorum quæ nulla sunt, non
huius munusculis pondere quod
titivilitium est, non denique ob-
sequij mei respectu, aut alia qua-
vis nostri consideratione factum
fuisse, ut hunc apud te commen-
datum esse desiderem, sed sola
tui & ipsius ratione, tui quidem
quoniam non minùs singulari co-
mitate quàm doctrinâ conspicuus,
videris non solùm a consuetudine
factus sed ab ipsa natura fictus, &
efformatus ad urbanioris vitæ
momenta & omnem rationem
humanitatis; illius verò quia di-
gnissimus est si quispiam alius qui
in amicitiam tuam admittatur &
non postremum in ea locum ob-
tineat, cùm ab eo eximie erudi-
tionis tuæ fama primùm admira-
tionem deinde etiam amorem
expres-

expresserit, imò desiderium ardens videndi te & in tuum sinum, tuamque familiaritatem penitus se insinuandi, quo largiori haustu facundæ tuæ mentis latices ebibere, doctrinæque tuæ sublimioris mirabiles effectus propius intueri atque aspicere possit. Multa tibi quæ ad illius commendationem non mediocriter faciunt referre deberem, quæ & propensio-rem tuam in hunc voluntatem & affectum reddere, & meam de illo prædicationem non vanam & futilem esse demonstrare possem, sed vereor, Pompei Maxime, ne plus antiquæ & veluti fraternæ meæ cum illo necessitudini tribueres, quàm ipsimet veritati, si omnia quæ in eo summam laudem & commendationem merentur, exprimere vellem; quare

* *

D

fatis mihi erit inter egregias naturæ suæ dotes primò recensere quòd mihi de te non nisi sublimia & heroica narranti prompte & in totum crediderit; secundò quòd animula sit & corculum illustriissimi Principis Domini de Candale, cui non tantum Medici nomine operam, sed etiam Amici & magni Politici ratione suam industriam multis in rebus gravissimis accommodat, en tibi venit in mentem illius Horatiani?

Principibus placuisse Viris non vltima laus est?

Tertiò denique quòd ipse familiam ducat in certis quibusdam facultatibus & scientiis, quarum primus Princeps & primarius Professor æquissimo iure nuncupari & habere posset, nisi vir apprimè sapiens & in sua commoda bene
ani-

animatus lauream ex tali musta-
 ceo non ambiret, & summa om-
 nia, quæ in illis artibus obtinuit,
 alteri longè nobiliori & vtiliori
 videlicet Medicinæ lubens sub-
 mitteret. His ergo, Pompei Ma-
 xime, singularis amici mei meritis,
 & si quam apud te gratiam inue-
 nire possunt precibus meis, tan-
 tum indulge vt ipse te talem erga
 se experiatur, qualem te sentiunt
 omnes qui forsitan non tanto cum
 nominis tui cultu & religione,
 tantâque cum ingenij tui existi-
 matione, ad te frequenter ex om-
 nibus plagis & Europæ partibus
 accedunt, & si mihi fidem de illo
 adhibuisti, tu iterùm illi de me
 tui quàm maximè studioso & hoc
 nomine ingenium tuum grande,
 capax, diffusum per omnes artes
 in Scholis & Circulis passim asse-

* *

76 GABRIELIS NAUDÆI
rente, eandem non abnuas, Vale
& iube, Parisiis die 16. Septem-
bris 1627. Tuis eximiis virtutibus
deditissimus Gabriel Naudæus
Philiatros.

XV.

*Doctissimo Viro Domino Iusto Hagneau
Medico & Philosopho.*

Venetias.

Fecit exiguum illud temporis
interuallum, amicorum sua-
rissime, ex quo iucundissimæ tuæ
consuetudinis fructum nobis in-
dulgere defuisti, ut vix vllam, ne-
dum breuem hanc Epistolam ad
te scribendam esse apud me sta-
tuisssem, nisi mihi magno solatio
fuisset abeuntem te ocyus & fre-
quentius literis meis saltem pro-
sequi, cum vehementer exoptas-
sem ut animo sic corpore posse
comitari. Quoties enim subit mi-
hi in

hi in mentem recordatio gratif-
 fimi nostri conuictus, velut ex in-
 dustria ad omnes facetiarum &
 leporum illecebras compositis;
 quoties obuerfantur animo hila-
 rioris naturæ tuæ Genius, morum-
 que candor & mixta cum erudi-
 tione non vulgari tua comitas &
 elegantia, toties etiam iacturæ,
 quam absentia tua mihi peperit,
 toties inætoris illius, quem tui
 desiderium mihi reliquit, non pos-
 sum etiam non reminisci. Quam-
 obrem patere, amicorum meo-
 rum Coryphee, hoc fidei atque
 obseruantiaæ meæ testimonio ami-
 citiam nostram velut fœcundis
 imbribus terram in dies magis ac
 magis exultari, grandescere,
 recreari; patere me hoc velut
 hostimento diligenter providere,
 ne possim abs te tardum nomen

78 GABRIELIS NAUDÆI
appellari; patere denique, vt fre-
quentioribus tuis ad me literis &
ingenti meo dolori leniens quod-
dam remedium in hac quæsiuiffe
& sceneratam gratiam videar, nec
frustra quidem ambuiſſe, vt enim
primùm summæ humanitatis, ſic
poſtremum ſacundioris tuæ men-
tis, doctrinæque ac eloquentiæ
mihi quàm ampliſſimum ſemper
erit teſtimonium. Vale & quo ſi-
ne ſequentem orationem ad te
trauſmiſerim, diligenter perpen-
de, Pariſiis 26. Septembris 1627.
Tuus omni nexu & copula Ga-
briel Naudæus Philiatros.

XVI.

*Doctiſſimo Viro Domino Ioanni Colle,
Medicina Præctica Profeſſori Primario.*

Patauium.

Conſilium meum ſæpius ad
te

te scribendi, Professor doctif-
 simè, nolim existimes volun-
 tate aut negligentia intermis-
 sum fuisse, cum tua commu-
 nis in omnes, sed in me verè di-
 cam singularis beneuolentia, tam
 potentes amoris in te mei & ob-
 seruantia non vulgaris igniculos
 accenderit, vt prius ipse mei o-
 blitus quàm gratitudinis tuæ non
 memor, prius in me ipsum ingra-
 tus quàm tuorum beneficiorum
 cultor negligens & non gratus ex-
 titerim; sed quæ plurimum bonis
 conatibus obesse solet, nego-
 tiorum variis de causis quotidie
 succrescentium atque vrgentium
 moles & permolesta copia, hæc
 eadem sola in causa fuit, cur per
 totum illud tempus a discessu meo
 nihil ad te literarum dederim.
 Quare hoc abs te imprimis obni-

**

xè peto, vt si qua fortè animo tuo
obuersata est diuturni silentij mei
occasione indigna prorsus gratissi-
mæ tuæ in me voluntatis recorda-
tione suspicio, eam quamprimùm
exuas, & illud totum quod absque
mea culpa hac iure peccatum est,
non difficulter indulgeas; ita e-
nim fors mea & rerum conditio
tulit, vt vix dum exarescentibus
lacrymis & deteriso situ ac squal-
lore, quem ex Patris mei iactura
contraxeram, quæ paulò ante
reditum meum in hanc Urbem,
proh dolor! acciderat. Composi-
tioni & editioni consilij cuius-
dam de instruenda Bibliotheca,
quod sub illustrissimi Præsidis
Henrici Memmij Domini mei &
fauitoris colendissimi nomine pu-
blici juris factum est, continuò
mihi fuerit incumbendum. Nec
multò

multò post ea sese obtulit publicè
dicendi & differendi in Medico-
rum Scholis occasio, qua nec il-
lustriorem desiderare ambitiosissi-
mus, nec difficiliorem seligere
laboriosissimus, & ad orandum pa-
rator quilibet alius vnquam po-
tuisse. Hæc autem erat Baccha-
laureorum, qui post obitum non se-
gniter in laticulo puluere Concer-
tationes, ad pileum & lauream
promoueri debent, singulis duo-
bus annis fieri consueta Panegyris,
& quæ fors tunc decem Oratio-
nibus absolui debebat, instituta
laudatio, quam (absit verbo
inuidia) sic ad Medicorum om-
nium gustum & palatum exegit,
vt propter erutas in maiori ora-
tione Scholæ Medicæ Parisiensis
intactas & ignotas à quingentis
annis antiquitates, illa postmo-

dùm eorum iussu & auspiciis prelo demandata sit, ut quæ multorum aures inter recitandam detinuerat, omnium tandem oculis faciliùs subjici, omniumque manibus diutiùs inhærere & detineri posset. Nunc verò desiderarem magnopere, vt qui me tamdiu de me ipso, deque meis laboribus & libris dicentem, quæ tua est humanitas, beneuolè sustinuisti, horum etiam Exemplaria quædam accipere posses vt quemadmodû, *Vulnus Achilleo quæ quondam fecerat hosti.*

Vulneris auxilium Pelias hasta tulit;

Pari iure hæc opuscula, quæ mihi occasione fuerunt, ne citiùs ad te scriberem, tempestiuè & ex propensæ voluntatis affectu tibi oblata, officiorum meorum cunctatio-

etatione exulceratum iure merito
animum tuum delinirent, te-
que iucundissimæ consuetudinis
tuæ fructum neque apud ingra-
tum hominem, neque apud igna-
vum illius æstimatorem collocasse
significarent, sed quo me trans-
versum agit, hæc culpæ depre-
catio? in quod & quale vitium
ducit me vitij fuga? quasi verò
peculiaris ille candor in cæteris
accerfitus, in te verò genuinus
& natiuus, quasi summa illa quæ
cunctos complecteris beneuolen-
tia & arcto fœdere sociata cum
conditione prorsus admirabili
morum comitas, non omnem a-
speritatis nevum respuat, non om-
nem pacati animi atque multum
facilis & indulgentis naturæ gra-
tiam in se complectatur & reti-
neat. Tua certè maior est probi-

**

D 6

tas & assiduo cæterarum virtu-
 tum usu obfirmata mansuetudo,
 quàm vt quidpiam subirati in me
 tui animi suspicari possim; mea
 autem procliuior in te obseruan-
 tia, quàm vt illi satis obsequar ina-
 ni quodam verborum choragio.
 Quare fac deinceps, si me amas,
 bellum gloriæ, Colle, vt ex literis
 tuis hanc laudem cumulatè per-
 cipiam, quæ semper ingenuis
 adolescentibus & optimis quibus-
 que ex summorum virorum cul-
 tu & familiaritate non ingrata,
 nec inutilis solet aduenire, & in-
 credibili cupiditati, qua teneor
 de rebus tuis audiendi. Hoc tri-
 bue quod, de Medicina Astro-
 logica, de Doctorum hominum
 ad te literis & quæsiis, de Do-
 ctissimis tuis in Hipocratis librum
 & *de iure iurisdictionis* Commentariis,
 quid

quid actum fuerit diligentius in-
quiro; vellem enim omninò, ut
egregia illa volumina in medio
Musarum sacrario, ipsaque æter-
nitatis ara extremo tuo & sum-
mo conatu industriæ, laboris at-
que judicij exarata, non secus
à nostræ gentis hominibus, imò
verò ab omnibus efferri possent
& iactari, ac reliqua operum tuo-
rum quæ felicibus auspiciis iam-
pridem emissa,

*Nectunt victrices circum tua tem-
pora lauros.*

Feceris igitur rem te, id est ho-
mine beneficentissimo dignam,
si me de his & de rebus aliis, in
quibus opera mea tibi necessaria
esse possit, per epistolas monue-
ris, ut nihil deinceps quod ad
declarandum meum erga te ani-
mum pertineat, prætermittam.

86 GABRIELIS NAUDÆI
& quàm fieri poterit vtiliter negotiorum tuorum non minùs quàm lucubrationum curam geram. Vale. Parisiis die 20. Octobris 1628. Tuo nomini æternum addictus Gabriel Naudæus. Si vestra Excellentia curauerit imaginem suam ære celari, rogo vehementer, vt cum Responsione qua me dignaberis, vnum ex Iconibus accipiam.

XVII.

Clarissimo Philosopho, Doctissimoque Medico Domino Emilio Parisano.

Venetias.

Semper equidem existimaui quod tu quoque sentis, Æmili Parisane, rerum amorem, mutuamque beneuolentiam haud sapienter ab hominibus diiudicari, imò nec ab ipsis sapientibus recta cum ratione æstimari ex hoc vulgari

gari literarum officio, quod Tabellariorum incuria, negotiorum mole, temporum iniuria interturbari vel minimo negotio potest; altius est & potentius quoddam amicitiae inter ingenuos & literatos viros semper obfirmatae vinculum, quod nec locorum distantia remittitur, nec longa temporis intercapedine laxatur; sed toties obfirmatur votis quoties non confirmatur officiis, tamdiu ipsa voluntate se sustinet: quamdiu facultate non præualet, sed quorsum hæc miraberis forsan, Subtilissime Parisane, certè non eò tendunt ut negligentiae vel obliuionis culpam deprecet, aut veniam in re turpissima mihi condonari velim, neque enim is sum qui non animo magis quàm oculis Amicos

88 GABRIELIS NAVDÆI
geram, qui præcellentes viros, &
omnibus Disciplinarum virtu-
tūque luminibus illustres, meis
nugis & leuibus scriptiunculis non
audacter interpellem, qui te
beatissimæ ingenij vbertate flo-
rentem, subtilissima per nouas co-
gitationes mentis contentione su-
pra doctiorum spes enitentem,
ipsa memoria pariter mira atque
olim fideli vigentem, morūque
singulari comitate & integritate
prope diuinum, non summo opere
desiderem, inter nobiliores ami-
cos conseruare, quod honori in-
ter doctiores Præceptores recen-
sere, quod vtilitati inter Philoso-
phos præstantiores purpuratōsque
salutis humanæ Principes referre,
quod incredibili propemodum
voluptati mihi futurum esse, non
certius ego, quàm tu, vt arbitror,

fatis

fatis ipsemet nosti, sed cum nominis tui memoriam, & beneficiorum, quibus me cumulatum esse voluisti, recordationem, tanti semper apud me fecerim, quanti quisquam alius rem maximam facere potest, certiorémque me reddat amicorum, qui nunc apud vos degit, suauissimus Dominus Laigneau, illustrissimi fortissimique Ducis, Domini de Candale a Consilijs, valetudinis prius, nihil literarum, quas ad te sæpius destinaui, peruenisse. Equidem arbitratus sum hac communi amicitiae lege, tuam esse mihi retinendam cum particularibus officiis vix bene potuerit conseruari, habeo enim prorsus quod fatis meis imputem, aut verius, quod eiusmodi Tabetariorum difficultatibus & impediementis causæ in eam statum inui-

90 GABRIELIS NAVDÆI
tus submittam. Et quamquam
grauiter satis atque iniquo animo
tulerim, diuersis occupationibus
eripi mihi facultatem sæpius ad
te scribendi, longè tamen gra-
uius extitit, te quas non ita fre-
quenter scripserim rariùs accepisse,
imò permolestum fuit nullas
adhuc recepisse, cùm trinas sal-
tem religionis in te meæ & obser-
uantix testes locupletissimas di-
uersis, sed quod fateor, diffici-
limis iam & exulceratis tempori-
bus ad te destinauerim, quem-
admodum & postremam hanc
licet non certiori via adhuc trans-
mitto, vt si qua fors melior eam
ad te detulerit, & de priorum ia-
ctura admoneat & me ab ingra-
titudinis labe vendicet, quam vt
nimisquam exercere apud igno-
tos, ita apud amicos cane peius &
angue

angue studui semper deuitare.
Quare velim omaino existimes,
Doctissime Parisane, me nihil aliud
in votis habere, nisi vt ita mihi
optata contingant, ita me bene
ament Hygria & Panacea, ita
mihi aspiret blandior Heliconis
aura, quemadmodum memoriam
clarissimi tui nominis altius im-
pressam, sensumque candoris
eximij, quo me aduenientem ex-
cepisti, manentem fouisti, a-
beuntem suauiter prosequutus es,
medullitus apud me defixum co-
lui diligenter, & crebris vsurpa-
tum sermonibus, hac laude quan-
tum in me fuit exornaui, qua nec
maiores desiderare singularis
animi tui modestia, nec illustrio-
rem excogitare potuit mea in te
haud vulgaris beneuolentia.
Quod si nihilominus aliud etiam

7
92 GABRIELIS NAVDÆI
in votis habere mihi per te liceat,
illud imprimis erit, vt postquam
singulari tua virtute, hoc labore
tam arduo, tamque difficili & im-
pedito nobilium exercitationum
de subtilitate & de materia cœli
deffunctus es, quid jam pares, quid
moliaris, quæ te curæ exerceant,
subinde me moneas, hoc enim non
ego cupidius scire aueo quam fa-
ciunt in hac amplissima ciuitate
tot augusti Medicinæ procures, tot
virigraues & eruditi, qui nihil ate-
nisi perfectum ingenio & summa
elaboratum industria expectan-
dum decernunt. Rumpantur licet
& crepent nonnulli Cleones, alie-
ni nominis obtrectatores, sui de-
coctores seu mauis chistarchi,
quos si me non solum audis, sed
qui me ipso sapientiores, hic de-
gunt prope infinitos, animo tran-
quillo

quillo & pacato floccificies, scilicet ut quos velut ab omni humanitate deficientes ratio manifesta non docet, non vincit, non comprimit, velut pannuceas Baucides aut rixantes meretriculas despectus ipse composcat. Denum ex venia quam mihi semel fecisti, postremum illud veterum adjiciam, ut libellos quosdam, nuper a me publici iuris factos, consilium videlicet de instruenda ordinatim Bibliotheca, & Panegirim de antiquitate & dignitate Scholæ Medicæ Parisiensis, aliqua mihi daretur occasio ad vos transmittendi, quibus & propensum in te meum animum agnosceres, & eos a te probari aut me in illis admoneri, ut honorificentissimum mihi, ita & gratissimum fore tibi certò persuaderes. Quod ut interim tibi persuadeas méque fo-

94 GABRIELIS NAUDÆI
uere & prosequi pergas enixè ve-
lim. Lutetia die 23. Martij 1629.
Tuus ad omnia paratissimus Ga-
briel Naudæus Philiatros.

XVIII.

*Clarissimo, Sapientissimoque Viro Do-
mino D. Elie Diodato.*

Genavam.

Viri hac ætate Philosopho-
rum Principis Cæsaris Cre-
monini susceptos ingenti animo
& felici conatu pro Aristotele la-
bores, diuinumque in asserenda
veritate iudicium, quanti semper
feceris Clarissime Diodate, vt ne-
minem tuorum amicorum certe
meipsum latere non potuit; quem
pro tua singulari in omnes studio-
sos humanitate, vix pubertati
annos emensum, peculiari dele-
ctu & in eorum censum adlegisti

&c

& in Herculis biuio stantem atque hoc in ætatis flexu, in quo, vt sapienter monuit Marcus Aurelius Imperator; *qui non cedit, titubat*, constitutum, salubribus præceptis ad hunc vitæ callem ingredendum, qui me tibi quàm simillimum efficeret, sæpiùs es cohortatus, & quo omnem humanitatis & beneuolentiæ rationem in me expoliendo ad impleres, totum te mihi ad vitæ & morum exemplar exhibuisti, mentem & cogitationes tuas aperuisti, non vulgaris doctrinæ thesaurum reclusisti, habitus etiam & affectus tibi proprios fermè omnes infudisti, vt si te meum Socratem non agnouerim, Mortalium omnium jure videar ingratiſſimus, adeo quæcunque hic in Alcibiadem aut Phædonem, tu sapientissime Diodate,

96 GABRIELIS NAVDÆI
in meipsum contulisti. Verum
quàm longè ab hoc *αχαιςίας*
crimine sim alienus, toties opinor
patebit impofterum, quoties non
mediocribus votis exoptata mihi
fefe offeret occasio, recenfendi in
amicorum circulis, aut referendi
inter publica monumenta, nobi-
les tuas de præclaris quibuscun-
que rebus exercitationes, dicta-
que, Oraculorum inftar, æternita-
ti consecranda, circa tot tamque
discrepantes inter fe Philofopho-
rum opiniones, exerentes fe de
nouo tot egregias artes, excultam
magis quàm antea naturæ, mo-
rùmque disciplinam, & rerum
omnium certas viciffitudines, fa-
talesque & Regnorum fic Scien-
tiarum periodos, de quibus te,
non vt fictitium Iarcham Apollo-
nius ex Tantalì fonte, fed ex inti-
mis

mis, altissimisque Sapientiæ penetrabilibus, incredibili cum voluptate sæpiùs audiui differentem. Sane iuvat imprimis eorum meminisse, quæ priusquam alteruter nostrum Italiam cogitasset & maximum illum Philosophiæ Genium Cæsarem Cremoninum salutasset, de eius studiis & recta, hisque temporibus apprimè necessaria philosophandi ratione ex tuis confabulationibus memoriæ commiseram. Enimèrò quemadmodum tunc loquebaris, quis hunc senem videre magnopere desideret, quem velut in Scientiarum vertice collocatum Mortales reliqui mirantur & suspiciunt? quis non audire? quem summi potentissimiue Reges Henricus IV. & Iacobus I. de rebus grauissimis per suos Oratores, Politicorum

98 GABRIELIS NAVDÆI
sapientissimi Veneti per suos Se-
natores, multi alij Principes per
seipfos frequenter consuluerunt?
quis demùm non amplecti? quem
suauissima vitæ consuetudo, mo-
rum candor, & actionum om-
nium comitas, vt quàm beatissi-
mè inter suorum amplexus, ho-
nores & officia, externorùmque
delicias, amores ac desideria, vi-
xerit, vtinàmque diutissimè viuat
effecerunt. Sed quanti præterea
faciendum est, pectus illud magnæ
mentis domicilium? quanti meus
hæc præclara, sublimis, excelsa,
fortis & verè Philosophica? quæ
velut Aquila semper in altum
contendit & supra pluuias, supra
nubes & tonitrua, ac supra id
omne quod mortale, est penna-
rum remigio erecta, in quodam
puriori æthere suspensa conquies-
cit,

cit, humanóſque caſus ſua virtute
aut inferiores putat, aut ſeipſis
longè ſuperiorem eſtendit; dein-
de verò quanta cum dignitate
munus illud docendi, quod maxi-
mi Piccolominei virtus emerita
iſtius ſæculi vertentis initio de-
ſeruerat, hætenus ſuſtinuit?
quanta cum voluptate, cum fru-
ctu, imò etiam cum vberiori ma-
nifeſtatione ſtudioſum progres-
ſus, Ariſtotelem legit, explicuit,
defendit; tanta proſectò & no-
minis ſui dignitate & aliorum uti-
litate hoc vnus ille præſtitit, vt
grauiſſimam Ariſtotelis doctri-
nam, doctiſſimamque eiufdem
grauitatem, vel omninò, vel ſal-
tem quàm proximè videatur af-
ſecutus, nec enim officiij vnquam
tui eſſe, aut quidquam ad ſe perti-
nere arbitratus eſt orationis api-

OO GABRIELIS NAVDÆI
ces, verborumque lautitias & ve-
neres veluti larvas per se mobiles
& aurata quædam Mineræ si-
mulacra prætendere, quo suo-
rum mentes auditorum blandius
ludificet, aut in sui admiratio-
nem ficta voluptate pertrahat,
noui siquidem quod Musonius,
hoc non Philosophum decere,
sed Tibicinem assuerit, noui
quid apud Agellium Domitius
Phauorino in hæc verba respon-
derit, *nulla prorsus bonæ salutis spes
reliqua est, cum vos Philosophorum
illustrissimi, nihil jam aliud quàm
verba, auctoritatemque verborum
cordi habeatis*; noui etiam tam
prudens quàm eruditus homo,
Philosophorum esse componere
mentem potius quàm dictionem,
curare ne quid aberret ratio, non
oratio, Musas in animo, non in
labiis

labiis retinere, nec tam verborum luminibus quàm rerum sublimitatibus inhærere; ut quemadmodum de Sirenis Alcibiadis dictum est, *extrinsecus si aspexeris, feram videas, si introspexeris, numen agnoscas*, & scitè admodum ac eleganter monuerit ingeniorum vertex Picus Mirandulanus, *ô delicate cum accedis chorculas & citharædas pone te in auribus, cum verò Philosophos auoca a sensibus, redeas ad te ipsum in animi penetralia recessus*. His igitur persuasus magnus ille Cremoninus, quid Murium addebas? si non orationis character eum floridum, vernantem, picturatum, fucatumve elegit, sed utilem, grauem, reuerendum & qui maiestatem potius ex horrore quàm gratiam ex molitudine consequatur, quique sub

102 GABRIELIS NAUDÆI
expositis verbis remotissimas sen-
tentias inuoluat, plenas quæstio-
num, plenas solutionum, & hanc
omnino dicendi legem nobis pro-
ponat, quam & Medicorum Prin-
ceps Galenus non parum lauda-
uit, & ipsemet, tanquam Philoso-
phorum maximus, suo satis exem-
plo confirmare, atque doctrinæ
sue præstantia, ab occultis inuido-
rum susurris & ineptis mustratio-
nibus tueri ac defendere potest.
Nam amabo te, subjungebas, mi
Naudæe, quis vno Cremonino
absolutius proponit? quis euiden-
tius narrat? quis apertius docet?
quis efficacius confirmat? quis
acrius refellit? quis nervosius col-
ligit? Deus bone! qui lacerti? qui
vigor? quod pectus? quanta cau-
sæ fiducia? nusquam cessat, ni-
misquàm facit, nimisquàm resti-
tis

tit, nimisquam dormitat, sed v-
 bique properans sequacem ob-
 temperantemque lectorem mo-
 net, ducit, rapit, suadet, persua-
 det, verum aliud est præterea,
 cuius mihi nunc in mentem venit,
 & ex quo nobilioris longè com-
 mendationis argumentum magno
 Cremonino deberi, eumque præ-
 stantiori modo, quàm reliquos
 omnes Philosophos, de Sapientia
 mereri, sæpius apud me conten-
 debas; etenim cum vniuersarum
 opinionum æstu luxuriante actum
 jam, conclamatumque de Philo-
 sophia videretur, & hinc Telesius
 Parmenidis doctrinam instaura-
 ret illinc Patricius Platonico-
 rum fumos sublimaret, hinc Gil-
 bertus Philolai dogmata erue-
 ret, illinc Iordanus Democriti
 principia defenderet, omnes ve-

104 GABRIELIS NAVDÆI
rò conjuratis & collectis viribus
vnum Aristotelem furti, pecula-
tus, ignorantia accusarent, reum
fingerent, ad supplicium posce-
rent, ad ruinam & internecionem
raperent, vnus profectò & so-
lus extitit Cremoninus, qui cau-
sam eius tuendam suscepit, nauis
Peripateticæ clauo firmiter se ap-
plicuit,

Puppique Deus consedit in alta,
Ex qua velut olim Neptunus
tempestatem ab Æolo immissam
non tantum sedauit, sed quem-
admodum Perseus pulcram
suam Andromedem, hoc est, diui-
nam Sapientiam, non ab vno, sed
pluribus monstris liberauit, pri-
mòque ab ineptorum quorundam
& credulorum hominum nugis &
fabulis, postmodum a Scholasti-
corum tricis & affaniis, tandem
verò

verò ab omnium nouatorum calumniis eam asseruit & vendicauit, non tam singulorum ineptias, errores & objectiones refellendo, quàm summi Præceptoris dictatorisque mentem aperiendo, doctrinam explicando, dogmata præcipua & effata illustrando, eaque firmissimis rationibus stabiliendo, confirmandoque,

*Vnum addictus jurare in verba
Magistri,*

Tantæque animi contentione in illud vnum sibi incumbendum esse existimauit, vt nusquam alibi meliùs, quàm in eius scriptis vera genuinæque Peripateticorum doctrina exhibeatur & graphicè delineetur, nusquam etiam aliunde tutiùs quàm ex eius libris doctissimisque commentariis hauriatur; vt si quàm profectò laudem

a nobis consecuti sunt vel Alexander Aphrodiseus apud Græcos, vel Auerroes Cordubensis apud Arabes, eandem omnino sperare debeat a posteris Cremoninus apud Latinos, & hoc nomine tertius saltem in eorum classe recenseri mereatur, qui peculiari cultu ac religione Aristotelem coluerunt, quandoquidem sola vetustatis lege cautum est, ne primus inter ipsos habeatur. Hæc autem & similia cùm pluribus vrgere non cessares, factum est tandem, Suauissime Diodate, vt præsentis ipsius Numinis conspectu, amplexu & quotidiano fermè conuictu, ipse quidem omnia in illo tua prædicatione & expectatione maiora esse didiceris, ego verò te nec leuem, nec adulatorem, nec extra meritum quidquam

quam rebus affingentem depræ-
henderim, & quod maximo mihi
solatio fuit ac voluptati, haud
minora ab ipso de te, quam a te
de ipso audiuerim, cum ille te in
oculis continuo præsentem gerat,
& gratissimæ consuetudinis re-
cordatione non mediocriter ob-
lectetur. Quamobrem facturum
me ex officij mei ratione impræ-
sentiarum sum arbitratus, si Tra-
ctatum de semine, cuius copiam
post meum é Patauio discessum
amico meo singulari, Domino
Forget Doctori Medico, cæteris-
que Auditoribus suis fecit, & quem
velut librorum de principatu cor-
dis confectarium sapientissimi
doctissimi que Præceptores &
Amici mei, Dominus Ioannes
Riolanus & Dominus Renatus
Moreau typis demandatum iri

408 GABRIELIS NAUDÆI
vehementer exoptant, tibi velut
Apollini Palatino & amantissimo
literatorum omnium reliquos so-
litus es, beneuolentia suscipias &
per me tandem intelligas, haud
frustra vel tenui mercede sum-
pisse te hanc Viros probos & de
literis bene meritos laudandi, fo-
uendi, extollendique prouinciam,
cùm inde & bonorum gratiam &
non mediocrem gloriam ac com-
mendationem ab omnibus sis
consecutus, majorémque in dies
te consecuturum sperare possis &
debeas. Vale Lutetiæ Parisiorum,
25. Augusti 1629. Tuus ad omnia
Gabriel Naudæus.

XIX.

*Clarissimo Philosopho, Doctissimoque
Medico, Emilio Parisano.
Venetias.*

Tributa rerum apud vos fa-
cies,

cies , & diuturnum Amici illius communis , qui posteriores meas tibi reddidit, silentium , in causa omnino fuere , Subtilissime Parisane , cur gratissimis & expectatissimis tuis literis haud pari cum diligentia a me satisfactum fuerit , qua vel amicorum etiam de triuio nugacibus Epistolis semper respondere consueui, tantum abest, ut hoc, quod erga te, virum & mei amantissimum, & inter peritiores Medicos principem, hac in cessatione peccatum est , voluntati meæ potius quam bellorum & tumultuum occasione acceptum referre debeas ; & verò longè plura ad istud tibi persuadendum facili negotio prætexerem , nisi quemadmodum tu me ab omni culpa longè vacuum arbitraris , sic ego te ab eius vel

HO GABRIELIS NAVDÆI
minima suspicione prorsus alie-
num iudicarem. Sanè quantum-
uis longum tempus ab eo, quo tua
illa, de qua nunc agitur, mihi
reddita est, effluxerit, recentem
tamen eius memoriam apud me
etiamnum retineo; licet quibus
modis ex eius lectione sim affe-
ctus, dicere vix possim, saltem
ex animo exprimere non possim:
etenim ut istam primum aperui,
& omnia quæ ad dextram ma-
num occurrebant perlegi, vo-
luptatis certè non minimum etiam
percepi, ob acceptum a te viro
præstantissimo tam egregium,
tamque luculentum propensa
tuæ in me voluntatis & benevo-
lentia signum, eadem prorsus in-
dole animi, hoc est singularis
amicitiæ blandioribus illecebris
& non vulgaribus officiis, quibus
me

me Venetiis & Patauij degentem
peramanter complexus, & ab-
euntem humanissimè etiam pro-
secutus es exaratum. Verùm vbi
ad ea, quæ sinistram implebant,
oculos conieci, vultum statim
contraxi, & si quod verissimum
est, ingenuè fateri licet, vehe-
menter dolui, quadricipitem il-
lam Hydram, cui catenas & fer-
rum & flammæ minitaris, re-
tardare præclarissimum impe-
tum, quoad Medicinæ pomeria,
maiori, quàm antehac a quo-
quam tentatum fuerit, conatu
promouenda, ferebaris: tèque
virum de Republica nostra, si quis-
quam alius, optimè meritum,
quem solius virtutis ardor exci-
tat, quem dignitatis ac famæ cu-
piditas incondit, quem memoria
posteritatis inflammat, qui nihil

III2 GABRIELIS NAVDÆI
otio literario dulcius, nihil do-
ctrinis amabilius, nihil vnquam
publica auctoritate prius aut an-
tiquius habuisti, nunc ad isthæc
certamina descendere coactum,
quæ te prorsus iudigna videri pos-
sent, nisi qualem in iis te gerere, &
quanto cum doctrinæ apparatu
velitationes eiusmodi absolvere
consueueris *Par & suauius iudicium*
illud tuum quod volonis instar
iam apparuit, fidem omnibus fa-
ceret, vituperatio certè ac odium
bonorum ægrotantis sæculi vitia
sunt, quæ sufferre gloriosius est
quàm tollere, & nihil vnquam
extitit in natura præstantissimum
quod non inuidiam & iniuriam
expertum sit, a contrario Sol,
quod optimè nosti, suos habuit
obrectatores, Agamemnon re-
præhensus est a Therſite, Ho-
merus

merus a Zoilo, Virgilius a Bannio, & non immeritò scripserit Horatius, Herculem post tot exantlatos labores comperisse certamen sibi cum invidia supremum adhuc restare. Non igitur mirum, si quemadmodum fuci apibus perpetuò molesti sunt, ita etiam reperiantur quidam homines maleferiati, qui & peritioribus graues sint, & cum illis paria facere contendunt, quamuis eodem semper euentu quo rana Ætopica, quæ bovem magnitudine sua æquare volens, crepuit & pœnam tulit ex tam infano conatu: Verum ut quod de tuis mastigibus censeo tandem eloquar, certè præter quosdam σκίτες & ignobiles, de quibus εἰς λόγον non magis sanè quàm de Megarensisibus quos ἐν εἰνὶ ἀριθμῷ ponit Oracu-

114 GABRIELIS NAVDÆI
lum, duos ex illis, saltem quos
nouerim, non indignos esse judi-
co, cum quibusdam conferas &
fortiter dimices, quandoquidem
ipsi non casu, sed altioris cuiusdam
prouidentiaē consilio aduersari ti-
bi videntur, quo velut ex filici-
bus ignis, ita ex nobili vestra
concertatione micantes condi-
tionis scintillæ & ipsa tandem cla-
rissima veritatis lumina cluces-
cant, ac nisi mea vehementer me
fallit opinio, illud tibi in sapien-
tiæ venatione, quod optabat
quondam egregius iuuenis Asca-
nius in ferarum indagatione con-
tigit, ille siquidem venatum in
syluas proficiscens non timidos
lepores nec imbelles Damas aut
fugitiuos Ceruos, sed quemad-
modum inquit Virgilius,

Optat

*Optat aprum aut fulvum descen-
dere marte leonem.*

Quamobrem in hac tanta con-
sternatione & ingenti dolore,
quem ex interrupto speculationi-
um & subtilium ac novarum co-
gitationum tuarum cursu, antea
conceperam, illud certè non mi-
nimo mihi solatio esse potest, tē-
que etiam vehementer, ut arbi-
tror, reficit & recreat, quòd
ambo isti æmuli & obtrectatores
tui tales sint, ut ex eorum victoria
gloriam illam sanè non medio-
crem, quam nobiles Exercita-
tiones de Subtilitate tibi compa-
rârunt, ampliorem omninò &
auctiorem, augustiorémque red-
dere possis & valeas; atque adeo
ut de Mundino Mundinio taceam,
quo cum affuetus es dudum & pu-
gnare & vincere: Certè Riola-

116 GABRIELIS NAVDÆI
nus noster tantus est in rebus A-
natomicis, vt si illum de gradu se-
mel deieceris, nulla tibi restet
ampliùs amolienda difficultas, ad
principem locum in hac facultate
obtinendum & retinendum. Op-
tassẽẽ equidem, vt leues quasdam
iniurias tibi condonasset, nec sa-
tius duxisset iracundiæ quàm ve-
ritati indulgere, sed tœnum ha-
bet in cornu, & alterius censu-
ram ferre non potest, qui hoc
vnum & a longo tempore & ab
assiduo labore se tandem conse-
cutum fuisse sibi persuasit, vt in
reliquos omnes Censoris egregij
personam sustinere valeat.
Quod tamen nullo doctrinæ tuæ
præiudicio, cuius apud me summa
fuit semper auctoritas, dictum
velim accipias, Eruditissime Pa-
risane, sed potiùs vt communis
Amici,

Amici, quàm Iudicis munere defungar & illud ambobus tribuam, quod neutri iure merito denegare non possum; quamquàm, ut ingenuè fatear, in hoc grauitè peccasse mihi videatur Riolanus, quod *παρρησία* illam, qua de libris eius iudicasti, contumeliosis verbis & nihil minusquàm Professore Regium, qui in optimis literis & laudabili Medicinæ studio conuenit, redolentibus exceperit, vnde si æquo iure cum eo experiri & agere velles & Poëtæ cuidam hoc monenti parere,

Maledictis si quis ceriat, audiat malè,

Quam quis non præstet ne exigat modestiam.

Posses equidem & meditatum furorem in Theatrum afferre, & sellas Patroclianas & Annales

118 GABRIELIS NAVDAI
Volusianos & cacatam chartam
in illum retorquere, & hunc etiam
si velles lutum stercore maceratū
appellare, sed vide, precor, quā
sedulò cauere debeant viri eru-
diti & literis, quæ ab humanitate
nomen sortiuntur, plenè imbuti &
instructi, vt nil de Medicina & gra-
uioribus dicam Disciplinis,
Ne velut innati truiis ac penè forenses
Hæc immunda crepent igniminio-
sæque dicta.

Non maledictis igitur sed do-
ctis dictis aduersus nouum istum
Diomedem insurges, nec eiuf-
dem si me audis vilo grauiori sup-
plicio pœnas iudicij, quòd de te
parum sobriè tulit, daturum vn-
quam existimabis, quā si ex tua
modestia cæteri cognoscant
quantum ipse ab illa communi &
honestatis atque verecundiæ fi-
nibus circumscripta,

*Quos ultracitraque nescit consistere
rectum,*

Deflexerit; sic enim & laudem
quam mereris ab omnibus bonis
referes & illud tandem ab hosti-
bus etiam & Mastigibus tuis ob-
tinebis, ut quemadmodum olim
Ægyptij peluim auream supplices
coluerunt, in quam minxerant &
vomuerant frequenter, atque ut
Anacreon iniqua conuitia quæ
despuebat in Cleobulum & Stesi-
chorus in Helenam, totidem lau-
dibus repararunt, sic & ipsi non
minus grauissimis conscientiaæ suæ
testibus, quàm potentissimis do-
ctrinæ tuæ fulminibus percussi, re-
deant ad bonam frugem, & tibi
debitum honorem persoluant,
quem apud præsentes semper illi-
batum retinebis, & apud posteros
nunquam intermoriturum trans-

120 GABRIELIS NAUDÆ
mittes. Vale Tuus omni nexu &
mancipio Gabriel Naudæus die
15. Septembris 1630. Commen-
dat se tibi plurimum, qui me
quondam Excellentie tuæ com-
mendavit, doctissimus virtu-
tis & eruditionis tuæ fautor, Do-
minus Renatus Moreau & im-
pensè rogar, ne molestè feras, si
pluribus iisdemque grauissimis
negotiis districtus salutem, quàm
tibi propria manu non potest,
aliena offerat.

XX.

*Pompeio Calmo, Equiti Nobilissimo, Pata-
uini Collegij Præsidi & Medi-
cinæ Theorica Primo Pro-
fessori.*

Patauini

NON est profectò quod am-
plius dubitare possis de me
finge

singulari erga te religione & obseruantia, Pompei Caimæ, viro-
rum omnium, quos vnquam vs-
piam nouerim, eruditissime, post-
quam quaternas ad te variis tem-
poribus & occasionibus destina-
ui Epistolas, est potius quod ipse
non mediocriter doleam, ob in-
terceptas posteriores duas, qua-
rum vnâ tibi a Domino La-
gneau redditam non fuisse, ha-
bes meritò quod grauitè cum
ipso expostules, siquidem & in-
structionem meam de fratribus
rosacæ Crucis, & Apologiam
pro summis Viris de Magiæ cri-
mine falsò postulatis, illi insuper
tibi offerendas tradideram, quod
cur non fecerit, rogo vehemen-
ter vt ab ipsomet percuncteris &
me in totum a culpa liberares; al-
tera verò periit in itinere cum

22 GABRIELIS NAVDÆI
farcinis cuiusdam Lotharingi cui
Dominus Forget illam meo suasu
commiserat. Faxint igitur Musæ
quarum te velut Apollinem sus-
picio, vt fauentioribus Euris aut
potiùs Veredariorū equis isthæc
postrema trans Alpes deferatur,
quam vel difficillimis etiam istis
temporibus eo potissimū nomi-
ne scribere volui, vt me quem se-
mel aureis delinificæ facundia
tuæ catenulis irretitum esse vo-
luisti, & eruditionis multifaria
pœrentioribus etiam vinculis im-
plicitum, iisdem adhuc detine-
ri, vinctumque manere & ad om-
nem obsequij rationem paratissi-
mum esse cognoscas. Certè quod
vnicum in præsentia mihi suppe-
tit propensæ meæ in te volunta-
tis ex nominis tui commendatio-
ne testimonium, illo me libenter
absol-

absoluo, nec vnquam per me stabit quominus illud notum & illustre reddatur vt vbiuis gentium, sic maximè apud nostrates Gallos qui de mea prædicatione non ampliùs dubitant postquam apparuerunt scriptorum tuorum quibus videris Medicinam tanquam alteram Euridicem ab Inferis reuocasse, elegantissima & doctissima monumenta, scriptorum inquam de febrium indicationibus & de Calido innato, quæ sola si talem de te spem & expectationem concitarunt, qualem vel ambitiosissimus quisque vix sustinere posset, quid fiet, amabo, te cum illa quæ de ingenio dudum vernaculo sermone edita fuisse ab amicis accepi, aut alia innumera quæ apud te nondum edita seruatur, vel ad nos ex Fran-

124 GABRIELIS NAVDÆI
cofurtensibus Nundinis appule-
rint, vel quocumque modo pu-
blici juris facta fuerint? Certè
nihil minùs tunc quàm diuinos
honores tibi auguror, qui primis
tuis laboribus & scriptis humanù
fermè cultum excessisti, & herclè
tu iam tantus videris in Repu-
blica non solùm Iatrica sed etiam
literaria, vt famam suam egregiè
promoueat quiscuis tuæ fauet &
benè cupit, qui verò te dignis lau-
dibus non effert, is iudicio & exi-
stimationi suæ non minimùm de-
trahat. Sanè quantum ad me at-
tinet, ego de te tam libenter vbi-
que prædico, vt nihil vnquam a
me maiori cum voluptate factum
meminerim non solùm quia vt
Polemo inquit multo est dicere
quàm audire vera iucundius, sed
etiam quod ex humanioris & vt

banioris vitæ præscripto plurimum semper loqui debeamus de his quæ in Amicis nostris præcipua & omni laude ac commendatione dignissima videntur, in te verò doctrinam esse depræhenderim quæ reliquis naturæ & fortunæ bonis, quibus tamen abundè cumulatus es, longè supereminet. Sed quid in hac dicendi occasione tempus frustra consumo? quæ nec tibi grata esse potest ob singularem tuam modestiam, nec forsan alteri jucunda ob dictionis meæ infantiam & asperitatem, fatius erit, arbitror, paucis tecum de iis agere quæ magis ad Epistolam spectant, tum verò imprimis de Iacebo illo Carpentario, cuius Commentarios in Alcinoium cum mihi instructissimam tuam Bibliothecam euoluenti

126 GABRIELIS NAVDÆI
non mediocriter commendasses,
factum est postea vt inter illa tua
Effata & Oracula quæ multis li-
benter recensere consueui, Do-
minus Carpentarius Doctor Me-
dicus Parisiensis illud quod de
auo tuo & eius commentariis
summa cum veritate & eloquen-
tia protuleras, auida aure ebibe-
rit & obnixè postea non semel
rogarit vt illud per literas a te ver-
bis solemnibus conceptum elice-
rem, quo tua auctoritate, quæ
semper illi maxima fuit, Cresto-
mathiam illam munire & illustra-
re posset, quam ex aliorum cele-
brium virorum similibus enco-
miis & appellationibus honorifi-
cis in aui tui commendationem
quotidie colligit, atque prope
modum est etiam vt in lucem
emittat. Quamobrem rogo te
vehementi

vehementer, Pompei Maxime, ut
responsionis quam ad me perma-
nus Domini Lagneau amici nostri
communis facili negotio destina-
re potes, partem aliquam faciat ju-
diciū illud tuum de Carpētario,
nam & illud Amico meo pergra-
tum erit, & mihi certē non ingra-
tum accider, qui hactenus semen-
tem feci absque messe & fortiter e-
tiam pulsaui, nemine prorsus res-
pondente; quare si quando post-
modū fiat ut seriū ad te scribam,
caue tribuas hoc negligentiae vel
obliuioni, ac ne occupationibus
quidem plurimis, quibus distineor,
sed illud tibi potiū persuadeas me
quoque tuarum interea desiderio
teneri literarum, quarum benefi-
cio si semel cognoscā gratum &
acceptum tibi ad illud meum offi-
cium non committam profectō ut

128 GABRIELIS NAVDÆI
istud frustra imposterum deside-
res. Doctissimus Dominus Rena-
tus Moreau qui me tibi plurimum
olim commendavit, vix liberè spi-
rat, adeò premitur ægrorum mul-
titudine & licet molestè admo-
dum tulerit se nullam accepisse
responsionem ad hanc quam tibi
per Dominum Lagneau vnà cum
Commentariis suis in Scholam
Salernitanam reddi curauerat;
mandavit tamen suo vt te nomine
salutarem, rogatèque videres
qua in re suum studium atque
operam tibi putes esse necessa-
riam. Addam præterea verbum
de Panegyri mea, in qua de An-
tiquitate Scholæ Medicinæ Pari-
siensis abundè differui, ac etiam
de duobus aliis libris non latinè
sed vernaculè scriptis circa me-
thodum struendæ ordinatim Bi-
bliothecæ

bibliothecæ & eruditionem Ludovici XI. quos tres breui procul dubio acciperes si quem nancisceremur qui illos ad te tutò deferre posset, sed nōsti quā rarer peregrinæ aues nunc ad vos transuolent, & si quæ postea casu se offerat scito me huic officio minime defuturum. Vale Parisiis die 15. Septembris 1630. Tuus ut affectu sic effectū Gabriel Nau-
daus.

XXI.

*Nobilissimo, Doctissimoque Viro Domino
Ioanni Colle Medicinæ Prælicæ Pro-
fessori primario.*

Patavium

EN alterum adest gratitudinis & propensæ meæ in te voluntatis atque obsequij certè non vulgariis testimonium, Ioannes Colle, Amicorum meorum suauissime,

130 GABRIELIS NAVDÆI
quod si æqui bonique consulueris,
rem profectò facies & mihi qui-
dem jucundissimam, & moribus
tuis ad omnem comitatis & bene-
volentia rationem compositis
prorsus non indignam, cùm nihil
aliud in mea potestate situm sit,
quod tam proluxæ humanitati tuæ
& sine exemplo maximæ respon-
dere possim, præter gratam illius
in animo meo recordationem &
beneficiorum, quæ ab illa non se-
mel sum expertus, frequentem aut
in literis aut in Amicorum meo-
rum circulis & coronis comme-
morationem: Et verò cùm anti-
qua Majorum Stemmata summa
doctrinæ & amplissimæ dignitat-
is tuæ raro ac felici nexu conjunct-
e in eorum beatissimorum homi-
num tribu constituerint, quibus
nihil a natura denegatum neque
a for

a fortuna non cumulatissimè delatum est, ineptè omninò facerem si me quem aliter non esse solvendo optimè nosti, verbis saltem ex ære tuo non liberarem, ut si quantum mihi difficile sit non ignorem, ea vel literis aut sermonibus illis exprimere, quæ non tantum de tua singulari doctrina, sed & de humanissimis moribus tuis & præsens cùm illis fruerer & absens dum eorum suavissima recordatione delectarer, sanè quam amplissima & augustissima Amico meo concepi, atque cum decisset omnino quod scriberem, & inani te Epistola interpellare nollem mihi tamen ea satis idonea ad te scribendi causa visa est, ut existimes nullis vnquam in literis meum in te animum atque amorem satis fieri posse testatum,

132 GABRIELIS NAVDÆI
tantus siquidem est vt de illo ma-
gis ex teipso & ingenij tui dexte-
ritate quàm ex oratione & infan-
tia mea te iudicare summopere
desiderem, quod sanè si tibi per-
suasum est, nihil amplius habeo
quod me oporteat ad te scribere;
libros tamen tuos de iucunda Me-
dicamentorum præparatione &
de insomniis quos vltimis Nundi-
nis accepimus, majori nescio cum
voluptate an fructu legi, atque ipsi,
tales profectò non tantùm mihi
sed & Domino Renato Moreau
& aliis doctioribus Medicis visi
sunt, quorum frequens & conti-
nua lectio magnam allatura sit
cum ingenti nominis tui com-
mendatione Reipublicæ Medicæ
vtilitatem, sed illud præterea in
ipsis mihi gratissimum fuit, quod
expressum candoris tui vestigium
in com-

in commendatione Amici nostri
communis Domini Dellane reli-
queris, ex qua ut omnes de illius
eruditione & doctrina sic de tuo
in homines literatos affectu &
amicos præsertim singulari bene-
volentia conjecturam facere pos-
sint & debeant. Sed vnum est pro-
fectò quod me non mediocriter
angit & perturbat ex quo Man-
tuam a Germanis expugnatam,
omniâque in ea ferro ac flammis
sævientibus permixta fuisse accepi,
& obsecro qui aliter fieri posset?
cùm virum hunc præueritum mei
certè non secus ac tui propter do-
ctrinam & candidos mores ami-
cissimum tantæ vastitati testem
adfuisse, & fortè an cum aliis im-
merentem succubuisse crebris ad
nos rumoribus (sed qui utinam falsi
reperiantur) disseminatum sit, ô

134 GABRIELIS NAVDÆI
quoties ferulis istius cladis Romanæ mihi in mentem venit, quæ Duce Borbonio literatos fermè omnes qui tunc in vrbe degebant aut crudeliter oppressit, aut istis calamitatibus obruit, quæ licet maximæ fuerint, non possunt tamen cum extremis quæ Mantuanos Vates & Academicos diutissimè exercuerunt comparari, ut non licebit illis atque vobis etiam qui ab hac direptione & sanè quàm vehementi & molestissima armorum turbatione prorsus immunes non fuistis Virgilianum istud usurpare,

*Mantua va misera nimirum vicina
Cremona?*

Quare magna solitudine me liberabis, magnamque a me inhibis gratiam si quod tibi perspectum atque exploratum est de præ-

præsentis istius urbis & Academiæ, ac potissimum amici nostri communis statu mihi quoque volueris esse non ignotum, sed & illud insuper si me amas, scribe vt valeat *Φιλοσοφώτατος ἢ Αἰσχρολογώτατος* Cremoninus, vt librorum suorum editioni incumbat, imò verò quid ipse agas, quid componas & quid nuper edideris mone, nam vtrumque me ignorare in hac literarum clade & itinerum difficultate non indignandum est. De me verò si quæras, ego varia quotidie munginor, & libros quosdam compono, multos etiam edo, quorum ludicem habebis a Domino Lagneau donec omnium exemplaria a me ipso accipias, nam cum eiusmodi studia quibus me hætenus exercui, *πρὸς τὰ ἄλφιστα* non

136 GABRIELIS NAVDÆI
faciant , & multa sint , eaque
grauissima naturæ meæ atque in-
genitæ libertati è diametro re-
pugnantia propter quæ minus
mihi arridet , minúsque conuenit
laurea isthæc Parisiensis , ad vos
iterum cogito , nec aliud expecto
quàm vt halcyones in Italia nidi-
ficent , quo me humanitati ac be-
neuolentiæ tuæ rursus commit-
tam & ipsis non vulgaribus ami-
citæ tuæ illecebris præsens ite-
rùm delecter , quibus me vel ab-
sentem non mediocriter refici
perspicio. Hoc autem te monere
volui vt certiozem me facias si
quid officiorum aut librorum no-
stratium , quos mecum deferre
possim desideres , dabo enim in
omnibus operam vt necessitudi-
ne tua haud indignus judicari va-
leam , qui tuæ virtuti ac fidei tan-
tum.

tum tribuere debeo, quantum
his in locis præterea nullius. Tu
interim monumentis tuis immor-
talibus posteritati consule, hu-
manum genus devince, famę tuę
& existimationis limites exten-
de, & me quod semper fecisti,
amare perge, sed tandem Vale,
ô & præsidium & dulce decus
meum & amicissimo tibi Philo-
sophorum Coryphæo silentium
meum non aliunde quàm ex sum-
ma virtutis eius ac doctrinæ ad-
miratione profectum benignus
excusa. Parisiis die 18. Septem-
bris 1630. Tuus ex animo Ga-
briel Naudæus.

*Nobilissimo Viro Domino D. du Pré
Caussinij Domino, Gabriel
Naudæus S. P. D.*

Caussinium.

ET si mihi nunquam fuit dubium quin singulari affectu ducereris; cum me toties verbis blandioribus & ad persuadendum ritè compositis ad amœnissimas ruris tui delicias inuitasti, atque etiam non semel incredibili lætitia fuerim affectus propter singularis illius beneuolentiæ quæ me semper persecutus es tam egregiam tamque luculentam testificationem. Quisquis tamen tuum candorem non nouit, arbitrari jure merito potuisset has voces, phaleras fuisse nugas, & officiis, quæ sibi mutuò deferunt homines accommodata potius ex usu

ex usu lenocinia, cum ecce tot
precibus & votis cumulus acces-
sit, Epistola tua tota ductilis ero-
tundata veneribus depluens, nec
minùs amoris & comitatis præ se
ferens quàm gratiarum venusta-
tis & eloquentiæ, quibus ut te
virum disertissimum & mei etiam
amantissimum esse satis patefe-
cisti, sic duram profectò legem
mihi imposuisti, qui neque pos-
sum ad te proficisci propter non-
nulla gravissima negotia, quæ
me hûc affixum detinent, neque
etiam non proficisci propter ha-
matas illecebris aut potius arma-
tas votis non vnas rationes queis
hoc vnum a me contendis obnixè
& efflagitas. Utar nihilominus
ea libertate, qua me semper do-
natum esse voluisti, & obsequium
quod omninò præstare deberem

huic tam flagranti postulationi, cuicumque alteri me fideliter redditurum polliceor, si me in præsentī culpa liberes nec inurbanè factum existimes quod è re mea maximopere nunc est, a me non aliter fieri; & profectò ut cæteræ nos fortasse leges ad urbanitatis & decori munia obstringant, lex ipsa tamen præpotens amicitia nos a reis eximit & cæteras leges facili negotio potest abrogare, siquidem amici suis mutuo commodis sua commoda & decora metiuntur, & inter quos vera viget amicitia nihil eiusmodi esse potest quod vni tempestivum sit, alteri verò parum opportunum videatur. Quamobrem ego qui nusquam dubitavi, quin me vehementer amares, & qui insuper ex Epistola tua abundè &

dè & liquidò cognoui quàm altè
radices egerit mutua illa pridem
inter nos coalita beneuolentia,
ingentes tam eximiæ tuæ huma-
nitati gratias habeo, rogo vehe-
menter vt me cùm propriis, tum
amicorum etiam negotiis non
mediocriter districtum non hinc
auoces aut hûc etiam euoces, vbi
dumtaxat illis esse conuenit quos
cum Lubentia, Gelassino, Pomo-
na, Cerere, Baccho, Faunis,
Dryadibus consuescere permit-
tit solemne feriarum tempus at-
que ipsa ridentis anni autumn-
tas, nobis verò non licuit esse
tam beatis, sed vt illi qui parie-
tem intuentur ex leui linearum
ductu animalia in eo & facies si-
bi fingunt, sic nos harum rerum
quæ ruri summa cum voluptate
peraguntur fuitiles tantùm vim-

142 GABRIELIS NAVDÆI
bras spectamus, nec agnum ut
vos aut hœdum a stabulo, galli-
nam e corte, porcum ab hara, sed
hæc omnia a foro aut macello
ægrè & carè præstinamus, & uni-
tantum lauernæ ac Mercurio li-
tamus, quorum jam incepta &
inchoata sacrificia ut ex ritu &
sine vlla interpolatione nobis li-
ceat absoluerè, faxis oro etiam
atque etiam, quod si a te impe-
tro, id mihi tam gratum fore
polliceor, quàm quod esse possit
gratissimum. Vale Parisijs, die 21.
Octobris 1630.

XXIII.

*Doctissimo Viro D. Petro Gassendo S. Theo-
logia Doctori, & Cathedralis Ecclesie Di-
niensis Canonico Theologo, Gabriel
Navdæus S. P. D.*

Diniam

NVdiustertiùs cum iam vespe-
ri accubuissem & variis hinc
& in-

& inde repetitis cogitationibus, sicut mihi moris est, somno tacitus obrepenti moras nece-
rem, venit mihi in mentem eorum
omnium, de quibus sub aurora te
conueneram & illius Operis ma-
ximè de vita & doctrina Epicuri,
cuius te idoneum sponso-
rem & locupletem debitorem jam pri-
dem constituisti. Atque adeo me
oblectauit tum suscepti istius ne-
gotij dignitas & præstantia, tum
etiam Scriptorum, quæ jam apud
te circa illud parata sunt, varietas
& copia, ut ex injectis tam præ-
claro conatui, nescio quibus re-
moris & defunctoriis in tam præ-
claro opere cudendo lucubratio-
nibus tuis, in mœrorem certè gra-
uissimum, atque ex eo paulò post
in somnum etiam fuerim delapsus:
Sed quæ me vigilantem exercue-

144 GABRIELIS NAVDÆI
rat, eadem me dormientem &
placida quiete compositum non
deseruit nouissima de tuis studiis
cogitatio. Atque ipse quidem E-
picurus vultu hilaris, veste nitidus,
gestu decorus visus est mihi per
vtramque Germaniam, superio-
rem videlicet & Inferiorem citato
ac veluti grillatorio passu ambu-
lare & mox Basileæ, Argentorati,
Ingolstadij, Lipsiæ, Frâcofurti, pau-
lò post verò Duaci, Franckeræ,
Lugduni Batauorum, atque aliis
passim vrbibus & Academiis Phi-
losophemata sua luculenter expli-
care; Dogmata stabilire, & Sym-
bolum illud quod antea Demo-
criti fuisse accepimus *ἐν τῷ μυστικῷ*
ὅτι τὰ πάντα magnâ animi conten-
tione in Doctorum circulis & al-
ferere & efferre; subinde verò
aliarum rerum, de quibus pariter
inter

interdiu cogitaueram, diuersæ
species & nihil quidquam cum E-
picuro cōmerciij habentes sese ob-
tulerunt, ex quibus & laudabilem
corporis mei temperiem & men-
tem a crassis ciborum vaporibus
liberam, qualémve abstenicorum
esse conuenit sine pondere luden-
tem & veritatem insuper istorum
versuum, qui inter Petronij reli-
quias a Criticis referuntur, de-
prehendi,

*Somnia quæ mentes ludunt volu-
tantibus umbris,*

*Non delubra Deum, nec ab Æ-
there Numina mittunt,*

Sed sibi quisque facit,

Tu verò an vlteriùs ὀνειροπολεῖν
debeas, aut ὀνειροσκοπεῖν agere
equidem non arbitror, illis potius
animum aduerte, quæ hac som-
nij occasione commotus familia-

146 GABRIELIS NAVDÆI
riter ad te decreui conscribere,
quo meis verbis quasi pedamentis
quibusdam fluctuantes, circa Epi-
curi tui elaborationem cogitatio-
nes componas, mentémque ful-
cias, & in summa temporis penu-
ria & intercapedine tanti, tamque
nobilis & operosi conatus finem
& portum facilius assequare. Sed
papæ! inquires, nouum morem &
penitus insolentem; vt qui viua
voce & præfenti colloquio Ami-
cum iuuare & monere potest,
hunc potius amet ex scripto con-
uenire, atque etiam Epistola
præeunte de rebus grauissimis af-
fari, quem aliàs non infrequenter
gerris liculis & inanibus nugis pa-
tientia aure detinuerit, & ad nau-
seam vsque præfens exercuerit. At
isthuc te volo, perdocte Gassende,
tèque censorem non recuso moris
istius

istius innouati, non quidem in rebus titiuillitij & sermonibus floccifaciendis, sed in istis de quibus Augustus Imperator nunquam locutus est, ne quidem cum vxore sua Liuia, nisi ex libello atque meditata & composita oratione, quamuis vt notat Suetonius capite quarto, non deficeret adhibita, ex temporali facultate. Quo magis æquum est mihi qui harum neutra dicendi ratione valeo, vtriusque vsum libenter concedi, vt qua voce, qua manu præsens & absens amicorum negotia promoueam, & ea præsertim vrgeam quæ absque maximo illorum & publici boni dispendio remissiùs ac indiligentiùs tractari non possunt. Deinde verò quod summi Oratores & Poëtæ contendunt, illud etiam verissimum esse statuo, ni-

148 GABRIELIS NAVDÆI
mirum ea longè segniùs animos
irritare quæ per ares demittun-
tur, quàm quæ fidelibus oculis
patent, ipsisque quod in Epistolis
præsertim vñu venit, non semel
exponuntur. Vt igitur memoriam
eorum de quibus in præsentia te-
cum agere constitui, inde vñque
reperam, vñde & tu auocamenta
illa quæ te verè ab Epicuro auo-
cârunt repetere consueuisti. Cùm
superiori æstate vindemiales fe-
rias procul vrbe transigerem &
Romanorum more nouis tantum
diebus, non res urbanas, sed ami-
cos in vrbe degentes reuiferem,
solebam etiam te in alto illo &
tranquillo secessu conuenire, vñ
exculpando & bene dedolando
Epicuro, cæteris curis & negotiis
solutus, præclarè & placidè in-
cumbebas, gestiebâmq; vñ
mente

menter huic labori totum te addi-
xisse, ex quo maxima nomini tuo
gloria & incredunda, vt cum An-
tiquariis loquar, Reipublicæ lite-
rariæ utilitas prorsus esset redi-
tura. Sed nescio quo casu interim
factum est vt Illustrissimus Comes
& cunctis Naturæ ac fortunæ bo-
nis impensè cumulatus & exorna-
tus D. de Marcheuille cui tua sin-
gularis virtus & eruditio jampri-
dem innotuerat, ex quo Regis
nostri Christianissimi apud Tur-
carum Imperatorem Orator est
designatus te etiam voluerit,

—————habere suorum)

*In numero, duntaxat ad hoc quem
tollere Rheda*

*Vellet iter faciens & cui concredere
curas.*

Atque vt me primum de hac re
& suscepta in Thraciam & Bi-

150 GABRIELIS NAVDÆI
zantium peregrinatione certio-
rem esse voluisti, cœpi continuo
mihi gaudere & tibi vehementer
gratulari quòd ea demùm sese ob-
tulerit occasio bene merendi de
literis & insignes progressus fa-
ciendi in rebus Astronomicis,
quarum te callentissimum esse sa-
tis superque testantur insignes
illæ, quæ nuper cum tua Epistola
pro Reuerendo Patre Marino
Merfennio prodire Observatio-
nes, atque etiam communis &
vulgata de tuis studiis opinio, quæ
te parem cum peritioribus nostri
seculi Astronomis nec immeritò
quidem componit; ac proinde
spem certè nec vanam, nec me-
diocrem animo meo concepi,
quòd ubi semel Alexandria in
Ægypto constiteris & magno illo
Sinomone Mathematico quem ut
amplif-

amplissimum & omni arte, studio
ac industria elaboratissimum ha-
beres, nullis sumptibus pepercisti,
celestes motus obseruaueris; talia
profectò de illorum natura rete-
gantur, quæ non minimum illu-
strandæ Ptolemei Alexandrini
doctrinæ conducant, noménque
tuum cum egregia virtutis & eru-
ditionis commendatione in om-
nem ætatem posteram transmit-
tant. Et verò cum accuratissimam
ipsius vrbis Constantinopoleos,
totiusque Bosphori Thracici To-
pographiam ab eruditissimo viro
Petro Gillio; incolarum autem
mores & ritus a Busbequio, plan-
tarum naturam a Prospero Alpi-
no, varias denique animalium
quæ illic degunt figuras & pro-
prietates a Petro Bellono Pari-
sienfi Medico acceperimus. Illud

152 GABRIELIS NAVDÆI
tantum cumulatae felicitati su-
peresse videtur ut perspectâ & ex-
ploratâ soli ipsius naturâ in eius
Cælum irrumpas & ex Alexan-
drina specula totius naturæ cæ-
lestis ingenium ac descriptionem
experimentorum & observatio-
num fide confirmatam literis con-
signes; eoque diligentius & per-
tinacius huic uni negotio tibi in-
cumbendum esse existimes, quo
jam inde a Ptolemei temporibus
rariores extitere, qui tam propen-
sum in publica commoda Mœce-
natem nacti fuerint, atque rarior-
es futuri sunt, qui vel sub optimi
nec non fauentissimi Mœcenatis
præsidio illud ipsum tam peritè ac
luculenter quemadmodum tu
ipse, præstare possint. Quamob-
rem urgebam supra modum ne
tibi, aut amicorum tuorum fla-
granti-

grantibus votis hac in parte non obsequeris, néve plebeias & humiles animos, quæ domi resident, & affixæ sunt suæ terræ, sed diuiniore illas imitareris, quæ Cælorum instar perpetuo motu gaudent, & faciunt nunquam quiescendo vt cætera omnia placidè semper conquiescant. Verùm & illud præterea si rectè memineras addebam atque etiam vehementer commonebam, ne dum Thraces & Græcos & ignotum Orbem cogitas, familiaris tui Epicuri obliuisceris, neve ipsum fineres tanquam Cæsarianum Aiace in spongiam incumbere vel cum blattis & araneis luctari, aut denique si non extinctum, ac saltem sopitum & veluti situ ac puluere sepultum diutiùs obdormiscere. Laborem hunc eò per-

154 GABRIELIS NAVDÆI
ductum esse, unde nullo vel certè
quàm minimo negotio absolui
possit, extremos tantùm ductus &
vltimos colores ei superesse, qui-
bus toti figuræ decor & venustas
concilietur, neque temporis an-
gustias adeò premere quin si la-
borem tuum partiri velles &
suum Epicuro peculiariter assig-
nare, non hunc ipsum sensim ab-
solueres & ante Calendas Octo-
bris, quæ tibi supremum in Vrbe
tempus esse debeant, omnibus nu-
meris perfectum, amicis tuis, aut
præstolantibus illum Typogra-
phis relinquere posses, atque tunc
temporis,

*ἢ δὲ ἐμοὶ κατὰ θυμὸν αἰεὶς φάμεν
βελή*

Tibi verò non item, sed partim
nihil agendo, vt inquit Seneca,
partim etiam aliud agendo illud
tandem

tandem consecutus es ut hoc totum rei bene gerendæ tempus tibi incassum effluerit, quod si prout ipse sapienter constitueras grauioribus studiis voluisses, sufficientissimum erat ad illud omne quod de Epicuro in te recepisti, feliciter adimplendum. At nescio quomodo aliùs quàm conueniat sensim prouehor, & dum Epicuri causam ago, tuam deferere videor, quam verbis seuerioribus & tibi forsan ingratis eleuare contendo: verùm tam ardens est meus in te amor singularis ut facem propemodùm succenderit, quam tibi velut in præsidio ad susceptum iter promptius emeriendum constitueram. Et si tecum paulò liberius ac vehementius cessationem tuam exposulaui, id eo certè factum est quod æquum semper esse duxi, ut

156 GABRIELIS NAVDÆI
qui amicorum tuorum beneuo-
lentiam ex libertate, qua tecum
vtuntur, dimetiri consueueris,
mea præsertim quæ nonnisi ex ve-
hementissimo affectu procedit,
nusquam offendare. Quidquid sit,
arbitrabor semper me rem laude
etiam dignam fecisse, qui non
possum in vllam aliam incidere
opinionem, nisi in eam, in qua
scilicet tua de re tibi suadere vi-
dear quod piè facere non possum.
Tu autem, mi suauissime Gassen-
de, si hæc accipies, vt siue proba-
buntur tibi, siue, quod absit, non
probabuntur, ab optimo certè
animo ac deditissimo tibi, & cogi-
tata & scripta esse cogites: Enim-
verò vt qui me Censorem & qui-
dem acerrimum satis exhibui,
Consultoris iterùm partes susti-
neam, cùm ex Medicinæ præ-
scriptis

scriptis non tantum illi fortus vitales existant, qui octavo, sed etiam qui nono & decimo mense in lucem erumpunt; non est adhuc quod de Epicuri tui prospero successu desperes, cui videlicet poteris, vel extrema prorogationis istius lege, conuenienter opitulari, etsi perfectæ eius elaborationi atque exclusioni legitimæ præfinita hæc a Medicis tempora nondum sufficiunt. Iurisconsultorum tamen **Decreta** subuenient, qui non adeò strictè tempus nascendi definiunt: Sed vide, quæso, ne rursus in eundem scopulum impingas, & caueas sedulò ab istis duobus, quasi retinaculis quæ sola fecere, vt nihil omnino à tribus aut quatuor proximè elapsis mensibus circa Epicurum tuum feceris. Illa verò imprimis esse existimo quod

Nobilissimus Orator, qui te sibi
 comitem adjunxit, de successu
 suo ferè semper cogitet, Do-
 mesticis conscribat, sarcinas &
 omnis generis impedimenta com-
 ponat, Triremes conducatur, mis-
 sionem denique ac abeundi licen-
 tiam de die in diem expectet, sa-
 pius etiam petat & impensius ef-
 flagitet. Vnde est quod tibi inter
 eiusmodi temporis angustias lu-
 ctanti coercitòque, satius fore ar-
 bitraris nihil novi in Epicuro tuo
 tentare, ut potè quem non nisi,

*Multa dies, vanusque labor mu-
 tabilis æni*

potest in melius referre. Sed
 potius quidquid erit istius tem-
 poris incerti, interrupti, inter-
 cepti, vberiori linguæ Græcæ
 cognitioni, ac nescio quibus aliis
 minoris momenti negotiis illud

totum

totum impendere. Ego verò contrarium quidem censeo, & cum non minora sint quibus nos demereri potest Epicurus quàm Ptolemæus, vtrique ex æquo tibi incumbendum esse existimo: hoc autem facies si quemadmodum quando eris Alexandria totum te detinebit Ptolemæus, ita nunc cum Lutetia degas totum te sibi habeat Epicurus, quod certè rationi conuenientissimum esse faxo statim vt intelligas. Ille siquidem nihil aliud a te requirit quàm quod facili negotio potes illi & Alexandria & vbique gentium commodare, acutam videlicet oculorum aciem Astrolabio, Tubo Galilei aut Gnomone aliquo diligenter adductam & obfirmatam. Hic verò ingentes & instructissimas postulat Bibliothecas, Aucto-

160 GABRIELIS NAVDÆI
res omnis generis, excusos & ma-
nuscriptos Codices, & Doctorum
Virorum colloquia, quæ tu frustra
alibi quàm Parisiis conquiras, &
ne quidem totâ Græciâ, Ægypto,
Asiâ, vel Africâ possis reperire:
Quod si in reditum tuum hoc opus
differendum & remittendum esse
censeas. Næ tu parum aduertis ad
insignem illam Cæli solique muta-
tionem, ad maris vortices, pyratas,
tēpestates; ad efferam & crudelem
pestem Byfantio & toti penè Græ-
ciæ familiarem, ad victum insolentem,
mores ignotos, morbos com-
munes, sporadicos, ad latrones, si-
carios, grassatores, & mille alia di-
scrimina, mille pericula à quibus
non solum tibi & Epicuro, sed in-
super Amicis tuis vtriusque ve-
strum æquè sollicitis, continuò ti-
mendum erit; nam illud meo qui-
dem

dem iudicio de peregrinantibus
potissimū cfferri debebat, quod de
singulis hominibus dixit Seneca,

Nemo tam Diuos habuit fauentes.

Crastinum ut posset sibi polliceri;

Deinde verò ut hæc omnia nullā
sint & nauci floccique facienda, at
innumeræ species & nouæ cogita-
tiones, quas diuturna mentis circa
Philosophiam Epicuream agita-
tione concepisti & fideli memoriæ
custodiendas tradidisti intra sex-
ennium (qui legationis Constanti-
nopolitanæ communis terminus
est) prorsus euanescent, Amici tui
aliò cōmigrabunt, libri distrahen-
tur, & noua omnia tibi que inuisa,
inaudita post reditū forsan appare-
būt. Nolim tamen existimes isthęc
omnia quæ tibi libertiūs exami-
nanda propono velut quoddā At-
talantæ pomum injici, quo futuræ

162 GABRIELIS NAVDÆI
nauigationis tuæ cursum sistam,
aut quemadmodum propola, qui
ficus diuendebat coram Crasso in
Parthos exercitum ducente, Cau-
neas occlamem, tantum enim
abest vt etiam istius peregrinatio-
nis primum Auctorem & lauda-
torem semper habueris. Sed hoc
tantum contendo vt interim dum
Magnates illi, quos Fortunæ cal-
culus rerum nostrarum governa-
culis admouit Clarissimo Oratori
& Patrono tuo Domino de Mar-
cheuille dies continuò protrahunt
& subinde moras innectunt, pru-
denter caueas ne tibi similiter &
Epicuro ipsæ moræ innectantur,
& cum jam instituta ratione pro-
mouendi tempus simul excidat.
Sanè licet aliorum exempla non
supeterent, meum certè tibi deesse
non potest, quo in istis cautior
eua-

euadas, cum non semel propriâ
experientiâ didicerim nihil vn-
quam de Legatorum discessu sta-
tui debere, nisi ubi in viam cum
toto comitatu dederint se, pro-
pter crebras compediendationes,
quibus ita plerumque torqueri &
diuexari solent, vt nullâ aliâ re
magis. Hoc verò frustra apud te
statues, nisi eadem animi liberta-
te & constantia leuiiores alias oc-
cupationes, & Græcos illos præ-
fertim valere jubeas, qui te pha-
leris & grammaticationibus suis
impallescentem tandiu detinue-
re, quasi verò egregiam laudem
& spolia ampla referre possis ex
intellecto Aristophanis Pluto, aut
disclupeata ac euiferata non sine
Tzertis aut alterius ductoris ope
Lycophrontis Cassandra. Hoc est
profectò ne quid molestius dicam,

164 GABRIELIS NAVDÆI
non rectè philosophari & præsen-
ti grauissimòque literatorum fato
prorsus impediri, ne cuius nunc
hominis personam sustineas, pette
ipsum possis cognoscere, ita ut
etiam monitoribus egeas & istius
linguæ intemperantiâ labore de-
prehendaris; cùm tamen vel me-
diocris illius cognitio satis idonea
visa semper fuerit magnis Viris ad
principatum in sua quemque fa-
cultate obtinendum & retinen-
dum. Sanè & D. Thomas & Ni-
phus & Pomponatius quid in Phi-
losophia absque illius auxilio non
præstitere? Quid item in Mathe-
maticis Peurbachius, Tycho, Co-
pernicus eiusdem præsidio fermè
destituti non efferere? Sed vin'tu
Petronianam de nouo isto erudi-
tionis fastu parodiam patienter
ferre? Nuper certè ventosa isthæc
& enor-

& enormis Græcitas Gallias & vniuersam fermè Europam ex Asia commigrauit, animósque iuuenum ad magna surgentes veluti pestilenti quodam sidere afflavit, semélque corrupta Philosophiæ & altiorum Disciplinarum regula stetit & obmutuit. Quis postea ad summam Alberti? Quis Regiomontani ad famam processit? ac ne libellus quidem sani coloris enituit, sed omnia quasi eodem cibo pasta, non potuerunt vsque ad senectutem canescere: Verùm audio quid statim obganniant hesterni illi & nuperi Hellenistæ, nimirum quod eiusmodi Philosophi & Mathematici Opera sua longè doctiora & augustiora reddidissent si ab illis auctoribus & libris adjuti fuissent,

à quibus constat eos propter lin-
 guæ istius ignorationem perpe-
 tuo abstinuisse; & sanè in eorum
 sententiam descendo, modò hanc
 litem & contestationem mo-
 ueant de mediocri tantùm in hac
 lingua exercitatione, quam ut in
 omnibus laudo, sic in te potissi-
 mum magnifacio, atque utinam
 ista contentus, quæ tibi viam
 facilem referat & iter planum ex-
 pedit ad optimos quosque tum
 Historicos cùm Oratores & Phi-
 losophos inoffensè perlustrandos
 & euoluendos, vltioris in ea
 progressus curam Humaniorum
 literarum Professoribus *ὡς ἑὸν κο-
 πησῶν*, ut ipsimet loquuntur, Co-
 ryp hæis relinquant, & Cæli tan-
 tùm ac soli curam geras; quod
 nunquam aliter melius præstiteris
 quam si,

Dum res & aetas & Sororum

Fila triumpantur atra;

Totis tuis viribus in Epicurum incumbas, cuius partim hominum neglectu, partim etiam longo sæculorum decursu extinctam famam, oblitteratam doctrinam, neglecta & malè accepta Dogmata, dispersos Sectatores, palabundos Auditores; nisi tu velut alter Æsculapius in integrum postliminio restituas & celestis quadam animulae tuæ particula plenius illustres: Non est profectò quod optimus ille & sapientissimus Philosophus præstantiorem alterum vindicem rebus suis deploratis & omnino conclamatis opem unquam laturum existimet, aut aliunde suam salutem, imò resurrectionem speret & expectet. Quare macte virtute & honore

168 GABRIELIS NAVDÆI
amicorum, Eruditissime? macte
& quod magnis auspiciis cœpisti,
magno animo & pari cum felici-
tate, constantia perage: Aut enim
meus me fallit animus, aut illu-
cescet tandem illa dies, quâ tu,
quod pro tua singulari humanita-
te & beneuolentiâ literatos om-
nes iuueris, non modò eos tibi
deuinctos habeas, sed insuper
tuam doctrinam tibi honorificam
fore, & vniuerso generi humano
valde utilem ac laudabilem mag-
nâ omnium bonorum gratulatio-
ne glorieris,

*Eia age, rumpe moras, Epicuri Se-
cra resurget,*

*Auspiciis, Gassende, tuis, longum-
que per æuum*

*Ibit & immenses fame spectabili
honores:*

*D beuê uque tibi venientia Secula
votis*

Quæ

*Quod damnata diu veluti contra-
ria justis,*

*Cultior hac nostro Doctrina afful-
geat Orbi.*

Vale Dabam Parisiis, die vltima
Octobris 1630.

XXIV.

*Clarissimo Viro D. Ioanni Riolano filio,
Doctore Medico Parisiensi, & Ana-
tomes ac Pharmacia Regio Professore,
Gabriel Naudæus*

S. P. D.

Lutetiam.

TAnti semper fuit apud me
(Ioannes Riolane, magni Pa-
tris fili maxime) virorum Doctri-
næ, iudicio & eloquentiâ præ-
stantium auctoritas, quanti eorum
omniñò esse debet, qui velut in
arce Musarum constituti, purioris
doctrinæ fasa pro arbitrio tempe-

H

170 GABRIELIS NAVDÆI
rant, eosque literarum & Scien-
tiarum fontes nobis referant, ex
quibus post modum

*Omnis posteritas latices in pocula
ducat,*

Nec injuriâ sanè tantum aucto-
ritatis & gloriæ præclaris suis la-
boribus consequuntur ingentes il-
læ animæ, etsi non celestis parti-
culæ plenius compotes, at sal-
tem

*Quæis meliore luto finxit præcordia
Titan:*

Cum enim scriptorum laus omnis
& commendatio ex rebus & ver-
bis optima ratione simul conne-
xis repetenda sit, inde est profectò
ut omne punctum tulisse & utram-
que paginam absoluisse ipsi tan-
tùm jure merito videri possint,
quorum ut in rebus doctrinæ co-
pia reperitur, sic in verbis lucet
ora-

orationis nitor, & in decenti connexionē vis illa iudicij reperitur, quæ reliquo operi sanum colorem addit, eique nunquam intermouituros per seculorum decursus honores spondet & asserit. Hæc est siquidem triplex illa Hecate toties a Poetis decantata; hæc trina Virginis Dianæ facies, triformis Gerion, *τεμνίφαλος Ἑρμῆς*, aut potius trias illa Charitum, quæ licet parcè admodum literatis hominibus adblandiri soleat, nihilominus tamen Patri tuo felicis memoriæ Ioanni Riolano in publica commoda nascenti sic fauentem se exhibuit, ut eum non suo deinceps, sed diuino ore locutum, nec Hippocratis duntaxat aut Galeni doctrinam, sed Apollinis & Æsculapij mentem attingitum fuisse, haud quisquam

falsò sibi persuadeat : & quidem
cùm omnia in eo non trita, nec
ò medio petita fuerint, tum etiam
tria isthæc quæ literatorum feli-
citatem implent, præstantissima
fuere; quibus tantum veræ gloriæ
adeptus est, quantum vix in co-
rum vnoquoque separatim non
modò recentiores sed antiquo-
rum etiam pauci sunt affecuti,
vt meritò dum inter viuos ageret,
tanquam vnicum facultatis Me-
dicæ ornamentum ab omnibus
coleretur, mortuum verò Docti-
summo perè laudent, admirentur
etiam qui non sunt quouis Mor-
gite vel Corcæbo stupidiore. Se-
ne quis me velut sublestæ fide-
reum siltat aut istud tuis auribus
datum existimet. Super sunt ad
huc eius monumenta, in quibus
præsto sese offert bonæ men-

conjuncta cum eruditione singulari felix vbertas, & illud pariter verborum lumen succedit vt nihil spectetur lubentius, nihil intentione studio legatur, aut Philiatrica omnium manibus quotidie teratur. His de causis vt primum in hunc literarium partum vel potius thesaurum incidi, venit mihi statim eius in mentem, quod postea verissimum comperi, nimirum ab emendato & probè semper temperato Patris tui calamo, nihil defluere potuisse, nisi quod gemmis par esset, & inuestigantis labore dignum; sed quod in Galenum scripisset, celesti prorsus aurâ ditatum vt sit, omninò esse necessum. Nec in alio conjecturâ falsus mea spe decidi: nisi quod cum eiusmodi Commentarios dictasset in Schola Triquetica in

174 GABRIELIS NAVDÆI
qua annis 1578. & 1579. fre-
quenti auditorum concursu Me-
dicinam prælegebat, multa tum
suis discipulis viva voce explica-
uit, quæ vel faciliora, vel minus
digna judicabat, quàm ut in scrip-
ta, quæ simul tradebat, referren-
tur; unde etiam factum est ut no-
bis hodie suâ voce & præsentia
destitutis hæc justo breviora vi-
deri possint. Sed neque illud
etiam reticendum est quod ad
σφάλματα, si quæ in illis forsan
occurent, deprecanda non mi-
nimum conducet; me unicuique
duntaxat eorum exemplar ha-
buisse, & illud quidem casu inue-
nisse, sed tale profectò qualem
olim pius Æneas Deiphobum in-
uenerat,

Laniatum corpore toto;
Ut non parum mihi desudan-
dum

dum fuerit in Textibus Galeni
annotandis, lacunis quibusdam
supplendis, & toto libri vultu
ad eam formam & speciem effin-
gendo, quæ optimo cuique non
vehementer placere non possit.
Mihi verò & omnibus æquis re-
rum æstimatoribus, vel hoc no-
mine grata semper erit isthæc
scriptiuncula, quod naturâ ita
comparatum sit, vt quos admi-
ramur ac magnificimus, eorum
omnia vel etiam minima cognos-
cere & penes nos habere cupia-
mus; vnde si lucernam Epicteti
mille drachmis, Protei Stoici ba-
culum talento venditum accepi-
mus, multò magis summorum &
eruditione præstantium Virorum
quamlibet tenuia & jejuna Opus-
cula nobis in pretio non mediocri
esse debent. Tibi verò vt ad te

176 GABRIELIS NAVDÆI
tandem reuertar, Doctissime Rio-
lane, quod admodum accepta fu-
tura sit posthuma hæc Patris tui
fœtura, quæ veluti postliminiò
propriam Demum repetit nullus
dubito; noui siquidem quo sem-
per affectu & sensu in omnia quæ
famam illius augere possunt, exti-
teris, quosve sumptus vt eius Phi-
losophiam, quam integro biennio
publicè maximo cum applausu
professus est, ab iniquis professori-
bus repeteres, non semel pertule-
ris: vobis ambobus multa debet
Respublica Medica, in qua sanè
& ordinem ducitis & tales vestris
laboribus & inuentis haberi me-
ruistis,

*Quales aëria quæ circum flumina
nota*

*Consurgunt gemina quercus, inlon-
gæque Cælo*

Alto

Attollunt capita, & sublimi vertice nutant.

Sed fruitur jam famâ sui nominis & paritâs Parens tuus, & nos illum sic inter mille gratulationes & epinicia affari possumus, Aspice nunc, ô Medicinæ decus & Scholæ quondam tuæ præsidium?

Aspice, completur votum, jam natus adequat

Te meritis & quod magis est optabile, vincis;

Tu quidem & Medicinæ Philosophiam ingeniosè conjunxisti, & utramque pari cum felicitate diligentia sic excoluisti, ut quod olim de Cæsare dictum est, eleganti breuitate posteros omnes a simili conatu deterneris: Sed non minus liberis quàm libris studia nostra iunxisti, & quod adhuc in dissectione cadauerum & præpa-

178 GABRIELIS NAVDÆI
ratione medicamentorum desi-
derabatur, per filium tuum ab-
soluere voluisti. Et verò illa sem-
per fuerat votorum Patris tui
summa, Ioannes Riolane Anato-
micorum omnium Princeps meri-
tissime, vt Majoribus tuis in hac
arte palmam eriperes, præsentibus
etiam atque tecum in hoc
campo decertantibus longè supe-
rior euaderes, facem denique il-
lam posteris omnibus accenderes,
qua duce liceret per tot cadaue-
rum labyrinthos plexus, per tot
minutissimarum partium occultos
meatus, per tot musculorum, ner-
uorum, venarum meandros & an-
fractus inoffenso ductu encheiri-
sin celebrare & securè de illis
non minùs quàm doctè & elegan-
ter ad miraculum differere. Ad-
derem plura in nominis tui vere
maximè

maximi commendationem, sed
 præstat tantum illud Symmachi,
*Laudentur incogniti, ut eorum meri-
 ta in occulto sua testimonij splendor
 irradiet, mihi impresentiarum super-
 sedendum est huiusmodi scripture, ne
 incepti frustrer, si te spectatum bonis &
 eruditis omnibus facundia atque eru-
 ditionis adstipuler: Quare*

*Accipe dilatam tua, fili, in tempora
 famam,*

*Quodque Patris superest successor
 laudis habeto.*

Datū Parisiis 1. Ianuarij anni 1631.
 XXV.

Doctissimo Viro D. Renato Moreau, Doctori
 & Professori Medico Parisiensi ordinario,
 Nosocomij Lutetiani Therapeutæ & saluber-
 rime Facultatis Medicinæ Parisiensis

Decano Dignissimo, Gabriel

Naudens S. P. D.

Lutetiam

Quandoquidem is ego semper

180 GABRIELIS NAVDÆI
fui, Renate Moræ, qui neminem
mortalium ab eo tempore, quo me
tibi literarum amor conjunxit præ
te dilexerim, nullumve habuerim,
cuius rationem dignitatis atque
fortunæ, libentiùs in meo ære du-
xerim, facerem profectò rem &
honore isto quo nunc auctus es &
continuo in me amore tuo prorsus
indignam, si quod istis duobusti-
tulis me tibi debere sentio longiùs
protraherem, aut quod jamdiu
verbis & oratione sum professus,
non etiam scriptis aliquando te-
starer. Atque illud mihi sæpius
animo reuoluenti, qua tandem
occasione votum eiusmodi per-
soluerem nulla sese mihi commo-
dior obtulit, quàm *Propædæmaticæ*
Collegæ quondam tui Ioannis
Riolani tibi offerendo, aliorum
morem imitati, & ea de re in hac
Epistola

Epistola differere, quæ & huic loco conuenientissima videri possint, & ab omni furo & adulatione quantum fieri potest ab ingenuis aut a probis desiderari remota: maximè cum talis semper & tantus extiteris vt vel absolutissimis quibusvis encomiis & affectui meo possim & veritati simul inseruire. Hoc autem eo facilius & felicius exequar, quod Theoxeniam rursus celebrare & quemadmodum Virgilius sub Calliopes nomine omnes Musas:

Vos ô Calliope preces aspirate carenti?

Sic tuo sub nomine reliquos omnes Scholæ Parisiensis Asclepiadas, quorum tu in caput electus es, videar mihi conuenienter appellare apprimè siquidem nostræ Rhiani veteris Poetæ versum il-

182 GABRIELIS NAVDÆI
lum, quo dicitur si vna Musa vo-
cata sit, reliquas omnes statim
exaudire.

*πασαῖ δ' εἰσαίεσι μῦας ὅτε τ' ὀυ-
νομα λέξεις.*

Gratulor igitur tibi ex animo
nouos fasces & amplissimæ digni-
tatis insignia ex omnium voto tibi
delata, quibus eam nunc videris
famam adeptus, vt nec illi acces-
sio quærenda sit, nec fortunæ vis
vlllo pacto metuenda, scilicet hoc
debeatur Scholæ Medicæ digni-
tati, vt negotio publico vir lauda-
tus accederes, & industriâ co-
mite, prudentique consilio plus
negotiorum expedires, quam
quantum jure & potestate, moro-
sâque seueritate, qui ante te fue-
runt, potuerint certè plurimi. Sanè
in excelso jam & illustri loco sita
est laus tua, in plurimorum & so-
ciorum

ciorum & ciuium conspectu rei
fulget;

*Te quoque Naturæ sacris, Mundi-
que vacantem*

*Inuadunt trabes, nil jam Moræ
relictum*

*Quo virtus animo crescat vel splen-
dor honore*

Culmen utrumque tenes. ———

Perge igitur operam nauare
tanto muneri conuenientem, ex-
cute vim illam bonæ tuæ mentis,
quæ nihil non rectè moliri con-
suevit, aut ineptè emoliri; vrget
te grandis expectatio, nec illa qui-
dem immunis a periculo, dum ali-
quid semper amplius quàm quiuis
bonus præstare valet, sibi polli-
cetur: Sed nihilominus actutum
fore confido vt expectatione illa,
quæ de te magna est, major ha-
bearis & nulla res sit tam difficilis

184 GABRIELIS NAVDÆI
quam non & consilio regere &
integritate tueri & virtute confi-
cere possis ; ut hunc honorem ti-
bi Deum fortunare vel æmuli fa-
teantur, atque a te pro tua & Se-
natus laticlavi dignitate feliciter ad-
ministrari. At verò cū augu-
stiori natura præditus sis quàm ut
vnico duntaxat miraculo possis
clarescere & non secus ac Mallius
ille Theodorus apud Claudia-
num.

— *duplici vitâ subnixus in ævum
Procedas, pariter libris, fastisque le-
gendus.*

Grauter ab eo quod in hac E-
pistola mihi dicendum proposui,
aberrarem, si librum hunc tuis sub
auspiciis & grato favore, a situ,
puluere & forsan æterna nocte
vindicatorus de tot aliis, quos ab
eodem periculo quotidie redimis,
& Bi-

& Bibliothecæ thesauro magnis sumptibus & laboribus afferis nihil omnino dicerem : maior est profectò iste conatus , quàm ut venientibus seculis obliuione ; utilior etiam quàm ut præsentibus ignoratione subtrahatur. Nempe ille ipse es qui quod olim Iulianus Imperator de se dixerat , ἄλλοι μὲν ἰππῶων , ἄλλοι δὲ ὀρνέων , ἄλλοι θηρίων ἐρῶσιν . ἐμοὶ δὲ βιβλίων κτήσεως ἐκ παιδαγῆς δεινὸς ἐντέθηκε πῆθος. Illud idem de te similiter usurpare merito potuisti , & qui semel redditum Zenoni Ciziceo Oraculum , ut si beatitudinem & immortalitatem consequi vellet , uiuens mortuos coleret ; tibi quoque ad eundem terminum non remulco (ut aiunt) sed plena uelificatione contendenti , illud datum dictumque fuisse semper exi-

186 GABRIELIS NAVDÆI
stimasti. Nec immeritò sane cum
ex Arbitri tui sententia, *Neque
concupere, nec edere partum vlla mens
possit; nisi ingenti literarum flumine
inundata.* Atque illud etiam sa-
pienter moneat Cassiodorus, quod
Nemo iustius assidue discit quam
qui de humana salute tractauerit.
Sed nec præsentis est loci in has
rationes inquirere, nec etiam
meæ tenuitatis conatum istum,
cui totus adhuc incumbis meritis
laudibus prosequi, ad quem non
nisi Encomiastes impar possum ac-
cedere. Quamobrem illud tan-
tum exequar, quod tempus & oc-
casio postulant atque tuum illud
Opus duodecim annorum publi-
cæ tradam admirationi & bonum
seculi publicabo. Et verò si hoc
usu & consuetudine antiquitus
receptum fuit, ut magnam laudem
mere-

mereretur qui ignotum aliquod
Romanis animal, Elephantem
putà aut marinum passerem pri-
mus exhiberet; si etiam longè
major illis reddebatur, qui sepul-
tos & delitescentes in auis &
rueribus thesauros indicaret,
maximam certè vel ex eo me
consequuturum ab omnibus A-
pollinis & Æsculapij Mystis ar-
bitror, quod illis locum indicem,
vbi tota pene collecta totius or-
bis latrici eruditio, tota Græco-
rum, Arabum, Latinorum Me-
dicorum sapientia conquiescit,
vbi & omnes & singuli quot-
quot in Orbe degunt, maxima
studiorum suorum præfidia collo-
cata esse intelligant, vbi tandem
plus librorum ad Medicinam
& facultates illi succenturiatas,
(Philosophiam intelligo, Astro-

188 GABRIELIS NAVDÆI
nomiam & Humaniores literas)
spectantium habeatur , quàm vl-
lus vnquam alius simul coegerit,
quàm Indices ipsi loquantur, imò
verò quàm multi aut scriptum,
aut editum vnquam fuisse arbi-
trentur. ô Effatum ingens in-
solens hætenus inauditum : sed
adeò tamen verum vt non ipse
tantùm qui plures heic & in Ita-
lia perlustraui Bibliothecas, non
omnes qui in Gallia degunt, sed
Exteri quotquot huc accedunt,
Itali, Germani, Bataui, Angli, ve-
rissimum illud & ingenti miracu-
lo proximum esse non sine stu-
pore fateantur. Sed gradum hic
sisto, veniet siquidem aliud tem-
pus, quo mirabunda posteritas in
Indices tuos inquireret & quod ætas
tua per me cognoscet, inter ex-
empla referet, imò verò nec te-
mere

merè dicam inter portenta narra-
bit, si quod tibi & veritati &
vtilitati publicæ debeo, plenius
ac vberius aliquando persoluam.
Atque hæc ipsa erant, Renate
Moræ, Medicorum integerrime,
de quibus tibi sub initium huius E-
pistolæ meritis gratulationes pro-
miseram, addidissem etiam non-
nullas de reliquis virtutibus tuis,
præcipuè verò de singulari erudi-
tione & librorum quos in publi-
cam vtilitatem quotidie compo-
nis maxima vtilitate, sed & ipsa
per se omnibus patent, & non de-
sunt propemodùm infiniti, qui
debitos eiusmodi honores tibi
quotidie persoluant & largiantur.
Quare hoc tantùm superest vt
huic libro tutelam tuam non de-
neges, cùm suâ tum etiam mea
de causa, cui nihil vnquam dene-

190 GABRIELIS NAUDÆI
gasti. Vale. Dabam Parisiis, 2. Ian-
uarij anni 1631.

XXVI.

*Doctissimo Viro Domino Petro Gassendo
S. Theologiae Doctori & Diuensis Ec-
clesiæ Canonico Theologo, Gabriel
Naudæus S.P.D.*

Diuinam

NON est profectò, Doctissime
Gassende, quod grauitè &
iniquo animo ferre debeas, si tibi
& mei amantissimo, & eius offi-
cij, quod inter Amicos per literas
exhibetur, studiosissimo, diutur-
nâ meâ ad te scribendi cessatione,
fel tuum illud licet columbinum
acrius paulò vellicârim & occa-
sionem sanè non leuem iniecerim
altius inuestigandi vndenam istius
tam obfirmati & immitis silentij
causam posses elicere: Vulgatum
siquidem est, & solemnè apud
omnes

omnes, qui Talionis legem obseruant Sanctione receptum, per quæ quis peccat, per eadem & ipsum puniri. Et verò cum me in eodem Equuleo prius ipse desti-
nueris non tam inuestigandi quàm diuinandi cur tuam illam quam D. Buchardus mihi reddidit dum Vaticanis in hortis spatialemur, acerbiusculè scripseris, hoc sanè tibi reponendum esse penes me sum arbitratus, vt hoc tam longo tempore, quo nihil a me literarum accepisti, dubitares saltē cur nihil literarum ad te trans-
mitterem, & pene est vt dicam cur irascerer; pupugerat me siquidem nonnihil Epistola tua, meque in eam suspicionem adduxerat, vt vererem, ne quid a me antea imprudentius fuisset, in ipsis quas ad vtriusque nostrum delicias Tu-

192 GABRIELIS NAVDÆI
bertum Ocellam non infrequen-
ter exarare soleo, de te forsan in-
finuatam. Hoc verò si tibi vel per
somnia in mentem venerit,
quæso, obtestorque ut somnii in-
star auolet, cum nihil vnquam
ego, quo tarditatis & negligentia
te insimularem, non modò scri-
bere, sed ne cogitare quidem po-
tuerim: Quasi verò te non bene
nôsssem, tuâque mihi virtus, co-
mitas & propemodum incredibi-
lis amicitia parum perspecta es-
set, aut quisquam Mortalium
existeret, qui nunc auderet con-
tendere tuos tibi sensus meliù
quàm mihi perceptos esse & co-
gnitos. Crede mihi, Amantissi-
me Gassende, memetipsum tur-
pissimæ inscitia accusarem, si tibi
per me, vel minimæ ignaviae no-
tâ inureretur & grauitè aduersu

ἢ ἐπίπορ peccassem, si quod à me
tibi tunc temporis erat exhiben-
dum, hoc ineptè voluissem &
mihi à te priùs exhiberetur; Ne-
que enim ita sum rudis vt ne-
sciam, nec tam malendus vt infi-
ciar hunc scribendi morem, quod
sapienter monet Symmachus, à
superstitione vetusta fuisse consti-
tutum vt ad peregrina digressi
priorem sibi locum vendicent
cum absentibus colloquendi:
Quare nescio quo fato contigisse
dixerim vt quod mihi inter scri-
bendum mera voluptas, jocus, de-
licium, urbanitas videbatur, tibi
inter legendum non ita similiter
appareret, & in hoc tantùm pec-
cet mutui nostri consensus regula,
quæ in cæteris actionibus tam fir-
ma est & sui semper similis, vt non
immeritò videri possint.

194 GABRIELIS NAVDÆI
——— *Amborum fœdere certo*
Consentire dies & ab vno Sidere
duci.

Næ tu igitur parum urbanè facias, urbanitatem hancçè meam æqui consule; mèque & tunc jocosè locutum & nunc etiam cum me tibi iratum fuisse dixerim, non ferio loqui apud te perpende: Vtor verò libenter hac non quidem excusatione ad mentiendum compositâ, sed liberâ & efficaci ad persuadendum confessione: quòd ab hac etiam non penitus abscedas, & tot ridiculis casibus diuersorum Principum in hac veluti Mundi Scena histrioniam agentium persuasum habeas beatissimam illam Epicuri tui Voluptatem non alio rectè quàm sapientissimo Democriti risu & blandiloquio posse condiri. Sed
heu

heu ! quàm te beatum & felicem
 existimo, Amicorum Suauissime,
 qui cum Thedoro nostro & Tu-
 berto Ocella potes ipsos libe-
 riùs diducere, & leni dum sedi-
 tionem facit locum ampliorem
 concedere ; mihi aut in medio
 quorundam Nobilium degenti,
 quos humor Melancholicus sa-
 pientes, parcimonia grandes &
 siccos, Dea verò quædam nomi-
 ne Lesina sibi peculiari cultu de-
 uotos efficiunt, timerem magno-
 pere ne quemadmodum & ipsis,
 risu atque dictis & hilariori vi-
 tæ genere interdictum foret, nisi
 Eminentissimi Cardinalis à Bal-
 neo, cui me totum mancipavi,
 ut deliciarum & liberalitatis, sic
 morum & libertatis Gallicæ mul-
 tum adhuc retineret & ea omnia
 suis Aulicis subministraret, quæ

196 GABRIELIS NAVDÆI
nos priscorum Ægyptiorum si-
miles efficerent apud quos

*Porrum & Cepe nefas violare &
frangere morsu*

Quod non item præstant reli-
qui Cardinales suis anteambulo-
nibus & Parasitis, quibus sportula
tam exilis & artificiosè in singu-
los dies commensurata distribui-
tur ut ipsos annos circiter triginta
& aliquando etiam quadraginta
locatæ suæ operæ tanquam vene-
num aliquod ad certum tempus
determinatum pauperie & mise-
ria, nonnunquam etiam rabie
enecet; hoc tamen utilitatis in-
terim consequuntur ex coacta illi
& imperata frugalitate, quod Is-
raelitarum instar duro ac alliato
eiusmodi victu ad functiones A-
licas vegetiores existant, non pro-
prie aqualiculo deformes, nec la-
ti

tiori mensarum apparatu velut
vires distenti, sed honestissima
quadam inter ipsos marcedine
venustiores & Romana macie de-
cori. Adderem plura nisi rerum
istarum non profectoria narratio
Elæo nostro seruanda esset, cui
jampridem addicta est, ut Mor-
talium omnium φιλοξένων maxi-
mo, libentiaque ac vitulina fe-
stiuissimis celebrationibus non per
annua reuerticula ut Thessali Ge-
lasino, sed quoties à grauioribus
curis feriari aliquantulum licuerit
hilariter ac suauiter operantis;
Tibi verò ista velut in promissi-
dem attuli, quo me totum ad sales
& facétias nunc esse compositum
agnoscas & tunc etiam fuisse
conicias cum tuis Atomis, &
ipsarum quibus inter se conne-
ctuntur hamis, harpagonibus, &

198 GABRIELIS NAVDÆI
vincinis, furcinulisque ac fibulis,
idem à Campanella periculum,
quod Pygmæis quondam ab Hercule,
aut Pediculis à Diogene
imminere prædixi. Quod equi-
dem tam urbanè & facetè dictum
omninò fuisse velim existimes, ac
si montis istius Vesunij, qui etiam
nunc flammæ euomit, & latius
in dies grassatur quàm Chasmate,
quàm cinere, quàm torrentibus ignis
& aquæ, perdens sata læta, boum-
que labores, occasione; quæ Ar-
morum millia ex tam profundo
specu erupisse & per aerem hinc
& inde dispersa fuisse arbitreris,
obnixè nunc à te contenderem;
imò verò non possum adhuc face-
re quin toties rideam effusissimè
quoties apud me cogito tam ineptum
hoc merum & tam parum
verisimile mendacium tantum ti-
bi sol-

bi sollicitudinis attulisse : cū
 alioqui cogitationes tuas verè su-
 blimes & te solo ac Epicuro dig-
 nas nullo modo damnare potue-
 rim , nec si potuissem voluerim,
 neutrum enim modestia & can-
 dore meo incolumi fecissem , sed
 nec ingenij semper fui similis opi-
 nione , qui te priori mea ut ipsas
 redintegratis viribus & alacriori
 quodam impetu ad finem perdu-
 ceres vehementer sum cohorta-
 tus, ut certe in præsentī & aliis,
 quas ad te postea frequentius
 transmittere mihi est animus, co-
 hortari non desinam. Cū enim
 omnes qui me, meūque singu-
 larem in Viros literatos amorem
 cognoscunt, iidem etiam non ig-
 norent hoc mihi semper in more
 & consuetudine positum fuisse ut
 eorum velut ἐπιδόκωμις novos

200 GABRIELIS NAVDÆI
subinde fœtus inquirerem, elice-
rémque frequenter & in Acade-
miarum lucem ac Eruditorum
conspectum proferrem: tum verò
istud vnum mihi præ cæteris fa-
ciendum esse semper existimaui,
vt te ad hoc, quod tam laudabi-
liter incepisti, Philosophiæ Epi-
cureæ Systema perficiendum ve-
hementer stimulare. Etsi enim
tua naturalis ad mentem studio-
rum cultu & melioribus literis ex-
colendam propensio, & Epistola,
qua me de tuo progressu in hac
noua philosophandi ratione cer-
tiores esse voluisti, satis ipsæ
mihi persuadere valeant te qui-
dem in hoc summo otio & tanta
facultate vacui ac liberi tempo-
ris non cessare vel otiosi, multa
tamen sunt, eaque grauissima quæ
te totum inflammare & accendere
debet

debent ut quantum conniti animo potes, quantum labore & diligentia contendere, tantum omnino efficias, néve committas istud operis diutiùs expectari, cuius flagranti desiderio certum est teneri non tuos Amicos modò, sed Eruditos omnes & Orbis Academias vniuersi, quarum maxime interest te sanioris istius Philosophiæ vindicem nullis obicibus & impedimentis à tam præclaro & generoso conatu retardari. Fuit enim mea semper hæc, nec diffido quin aliorum etiam extiterit sententia, Doctissime Gassende, eos qui Scriptores veteres in Bibliothecarum situ & puluere delitescerent, ac propemodum diuino Typorum beneficio, studiosorum vsui accommodant, vel iniuria temporum deperditos &

102 GABRIELIS NAVDAT
instar cuiusdam Hypoliti hinc &
inde distractos, reliquorum au-
toritate freti colligunt, ac in pri-
tini corporis speciem restituunt,
de bonis literis, honestisque dis-
ciplinis melius longè mereri,
quàm qui aut Pœmata, aut Ora-
tiones, aut libros artem aliquam
jam antè à veteribus traditam at-
que explicatam complectentes
scribunt & componunt, quoniam
istorum futilis est plerumque co-
natus & mediocris industria. Ho-
rum verò nunquam non summo-
pere necessarius est labor & non
vulgaris doctrina; quamobrem
si tuæ existimationi & optatæ no-
minis immortalitati rectè con-
sultum esse velis, ad Epicuream
tuam Syntaxim ociùs absoluen-
dam non tantùm accede,

*Sed quantum se homini possunt ex-
tendere passus.*

Ardum accelera? ———

Hoc sit studium, hoc otium
tuum, in hoc somnus & quies, in
hoc etiam labor & vigilia repo-
nantur; nam cætera rerum tua-
rum

*Cum semel occideris & de te splen-
dida Minos*

fecerit arbitria —————

Alium, atque alium Dominum
fortientur, hoc nunquam desinet
esse tuum; nōsti siquidem illud al-
terius Poëtæ,

*Vivitur ingenio, cætera mortis
erunt.*

Hos igitur ego te imitari mal-
lem, quorum nomina solo libro-
rum, quos nobis reliquerunt præ-
sidio adhuc vigent & habentur in
Eruditorum sensu celeberrima,
cū ipsi tamen duobus abhinc
annorum millibus obierint, quàm

204 GABRIELIS NAVDÆI
istos, si qui sint qui te infirmis-
simis rationibus à pulcherrimo sanè
consilio conantur abducere, atque
ut nihil ex istorum parte timen-
dum esset. Vereor tamen ne fa-
talis quædam pernicies Epicuro
tuo incumbat ab illa terrarum
parte, à qua nihil vnquam tale
sibi ipse jurasset expectandum;
nam dum huius instaurationi &
velut Anastasi moliendæ totum
te accingebas, & pleno animi im-
petu vehebare, quas tibi moras
non injerit, quas casses & tendi-
culas desiderium illud vltioris
Græciæ sedulò perlustrandæ non
obtulit? ut Epicuri curâ relictâ
alterius te curæ committeres in
has oras velut in quasdam lato-
mias deportandum; ut verò nunc
quas illud idem non injicit, ut
quod tam laudabiliter incepisti
nun-

nunquam perficias; nunquam dico & hoc tam securè quàm securum est eos omnes, qui durum istud ac fastidiosum iter ingressi sunt, aut ex ista peregrinatione non reuerti, aut longè falsos eorum, quæ sibi promiserant, redire. Sed quod Elæus tibi persuadet, absit vt dissuadeam, cùm ipso, qui sapientissimus est, impellente nihil inde non faustum, & te, qui Doctissimus es, nihil non excultum ingenio, elaboratum industria, & erutum atque illustratum incredibili propemodum diligentia sperari debeat. Faciendum tamen mihi visum est pro animi mei conscientia, pròque eo, quanti te facio, vt aliquid iisdem de rebus ad te literarum darem, de quibus orta jam ante biennium simili occasione nonnullas dedi, &

106 GABRIELIS NAVDÆI
hoc vnum quantâ possum animi
contentione abs te peterem vt
inuisitatum hanc inuisendæ Græ-
ciæ cupiditatem, quâ te nunc fla-
grare veriùs quàm teneri ex tuis
& Elæi ad Dominum Buchar-
dum Epistolis cognosco; tuæ enim uti-
litati & Amicorum deinde com-
modis ac voluntati lubens accom-
modes, quorum suffragiis si tan-
tum deferas, quantum par est ab
amicissimo & honestissimo quo-
que concedi, nihil prius, aut an-
tiquius omnino habebis, quàm
hunc librum suis omnibus nume-
ris absoluerè, téque mulieribus si-
mitem gerere, inter quas non ra-
rò videmus prægnantes offendi
peregrinatione & sequenti loco-
rum mutatione, enixas verò ple-
rumque iuua i. Caterùm respon-
sionem earum, quas sub aduentum
meum

meum R. P. Scheiner tuo nomine tradideram, nudiustertius tantum accepi, cum præfatione tamen veniæ, quod ipsam tandiu distulerit & tertio Decembris anni proximè elapsi exaratam, istius tantum vertentis principio exhibuerit, hoc imprimis causatus se nimirum variis librorum suorum editionibus & quorundam etiam Italorum fraudibus distractum hinc Epistolarum officio negliger admodum vacasse, cui nunquam ita auris solutus est ut nisi se inuitus accingat, atque hoc tantum Effatum absque ulteriori declaratione protulit. Ego verò facile mihi persuaderem hunc ipsum tot Eruditorum miseratione commoueri & exemplo etiam doceri, qui tempus omne suum in hac literarum vicissitudi-

208 GABRIELIS NAVDÆI
ne futiliter conterunt, nisi cuius-
dam alterius negotij quod mihi
cum ipso dissoluendum fuit occa-
sione deprehendissem pari ipsum
neglectu & tarditate in reliquis
omnibus vitæ officiis incedere so-
litum. Operis sui de Maculis So-
laribus quod ad D. Moreau trans-
misi iudicium tuum expecto, meo
interim

——— *Rudis erit indigestaque moles
Nec quidquam nisi pondus iners,
congestaque eodem
Non bene iunctarum discordia se-
mina rerum.*

Tu si aliter, statim mone, ac
de Epicuro etiam quàm rectè se-
gerat & integrè, quàm seuerè
ambulet, quàm nitidè vestiat,
quos amet & inuisat; an prælo se
accommodet, vel calamo tan-
tùm, fusè admone, meque tibi
licetum

iterum, deinde verò sapientissimis Eleo Theodoro ac Orazio Tuberoni (*Diodato* scilicet ac à *motha Vayerio*) commendatum habere & vale. Dabam Romæ 13. Ianuarij 1632.

XXVII.

*Nobilissimo Viro Domino D. Du Pré Caus-
sinij Domino, Gabriel Naudæus
S. P. D.*

Lutetiam

ET si diuersarum rerum concursus, ac noua veluti facies vt specierum vtrò se nostris sensibus ingerentium, tumultum sæpe excitet in animo, & molestiam exhibeat, recordari aliquid festinantibus, vt ego sanè & frequenter perspexeram in aliis & proximè etiam expertus sum in meipso, non potui tamen mille licet hominum, rerumque for-

110 GABRIELIS NAVDÆI
mis & ante ambulationibus Au-
licis haud minimùm distractus
subcisiuis meis ac potiùs furtiuis
horis non tui tandem meminisse,
Nobilissime Pratræ, & consue-
tudinis tuæ quæ mihi præ cæteris
iucundissima semper extitit ma-
gna cum delectatione non recor-
dari, atque hoc mei in te animi
cultu officio citiùs me per lite-
ras (quod omninò tibi velim esse
persuasum exoluisssem, nisi tua
illa, quæ fatis omnibus perspe-
cta & explorata est singularis
comitas & beneuolentia nihil non
prorsus liberum esse vellet cùm in
aliorum, tum verò maximè in
amicorum negotiis. Quare reli-
gionem & curam si qui ex officio-
rum raritate perpendunt, ne ipsi
profectò grauitè peccare mihi vi-
dentur, & innocentissimis ple-
rumque

rumque ac amantissimis hominibus, quam potiori iure variis occupationibus deberent legationis culpam inurere, cum ipsæ moras sæpe sæpius inieciunt scribendi cupidis & honesta vota ac desideria nouis hinc vel inde succrescentibus impedimentis morantur continuò ac retardent, vt verò quod hucusque conticuerim atque vnum me ex Angeronæ Myrtis aut Pythagoræ discipulis erga te potissimum exhibuerim, quem aliàs studiis grauioribus immersum nugis meis interpellavi non insuauiter, voluntati profectò meæ istud non debet adscribi quæ tui semper similis eadem animi propensione absentes iuxta ac præsentis amicos coluit, nec aliquid vnquam tanti habuit, vt cultum quem vtrisque debeo ac hu-

212 GABRIELIS NAVDÆI
manitas studium omitteret, sed in
obsequium tuum currenti obex
sefe obrulit diuersarū rerum, quæ
mihi vix dum Romam ingredienti
tanquam pedicæ & compedes
fuerunt ne quas ad te de meo ad-
uentu scribere proposueram ha-
tenustransmiserim Epistolas. Iam
verò si quæ nam fuerint pessimæ il-
læ occupationes haud nescire de-
sideras, afferam imprimis eorum
quos proprio vel amicorum nomi-
ne conuenire debui salutationes
quæ nonnisi paulatim nec gralla-
torio sed quasi testudineo gradu
absolui potuerunt sub mortiferis
æstibus appetentis iam Caniculæ,
& iniqua locorum distantia ac
viarum intercapedine, qua pala-
tium nostrum ædificatum in re-
gione Leonina prope Vaticanas
ædes ab vrbe non modò seiunctum
sed

sed hominum fermè aditu atque
cōmercio separatū existit, quan-
doquidem vix adiri potest absque
manifesto vitæ discrimine ob mo-
lis Adrianæ propugnacula Solem
ipsum in transeuntes duplicato ve-
lut ictu eiaculantia & Pontis huic
immediatè subiecti nudam ac
apertam planiciem, quæ Rosa fer-
uida Solis jure nuncupari posset,

*Semper Sole rubens & torrida sem-
per ab igne.*

Accessit longè permolestum,
ac tœdiosum onus functionis Au-
licæ quæ in eo tota versatur vt
Eminentissimi Cardinales ante
ambulorum Aulicorum frequen-
tiori numero stipati incedant dum
mutuis inter se certant officiis &
honoris ac salutis impertiētiæ cau-
sa sibi inuicem vtrò citroque oc-
currunt vel ad Palatium aut con-

gregationes proficiscuntur tanto quidem æmulationis studio ac fastuoso vanæ contentionis ambitu ut plerumque videas vnius homuncionis muricem trahere post se florem delibatum Italicæ nobilitatis & populo qui rerum quondam potitus est,

Orbem dum totum victor Romanus habebat,

Turpissimæ seruitutis iugum imponere. Has functiones tertia quædam multò gratior & magis ex genio ac ingenio meo postmodum excepit Bibliothecæ nostræ videlicet, quæ non ita mediocris est per certas classes & forulos disponendæ ut tot selecti libri quibus ipsa tanquam peregrinis mercibus instructa est non amplius cœnaculorum quod queritur Seneca sed spatiosi cuiusdam ambulacri

GABRIELIS NAVDÆI II
lacri ornamenta, imò verò Do-
ctorum omnium queis me suaden-
te mutuò conceduntur oblecta-
menta essent, sed quoniam turpe
mihi & indecorum omninò fuif-
set (quod tu quoque sicut arbi-
tror, non ibis inficias) mercato-
res illos imitari qui in medio pre-
ciosæ suæ supellectilis decussatis
manibus sedent aut tubicines
quorum proprium munus est ac
officium,

*Ere ciere viros Martemque accen-
dere cantu*

Licet nunquam manus cum
hoste conferant; volui pariter &
ipse quibusdam tentamentis expe-
riri, vt mihi non iam amplius Pa-
risino sed Septimontano Roma-
nus Helicon arrideret, vt mihi
Musæ tot priscorum Heroum
alumnae fauerent, vt Genius ipse

loci armorum quondam ac literarum æqua laude commendatissimi sese mihi lubens accommodaret & arrepto festinanter calamo Tractatus quosdam elucubravi, qui huic mihi se non *intuitura* insinuasse versauero ac alterius amicorum meorum iudicio quos in Censores adhibui, fidem, opinor, posteritati facient talémque de me opinionem excitabunt quæ nihilo sit inferior concepta iam a sapientissimis hominibus de meis Opusculis sententia. At vix mihi laboribus istis defuncto quædam alia se statim obtulit noua curarum seges istius negotij occasione de quo tu dubio procul aliquid iam audisti, cum amicis meis per literas demetenda quæ me sic exercuit & sollicitum habuit non modò tecum vnà suauiter colloqueretur

loquendi & sermones miscendi
tempus non habuerim, sed nec
inuisendi quidem & oculis perlu-
strandi tot & tanta Romanæ ma-
gnitudinis vestigia quæ non alibi
melius conspiciuntur quàm inter
excelsas rupes, diruta palatia, Py-
ramidas truncas, Columnas di-
midiatas & mutantia fastigia, quo-
rum in ruderibus sic immistæ sunt
& quasi sepultæ vel nobilissimo-
rum istius temporis ædiculæ, ut
hesterni illi Quirites videantur
mihi prorsus in veteris Romæ,
quemadmodum vermes in homi-
nis aut equi cadauere, cumulatim
serpere & tumultuosè per eius
viscera flexuosis orbibus moveri,
adeò promptum est hic & com-
muni fermè omnium usu recep-
tum inter insanos antiquorum co-
natus versari & quocunque te

218 GABRIELIS NAVDÆI
conuertas non modò templorum
& Thermarum minas inspicere,
*Sed Curios jam dimidios, humerò-
que minorem
Corvinum & Galbam auriculis na-
sòque carentem,*

Nec mentiar sanè si dixerim
mihi sæpiùs in mentem venisse
quasi racemationes quasdam aut
spicilegia post diuersos Auctores
qui iamdudum in hac antiquita-
tum vindemiatioe desudarunt,
instituere, & perscrutari diligen-
ter quantum vnique istorum
fidei tribuendum sit & quid verum
aut falsum, quid vtile vel vanum,
quid fictum aut genuinum in eiuſ-
modi signis, tabulis & ædificiis
censendum sit, præclara & facili
methodo explicare, nunquam
enim, sat scio, tibi persuadere pos-
ses Clarissime Prætæ, quam dili-
gent

genti ac veraci Xenagogo & exploratore res istæ indigeant, quæ propter ineptissimam vulgi traditionem & innatum probis omnibus vetustatis amorem, miraculum sui penes ignaros faciunt & hospites incautos ludificant plerumque ac decipiunt, sed ova tibi mitto subuentanea & vota narro irrita cum itinere quod nobis in Pirentes & Flaminiam sub Esuriabilibus feriis instituendum est, libertas erepta sit quidquam amplius de istis laboribus cogitandi. Habes igitur remoras absque quibus fuisset officium hominis tibi deditissimi tuique obseruantissimi sedulo exsecutus fuissim; quod verò singulari tua humanitate fretus & de tuo in me amore nihil tam longa cessatione detractum ini suspicaris hoc tamdiu distuli,

220 GABRIELIS NAVDÆI
en sisto me & coactum & confi-
tentem reum quo mihi facilius
quidquid est peccati indulgeas &
magna me simul cura ac suspicio-
ne liberares, ego siquidem qui tanti
facio tuam egregiam indolem mo-
ribus suauissimis & acri iudicio
temperatam, quanti fortasse nul-
lam alterius tecum in gratia per-
petuo remanere maiorem in mo-
dum desidero, nec aliud abs te in
præsentia peto nisi vt recentem
semper mei memoriam teneas,
atque certissima tui in me amoris
indicia, quemadmodum te non ita
pridem peculiari titulo fecisse ex
meorum literis cognoui, ostendas,
méque nobilissimis tuis Cognatis
iisdémque veteribus meis Amicis
& Dominis Moubrunio & Vellai-
rio commendatum habeas. Vale
Romæ die 25. Februarij 1632.

Docti

XXVIII.

*Doctissimo Viro Domino Petro Gassendo
Diniensis Ecclesiæ Præposito, Ga-
briel Naudæus S. P. D.*

Lutetiam

NON possum non gratulari vehementer felicitati tuæ, Domine Gassende, qui per tot scopulos æmel incepta navigatione Physicæ Epicuræ portum tandem attigisti; sed longè vehementius mihi gratulandum esse arbitror, quod apud te statuisti nullum iter suscipere, nec in Græciam, aut aliam Mundi plagam cogitare, priusquàm totum id quod superest in Moralibus negotiis eodem studiorum impetu absolueris, integràmque Epicuri Philosophiam ab hominum contemptu & temporum injuriâ laudabili admodum, ac strenuo co-

222 GABRIELIS NAVDÆI
natu vindicaris. Ita enim confi-
lij tui ratio, quam Elæo pariter
non displicere ex eius literis cog-
nouit, non me solum hoc magno
timore ac metu liberauit, quem
ex rei difficultate, ne vnquam ipsa
perficeretur animo meo concepe-
ram: Sed mihi præterea spem
non mediocrem iniecit, priores
Epistolas meas, in quibus tam ar-
denter hoc vnum a te flagitavi, eo
tibi gratiores fuisse & magis ac-
ceptas, quòd Amicorum tuorum
consiliis & omnium Eruditorum
votis fuerint ipsæ persimiles, & ab
eodem veluti genio dictatæ.
Quamobrem finem nunc impono
Paræneticis meis sermonibus ut
tibi suppetias veniam & in tam
præclaro ad difficili negotio ani-
mosè defudanti breuiter subindi-
cem quæ vel officio meo inser-
uiens,

uiens, vel tuis petitionibus obtemperans, tanquam huic Operi, quod præ manibus habes, maximoperè conducentia in quibusdam cùm locis, tum Auctoris adnotavi. Et verò licet multa sint, eadèmq; penitùs diuersa, de quibus te in hac Epistola conuenire statui, Amicissime Gassende, nulla tamen potiori iure præcedere debent & narrationis exordium ducere quàm ea, propter quæ ipsamet Epistola à me suscepta est. Accipies igitur vnà cum præsentibus literis figuram Epicuri Monogrammam, qualem ipsum Diis omnibus affinxisse auctor est Cicero, aut potius si Plinium audire mauis, picturam linearem & rudiori tantùm penicillo delineatam, prout ipsa cernitur vnà cum Socratis & Diogenis ad ostia in-

224 GABRIELIS NAVDÆI
terioris Palatii, quod est in hortis
Ludouifianis accuratissimi Sculp-
toris alicuius cælo licet non ad-
modum antiqui in albo marmore
exsculpta & nulla sui parte, quan-
tum animadvertere potui, mutila,
sed integra, docentis habitu, char-
taceum aliquod Volumen manu
dextrâ complectentis, sinistrâ
molliter & placidè super genua
demissa. Capite verò suâ caluitie
& protensâ ac rugis exaratâ fron-
te admodum notabili. Sed quod
tamen Eminentissimi Cardinalis
mei Pictor Henricus ab Hovven
non adeo graphicè & cum illo spi-
ritu quasi latente exprimere po-
tuit, qui lapidem ipsum vberius
animare & Epicuri mentem in
oculis ac vultu representare mag-
na cum delectatione conspicitur.
Ausim nihilominus audacter affir-
mare

mare parùm aut nihil omnino differre hanc Epicuri Ludouisiani faciem ab ea, quam ex veteri gemma inter Iosephi Scaligeri curiosam Supellectilem diligenter asseruata primùm in lucem protulit Amicus tuus singularis, idemque Vir eruditissimus & seculi nostri delictum Erycius Puteanus in Epistolarum suarum reliquiis, vbi ad Maximilianum Plouuerium scribit hanc siquidem eandem esse, quam tuo mihi nomine Tubertus Ocella transmisit vtriusque diligenti inspectione & integra ac absoluta similitudine facili negotio deprehendi. Si verò postmodum aliam inuenerim, quæ ab istis duabus vel tantillum differat, utar eiusdem Pictoris operâ, quam mihi libenter accommodare solet ut tibi morem geram, & bonis

226 GABRIELIS NAVDÆI
etiam ac eruditis omnibus, quo-
rum maximè interest veram adeo
celebris Philosophi effigiem vnà
cum suis dogmatibus é tenebris in
lucem proferri, atque vt laboris
quem circa ipsorum collectionem
sustines in partes quoque descen-
derem. Quæsiui non semel à
Leone Allatio & Luca Holstenio,
qui hic præ cæteris in Græcorum
Auctorum lectione & Manu-
scriptorum tractatione versatissi-
mi sunt, num recordarentur se
quidquam vnquam aut legisse aut
animaduertisse in Vaticana & suis
vel Amicorum Bibliothecis, quo-
tuum opus locupletare possent:
Sed vterque fatum accusauit, &
pauperiem suam causatus est, nisi
forsan velis pro non nihilo ducere
fragmentum illud Græcum libro-
rum Diogenis Laërtij Basileæ
quondam

quondam editorum, in cuius margine quædam annotavit ad librum decimum Thomas Aldobrandinus, quæ non reperiuntur edita cum suis notis ad nouem priores libros eiusdem Diogenis Laertij. Hoc verò qualecunque sit, recipies cum libris quod nuper ad D. Moreau transmisi, & si quid inde cognitionis hauries, gratiam habebis Holstenio, qui me insuper admonuit Heronem initio libri de Spiritualibus Tractationem instituere de Vacuo ad mentem Epicureorum, quos inter hunc non vltimum extitisse pluribus argumentis confirmat. Ad me verò quod attinet, nihil quoque haberem de quibus te monendum esse operæ pretium arbitrarer, nisi dum libros quosdam Saturnalibus, istis feriis perfunctoriè satis euok-

228 GABRIELIS NAVDÆI
uerem, casu deprehendissem Mu-
retum nostrum cap. 16. lib. II. va-
riarum lectionum Agellium accu-
sare quòd Epicurum jure à Plu-
tarcho reprehensum frigidè atque
ineptè tutari conatus sit: Et Cleo-
medem lib. 2. *μεταφω* cap. 1. gra-
uiter & copiosè aduersus eundem
Epicurum inuehi, quod Solis or-
bem non majorem esse quàm vt à
nobis Tubo cernitur, asseruerit.
Addam & hunc ipsum insimulari
grauiter à Casaubono ruditatis &
barbariei quam à si peculiarem
fuisse passim cste adit Commen-
tariis suis ad Diogenem Laërtium
& animaduersorum in Athe-
næum cap. 2. lib. 5. 8. 12. & 13. lib.
item 12. vbi vocem *ἐπετρομέτα*
& multas eiusmodi similes in exa-
men Criticorum more adducit.
Sed isthæc omnia vix est vt cre-
dam

dam à te jamdudum non fuisse animaduerſa, quare ſi repetita diſplicant, hoc ſaltem quod te nouitate ſua delectet, accipe, Marcus Antonius Bonciarius ex Schola & institutione Mureti, Humaniorum literarum Profeſſor cum longa docendi conſuetudine, quam integro ferè vitæ ſuæ curriculo Peruſiæ ſuſtinuit, tum etiam variorum librorum, quos omnes literati mirantur ac ſuſpiciunt, editione celeberrimus teſtatur, in Operum ſuorum Catalogo, quem ſub finem Rhetorices à ſe compoſitæ & ibidem anno 1601. editæ in 8. apud Vincentium Columbarium attexuit ſe librum compoſuiſſe cui titulum fecit, *Epicuri, ſue Dialogus de antiqua Philoſophia, in quo efficacibus argumentis & docto- rum Virorum teſtimoniis probatur ne-*

230 GABRIELIS NAVDÆI
*minem de priscis Philosophis accessisse
propius ad veritatem, quàm Epicurum,
contra nullos ab ea longius recessisse
quàm Stoicos. Vtrum verò talis li-
ber in lucem prodierit, nondum
liquet, quoniam ab ipso Bonciario
inter edendos reponitur & parum
abest ut credam idem omnino
huic, quod similis argumenti li-
bro Marij Philelphi quem tibi ex
Appendice ad Trithemium de
Scriptoribus Ecclesiasticis paulò
ante discessum meum indicaue-
ram contigisse; nempe ut si editi
sint, pro non editis tamen haberi
possint, quandoquidem nec eos
vidi, nec alios unquam qui ipsos
viderint, inveni. Verùm heustu
semper auditor, nunquam nè re-
pones? ita sanè nolim facias, me-
que silentio eneces, qui ab elo-
quio tuo ut doctissimi & mei
ama-*

amantissimi Viri famam expecto;
en igitur ad quod respondere pos-
sis & debeas? Quærit à me fre-
quenter celeberrimus in Collegio
Sapientiæ Professor & quotquot
hic degunt Medicorum doctissi-
mus Alfarius à Cruce (quem vt
primum salutaui, Lucretianis ver-
tibus Commentario verè Philo-
sophico illustrandis occupatum
inueneram) num ex Epicuro tuo
talis lux huic Epicureo Poëtæ af-
fulgere possit, vt hic ampliori &
aliunde mutuata non indigeat,
quoniam si illud in te recipis, ipse
totum, quidquid inde sperari lau-
dis possit & honoris tibi relinquet,
nec eodem campo decurret,

*In quo magnus equos Aruntis fle-
ctit alumnus.*

Secus verò opus iam fastiditum
& pro derelicto habitum Alfarius

232 GABRIELIS NAVDÆI
resumet, illudque ab vmbilico ad
pilos & vngues extremos quanta
potest fieri diligentia perducet;
quare tuum est nunc, humanissi-
me Gassende, tale mihi respon-
sum insinuare, quo vt rei veritati,
sic vtriusque vestrum beneuolen-
tia & comitati ex integro satisfa-
ctum fuisse vnusquisque intelligat.
Sed dum ista pro Amico impen-
sius rogarem, ecce commodum
mihi traditur ab Eminentissimo
Cardinali meo Nundinarum
Francofurtensium Catalogus, in
quo Philosophiæ & Alchymicæ
Fluddanæ clauem inueni, siue
Roberti Fluddi Armigeri & Me-
dicinæ Doctoris ad Epistolice
tuam pro R. Patre Marino Mer-
senno Exercitationem Respon-
sum. Verius tamen ego dixerim
Responsionis titulum; nobis enim
qui

qui Romæ vivimus non licet esse
tam beatis ut libros omnes absque
metu & delectu penes nos habere
possimus; sed nec mercatoribus
ipsis Bibliopolis quidquam hūc
aduehere concessum est quod
examen ignis perhorrescat, non
modò Lutheranis, sed etiam Pa-
ræcelsistis ob blasphemias vtrif-
que commune sæpe sæpius inten-
tatum. Quare cū hoc illo no-
mine atque insuper vasto ipsarum
pondere Fluddanæ compositio-
nes, quibus nunc deferendis vix
onerariæ sufficerent, communi ad
nos aditu prohibeantur, fac, oro
te vehementer & obtestor ne diu-
tius ipsorum ignoratione mace-
rer, quæ aduersus tuam Epistolam
effuderit suo more ac effutierit
tam obscurus & imaginarius Phi-
losophus; nec istud tantum, sed

234 GABRIELIS NAVDÆI
hoc insuper postulo ut quid &
quomodo scripserit, quidve illi &
quomodo responderis (si tamen
homini tam impensè nugaci re-
spondendum esse duxeris) breui-
ter subindices, quod nihil est aliud
quàm sui libri & tuæ Responsionis
Synopsis petere: hæc enim non
mihi tantum gratissima, sed do-
ctissimo iuxta ac Eminentissimo
Cardinali Francisco Barberino,
qui tuæ pridem Velitationi locum
in instructissima sua Bibliotheca
esse voluit, & R. Patri Scheiner
ac doctioribus Romanis, qui per
me de tuis laboribus & studiis
certiores facti sunt acceptissima
futura est. Atque ut de ipsorum
affectu dubitare sine culpa, tum
verò de peculiari in te & propen-
sa doctissimi Scheineri voluntate
sine flagitio non potes; ostendit si-
quidem

quidem suis ad te literis quanti te
faciendum existimaret, & quum
illi nuper referrem, quæ de Mer-
curio sub Sole die septima No-
uembri à te secundum Kepleri
prognosticon observato, mihi ut
cum illo communicarem præce-
peras, totus præ lætitia gestiens
Observationis tuæ singula verba
laudavit, eoque diligentius & ac-
curatius descripsit, quod ipso nu-
bilo Cælo præpeditus & quibus-
dam negotiis distractus, nihil om-
nino deprehendere potuit eorum,
quæ tu adeò peritè ac subtiliter
annotasti. Optaret nihilominus
videre Diagrammata totius Ob-
servationis cum Solis disco & po-
sitione lineæ Verticalis & Eclip-
ticæ & Observationis horam;
itemque scire an transitûs histo-
riam secundum omnes suas partes

236 GABRIELIS NAVDÆI
& tempora describeris, & vtrum
Mercurius dum sub Sole fereba-
tur, maculæ tantùm alicuius, vel
Planetæ instar apparuerit, cum
pluribus aliis animaduersionibus,
quas a te dubio procùl factas fuis-
se, pro summa quâ polles in rebus
Astronomicis doctrina, persuasum
habet. Interim verò se tibi pluri-
mùm commendat & meis verbis
gratias agit, quàm fieri potest
amplissimas. Sed protrahitur sen-
sim Epistola & communes præ-
tergressa terminos in Orationis
molem excrescit, quamobrem
hoc tantùm addo, Amicorum
meorum doctissime, vt persuasum
habeas omnibus me officiis &
perpetuo quodam in te studio &
obsequio curaturum vt tuâ me
beneuolentiâ gratissimâ literarum
vicissitudine non prorsus indig-
num

num iudices, quod maximum fore amoris erga me tui indicium semper existimabo. Vale & communes Amicos Elæum, Ocellam Theodorum cùm ipsos tibi videre contigerit, meo nomine saluere jube. Dabam Romæ 6. Martij 1632.

XXIX.

*Illustrissimo, Doctissimoque Philosophia ac
Medicina Doctori, & Professori in Augu-
stissima Sapientia Schola Primario Do-
mino Vincentio Alfario Crucio,
Gabriel Naudæus S. P. D.*

Romam

STatueram apud me cùm pri-
mùm Româ discessi, Alfari Do-
ctissime, Epistolam longiorem ad
te dare, quæ & propensæ meæ in
te voluntatis ac obsequij signum
esset, & te simul itineris ac totius
rerum nostrarum status certiore

138 GABRIELIS NAVDÆI
efficeret, nescio tamen quomodo
tales mihi remoræ injectæ sunt,
ut istud non nisi tardiùs omninò
quàm voluissèm, præstare potue-
rim; dicam tamen ingenuè quod
tu quoque verissimum esse tibi
persuadebis, plures illas quidem
& grauissimas omninò extitisse,
quanquam non est opus nunc ut ad
dicendum de singulis aggrediar,
cùm vna tantùm præter cæteras
me maximè ab hoc officio abdu-
xerit, quod statim atque Gat-
tæum accessi, tam egregia, tam-
que luculenta narratio mihi facta
est de summa morum integritate,
propensòque in humaniores lite-
ras animo, quo se plurimum effert
atque extollit supra reliquos æta-
te pares illustrissimus adolescens
Fabricius Comes a Balneo Emi-
nentissimi Mecenatis mei Nepos
meritis-

meritissimus, ut statim in animum induxerim tam laudabiles conatus pro eo quantum in me situm esset promouere. Quare etiam situnc essem omni librorum præsidio, quod ad id omninò necessarium videbatur destitutus, aggressus sum Syntagma quoddam de liberali studio contexere, in quo multa quidem dixi non è trivio saltem ut mihi videtur petita, sed de quibus tamen nihil apud me statuam nisi quod postquam librum acceperis, consentaneum tibi videbitur acerrimo ut grauissimarum disciplinarum sic & humaniorum Censori. Hoc autem breui futurum spero quandoquidem liber hic qui decem vel duodecim ad summum folia implere potest, prælo jam demandatus est, illius iussu atque auctoritate, cui

240 GABRIELIS NAVDÆI
nihil concedere non debeo. Inter-
rim ardeo incredibili quadam cu-
piditate tuum illum de Vesuvio
tanta selectissimarum rerum co-
pia, subtilissimâque causarum in-
dagine refertum accipiendi, de
quo & rumor jam ubique percre-
buit & maxima præsertim & lite-
ratorum omnium, qui hîc sanè non
pauci reperiuntur, ac summa
prorsus expectatio, quam non frui
modò egregia creberrimâque tui
nominis apud illos commemora-
tione sicut amicitia nostra postu-
lare videbatur, sed auxi insuper
totius operis solemni ac præclara
commendatione, quod veritati
fuit omninò condonandum, novi
siquidem,

*Quàm te te ore ferens quàm forti pe-
tere & armis,*

*Ad hoc opus conscribendum
acce*

accessisti vt nihil aliud de eo dicendum sit nisi summi illius Alfarij foetum esse, cui quemquam istius tempestatis Medicorum ac Philosophorum æquare non liceat. Mihi sanè quid aliud verius dixerim inpræsentiarum non suppetit, qui in te exquisitam doctrinam ac liberalium Artium scientiam semper admiratus sum, postquam scripta tua suauissimo quodam eloquentiæ Nectare delibuta magna certè ac plenissima cum animi mei satisfactione euoluere coepi. Cæterùm quoniam paucis abhinc diebus venit mihi in mentem duorum non postremæ Classis Pœtarum, qui illud eleganter confirmant quod de cineribus Vesuuianis a Procopio & Cassiodoro dictum est, nempe quod si quandoque accidit vt ve-

242 GABRIELIS NAVDÆI
hemens & impetuosus quis ven-
tus durante incendio sæuiat, ita
in summum cineres illi tollantur
vt a quoquam videri non possint,
& antequam terram attingant in
loca oppidò distantia perferantur,
horum idcirco versus ad te trans-
mittendos esse duxi, vt si fortè di-
ligentiam tuam effugerint (quod
equidem fieri potuisse vix mihi
persuadeo, cùm illa in omni re
pertractanda maxima prorsus esse
soleat) habeas me tanquam ipso-
rum Nomenclatorem; enim verò
primus inter illos occurrit mihi
Syllus Italicus, qui in vltimo Pu-
nicorum hunc in modum canit,

Sic ubi vi ceca tandem denictus ad

Astra

Evomit pastos per secula Vesbia
ignes

Et Pelago & terris fusa Vulcani
pestis

Vident

*Videre Eos monstrum admirabile
seres*

*Canigeros cinere Ausonio canescere
lucos*

Alter verò fuit Valerius Flac-
cus qui Argonauti non hoc idem
tali modo expressit,

*Sic ubi prorupti tonuit cum forte
Veseni*

*Hesperia Lethalis apex vix dum
igne montem*

*Torsit hyems jamque Eoas cinis in-
duit urbes.*

Tu verò, Alfari Doctissime, si
operæ pretium existimaueris mihi
significare quousque tandem Ty-
pographi tui opera progressa est
& intra quod tempus Vesuvium
ardentem Philosophicè, omniū-
que mentes copiosa tua luce illu-
strantem oculis vsurpare potueri-
mus, gratam esse tibi hanc animi

244 GABRIELIS NAUDÆI
mei significationem ac meum studium non injucundum putabo.
Vale Medicorum æquè meritò
Princeps ac Principum Medice &
Baldum Baldum Eminentissimi
nostri Cardinalis a cura valetudinis vnicum, meritissimùmque
quem ob eximias virtutes, singularémque eruditionem plurimi
jampridem facio, meo nomine saluere jube. Dabam Urbini die
17. Augusti 1632.

XXX.

*Eruditissimo Viro, Domino Leoni Allatio
Sacrae Theologiae nec non Philosophiae
& Medicinae Doctori, Gabriel
Naudæus S. P. D.*

Romam.

VT vehementem amorem deprehensa semel animi pulcritudo concitat, ita profectò amaui te non mediocriter, Allatio Docti

Doctissime, postquam Eustathius
tuus secundis flatibus in Galliam
appellens Parisiense Mineruium
fama tui nominis sanè quàm egre-
gia & perennè victura comple-
uit. At verò vt primùm te vidi
incredibili prorsus candore ad
omnem humanitatis rationem ef-
fectum & variis quidem de rebus,
sed iis præsertim differentem au-
diui, quarum cognitione imbutus
feliciter aggredieris,

*Scripta veterum detenebrare Pa-
trum;*

Diuini certè aliquid reperiisse
mihi visus sum, aut potiùs præsens
aliquod Numen intueri, ita quid-
quid in homine sublime est &
excelsum fauente natura possi-
des, quæ te non modò preciosis-
sima literarum suppellectile lo-
cupletem, sed iis præterea mori-

246 GABRIELIS NAVDÆI
bus exornatum esse voluit, vt cū
Romæ quidem multos salutarim
doctrinæ laude præstantes viros,
rarum profectò inuenerim qui
tecum doctrina & affabilitate pa-
ria facere possit; neminem certè
quem adeò facilem & humanum,
ac in studia & vota mea propen-
sum habuerim. Sanè iuuat me
non mediocriter illius diei memi-
nisse quo te primū Vaticanæ Bi-
bliothecæ Græcos euoluentem
Codices aut veriùs thesauros a-
spexi, atque etiam cogitatio illa
non mihi potest esse non iucun-
dissima, quæ mihi in memoriā
reuocat tot blanditias & suauita-
tes, ac vrbaniore vitæ officia
quibus me inter priuatos lares po-
stea excepisti & totum deuinxisti;
cui enim me potiùs deuinctum
profitear quàm illi cui cum mihi
nulla

nulla ante intercessisset consuetudo, plura tamen in me contulit quàm vel ab amicissimis hominibus & magna mecum necessitudine conjunctis potuissem expectare. Quare cum partes meæ sint ita me in posterum gerere, ut tot tantâque in me studia contulissete nunquam pœniteat ingrati jure merito postularer, quòd non priùs istas ad te dederim nisi me ab hac officij mei & grati animi testificatione citiùs exoluenda retardatum fuisse, multis iisque gravissimis de causis ostendere possem, quarum ut singulas non moveo, scito tamen eam primam atque præcipuam diuturni silentij mei causam extitisse quòd statim a discessu meo ea sese obtulit occasio multa sanè pulcra atque egregia de Illustrissimo Comite

243 GABRIELIS NAVDÆI
Fabricio, altero quidem Cardi-
nalis mei Nepote cognoscendi
quæ me vehementer impulerunt
ut edito quodam de liberalibus
studiis Syntagmate, cum me illi
gratum testarer, tum etiam præ-
claros eius conatus pro eo saltem
quod in me situm est, lubens ad-
juuarem, ut verò statim atque
mihi istius in mentem venit, cæ-
tera omnia abierunt, quæ non
modò de te viro mihi amicissimo,
sed de carissimis quoque meis pa-
rentibus jucundissima semper ob-
lectatione retinere consueueram,
addo mihi & librorum & amico-
rum quibuscum ea de re sermones
conferre possem præsidii desti-
tuto, intensissima mentis cogita-
tione enitendum fuit ut quod
Gattæi & Montiscutuli solitudo
mihi denegabat, id totum sup-
plerem

plerem ex memoria & ingenio. Quamobrem æqui bonique consulas velim si toto illo duorum Mensium tempore, quo me non modò labor iste detinuit, sed variaz simul & crebræ locorum mutationes exercuerunt, nihil a me literarum accepisti, cùm alioqui singularis tua in me beneuolentia postularet, vt hoc me statim a discessu officij genere absoluerem, quod vt facias, pluribus a te verbis non petam ne de tua comitate dubitare videar, aut quanta sit moderatio naturæ tuæ & animus tum mihi amicissimus, tum etiam simplex & apertus ignorare maximè cum proximis ad te meis librum hunc comitem sum daturus, qui tam grandi culpæ occasionem præbuit vt acri tua censura poenas luat & naturæ tuæ de-

250 GABRIELIS NAVDÆI
formitatis & meæ in te tarditatis
ac negligentia; heri siquidem il-
lum Typographo qui hîc vnicus
est, excudendum commisi, ita ju-
bente & quidquid ad istud nego-
rij sumptus faciendum est, libera-
liter subministrante Eminentissi-
mo meo Mecenate, qui cùm mul-
ta in me beneficia vltra meritum
contulerit, hoc insuper addere vo-
luit quod esset præter spem om-
nem meam ac votum. Et verò
hoc vnum solatur me non medio-
criter & reficit, quod etiam si la-
bor iste meus non fuisset in causa
cur ad te citiùs non scripserim,
nulla tamen istud faciendi sese ob-
tulerit occasio, si hanc demas,
quâ meum in te obsequium &
propensæ voluntatis testem ani-
mum significare omninò debui,
cùm nihil hîc inuenerim aut in
aliis

aliis locis per quæ nobis iter susci-
piendum fuit, de quo ad te scribe-
re operæ pretium esse existima-
rim, nullasque adhuc responsio-
nes acceperim ad illas, quas vnâ
cum tuis in Galenum emendatio-
nibus, variisque lectionibus Lu-
retiam misisti. Quod equidem
euenire censendum est ob retar-
datam, interceptamque vel mi-
litum incursionibus, vel Magistra-
tum edictis, qui diuersis in vrbi-
bus sanitati tuendæ proficiscun-
tur Tabellariorum nostrorum di-
ligentiam, non autem obliuione
tui, sed librorum, quos hætenus
feliciter elaborasti, & de quibus
certiores per me facti sunt qui il-
lic in literatorum censu habentur
præcipui, ignoratione; cum in vl-
timo fasciculo literarum quas il-
linc accepi, se tibi plurimum com-

252 GABRIELIS NAVDÆI
mendent cū Moræus & Burde-
lotius, qui suppetias quasdam ex
Bibliotheca Regia atque etiam
ipforum priuata ad illud quod de
patria Homerijam antè meditat-
us, se breui transmissuros pro-
tentur, tum Petrus ille Gassendus
Vir profectò capitalis & mira in-
genij felicitate qua per omnes
scientias æquè se diffundit haud
absque stupore spectandus, cuius
vt mentem sic & verba quibus il-
lam consignauit, non ingratum
tibi fore existimaui si candidè ac
ingenuè referrem, quare en illa?
Saluta verò inter cæteros eruditum Ab-
latium de quo sæpe ex Burdelorio opte-
rum ipsius & demonstratore & landa-
tore sermonem conserui, ex quibus
quantum ipse honoris ac gloriæ &
æstimationis apud Gallos nostra-
tes & illos quidem haud fatui pa-
lati,

lati, vel obæfæ naris confecutus
fis, per te ipsum satis conijcere
potes. Reliquum nunc est vt mihi
de tuis quoque laboribus ac stu-
diis aliquid subindices, tibi que
omninò perfuadeas te a me tanti
fieri quanti alium profectò nemi-
nem; vt si quando eorum ratio-
nem inibis quos eximiæ tuæ virtu-
tis admiratio amicos tibi fecit,
me quoque si videbitur eorum
adscribendum numero existimes.
Vale ac disertissimo Viro G. de
Simeonibus plurimam meis ver-
bis salutem dicas, cui velim præ-
terea vt sequentes versus, quos
inter equitandum fudi, si tibi priùs
atque illi probabuntur, cum reli-
quo ferali apparatu, cuius se non
modò sponforem sed auctorem
precipuum exhibuit, edendos
committas,

254 GABRIELIS NAUDÆI
*Cum Musis dilecta Cohors, Aleandro
sepulchrum (ret,
Hoc tibi Phæbeis versibus extrue-
Obstupui varias tot in uno funere
Gentes
Eloquio similes nobiliore loqui;
Sed tacitus dixi, Mortali talia dentur
Immortalem te quid pia verba ju-
uant?
Ite leues Elegi, pullate, cedit vestes,
Non facit ad laudes Nania vestra
Dei?
Dabâm Urbini, die 18. Au-
gusti 1632.*

XXXI.

*Admodum Reuerendo Patri, Fratri Tho-
ma Campanella Philosophorum ac Eru-
ditorum Principi, Gabriel
Naudæus S. P. D.*

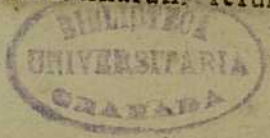
Romæ

SI quis est inter literatos homi-
nes, quibus cum aliqua m-
nece

necessitudo Romæ intercedit, cuius vel colendæ virtutis, vel obseruandæ dignitatis summa fuit mihi semper ac propemodum incredibilis voluntas, tu ille perfectò solus esse potes, Reuerende Pater Campanellæ, postquam iucundissimo tuo conuictu, eruditionis præstantia, & meum suauitate toties recreatus, non equidem non debeo gratum ac memorem tot beneficiorum animum tibi consecrare. Quamobrem nec iustè factum nec omninò etiam consulte tibi videtur, quòd me ab officio literarum tandiu continuerim, quas tamen velut vnicum absentia nostræ solatium assiduus tu & quotidianis fermè precibus, dum adhuc vna versaremur, efflagitasti: Non est tamen propterea quod existimare de-

beas me amicitia tua, quam ut mihi conciliarem diuino quodam munere contigisse semper putauisse oblitum, aut humanitatis eximiae quam in me familiariter & peramanter excipiendo crebro sum expertus, verum huic me culpae faciliorem ac majori cum libertate & indulgentia obnixum praebui, quod tantum mihi in maxima tua virtute & singulari beneuolentia praesidij constitutum esse arbitrarer ut etiam si diu tacerem plurimis distractus occupationibus, quae me a scribendo auocarunt, sperarem nihilominus te meam excusationem benignè fuisse accepturum. Nunc verò & si nondum ab illis occupationibus liber de quibus scripsi jam copiosè ad eruditissimum nostrum Allatium, differre tamen amplius nolui

lui quin ad te literas darem, ne
forſan te memoriâ mea excidiſſe
putares, qui mihi penitus hæres
in viſceribus, cuiuſque nomen vt
in familiaribus colloquiis, ſic & in
libris meis tanquam illius genij
quo ſibi vitam atque famam pro-
mittere poſſunt cum ambitione
quadam frequenter uſurpo. Quin
imò malè me habebat dum Romæ
tam amanter ac placidè velut in
tuo ſitu conquieſcerem, quod
non iſtud in literis ſimiliter fa-
ciendi vlla ſeſe offerret occaſio,
propterea que torquebatur in dies
& maximopere diſcruciabar tam
longa diſceſſus noſtri expectatio-
ne perſuaſum habens abſentiam
meam, magnum mihi fore inci-
tamentum vt ad te continuò ſcri-
berem, tuâſque reſponſiones al-
tiſſimis præclariffimarum rerum

258 GABRIELIS NAVDÆI
cogitationibus respersas vicissim
elicerem ; sed imprudens istud
omnino feci & rerum ignarus,
quæ mihi postea quominus gratif-
sima hac sæpius ad te scribendi
consuetudine oblectarer non me-
diocri impedimento fuere ; cum
otium quod spe ac imaginatione
conceperam, cuiusque jucundis-
sima recordatione per tot Roma-
nas occupationes sustinebar ver-
sum sit in operosissimum nego-
tium, de cuius fine non audeo
certè quidquam adhuc tibi polli-
ceri : hoc interim sanctissimè ju-
rare possum nunquam apud me
tanti fore vel Syntagma de libe-
rali studio, quod ipsis duobus
elapsis proximè mensibus in gra-
tiam alterius Nepotum Eminen-
tissimi mei Mœcenatis edidi, vel
historiam Comitum Guidiorum,
cuius

cuius a tenebris eruendæ, conscribendæque prouincia mihi nuper ab eodem demandata est; ut quidquam de meo in te amore, aut ut veriùs dicam de mea in te obseruantia detrahatur; quæ quidem eùm non nisi per literas se tibi probare possit, fac, amabo te Dulce Decus meum, ut si hæc tardiùs tibi redditæ fuerint, non ingratum me & immemorem esse tibi persuadeas, sed grauissimis occupationibus vel aurium tenùs immersum, atque adeo ut quibus nunc discrucier intelligas; luctandum mihi est, dum editionem istius Syntagmatis iussu Mœcenatis mei urgeo, non modò cum characteribus erosus & nimia vetustate obtutum pene ipsum effugientibus, aut cum atramento ipsâ fermè nive candidiore, præloque diuersis

260 GABRIELIS NAVDÆI
fui partibus ac velut membrismu-
tilo , sed præterea cum duobus
ineptissimis hominibus , quibus
horum omnium cura ad certum
tempus commissa est , ita ut nisi
tertij cuiusdam in literarum plum-
bearum nexu & compositione
versatissimi subsidio adjuuaret
conclamatum prorsus foret de
eius Opusculi editione , quæ nun-
quàm tamen sic omni meo conatu
atque diligentia accurrari poterit
ut non turpissima conspiciatur,
pluribusque ræuis ac pallore &
interjacentibus lineis deformata.
Quo factum est ut ipse tandem
in animum induxerim Exemplar
vnum in Galliam ad communes
Amicos transmittere ut illud si-
mul cum elegantissimo tuo eius-
dem fermè argumenti Opusculo
elegantioribus Typis edi procu-
rent;

rent; quæ sanè non dubito quin libenter ac commodè facturi sint cum propter te cuius doctrinam mirantur & suspiciunt, tum etiam propter me cui nihil non concedere solent quod sit utile ac honestum: Et verò cum sub discessum meum literas quasdam tibi tradiderim ab optimis viris tuisque amantissimis Dominis Elia Diodato & Petro Gassendo ad quas nondum respondisti, poteris hac oblata occasione de tuis iterum laboribus familiariter cum ipsis per literas colloqui, simulque tertiam subnectere ad virum maxima mihi prorsus necessitudine conjunctum, omniumque quos unquam nouerim sapientissimum, integerrimumque Dominum Mathæum Vayerium, cuius tunc quoque temporis Epistolam tibi

262 GABRIELIS NAVDÆI
perlegi, in qua se tibi plurimum
commendabat & quærebat insu-
per quisnam fuerit Legislatoꝝ ille
Cinghus & 24. Philosophi na-
turales de quibus habetur men-
tio Atheismi tui triumphati pa-
ginâ 3. præterea quinam sint 25.
alii eiusdem classis quos vix ab an-
tiquissima temporum memoria
potuisti inter legendum animad-
uertere, qua item in ciuitate In-
scriptio hæc *pro falsariis* posita fue-
rit, de qua tu ibidem pagina 139.
& vnde tandem habuisti quod
Moses liberos quosdam habuerit,
quibus poterat Regnum & Sacer-
dotium relinquere quemadmo-
dum videris asserere pagina 151.
queis omnibus si in tua ad eun-
dem Epistola copiosè satisfeceris
non mihi tantum pergratum fa-
cies, sed virum insuper omni mea
præ-

prædicatione longè superiorem
tibi deuincies, & cuius amicitia
te nunquam pœniteat, huius verò
sponsionis vadem me tanto luben-
tius exhibere possum, quod ne-
minem habeo, qui cum maiori fa-
miliaritatis atque beneuolentiæ
vinculo conjunctus viuam. Quare
non vnas tantum sed quatuor a te
literas expecto, quas simul ac ei-
dem chartæ folliculo iuclusas eru-
ditissimo nostro Leoni Allatio
committes, mihi quocumque tan-
dem locorum fuerim transmitten-
das. Vale præclarissimum Ætatis
nostræ Decus, ac fratri Pignatel-
le, optimisque iuuenibus & Fauil-
le & Ioanni salutem imperti
quantam ipsi desiderare possunt
maximam. Datum Urbini die 21.
Augusti 1632.

*Illustrissimo Reuerendissimoque Domino D.
Consaluo Durando Antistiti Fere-
trano, Gabriel Nau-
dæus S. P. D.*

Feretrum

ETŭ mihi dubium non est,
quin multis, iisdemque graui-
simis studiorum & Curia Pasto-
ralis occupationibus detinearis,
Antistes optime, Doctissimèque,
atque ea potissimum causa fuerit
vt quæstionem meam de Vene-
nis, quam ad te non ita pridem
transmisi, vlla mea Epistola co-
mitatam esse noluerim, non am-
plius tamen continere me potui,
quin hanc ad te darem, plectus
ad istud temeritatis & audaciz
summa illa beneuolentia, quâ me
tam suauiter & perhumanè com-
plexus es, dum istuc ad salutan-
dum

du[m] Cardinalem meum venisti,
& incredibili etiam prorsus eru-
ditione ac flagranti literarum stu-
dio inuitatus, quo te præclara no-
minis commendatione florentem
hac in effœta ætate, virescen-
témque sustines egregiè ac susten-
tas: Veritus enim sum cùm ego
maximè confidam, in ea me esse
apud te existimatione, opinioné-
que vt te propter tot eximias tuas
virtutes mirum in modum suspi-
ciam atque admirer, ne propen-
sum in te hunc meum affectum
non satis testarer si diutiùs tacuis-
sem, & verò licet hæc mihi inci-
tamenta non forent, cur ad te scri-
bere deberem, ingrati nihilomi-
nùs jure merito postularer si de
tuis Pastoralibus Epistolis, quibus
me donatum esse voluisti, gratias
tibi amplissimas non haberem,

M

266 GABRIELIS NAVDÆI
quando istæ mihi non modò testes fuerunt propensæ tuæ in me voluntatis, sed ita me præterea delectauerunt ut nihil ipsis dulcius ac venustius, grauiusque unquam a me perlectum fuisse meminerim, quod idem eminentissimo quoque meo Mœcenati visum est, qui ita de te sentit ut nihil in lucem edas licet excultum summopere ingenio atque elaboratum industria, quin ex pertinacitua studiorum ratione, acerrimoque iudicio maiora in dies expectari posse affirmet. Quamobrem cum mihi gloriosum valdè ac honorificum istud munus fuerit, tuamque in me beneuolentiam conseruari mea multum referat, doleo sanè vehementer quòd tuis in me meritis satisfacere verbis nedum re ipsa non valeam;
semper

semper tamen tibi gratiam summam habebo dum viuam, efficiamque obseruantia & affectu meo singulari vt me non prorsus indignum iudices, quem in tuorum clientelam admittas, in quam en etiam hoc Systema nouum ingenij mei partum trado, vt te Virum æquitatis seruantissimum, peritissimūque non mei solum sed meorum quoque fautorem, ac si occurrat defensorem habere possim. Vale, Antistes optime, Montis-cutuli Guidiorum, die 10. Septembris 1632.

XXXIII.

*Federico Vbalduino, Iuueni Doctissimo;
Gabriel Naudæus S. P. D.*

Vrbinum.

Percellit me vehementer, Vbaldine Comes, atque maio-

268 GABRIELIS NAVDÆI
rem etiam in modum exagitat jucundissimæ consuetudinis recordatio, quæ mihi tecum non exigua fuit dum Urbini commorarer, ut hac instituta literarum vicissitudine, quæ te menti animoque meo præsentem exhibeat, solatium quæram, lenimenque huic acerbissimo dolori, quem meus illinc discessus propter te, quem in oculis semper habebam, abundè mihi inpræsentiarum suggerit atque suppeditat, neque enim mentiar si dixerim me ita fracto & exulcerato animo tulisse quod è conspectu tuo quasi fugiens euolârim, ut maiorem nulla ex re quæ mihi vnquam acciderit, molestiam traxerim; careo siquidem non modò dulcissimæ illius hilaritatis fructu quo me vel fastidiosis cogitationibus intentum acuti-

tul

tuis dictis & blando facili-
quisque quotidie persuadebas, dum
vix dies efflueret quin ad me
istis tuis leporibus & gratiis co-
mitatus accederes, sed insuper
suauissimo congressu, doctissimis-
que sermonibus tuis, quorum gra-
tissima varietate ita profecto de-
tinebar, ut nisi diremisset nos
tempus & hora, te abs me avelli
minimè patienter ferre potuissem,
& nunc etiam quoties istorum
venit in mentem, tunc sanè mi-
rum in modum angor tam studio-
sum iuuenem, adeò eleganti do-
ctrina præditum moribusque tam
ingenuis & excultis exornatum,
ut mihi cum ipsis præclarè omni-
nò conueniret, repentè mihi fuisse
ereptum in hanc Montis scutuli
nostri solitudinem cum Eminen-
tissimo Cardinale meo redeuntis.

270 GABRIELIS NAVDÆI
sed bene est quod acerrimo tuo
ingenio, pertinacique labore sum-
mam illam dicendi & scribendi
facultatem adeptus es, qua non
mediocrem huic meo dolori me-
dicinam afferre possis, si te lite-
rarum officio non impigrum
ostendas, meque subinde admo-
neas tum de studiorum ratione
& bona valetudine tua, quæ mihi
semper carissima futura est, cum
de præclarissimi Viri & omnis
meæ commendationis terminum
longè prætergressi Iulij Veterani
ac reliquorum Academicorum
nostrorum statu, quibus cum gra-
tias quas illi debebam quòd me
in Academiæ tam illustris album
nec merentem, nec petentem
adlegerint, propter temporis an-
gustias referre non potuerim, per-
gratum omninò mihi facies si
amplif-

amplissimas illis copiosissimasque
meo nomine reddideris, fidem-
que tuam interposueris me nun-
quam istius honoris quem præci-
pium duco, immemorem fore,
sed vbicunque locorum fuerim, ibi
& Academiae Surdorum laudes &
honoris quem mihi detulit prædi-
cationem & tot Academicorum
dotes celebratas iri grato quidem
sed imbecillo & inferiori calamo
cùm nulla sit in me tanta vis di-
cendi, nullus tam vber eloquen-
tiæ fons aut tam redundans vena
facundiæ & quæ Vrbinae istius
Prytanæi famam at tot Sapien-
tum, qui in eo conueniunt, lo-
quendo æquiparet, nedum asse-
quatur eloquendo: atque vt ve-
rùm fatear officij mei esse dudum
intellexeram gratiarum istud mu-
nus ampliori quadam oratione

272 GABRIELIS NAVDÆI
complecti, in qua disertius paulò
atque elegantius animi mei sen-
sum, affectumque & gratitudi-
nem in procures Academiæ te-
starer, fusiùsque per singulorum
laudes excurrerẽ: At ita mihi om-
nia quæ volo in vita contingant
vt talia cogitantem ecce obruit
me ingratissima moles supelle-
ctilis chartaceæ fugientibus ple-
rumque ac ignorabilibus literis
aut saltem capreolatim reflexis,
condensisque apicibus munita.
Sed mihi tamen vel hac ratione
gratissima quod *πρωτόγονα*, siuè
quemadmodum loqueretur Ter-
tullianus Originalia instrumenta
Nobilitatis Guidiæ complectitur,
quibus enoluendis, eruderandis-
que dum me totum Eminentissi-
mi Cardinalis mei iussu ocyùs ac-
cingo, fieri omninò non potuit
vt isto

vt isto me gratiarum munere
exoluere, quod nunc, Vbaldi-
ne mihi amicissime, eo lubentius
in te transfundo, quoniam & ipse
Academicus es, incredibili tua
comitate non tantum Iulio Vete-
rano Viro certè grauissimo, sa-
pientissimoque, sed omnibus cæ-
teris gratissimis, queis nihil abs te
profectum, non statim acceptis-
simum esse solet; tum verò quòd
ea sis in me beneuolantia vt istud
mihi denegare non debeas, eo
etiam affectu vt non possis. Qua-
re age, mi Vbaldine, procuratio-
nis munus gnauiter, & si quod a
me vicissim, officium desideras,
nullum esse scias adeò morosum,
vel difficile quin possis confiden-
ter experiri quantum me tibi tuæ
præclaræ virtutis obnixum red-
didere; Sanè quod vnum coram

274 GABRIELIS NAVDÆI
adeò cupidè ne dicam ardentè
efflagitasti vt elegantissimum Bar-
tholomæi Riccij libellum de Imit-
tatione ad te transmitterem, no-
lui diutiùs expectare quin istud
facerem. Vtere ipso feliciter, id
est liberè & modo quem tecum
aliàs copiosè disserui cùm animos
tibi adderem vt duobus illis Fede-
ricis Commandino & Bonauen-
turæ qui tam præclarè editis in-
genij operibus de patria sua me-
riti sunt, tertius accederes. Vale
& Michalorum Collegam tuum
optimum atque doctissimum senem,
Manasanguium Oratorem dis-
sertissimum cœterosque literarum
& mei amantes ac studiosos plu-
ribus verbis meo nomine saluta.
Montis scutuli Guidiorum die 24.
Septembris 1632.

Iaco-

XXXIV.

*Iacobo Michaloro, Gabriel Nau-
dus S. P. D.*

Urbium

Multa tibi debeo, Michalori,
senex optime doctissime-
que, quòd me veluti parario ad
Eminentissimum meum Cardina-
lem uti volueris, plura etiam de-
biturus si modestius mecum egis-
ses, nec me in eleganti tua Episto-
laiis laudibus onerasses, quarum
vix umbram sustineo; mentiar
tamen nisi jucundissimum mihi
fuisse dixerim, testem illam ac-
cepisse eximia tuæ in me huma-
nitatis ac benevolentia, licet cum
ipsius veritatis dispendio conjun-
ctam, ecquid enim beatius mihi,
aut ex animo magis contingere
potuit, postquam nihil æquè ve-

hementer & cupidè ac vinculum
summæ tecum conjunctionis op-
taui ? nisi vt in animum tuum pe-
nitus illaberer , méque egregia
tua & excellenti commendatio-
ne dignum exhiberem , hoc verò
quàm feliciter & abundè conse-
cutus fuerim , & vidi sanè inpræ-
sentiarum ex ipsis tuis literis , &
antea quidem ex maximis & in-
credibilibus officiis quæ in me
contulisti , istud quoque percepe-
ram. Quare cum ipsa vsque adeò
insolens ac inusitata propensæ tuæ
in me voluntatis significatio me
tibi summoperè deuinxerit , non
erat omninò quod precibus vrge-
res me ad officium commendan-
dæ apud Principem meum decla-
rationis illius , quam adeò soler-
ter & eruditè circa Circulum Vr-
banianum nuperrimè a clarissimo
viro

Viro Eryció Puteano excogitatum elucubrafti, cùm istud mihi potius & quiduis aliud imperare debeas, & ipsa tua commentatio nativo suo cultu ac nitore plurimum se commendet, atque latenter se in omnium non occultos modò, sed animos etiam ac mentes insinuet, adeò clarè & facilè quæ in ipsius Puteani libro inuoluta sunt, euoluis, quæ obscura dilucas, quæ implicita explicas; nouo huic & veluti lactario foetui nondum plenis viribus confirmato, robur non tantum atque gratiam afferens, sed Medicinam præterea faciens nænis suis ac grauioribus morbis sanandis quàm maximè accomodam. Quod dum dico, ea simul & Eminentissimi Cardinalis mei de hac tua lucubratione sensum ac iudicium pro-

278 GABRIELIS NAVDÆI
fero? cuius lectione quam per me
sibi integram ac absolutam fieri
voluit quanto par sit delectatus
vel ex eo conicere potes quod
hac veluti promisside allectus, li-
brum tuum de Sphæra eodem im-
petu fermè totum euoluit, ac ser-
monem postea longissimum tra-
xit, de te & reliqua studiorum
quibus meliores horas impendis
ratione. Qua in occasione quid
ipse præstiterim, malo ex obser-
vantia erga te mea conjecturam
facias quàm ex sermonum quos
tunc inuicem habuimus relatione,
ne singulari tuæ modestiæ insidias
struere videar, & officiorum, quæ
in me contulisti, memoriam leui
quadam assentatione prosequi.
Interim verò quod ipse Eminen-
tissimus Cardinalis mihi præce-
pit, non omitтам, nempe ut gra-
ti

tias suo nomine tibi referrem
quàm maximas, offerréique stu-
dium ac animum suum ad omnia
tua commoda, quantum ipse ob-
sequio & tam præclara animi erga
illum significatione mereris pro-
pensum; ad me verò quod attri-
net quantum tibi debeo, quod sa-
nè maximum est, tantum spon-
deo, & quoties tibi opera mea
uti libuerit, agno ces, opinor, te
nec immemori, nec ingrato be-
neficium contulisse. Salutem meo
nomine plurimam dices egregio
Medico Marco Antonio Tossio
& Manasanguio, Oratori facun-
dissimo, Vbaldino autem optimo
ac humanissimo iuueni eandem
ipsemet dico, ita enim sibi me
devixit præstantiâ ingenij & do-
ctrinæ, integritate morum, suavi-
tateque sermonis ac consuetudi-

280 GABRIELIS NAVDÆI
nis suæ vt ad nullum ferè luben-
tiùs quàm ad ipsum scribam. Cœ-
terùm quæ de exotericis Maccij
subindicas, quandoquidem edi-
tionis ipsorum spes decollauit,
amabo te, Michalori fenex op-
time, obstringere me potes me-
moriam beneficij sempiterna, &
præterea sumptum quidquid fa-
ctum erit statim reddi tibi dili-
genter & cum fide curabitur. Va-
le & me vt cœpisti amare perge
Dabam Gattæi die 3. Nouembris.
1632.

XXXV.

*Baldo Baldi Medicinam Professori
præstantissimo, Gabriel Nau-
dæus S. P. D.*

Romæ

CUm utræque tuæ literæ mihi
gratissimæ fuerint, Eruditissi-
me Balde, tum verò posteriores
eo e

eo etiam gratiores extitere, quod intercepta meæ ad priores tuas responsione, singularem tamen in me benevolentiam recentibus officiis declarasti, méque iis laudibus exornasti, quas etsi pudor meus non agnoscit, summoperè tamen mihi gratulor ob istum amorem, qui tibi homini tam acuto & perspicaci tenebras offuderit, eaque de meo Syntagmate sentire ac prædicare coëgerit, quæ nec tu quidem quanquam disertissimus es alij cuiquam facile persuadere possis. Sed video tandem quid causæ sit, cur in me tam multa officiosissimè simul & amicissimè contulisti, nempe & animum mihi facere voluisti ad præclarius aliquid aggrediendum, quæ tua est summa humanitas, & eidem veluti fidelia maximæ tuæ

282 GABRIELIS NAVDÆI
in dicendo facultatis & eloquen-
ciæ specimen aliquod exhibere,
quod est omnino industriæ &
præstantiæ ingenij tui tribuen-
dum. Neque verò frustra vel in-
cassum vtrumque præstitisti quan-
doquidem orationis tuæ majesta-
ti, mirificæque suauitati tantum
nunc ab omnibus tribuendum
esse censeo, quantum antea qui-
dem doctrinæ & eruditioni tuæ
ab illis concessum est, qui seu Bla-
cuodæi nostri hominis prorsus ali-
teratorum plebecula semoti judi-
cio, seu lectionum quas habes
quotidie in prytaneo Romano
subtilitate, seu librorum quos con-
tinuò scribis dignitate, seu deni-
que artis ipsius quam tot ægrorum
commodis indulges amplitudine
nihil vnquam de te nisi præclare
aut magnificè locuti sunt; laudi-
bus

bus verò quas voluti per saturam
in Opusculum meum coniecisti,
tales profectò ad gloriam ignicu-
los in me accendisti, vt oblata mi-
hi sub id tempus ab Amico occa-
sione, qui de libris politicis ple-
norem aliquam informationem
sibi transmitti postulabat, aliud
subinde accurrandum, continuan-
dumque susceperim, cui vni dum
meo more totus incumbo, facul-
tatesque animi omnes acriter sol-
licito memoriam vt tot librorum
titulos mihi repræsentet, imagi-
nationem vt singulos disponat, ju-
diciū vt de cunctis sententiam
aut veriùs censuram pronunciet,
sanè factum est propterea vt nec
gratissimis tuis, nec aliorum Ami-
corum frequentioribus literis res-
pondere potuerim, priusquàm ar-
dua ista & difficili *Bibliographiæ*

284 GABRIELIS NAVDÆI
Politica compositione fuerim om-
ninò subleuatus, quam equidem
si tibi gratam aliquando fuisse
cognouerim, non erit profectò
cur operæ me pœniteat in ea col-
locatæ, aut temporis etiam in isto
tenui Lemmate diligenter expo-
liendo consumpti, præsertim cum
nullum vnquam mihi maiorem
fructum vigiliarum ac laborum
meorum proposuerim, quàm vt a
tui similibus probarentur. Quare
si quemadmodum etiam enixè
contendo æqui bonique consu-
lueris quod eiusmodi negotio
præpeditus tardior me in re-
spondendo exhibuerim, nihil erit
certè cur de felicitate mea con-
querar, aut de summa tua & in-
credibili humanitate non eximiè
sentiam. Cœterùm cum Episto-
lam quam ad priores tuas rescripsi
doctif-

etissimus Alfarius noster vnà cum
 suis receperit, quemadmodum in
 iis, quas ad me postea dedit, te-
 status est. Amabo te Doctissime
 Balde ne peccatum istud mihi im-
 putes quod alterius culpa fuit
 commissum & si quid in animo
 tuo opinionis de mea in scribendo
 negligentia fortè insedit, eam vt
 protinùs ejicias mea causa, nec
 pristinam tuam humanitatem
 mihi claudas rogo te etiam at-
 que etiam. Vale, Dabam Massæ-
 fiscagliæ die 5. Martij 1633.

XXXVI.

*Clarissimo, Doctissimoque Medico Do-
 mino Petro Seruio, Gabriel Nau-
 deus S. P. D.*

Romam

SI quantum tibi debeo, Petre
 Serui, ob literas quas ad me nu-
 per dedisti, non minùs incredi-

286 GABRIELIS NAVDÆI
bilis tuæ in me beneuolentiæ te-
stes , quàm opinionis quæ in te
semper de meis laboribus eximia
fuit plenissimas , tantum ipse per-
soluerem non Epistolam hanc re-
nuem & natia sua macie penè
languentem reponere , sed me po-
tius panegyrim instituere , opor-
teret , in qua mutuatis hinc & in-
de leporum illecebris , vernanti-
bûsque elegantiarum flosculis , in-
genij tui vim , atque præstantiam
efferre , doctrinæ varietatem com-
mendare & operum etiam , quæ
per improbos labores industria tua
sensim elucubrat , modestia verò
premit & scriniis suis mancipat,
dignitatem summamque grauita-
tem exprimere possem. Hec enim
de tuis studiis vera constansque
fama est bonorum & eruditorum
omnium , qui te continuò diurnis
noctur-

nocturnisque chartis impallescentem mirantur atque suspiciunt, & quorum nunc vel maximè fidem eleuare deberem, quos tuis officiis prouocatus & laudatus etiam impensè nullum præclarius mihi suppetat declarandæ meæ in te gratitudinis argumentum, & quod Græci dicunt ἰσὺν ἰσῶ referendi, quam prolixæ tuæ humanitatis & illustris doctrinæ, quas Romæ quidem paulo ante meum in flaminiam discessum præsens sum expertus & nunc etiam absens in literis tuis conspicio vadem me, inò vero præconem & tibicinem constituere vt sic paria tecum omnino fecisse viderer, & nomini tuo ac amico pectori meritæ laudis, encomium appinxisse; sed cùm istud potius esset virtuti tuæ injuriam facere, quæ longè maior est

quàm vt priuata mei, vel cuiusquam alterius prædicatione augeri possit, & virilior etiam quàm quæ desideret veluti quodam adulationis colludio æqua legi censeri? Sanè ita est, vir præclarissime, & quoties me abs te laudatum esse profiteor, toties etiam video me ineptum fore, qui tuas ampliùs laudes sermonibus æquare debeam, ne vel fœneratam gratiam retulisse videar, aut verecundiæ tuæ repagula perfregisse. Quamobrem satiùs, opinor, crit vt indicto mihi de præclarissimis animi tui dotibus silentio hoc ipsum quod de qualicunque mea ingenij facultate, & quam equidem optimè sentio quàm sit exigua, dictum esse voluisti, totum humanitati ac beneuolentiæ tuæ acceptum referam, offeramque

me promptum ad omnia quibus ingrati animi suspicionem commodius possum effugere, tibi que pro tuis in me singularibus officiis gratiam saltem aliquam obsequio referre, dum me imparem esse ingenuè profiteor, qui hoc ipsum præstare possim eloquio, atque ut ab illis jam exordiar, de quibus te in gratulatoria tua sollicitum esse nuper ostendisti; fama equidem fuit varijs etiam amicorum sermonibus & literis huc & illuc disseminata provinciâ illam explicandi Medicos auctores quæ τὸ μακρὸν Lampagnani aliquândo minus extitit in Sapiencia Romana, ab Eminentissimo Cardinale Barberino fuisse in me collatam, sed quam omninò gavisus sim talem exitum nactam fuisse qualem tu graphicè quidem adumbrasti, ne

290 GABRIELIS NAVDÆI
tibi fortissimo Athletæ, aut doctis-
simo Zacchiæ ceterisque Medicis
tamdiu jam in studio Medico de-
sudantibus facem hanc præcipuisse
videar, cum vos omnes lucem &
nouum splendorem conciliare
potestis, ego verò non nisi nebu-
las ac caliginem & meras tene-
bras effundere. Quod verò de
annuo stipendio quod propter of-
ficiū Medici naturalis accipie-
bat a Rege Ghristianissimo vtriuf-
que nostrū quondam amicissi-
mus Dominus Thrullerius, sub fi-
nem tuarum quærebas, ego, do-
ctissime Serui, gratiam illam ex
integro sum consecutus, multū-
que cum eo nomine. Eminentis-
simo meo Mecenati me debere
fateor, tum verò præcipuè quod
eiusmodi pedicas iniecit
quæ me per complures annos Ro-
ma

mæ detinerent, occasionem insu-
 per mihi præbuisse videtur, pluri-
 mum sanè antea a me desideratam
 jucundissima tua consuetudine
 diutiùs perfruendi, ex qua tantum
 me utilitatis, suauissimæque volu-
 ptatis accepturum confido, quan-
 tum vnquam sperari potest ab ho-
 mine doctissimo, simul ac moribus
 ad virbanioris vitæ rationem com-
 positis prædito, quibus te præser-
 tim de causis ita admītor, tantū-
 que facio vt ad summam meam
 erga te obseruantiam vix quid-
 quam addi posse non sit quod im-
 posterum existimes. Vale, dabam
 in Castro Giaggioli die 20. Se-
 ptembris 1633.

*Doctissimo Viro, Domino Petro Gassendo
Doctore Theologo & Duniensis Ec-
clesiæ Theologo dignissimo, Ga-
briel Naudæus S. P. D.*

Dunian.

Binas à te nuper accepi, do-
ctissime Gassende, cum vnas
tantum expectarem literas, sed
quæ tamen plura mihi significa-
rent de te, de Luillerio vtriusque
nostrum deliciis & Corculo, de
Epicurea anastasi, & de singulari
illo certamine, quod paulò ante
meum è Gallia discessum cum Ar-
migero Londinensi susceperas,
quam vnquam vsquam ex illis
duobus & geminato urbanitatis
tuæ officio excerpere potuerim,
adedò nempe occupatus es in otio
vt mecum jam laconicè quædam
tantum insusurres ac veluti furti-
& p

& per scitulam effutias, de quibus cum antea simul essemus, prolixos equidem sermones miscere consueuisti. Papæ quæ tanta mutatio est hominem Philosophum Parisijs otio diffluere; Dinæ verò vel Aquis Sextijs, aut potius ruri degentē, temporum angustijs urgeri, negotijs premi, & nondum sibi diem vnum vindicasse, quo vel homini amicissimo, nobilissimæque studiorum & opinionum communionē deuincto, pectus suum denu-
 dare, vel datam fidem liberare posset: fidem enim si nescis, aut potius si oblitus es, quam superiori-
 bus ad me tuis oppignerasti de iudicio & censura Responſionis illius quæ defensionem tuam pro R. Patre Marino Merſenno Fluddus excepit, nunc requiro. Nec tantum te interpello vt bonum no-

294 GABRIELIS NAVDÆI
men esse non definas, sed hoc in-
super abs te peto, vehementerque
contendo ut me vel de nugis et-
iam & titiullitiis tuis certio-
facias, & omnino quæ mihi, si coram
adesse, exponere velles, ea ne gra-
ueris in chartam cuiuscunque mo-
di fuerint conjicere. Probè siqui-
dem nosti me quoque istud face-
re solitum fuisse, ac sæpius quæ
præsenti vix narrarem ea perscri-
pisse, nempe charta meo iudicio
minimè est inter Amicos præscin-
denda, aut quod Orasius noster
Tabero Religioni sibi esse dicit,
prima tantum facie depingenda,
quasi Sinensium more nunquam
ab aduersa membranarum parte
vobis scribendum esset, vel literas
ipsum ex Demetrii præcepto turpe
foret sinistram legentis manum
adimplere. Quare si me audis,
quod

quod tibi dabitur, à seueriori Musarum cultura, subcisiui temporis, hoc totum in gratissima literarum cum Amicis vicissitudine tibi esse impendendum arbitrabere; sanè quantum ad me attinet, non committam vilo modo vt occupationes meæ, quæ non magnæ illæ quidem, sed interdum tamen multæ sunt, cœgant me vnaquam minùs erga te officiosum esse quàm velum: Imò verò quod Mercatoribus interdum vsu venit vt si merces vasa non explent, fœnum atq; canabem & scruta inferciant, ita ego cùm non suppetent scriptione res dignæ quæ fors ipsa tulerit & obuiæ quæque arripiam, ne tecum paria fecisse non videar, aut aliquid ex antiqua mea consuetudine liberiùs cum Amicis meis confabulandi remisisse, sed ne te, qui

296 GABRIELIS NAVDÆI
fatis tuapte natura rerum cætera-
rum memores, de hac vna quæ
tibi forsan altiùs quàm vlla cordi
semper infedit, admoneam, age,
mi Gassende, paulatim ad eam,
quæ magis me versat & coquit sub
pectore curam descendamus, ac
demum illis tuarum literarum ca-
pitibus respondebo, quæ mihi vi-
dentur maximè responsionem fla-
gitare. Recordaris igitur, opinor,
quanto quàmque incredibili desi-
derio non te solùm, qui mihi sem-
per non minùs quàm tibi ipsi carus
extitisti, sed omnia tua & egregia
præsertim, quæ tu subinde litera-
rum monumentis consignare soli-
tus es, animi tui sensa fuerim vel
ab inualecente jam inter nos
mutua necessitudine prosecutus;
quare postquam mihi cuncta illa,
quæ dum adhuc suauissimæ tuæ
consue-

consuetudinis fructu oblectarer,
 scriptis mandaueras, vel post me-
 um à Gallia discessum publicæ
 hominum luci commisisti, reddita
 mihi cum a te ipso, tum etiam ab
 Amicis fuerint: Sola autem quam
 te verisimile est omnino nuper ad
 R. Fluddum excudisse Responsio
 diligentiam hanc meam fefellerit.
 Amabo te, Amicorum suauissime,
 quonam istud fato, vel potius er-
 rore factum fuerit, parumper apud
 te dijudica; & si nihil quidquam
 vlla mei in te officij ac obsequij
 cessatione commerui, si nihil pec-
 caui, quod mihi tam grâui & acer-
 ba pœna luendum fuerit, fac, oro
 te atque obtestor, ne istius tuæ Re-
 sponsionis expectatione diutius
 macerer, aut quod ipse Fluddus
 ad primos tuos volones reposue-
 rit, ignorem, quod equidem si me

298 GABRIELIS NABDÆI
hactenus latuisse dixerim, res tibi
erit non admodum creditu diffi-
cilis, qui sacris Ecclesiæ Sanctio-
nibus damnata pridem aduersarij
tui volumina, nonnisi difficulter
& cum summo vitæ ac fortuna-
rum discrimine isthuc à mercato-
ribus deferri posse, etiam si vastis-
sima mole non præpedirentur, aut
aditu reliquis etiam omnibus pro-
pter contagij metum intercluso,
satis ipse jam intelligere potuisti.
Deinde verò cum me quasi testem
assiduam habueris eorum omnium
quæ sub initium istius velitationis
à te gesta sunt, nunquam, opinor,
cogitatione consequi posses quan-
tum me pruritus quidam urget
quo tandem modo ipsa composita
fuerit, intelligendi, vix enim ad-
ducor ut credam quod

*Hi motus animorum atque hac cer-
tamina tanta.*

Licet

Licet inter apes verò Palladias
& mollifices enata

*Pulveris exigui jactu compressa
quiescant.*

Verum postquam mihi semel
frontem perfricui ut tecum auda-
cius de multis rebus, quæ ad stu-
diorum & otij tui literarij ratio-
nem attinent, pertractarem; age
currente jam atque incitato cala-
mo ut valeat Epicurus tuus, ut a-
dolescat, ut ratiocinetur, ut se ab
improborum & ineptorum ca-
lumnijs defendat, ut tibi atque
Amicis placeat, ut Typographos
virgeat, ut publicum denique fauo-
rem expectet, paucis exsequere?
Ista siquidem de quibus attentus
nonnunquam cogitare soleo, ani-
mum mihi haud mediocriter sanè
perturbant, tot difficultatum in
dies succrescente materiâ, sed hoc

300 GABRIELIS NAVDÆI
præ cæteris me sollicitum detinet
quamobrem fiat, quod in alto illo
tranquillo successu, quo nunc per-
frueris, in hac profundissima pace
& quiete quæ tibi stimulos acres
ad istud Operis perficiendum ad-
dere debet, cessas nihilominus &
inducias quæris, quasi aliorum ne-
gotia tractare deberes, non tua,
aut corporis potiusquam animi
laboribus tibi foret incumbendum.
quod certè quàm iniquè facias
aut parum in rem tuam & litera-
riam consultè tum demum intelli-
ges, cum forsan non erit amplius
huic morbo remedium. Neque
est quod Venetijs istud commo-
dius quàm Aquisextijs absolui
posse tibi persuadeas; nam si tibi
nunc in solitudine viventi deest
otium, deest tempus, quod eius-
modi cogitationibus impendatur,
qui

qui precor superesse potuerit in
hoc celeberrimo tot mercium,
tótque nationum Emporio, vbi
nec Argus sat oculorum haberet
rebus speciosissimis perlustrandis,
nec Briareus sat brachiorum per-
tractandis : Sed Petauium fortè
cogitas urbem illam Academicam
si quæ alia vnquam in vrbe extite-
rit, & studijs florentem ignobilis,
verùm quid opus est tot maria
tranare, tot pericula subire vt
otium illud quasi fugitium perse-
quaris, quod ipsa Philosophia te-
cum vnà nasci voluit, tecum ma-
nere, tecum vel in medijs ciuita-
tibus habitare, modò istud ipsum
amplecti velis quoties vel vnus
Senecæ, vel Epicteti, vel ipsius
etiam Epicuri consilijs se tibi ob-
uiam facit, nec ægrotantis ali-
cuius instar fastidiosi toties lectu-

302 GABRIELIS NAUDÆI
lum commutes, quoties tibi ope-
ræ pretium erit quietem aliquam
inuenire. Sed hoc dices, nimis
acerbè mecùm agis, mi Naudæe?
Verùm quī mitius istud facere de-
beo, aut potius.

*Quis Cælum Terris non misceat,
aut mare Cælo?*

Cùm tu qui meritò Philoso-
phorum huius æui κορυφαῖος æsti-
maris, qui vacuitatem affectuum
& negotiorū tam eleganter prædi-
cas, qui nos omnes ad pileum vo-
cas libertatis philosophicæ nondū
tibi viuere potueris, quem negotia
quotidie distrahunt, necdū etiam
Amicis, qui Philosophiam hanc
Epicuream continuò requirunt,
inter quos si pro ea libertate quā
me jamdudum aliās pro ipsomet
Epicuro perorātem sustinuisti, aut
paulò etiam vehementiore quoc
cessatio

cessatio tua postulat, reliquorum
 tibi mentem ac animum explico.
 Rogo te etiam suauissime Gassen-
 de, ut quidquid hac in re peccatū
 est, affectui meo potius, qui in te
 profectō singularis semper extitit,
 quā tua alia studia improbandi
 desiderio condonandum esse exi-
 stimes. Cæterum quod amplissi-
 mas condiciones iam antea tibi ab
 Eminētissimo Viro & nunc etiam
 ab eo, quem ut rectē dicis optimē
 noui, oblata vltro tantā animi cō-
 stantiā tantāque amoris in Luille-
 num nostrum significatione recu-
 saris. Est sanē quod plurimum ti-
 bi gratuler & mihi etiam vehe-
 menter gaudeam quandoquidem
 si hunc qui te sibi junxit raro & in-
 dissolubili beneuolentiæ nexu, qui
 te vix Lutetiam appulsum tan-
 quam in sinu proprio fouit & re-

cepit, qui tibi bonorum omnium
auctor esse potest, quorum aut
philosophari liberè, aut suspirare
familiariter, aut joculari securè pos-
sis, quem denique & in vrbe ho-
spitem & in peregrinationibus co-
mitem & in priuatis omnibus cō-
scium ac testem semper habuisti, si
hunc virum, inquam, qui toties
non tibi diuitias modò quas am-
plissimas possidet, sed seipsum
obtulit angustioris fortunæ tendi-
culis irretitus reliquisses, grauitèr
in Philosophiam ipsam peccasses;
mihi verò & cæteris omnibus
Amicis, qui in te continuò velut
in ipsius modestiæ, probitatisque
& temperantiæ viam, spirantem-
que imaginem oculos conijcimus,
præclarum istud fortitudinis exē-
plum admisses, quod vt indies
illustrius reddas perpetua & con-
stanti

stanti in Luillerium nostrum voluntate, me suatore, credo, non indiges, qui seu ad Epicurum tuum conuertare, statim audies præcipientem naturales diuitias facili negotio parabiles esse, quod paucis natura ipsa indigeat, si ad Lucretium, nihilo secius docentem inuenies, quod

*Non calida citius decedunt corpore
febres*

*Textilibus si in picturis, ostrisque
rubenti.*

*Iactaris, quam si plebeia in veste
cubandum est.*

Si denique ad Senecam & ad Ciceronem, quos præ cæteris etiam plurimum semper æstimare consuesti, ille nihil sibi magnum interris videri asserit præter eius animum qui magna nec accipit, nec desiderat; hic verò consulit.

omnia quæ videntur vtilia, honores, diuitias, voluptates & cætera generis eiusdem nunquam esse amicitiaæ anteponenda. Sed vbi tot monitores non adessent, adesset tamen vera illa & germana Sapientia, cuius ductu atque auspicijs, postquam talis euasisti, vt vnicus fermè nostri Seculi Sapiens habere; rationi certè consentaneum est nihil quidquam de te cogitare quod non hominem deceat vt ab omni fastu & ambitione ac cupiditate alienum, ita recti ac honesti maximè studiosum, aureæ libertatis amantem, libertatis tenacem, nobilissimisque rerum altissimarum cogitationibus penitus immersum quibus in studijs dum ipse totus es, vitamque degis suauiter & tranquillè quid vnquam tibi deesse possit modò Luillerium

tuum

tuum non deferar, equidem non video. Quare si me audis, abigeos illos longum valere jubebis, qui liberos homines aureis quibusdam catenulis suas in casses sensim pelliciunt, & studia cum Philosophica, tum etiam Astrologica diligenter ac vnicè ut tui moris est, excoles, propter quæ non Schi-
kardus modò, aut Hortensius, sed Scheinerus, Galileus & quicumque rerum cælestium peritissimi habentur, te ita admirantur & suspiciunt, ut etiam hoc dicant à pereleganti & subactò in istis Observationibus ingenio tuo nihil nisi absolutum, perfectumque proficisci; quibus ego libenter sanè assentior & vehementer lætor, te quem vnum præferrim colo & in oculis fero, mirum etiam in modum ab omnibus coli & existimari. Vale.

308 GABRIELIS NAVDÆ
dabam in Castro Giaggioli Ro-
mandiolæ 22. Septembris 1633.

XXXVIII.

*Iacobo Michaloro Philosophia & Sacra
Theologia Doctore præstantissimo, Ga-
briel Nandæus S. P. D.*

Vrbinum

VT primùm exoptatam toties
Antaponisim tuam accepi
Michalori doctissime, in qua adeò
luculenter & copiosè vindicias
agis pro tua Crisi & censura Vrba-
niani Circuli nuper a clarissimo
Puteano subtiliter, vt te rectè qui-
dem conficis potiusquam verè ex-
cogitati non potui sanè mihi vsque
temperare vt non statim ipse vel
nocturnæ quietis dispendio quin-
de dierum inter nauigâtes ad Or-
tum aut Occasum compendio vel
jactura tandem aliquando sta-
tuendum foret, sedulò quidem
atque

atque diligenter explorarem, verum dum gemmam tantum aut vnionem, quod, inquit, quaero, ecce thesaurum reperi, tot abstrusa detegis, tot implicita explicas, tot obscura illustras, tot ardua & difficilia demonstras, variaque depromis ingentis doctrinae, perspicacis ingenij & suauissimae consuetudinis ac candoris tui monumenta; quibus haud equidem mirum est si quos non modò testes studiorum tuorum accepisti continuos ac praesentes Vbaldinum intelligo Iuuenem doctissimum, Sempronium ingentis spiritus Poëtam, Mana sanguinem Oratorem disertissimum, Battiferum solutae pariter ac vnitae dictionis laude florentem, Veteranum Fabrottum Gallum & alios Urbina-tes tuos, externos etiam omnes qui

310 GABRIELIS NAVDÆI
tuam Crisim præ manibus habent
& Antaponisim summis votis ex-
pectant, dudum ipse rapueris in
tui amorem & desiderium: Sanè
quantum ad me spectat gratulor
tibi ex animo studium in hoc ope-
re cudendo insumptum, gratulor
simul doctrinam, ac currentem &
eloquentem calamum, quo tam
breui hebdomadam giro, tam an-
gusto meditandum & legendum
spatio, monstrum hoc ingenij at-
que eruditionis Puteanum tuas in
Classes non pellexisti modò primà
illa tua indagine, sed cùm se in om-
nes formas velut alter Protheus
conuerteret, seque ab illis quacū-
que tandem ratione expedire ten-
taret, etiam retinuisti. Gaude nunc
ista gloria, quæ nemini forsan antea
tam cumulatè concessa fuit, gau-
de fama tui nominis hoc certami-
ne

ne per vniuersum Literarium orbem diffusa & manubras Aeternitatis templo victoriæ tuæ testes appende. Vale ex Arce Giaggio-
li, die 29. Octobris 1633.

XXXIX.

*Domino Scipioni Claramontio Philosopho
ac Mathematico Celeberrimo, Gabriel*

Nandus S. P. D.

Pisas

A Ccuso tandem literas quas
a te amoris plenissimas ac-
cepi, vir doctissime, simulque vnâ
impensè flagito, vt mihi libenter
condones si non statim ad illas
responderim quod te equidem
laud inuitante factururum esse
confido, postquam semel intelle-
xeris, non mea sanè aut Amicorum
negotia, quæ mihi quàm tua altiùs
in esse cordi potuerint, sed Ope-
rum tuorum catalogum & succes-

312 GABRIELIS NAVDÆI
fus illorum quos me vehementer
urgere voluisti, huic meæ citiùs ad
te rescribendi voluntati morulas
quasdam & impedimēta attulisse,
neque enim te vsque adeò sollici-
tum esse ac impatientem compe-
rendinationum vnquam existima-
ui, vt hanc a me responsionem po-
stulare velles, priusquam ipse tibi
referre certò potuerint, quid tui
causâ Eminentissimus meus Mœ-
genas cum Typographis non Pa-
risiensibus modò sed Antuerpia-
nis, Batavis, Germanis ac Lugdu-
nensibus actum esse voluerit, qua-
re cùm istud ipsum perbelle nunc
& vero præstare possim, qui tuum
illum catalogum quinquies ex-
scripsi, vt ad hos omnes seu potius
præpotentes amicos transmittetur,
qui negotium istud maxima
tui nominis & operum editorum
commen-

commendatione illecti velut in
se reciperent absoluendum, rectæ
quoque rationi consentaneum fo-
re putari huius te rei quampri-
mum certiolem facere, nempe
vt spem inde concipias non leuem
meo quidem iudicio, aut incertam
votis tuis satisfactum iri breuiter
& fortè an cumulatè atque etiam
coniicias quanti te semper fecerit
sapientissimus iste Princeps &
Mecenas meus dum hac oblata
occasione vadem se ac sponforem
apud Orbis præcipuas nationes ex-
hibere non dubitauit summæ tuæ
virtutis & prorsus etiam incredibi-
lis doctrine. Verum quoniam tan-
ta est ipse modestia præditus vt
beneficia sua nolit, nisi cum ipsa
ampliùs celari non possint, in lu-
cem efferri,

O

314 GABRIELIS NAVDÆI
*Nec summum ex fulgore sed ex
fumo dare lucem*

Cogitet,

Hoc te præterea minimè celare debeo quod ille mihi non semel injunxit ne quidquam ad te de hac sua diligentia perscriberem, satis esse subiudicans postquam responsiones ab amicis acceperit, quid tandem ipsi facere velint aut possint tibi haud cunctanter nec frustra significare, atque ea propter monitum te vellem omnino, vir præclarissime, ut cùm deinceps ad illum scribendi recurret occasio, de his tantùm gratiam illi referas, de quibus in suis ad te literis sermonem habuerit, reliqua verò omnia, quæ tibi furtim & clanculùm subindico velut indicta infectaque prætermittas, sed quæcunque de illis imposterum statue

re voles mihi solùm atque diligentia
mea committas, de qua non
equidem multùm laboro vt nouas
tibi significationes proferam cùm
meum in te animum & eximium
omninò affectum jamdudum ipse
fueris expertus, quem vt si nunc
eundem esse & perpetuò futurum
arbitrabere, non fallam certè opi-
nionem tuam nisi ipsa me priùs
fefellerit atque etiam deseruerit
consuetudo mea, quâ maximos
quosque & celebres viros, inge-
nioque & doctrina tui similiter
non omnibus modò studijs prose-
qui, sed tacito cultu, atque admi-
ratione venerari soleo. Vale ex
Arce Glazzoli die 11. Nouembris

1643.

XL.

*Hieronymo Angelino Iuris utriusque Do-
ctori & Professori meritissimo, Ga-
briel Naudæus S. P. D.*

Pisa

Multos quidem semper ha-
buit Cæsena tua, Angeline
doctissime, ingenuarum artium
studijs & omni fermè disciplina-
rum cultu præstantes viros, qui-
bus se inter præclaras Flaminiae ci-
uitates ad istud supremæ laudis &
gloriæ decus, quod illustres viri
patriæ suæ conferunt, non postre-
ma efferet, sed nullum ego cre-
diderim inter ipsos vnquam exti-
tisse qui te ipso maiori cum hu-
manitate & beneuolentia sum-
mam vim doctrinæ atque erudi-
tionis conjunxerit, præsertim cum
te vnum videam sic in humanio-
ribus literis tractandis & Legu-
anygm

anymatibus soluendis versatum
esse vt pauci sint inter eiusmodi
scientiarum principes quibus cum
paria facere non possis aut debeas;
adeò verò civilibus etiam officijs
excultus habere vt neminem co-
mitate ipsa & honesta urbanitate
non longè post te reliqueris,
quemadmodum ipse & abundè
quidem antea tuis ex familiaribus
colloquijs deprehendi, & nunc et-
iam ex Epistola, quam ad me nu-
per dedisti, satis superque cogno-
sco; cùm ipsa non minùs castiga-
tissimæ dictionis venustatem ex-
primit, quàm amoris & suauitatis
illecebras spiret, quibus me totum
tibi multis jam nominibus addi-
ctum, vberius etiam deuincire stu-
disti, neque enim aliundè possum
ego suspicari causam habuisse tam
propensæ in me tuæ voluntatis

318 GABRIELIS NAVDÆI
magnificam prædicationem, qui-
dum ipsius occasionem in me re-
quiro & me totum diligentius ex-
cutio, eo magis intelligo omnia in
me aut mediocria esse aut etiam
infra mediocritatem, & nihil
prorsus me habere eximium vel
singulare, nihilque quod non unus
aliquis ex literatorum plebecula
me adæquet, aut etiam multis pa-
rasangis exuperet, quo fit ut tuum
istud in me studium tuæ tantum
humanitati acceptum omnino re-
ferre debeam, quod etiam vna fa-
ciunt Slingelandus & Toræus,
viri quidem optimi nec minus spe-
ctatæ probitatis, quàm doctrinæ,
quos ut antea semper tuæ virtutis
famitores ac admiratores præci-
puos habuisti, sic in posterum eos-
dem ita tibi debitos esse cōspicies
ut tuæ in illos susceptæ humanita-
tis

ris ac beneuolentiæ nunquam te
pigeat. Cæterùm de Syntagma-
te quod nudiustertiùs tantùm ac-
cepi, fidem meam libero tardiùs
certè quàm voluissèm, aut tui de
causa, qui hoc ipsum vehemèter
cupiuiſti, aut mei etiam, qui omnia
officia quæ additiſſimo tibi expor-
tare poſſunt præſtare deſidero vt
tuum in me amorem magis indies
prouocem, meque dignum ex-
hibeam quem tuo ſtudio ac patro-
cinio nunquam fouere deſiſtas.
Vale, atque excellentiſſimum fra-
trem tuum plurimùm meo nomi-
ne ſaluere jube. Cerniæ Kalendas
Ianuarij, 1634.

*Domino Scipioni Claramontio Philosopho ac
Mathematico Celeberrimo, Ga-
briel Naudæus S. P. D.*

Pisa

CVM postremæ tuæ mihi, pau-
lò quàm soleo esse, occupa-
tioni, redditæ fuissent, libenter
vñsus sum venia quam mihi facis
non continuò ad te scribendi, vt
tardiusculè ad illas responderem.
Addo etiam quod dum in vnus
aut alterius diei mora nihil esse in-
commodi viderem, faciliùs hoc
vñum naturæ meæ indulgi, qui per-
spectam satis habeo facilitatem
tuæ; quanquam nec vsque adedò
officium quod a me petebas, distu-
li qui statim atque tuas accepi, in
quibus mirum in modum te dis-
cruciari asserebas ne doctissima
tua ad Galilei objectiones respon-
sio.

nonobis reddita fuisset, Clarissimum filium tuum, Dominum Hyacinthum, præsens admonui, ut te eiusmodi metu liberum esse vellet, simulque certiolem faceret, Eminentissimum meum Mœcenatem officio suo minimè defuisse, qui literis paulò post ad te datis & se librum tuum ab Andrea Hostilio accepisse & gratias tibi quàm maximas de illo habere professus est, quod iterum ut suo tibi nomine significem, & quantum præterea ex eius lectione voluptatis perceperit, ipse mihi in præsentiarum auctor est. Sanè delectavit ipsum supra modum singularis illa modestia, quâ tam facile, tam blandè & comiter Achillem hunc, non tibi modò, sed Peripateticis omnibus gloriosè insultantem excepisti; delectârunt et-

322 GABRIELIS NAVDÆI
jam argumenta tua & ingeniosè
quidem excogitata & densa, ac
vivo, vt ita dicam, spirantique ora-
tionis genere expressa: mihi verò
dum elegantem hunc atque accu-
ratum mirè fecundi ingenij tui
fœtum curiosius peruoluerem,
idem quod olim de tuis operibus
iudicium feci, in mentem venit
cùm perspicere te eadem ἀκριβεία
qua cuncta alia solitus es ipsum ab-
soluisse, & nihil omnino intactū in
eò reliquisse quod vel ἀποδείξεις
cùm res ita postulauit, vel saltem
ἐλγχινῶς non excussum, exami-
natumque diligenter fuerit, qua-
re gratulor tibi has vindicias tam
faustè, feliciterque peractas, gra-
tulator simul & nouum honoris ac
gloriæ cumulum partæ jampridem
immortalitati tuæ fuisse additum
atque vt indies nouus aliquis pos-
Keplerum

Keplerum & Galileum aduersarius tibi suboriatur, quo tuis eruditissimis laboribus res literaria auctior fiat, & ornatior, veritasque ipsa liquidior appareat animitus voueo. Cæterum postquam Syntagma meum de studio liberali nuper ab Ariminensi Typographo recusum fuit, huius pridem exemplar domino Hyacintho commissi quod tibi reddendum curaret vnà cum quæstione Philologica, cuius ob editionem quam in se totam recepit, me plurimum illi deuietum esse profiteor, vtrumque verò si a te probari intellexero præclarè mihi operam conflare arbitrabor, qui nullum vnquam maiorem mihi fructum vigiliarum ac laborum meorum proposui, quàm vt tui similibus placerem, quemadmodum rectè isthæc tibi

324 GABRIELIS NAUDÆI
placitura nullus dubito, non quod
valde bona sint, sed quod a me,
quem jamdudum propter opti-
mum meum Mecenatem tuendū,
honorandūque suscepisti, quod
ut semper facias, tibi que etiam
pro certo persuadeas te ita à me
obseruari ac coli, ut paucos ad-
modum habeas tui quàm sim stu-
diosiores, impensè efflagito. Vale
& doctissimum Alfarium Cru-
cium mei quoque amantissimum
meo nomine plurimum saluere
jube. Cerniæ 1 x. Kalendas Mar-
tij, 1634.

XLII.

Domino Ioanni Vesslingio Equiti & Anato-
mia Professori prestantissimo, Gabriel
Naudæus S. P. D.

Patavinum
BEasti me, Ioanni Vesslingi
Eques & Anatomice prestan-
tissime, suauissima hac & perele-
ganti

ganti, quam ad me nuper dedisti, Epistola; neque enim si meam in ea quæstionem ventilare instituisti & adductis in contrarium gravissimis rationibus omninò convelle-
re, propterea tamen minoris hanc a me fieri velim existimes, qui summæ tuæ ac propemodum incredibili benevolentia acceptum refero, quod me dignum existimâ-
ris, qui cum certamen istud Lite-
rarium inire deberes, & in cuius opinione diligenter excutienda maximam illam vim eruditionis & eloquentiæ profunderes, qua nisi me summoperè cohonestatum a te profitear, ineptus sanè censerì possim & merito etiam ingrati-
mus, si me tibi propterea non me-
diocriter devinctum asseram; ma-
ximè cum ab omni memoria hæc inter probos & veritatis amantes

326 GABRIELIS NAVDÆI
viros recepta consuetudo inualue-
rit, & quemadmodum inquit
Poeta,

*Diuersum sentire duos de rebus iss-
dem*

In columi liceat semper amicitia,

Vt in eiusmodi concertationi-
bus plerumque contingat vt qui a
doctiori prouocatur, vberiore
inde fructum cum ex beneuolen-
tia singulari, tum etiam ex magis
accurata & subtili disquisitione
referre soleat. Quamobrem tan-
tum abest vt meas a te rationes
tam foliter & accutè impositas,
fuisse, moleste feram, quod potius
me tibi plurimum debere profi-
teor ob eximium istud amoris in
me tui argumentum, quo sane per-
fecisti, vt cum doctrina & facul-
tate dicendi plurimos præceda-
ne officio quidem aut amore
quoque

quoquam te vniri posse intelli-
gam. Verum vt de quibus ad me
retulisti sermonem aggrediar *πρεῖ*
πτερυγίστας quæ magis distincte
scire cupis, commodius opinor &
facilius tibi patebunt cum *αὐτοψία*
ipsa & nerui sectione, quam me
coram breui celebraturum reci-
pio, difficultates omnes expediam
quæ vix vnquam per literas probe
enodari possent, quamuis vt quod
è re ipsa est ingenue profitear nec
te diutius vana spe lactatum deti-
neam quidquid in hoc secreto
præsidij repositum videbatur fer-
me jam apud nos decollauerit, ob
istud vel frustra in quibusdam ani-
mi speciebus vel saltem non æque
feliciter in omnibus tentatum,
quod verò in quæstionem meam
non minùs sane prudenter quàm
doctè & eleganter objecisti, istud

328 GABRIELIS NAVDÆI
profectò totum eiusmodi est vt
accerrimum studium ac perenne
in quo te contines, ostendat, ma-
gno rerum vsu, multaque nostro-
rum temporum & celestis orbis
varietates confirmatum, potius-
quam sententiæ meæ nervos in-
fringat aut labefactet: Nam quod
primum asseris prouidentiam seu
αἰετοίαν ita Mundum gubernare
vt insitum rebus ad mutationem
genium minime tollat, hoc item
vnà contendo, sed ita tamen effa-
tum explico vt mutatio illa totius
in se perfectionem includat, per
temporum nempe vicissitudines,
syderum ortus & occasus, perpe-
petuasque indiuiduorum succes-
siones, non autem perniciem &
exitium ex specierum omnium se-
nio & prorsus inueitabili contabe-
scentia, secus enim ludibrium
nobis

nobis deberet Aristotelis Schola
certè quam maximum dum cõfi-
denter asserit Nullũ Ens in se pos-
se agere actione destructiua, sed
ea tantũ quã se ad meliorem sta-
tum reducere, aut aliquid vltorio-
ris perfectionis acquirere potest;
Deinde verò cum Zeno, Chrysi-
pus, Cleanthes totaque Stoicorum
porticus, vt apud Ciceronem varijs
in locis, consignatum est, Deum a
Mundo ipso, aut quod idem est,
Mundum a deo non seiunxerint,
quum Academici vnà cum Plato-
ne ipsum voluerint esse sempiter-
num, & Peripatetici quotquot in
Magistri verba iurarunt eternum,
silentium ipse decrescit & mutatur
si ad interitũ tendit, valeat Porti-
cus necesse est, labatur Academia,
nec ampliũ in Peripato veritas
Philosophica, sed Atellanarum po-

330 GABRIELIS NAVDÆI
tius exordia apud Moroniam &
Cynofarges inuestiganda vltro se
nobis offerent, sed neque magis
vrget quod ex psalmo 101. in me-
dium depromis ad Cælorum cor-
ruptionem exemplo veterascentis
vestimenti stabiliendum, quando-
quidem expressè docet totius
Christianæ Religionis & Doctri-
næ jubar ac decus eximium diuus
Augustinus capitibus 2. & 3. de
Genesi ad literam, Regium ibi
Prophetam de Acre locutum fuis-
se, non secus profectò atque alij
Scriptores *αἰθέρων* fecerunt
apud quos volucres Cæli, panem
de Cælo, rorem de Cælo, & va-
rias phrasas eiusmodi sæpiùs vsur-
patas nullus non videt qui paulò
saltem in sacris Codicibus versan-
dis diligentior extiterit, vt hic mi-
nimè opus sit aliorum responsione

qui

qui verba hæc non de corruptione naturali, & quæ omni tempore contingere possit, explicanda contendunt, sed de illa tantum quæ præter eorum naturam & senium contingere debet in hac vltima totius Orbis conflagratione, quæ vel etiam a prophanis Vatum carminibus ita videtur fuisse celebrata,

*Esse quoque in fatis reminiscitur
affore tempus.*

*Quo Mare, quo Tellus connexaque
Regia Poli.*

*Ardeat & Mundi moles operosa
labores.*

Cùm verò postea recurris ad Syderum anomalias, Plantarumque Eccentricitates & Satellites nuperrimè quidem a Galileo in statione circa Solem atque alios Planetas deprehensos. Næ tu

332 GABRELIS NAVDÆI
doctissime Vellingi, tuæ causæ ni-
mium indulges, qui tot phænome-
na de quibus ne quidem inter se
Astrologi conueniunt ad istud
quod per se manifestum est con-
uellendum attulisti. Patere igitur
vt postera sæcula, quæ præsentibus
dubio procul sapientiora erunt,
dubia in hæc reſerant, ad quæ non-
dum cognitio nostra penetravit,
aut consuetudo quamuis diuturna
viam monstrauit certæ obserua-
tioni, & tunc, opinor, patebit ma-
nifestè hanc esse rerum etiam cæ-
lestium continuam vicissitudinem,
vt quæ jam interitura iudicamus
non secus atque Sol & Lunare-
nascantur iterum, iterumque per
labentes sæculorum anfractus, si-
bique mutuo succedentes perio-
dos, motus suos replicent & Cæ-
lestium scientiam auctiorem effi-
ciant

cliant præclara, certissimâque sui
cognitione, sed ecce quod a Cræto
me ad Gygantes retrahis, qui il-
lud quondam oppugnare ausi sunt
& Patagonas ac Luneburgensem
tuum in aciem producis, qui pri-
scorum omnium, quos vnquam
fama jactavit aut potius nimia cre-
dulitas finxit & admisit, decus ac
nomen sustineant. Verùm amabo
te domine Vellingi, sunt nè eius-
modi tui Gygantes vt turres altissi-
mas æquare possint magnitudine,
vt robore ferocientes tauros atque
Elephantes superent, vt saxa &
lapides vibrent,

*Quos vix solertibus sex Cernice le-
uarent*

*Qualia nunc hominum producit
corpora Tellus,*

Si enim ita est, herbam statim
tibi porrigo, si secus quidni tu mihi

334 GABRIELIS NAVDÆI
ipsam debebis? qui homines vno
tantum aut altero pede reliquis
altiores pro Turno ac Pallante
in exemplum profers. At enim
vtrunque illi tui non aliter profe-
cto atque Poetarum fabulosi Pe-
lion Ossæ rursus imponere vale-
rent, vix tamen vnquam inde con-
ficiēs primæuos illos Orbis inco-
las statuat corporis fuisse Gygan-
teâ, non magis certè quàm partus
olim monstrosos omnes fuisse;
quoniam aliqui etiam num ho-
dierno die tales euadunt ἀλλὰ δὲ
πλαῖνται εἰς Ἀθῶνας qui de istis co-
ram te dissero, quæ jam vsque a
crepundijs tibi nota sunt atque i-
pso vsu & continua exercitatione
probè cognita, sed postquam
istud quodcunque est te iubente
differui, velim etiam, Eruditissime
Veslingi, vt officium istud, gra-
tūmque

tumque mei in te animi & propen-
sæ voluntatis significationem æ qui
bonique consulas, meque tandem
in eorum loco habeas, qui omne
sum officium, omne studium non
libentissimè modò, verùm etiam
cupidissime ad colendam eximiam
tuam virtutem sunt colaturi. Vale
& communibus Amicis Liceto,
Rhodio, Thomafino, quos me
propediem amplexurum lætor
magnopere, salutem meis quo-
que verbis plurimam indulge. Da-
bam Massæfiscagliæ die 3. Apri-
lis 1634.

XLIII.

*Illustrissimo Doctissimoque Philosophia ac
Medicina Doctori & Professori in augustis-
sima Sapientia Schola Primario, Domino
Vincentio Alfario Crucio, Gabriel Nau-
daro S. P. D.*

Romam

ERgo mei recordaris, Alfari

336 GABRIELIS NAUDÆI
Doctissime? & tot occupationes
studiorum, tot jactationes vitæ at-
que fortunarum, quibus tandem
velut alter Vliſſes ex alto tempe-
ſtuoſoque mari in Pheacum deli-
cias, hortosque virentes & amœ-
nos euafiſti, Naudæum tuum tibi
e pectore excutere non potuerunt,
ô raram hominis fidem! ô candi-
dum pectus! ô mirabilem atque in-
credibilem pene beneuolentiam!
Sed quid tum me de te ſenſiſſe,
quid ſcripſiſſe arbitraris? ita me
ſaluum proſectò fortunatūque
velim ut de te tuiſque laboribus &
ſtudijs atque abdicata, receptū-
que ampliori & anguſtiori digni-
tate vel Patauij cum Liceto, vel
Romæ cum Baldo, vel Pariſijs cum
Moræo vel etiam hic aut alibi cum
Eminentiffimo meo Mœccenato
ſermones prolixos cū ore, tum
calam

calamo frequenter immiscui, sed etiam si quotidie istud fecissem, quid hoc tamen ad officia, quæ in me contulisti? quid ad obsequium, quod propter illa me tibi debere profiteor? verum enimerò quidquid a te proficiscitur magnum est, quod verò possum aut valeo, tenue, propterea quæ si pares tuis meritis gratias non habeo si non refero, tua potius fors supra reliquorum virtutem elatior accusanda est, quàm mea gratitudo culpanda, quæ quantum in se est & summæ illius necessitudinis recordatur, quæ me tecum Romæ familiarissimè conjunxit, & Vesuvij tui in quo me supra spem atque votum honorare voluisti, & proloquij denique istius Pisani, elegantis certè supra modum venisti, quod etiam cum ad me unà

338 GABRIELIS NAVDÆI
cum suauissimis literis transmisti
sed qua tandem ratione se ab ære
tuo expediat; nondum ipsa probè
intelligit; interim verò gratulor
tibi adeptum nuperrimè cum in
sanitate recuperata, tum verò in
noua dignitate adepta votorum
cumulum, cuius postquam certio-
rem feci optimum meum Cardi-
nalem, ipse pariter de felici tuo
statu summoperè lætatus est & se
ad consueta erga te officia paratissimum obtulit, simulque vt istud
tibi quamprimùm significarem
imperauit. De eius autem statu
si quid scire desideras, idem est
omniò qui semper ab discessu
nostro ex Aula fuit, nempe desul-
torius & crebra locorum mutatio-
ne sibi, atque nobis omnibus dif-
ficilis, neque tamen quem finem
tot errores habituri sint, adhuc vi-
deo

deo sane quo minori tædio me afficiant, denuò Patauium ire meditor, vt tot doctissimorum hominum, qui illic continuò degunt, mutuâ cõsuetudine melior indies atque doctiore euadam; si quid illic me tuâ causâ facturum jubes hoc ipso experiris quantum etiam tuâ causâ velim, ipse quantum possim, tentabo. De Cathedra verò quam me in Sapientia consecutum fuisse audiueras, rumor fuit, & is quidem valdè crebre & longè disseminatus, sed me tamen inscio & nihil cuiquam simile poscente, ac ne cogitante quidem, nempe quia,

Mecum habito & nosco quàm sit mihi curia supellex.

Saltem ad istud muneris post Alarios aut Lampugnagnos obendum feliciùs longè se res habuit circa officium Consiliarij &

340 GABRIELIS NAVDÆI
& Medici Regij quod biennio
ante Romæ sustinebat Dominus
Thuillerus, istud enim Eminentissi-
mi mei Cardinalis studio, cura,
benevolentia cum omnibus sti-
pendijs & emolumentis adeptus
sum, atque jam propè est ut urbem
cogitem eius exercendi causâ, ad
quam ut statim appulero Leonem
Allatium conueniam, nec desinam
interea ipsum eius erga te officij
litteris meis admonere. Tu verò,
Vir doctissime, quam tibi meo no-
mina Clarissimus Eques Scipio
Claramontius salutem antea dixit
eandem nunc si placet verbis meis
eidem redde, & quæ tua erit sum-
ma humanitas atque beneuolen-
tia, ut me semper fecisti amare
perge. Dabam Massæ Fiscaglia
die 4. Aprilis 1634.

XLIV.

Rare indolis adolescenti Dn. Renato Moreau, Renati Moreau Doctoris Medici filio, Gabriel Naudaus S. P. D.

Parisius

SUMMUS ille & incredibilis affectus, quo me dudum Clarissimus Parens tuus complectitur, omninò in causa est, Renate Moræ, adolescens optime, suauissimèque ut nisi velim ingratus merito censerì quantum ipse semper in me benevolentia contulit, tantumdem etiam in illum, sed verò in te potissimum refundere debeam, qui egregia & præstanti tua indole non eius modò curam omnem & sollicitudinem, sed omnium, qui te nôrint, vota ac desideria in tui cultum & amorem conuertisti. Et sanè quantum ad me spectat, qui te nò in cunis mo-

342 GABRIELIS NAVDÆI
dò blandè vagientem, sed in ser-
pera stris etiam ac arundine longa
ingeniosè ludentem sæpiùs maxi-
maque cum voluptate sum ample-
xatus, vellem omninò nascentis
pariter tuæ virtutis primos impe-
tus & exercentes se ad omne de-
cus ingenij flosculos præsens in-
tueri. Quod equidem licet mihi
honestissima de causa minimè cō-
cessum sit, gaudeo tamen majorem
in modum varia de studijs tuis au-
dire, quæ spem non modò confir-
ment quam antea de illis concep-
certè quàm maximā, sed ulterio-
rem præterea injiciant te in virum
doctrina non minùs quam virtute
spectabilem aliquandò euasurum.
Quod certe vt faciliùs consequa-
ris magnum profectò atque in-
igne prorsus adjumentum repoli-
tum habes in doctissimo tuo Pa-
rente,

rente, eodémque mihi eximia
 semper veneratione colendo Do-
 mino Renato Moreau, qui præter
 raram Artis suæ peritiam, qua tan-
 quam sospitator in Vrbe Genius,
 omnium sibi vota mentesque con-
 ciliat, nullam prætera eloquentiæ
 nullam politionis literaturæ par-
 tem non perfectissimè tenet, vt
 seu prodesse medendo, seu dele-
 ctare dicendo & vtile dulci mi-
 scere velit, vtrumque sanè cumu-
 latissimè & miro atque insolito
 omnium applausu præstare possis,
 vnde si hunc tot jam ingenij doti-
 bus, totque præclaris vitæ mune-
 ribus illustrem, tibi ad imitandum
 proponas, audeo jam in animum
 inducere meum, qui tuum etiam
 vel ab incunabulis exploratum
 habeo, quod,

— *Non ocyùs hausit Achilles
Semiferi præcepta Senis, seu Cuspi-
dis artem*

*Sive Lyra cantum, Medicas seu
disceret artes,*

Quam ipsa per omnes paterna-
rum laudum vias ibis pròptissimè
& inoffenso pede singula percur-
res, quibus se ad præclarissimum
gloriæ decus extulit, ingenium di-
co, mores, orationem, comitatem
probitatem, fidem, constantiam,
imò verò hæc omnia & ita jam as-
fidua inspectione, quotidianaque
consuetudine tua effecisti, ut
quemadmodum ab illis audio, qui
te non ita pridem viderunt, rerum
signa in tuo vultu haud obscure
se prodant, quem honestus pudor
rubore suffundit, in fronte quam
grauitas exasperat, in oculis, quo-
lenitas exornat, in labijs, qua
nunquam

nunquam nisi ad seria se diducunt,
in incessu qui sedatus est, in gestu
qui compositus, in toto deniq; ha-
bitu qui nihil præ se fert puerile,
nihil quod nō in se demonstret vr-
banitatem naturæ vel præstantiam
educationis vel diligentiam pater-
næ sollicitudinis, ut propterea non
operæ pretium videri possit hunc
foetum non magnum certè, sed
maximi tamen Auctoris genuinum
ad te transmittere, qui jam in pri-
mo illo ætatis tuæ flore, in hac vi-
vidæ indolis lætitia cuncta com-
plexus es, de quibus Cardanus fi-
lios suos primum etiam ætatis suæ
flexum subeuntes monendos esse
duxit, verū enimverò quoniam ut
præclare a Symmacho dictum est,
Quoties parentum beneficijs obligamur
necesse est ad heredes nexum officij
perminere, istud certè munusculum

346. GABRIELIS NAVDÆI
tibi vel eo saltem nomine haud
ingratum, injucundumve fore
confido, quia nexus erit quouis
Gordiano nodo firmior huiusce
mei officij quod tibi totum deuo-
ueo & propensæ etiam volunta-
tis, quam æternum in tua studia &
commoda fouebo, non leue sanè
argumentum. Interim, mi Re-
nate, stadium hoc virtutis & do-
ctrinæ, quod tibi emetiendum se
offert, alacriter ingredi, perge
vt cœpisti feliciter ea tantum co-
gitare quæ excelsa sunt, quæ am-
pla, ac dignitatis & gloriæ plena,
& quo te semper a prima tua in-
fantia mea vox incitauit, quò Ami-
ci quorum ad te cogitationes, cu-
ræque referuntur, quo omnes assi-
duè cohortantur, quò denique te
vocat illustris ac perauulgata fama
meritorum optimi tui Parentis,
quam

quam nulla dies vnquam extinguet, nulla obscurabit obliuio.
Dabam Massæ Fiscagliæ die 15.
Aprilis 1634.

XLV.

*Clarissimo Doctissimoque Medico Domino
Petro Seruio, Gabriel Nau-
dus S. P. D.*

Romam

EOúsque ab officio me conti-
nui, quod tibi debebam, Pette
Serui, decus & præsidium Medi-
cinæ ob transmissum nuper ad me
elegantissimum tuum libellum de
sero lactis, donec meum hunc
quem Reuerendus Pater Putea-
nus tibi reddendum curabit, pos-
sem quoque hostimenti loco ad te
transmittere. Sed ô præclaram,
inquires, gratiarum vicem cum pro
re lupini rependantur, & gem-
marum loco quisquilæ! Verùm

348 GABRIELIS NAVDÆI
amabo te, Vir disertissime, me-
ne ita suffrenum arbitraris vt te-
cum paria facere velim aut de-
beam? Apage, precor, si quod vn-
quam de me tam grande nefas in
animū induxisti, sed potius quā
in me voluntatis tuæ significatio-
nem egregio illo & facultatibus
tuis apprimè conuenienti munu-
sculo declarasti, permitte vt alio
ex tenui & angusta mea supellecti-
le renumerari possim; dum interea
pauperiem meam ex opulentia
tua dimetior, teque vnum habeo
qui non modò præclara quæque ac
optima docere possis, sed artem
præterea Medicam eruditis tuis
laboribus auctiorem indies ac il-
lustriorem efficere. Vale. Dabam
Parauij die 26. Iulij 1634.

XLVII.

Doctissimo Viro D. Petro Gassendo, Theologo, Philosopho & Mathematico celeberrimo, Gabriel Naudæus S.P.D.

Diniam.

Vlvis igitur, doctissime Gassende, nec de te splendida Minos fecit arbitria? ô me felicem qui te mortuum omnino, conclamatûmque putabam! Sed quæ hæc ista tua mens aut potius varicies & astutia, vt qui hucusque Epicurri ritu vixeris, tunc etiam Pytagoræ silentium instituas? nempe vis, opinor, omnes Philosophorum Tribus perceptare vt quidquid in vnaquaque tibi commodum verterit, tunc cum eo tibi opus est, usurpare possis & quories laute, atque opiparè cænandum erit, Epicuri te de grege pinguem, & bene curata cute porcum; cum

330 GABRIELIS NAVDÆI
etiam ab opere & molestia scri-
bendi vel dicendi cessandum, ra-
nam te non ex Seryphia, sed Py-
thagorea palude mutam exhibe-
re. At amabo quid istud rei est,
nisi cornicum oculos configere,
idemque à Philosophia quod mer-
catores Horatiani à pulchra La-
uerna flagitare,

*Da fallere, da sanctum. justumque
videri.*

*Noctem peccatis & fraudibus obij-
ce nubem;*

Aut potius ritu pessimi istius
Sicophantæ vivere, qui se cum
Esuriales feriæ imminebant, Lu-
theranum profitebatur, cum num-
mis indigeret ad Anabaptistas di-
uertebat, & quoties Philoponia
nauseam illi ac fastidium attule-
rat Divos omnes maximos, me-
diocres & patellarios vnà cum
Catholicis

Catholicis venerabatur, sicque
rem omnium opinione sanctissi-
mam priuatos in vsus flagitiosè
detorquebat; sed heus, inquires, hy-
dropata dicatule, istàne joco ac
seriò tam aculeatè in me contor-
sisti? At istud equidem est, optime
Gassende, de quo non ita facilè
deliberare possum; si enim mole-
stiam, quam mihi diuturnum istud
silentium tuum attulit, si officium
probi & diligentis Amici, quo mi-
minimè defunctus es, si oblatà a
doctissimo Claramontio tesseram,
cui te aded tandem nouum exhi-
bui, si Peireskij crebras adhor-
tationes, quas tu pertinaciter &
obstinatè neglexisti, in consilium
vocem, seriò profectò dicta velim
ea omnia: verùm si ex alia parte
oculos, animùmque reflecto ad
optimam tuam & suauissimam na-

312 GABRIELIS NAVDÆI
turam, quæ mihi probe perspecta
est; ad leges Amicitiaë, quæ libera
esse debet, ad literas istas, quibus
tam ingenuè reum te sistis, & ad
munuscula etiam librorum, quos
vnà transmisiisti, joco sanè ac merâ
illâ, quæ mutuò semper nos con-
juxit urbanitate prolata sunt
oportet; quemadmodum certè &
me nunc illa protulisse velim om-
nino existimes, cùm præsertim
Deo omnium gratissimo Gelasino,
vitulinæque Lubentiaë probè cum
ferijs Martinalibus, quibus hæc ad
te scribo conueniat, & nihil aliud
mihi suppetat in antiqua ista & tē-
dij plenissima solitudine, quo pa-
ginam hanc absoluiam, quæ claris-
simi Scipionis ad te literis comi-
tem se præbeat. Cæterum vbi
Romam peruenerim, quod breui
futurum spero, excusserimque
veterum

veternum hunc qui me tandiu ist-
 hic oppressum detinuit, plura ad
 te de rebus vrbani& Academicis,
 Fluddaui&que perscribam, quam
 vt diligentiam meam desiderare
 possis aut debeas. Tu interim
 idem etiam solito frequentius præ-
 stabis & me vt antea fecisti, ama-
 re perges. Vale. Dabam Gattæi,
 1634.

XLVII.

*Eminentissimo & Reuerendissimo Principi
 Cardinali Barberino. S.*

Romam

EMinentissime & Reuerendis-
 sime Princeps,

Vellem omninò vt illustrissimus
 Vatiensis Antistes, qui mihi nu-
 per tuas literas reddidit, & proli-
 xæ illius beneuolentiæ, qua me vel
 immerentem prosequeris, signifi-
 cationem tam facundè explicuit,

354 GABRIELIS NAVDÆI
tibi quoque præsens referre posset,
quanta hanc obsequij veneratione
exceperim: Neque enim dubito
quin pro ea, qua summa apud te
pollet gratia & auctoritate fidem
huic Epistolæ assereret quâ istud
nunc a te quam enixè contendo,
vt illam existimes prorsus fuisse in-
credibilem. Verùm vtcunque pa-
rario illo destituar, qui gratiam
mihi tuam atque beneuolentiam
ampliùs conciliet, non desponde-
bo tamen animum in tui cultum
sponte currentem, sed precatus
veniam audaciæ, illum apud te
testaturum efficiam hoc potissi-
mum officij genere, cuius mihi li-
bertatem nuper fecisti, & quod si
longiùs differam, ingrati merito
postulare. Gratias igitur habeo,
Eminentissime Princeps, & illas
quoque si possem, vellem referre
maximè

maximæ tuæ & singulari humanitati qua me semper complexus es, magnanimitati etiam qua leuidentse munus adeò jucundè amanterque excepisti, & voluntati denique quam vt antea quidem habuisti in me valde propensam, ita nunc præclaris omnino & magis quàm ipse sperare potui illustribus verbis declaras te summopere desiderio teneri angustæ meæ supellectilis rationem, studiorúmque conatus promouendi. Quod equidem si quis alius mihi promitteret spem tantùm inde conciperem boni alicuius venturi, verùm dum te eiusmodi pollicitatio auctorem habet, cuius voluntas non differt a potestate, nec beneuolentia a liberalitate, injurius sane tibi nõ minimùm videre ni gaudiũ illud preme ferrem quod voti compotes

356 GABRIELIS NAVDÆI
solet afficere, maxime cum dua-
bus illis Cathedris quæ in Colle-
gio Sapientiæ suis Professoribus
orbata silent, tertia jam accedat
ob discessum clarissimi Petri Ca-
stelli, quæ nouum quoque deside-
rat Medicinæ Interpretem. Qua
certe in occasione vt te Mœcena-
tem experiar, Princeps Eminen-
tissime, rogo te, obtestorque ma-
iorem in modum daturus etiam i-
pse postea operam ne beneficium
istud, cuius fama in omnes Euro-
pæ Academias peruadet, aut in in-
dignum aut immemorem contu-
lisse videaris, sed in illum potius
qui omninò suum tempus in lite-
rarum studijs cupit insumere, om-
nemque operam & industriam in
hoc præsertim impendere vt lite-
rati omnes, qui probe iam cogno-
uerunt qualis sis, sciant etiam im-
posterum

posterum qualem me esse volueris dum summi istius beneficii magnitudinem verbis quantum potero solemnibus efferre nunquam desistam, & liberalitatis tuę insuper atque munificentię aram,
Sæpe tener nostris ab ouilibus im-
buet agnus.

Viue igitur, Princeps Eminentissime, tam felix, quam tua meretur probitas, tam carus tibi & Orbi, quam tua in omnes beneficentia & liberalis natura postulat, & tam diu denique ac tam inculpata valetudine quam ego voueo Eminentię tuę cliens & cultor æternum addictissimus Gabriel Naudæus. Dabam Gattæi 7. Kalendas Decembris, 1634.

Paulo Zacchia Medico Celeberrimo, Gabrieli Naudæus S. P. D.

Romam

STatim atque a viro integerri-
mo & vtriusque nostrum a-
mantissimo Baldo Baldo literas
tuas vnà cum exemplo tibi septimi
& postremi tuarum Quæstionum
accepi, Paule Zacchia Medico-
rum consultissime, eodem atra-
mento, quod in calamo meo reli-
quum erat ex ingenti illo & labo-
rioso Opere de studio militari, quo
nunc dijs vt spero benè fauentibus
defungor, has ad te literas exara-
re mihi visum est, quibus hoc v-
num etiam quod jamdiu præ ma-
nibus habebis, gratuler tibi tam
præclarè feliciterque absolutum
vt præsentī tuæ gloriæ viuis inter-
sis & futuræ etiam conscius nihil
ultra

ultra mereri possis vel optare. Paucorum est meo quidem iudicio tam rara & inusitata felicitas, multos enim quos ingenium comitatur deferit materia, & quibus illa fauet, parum istud propitium est, aut si utrumque consentit ad laudem, aliquot tamen aliud officit ad æternitatem; tuæ verò Questiones cum incerto sint variæ finis nobiles, usu ipso necessariae, tantum insuper illis ornamenti ab ingenio, tantum soliditatis a iudicio, tantumque ab improbo labore eruditionis conciliasti, ut superiam meritis tuis quæsitam haud iniuria sumere possis & ita de te ipso sentire & loqui quasi monumentum exegeris ære perennius.

*Quod non imber edax, non Aquilo
impotens.*

Possit diruere aut innumerabilis.

360 GABRIELIS NAVDÆI
Annorum series & fuga temporum.

Quandiu enim diuinæ & Ciui-
lis prudentiæ leges ad Hippocratis
auctoritatem prouocabunt & Im-
peratorum iuxta ac Summorum
Pontificum Sanctiones, Medico-
rum consilia tam lubenter audient
quàm honestum semper erit & uti-
le ut illis multum concedant, tam-
diu, Paule Zacchiæ, nomen tuum
in immensæ gloriæ sudo conquie-
scet, tamdiu, quod nunquam alte-
ri contigit arbitreris eorum, qui-
bus de reliquis arbitraria facere
concessum est,

*Atque erit in triplici par tibi nemo
tuo*

Et sanè cùm huius tui laboris
quo nullum censeo vel Reipublice
a grauissimis difficultatibus expli-
candæ conuenientiore, vel illu-
strandis Legum ac Medicinæ scien-
di

dijs, quæ plurimum jam prouecta
 sunt aliorum industriâ, maiorem
 aut meliorem afferri potuisse, ta-
 les Encomiastas nactus sis, quibus
 præstantiores non in Vrbe inue-
 nias. Miror profectò maiorem in
 modum vestram omnium fortu-
 nam, qui ita simul opportunè con-
 venistis, vt quod tu omnium opti-
 mè fecisti, illi etiam optimi om-
 nium non probarent modò, sed
 laudarent. Ecquis enim pangen-
 tis versibus felicior Lelio Guidic-
 one, accuratior & tersior in
 Oratione Gaspare de Simeonibus,
 freundior in vtrisque Bartholo-
 meo Tortoletto, & vberimis ar-
 tibus ac scientijs ornatior Leone
 Allatio? Dispercam, mi Paule, si
 quidquam a magnis illis animabus
 venit, quod statim Melpomene
 non respiciat, quod Venus quinta

Q

362 GABRIELIS NAVDÆI
parte sui Nectaris non imbuat,
quod Charites suis amœnitatibus
non exornent, quod Apes ipse non
perfundant melle, non intexant
floribus, non compleant omni sua-
uitate? sed nolo hîc viris suffragari,
quorum fama extra iudiciorum
aleam constituta suis & aliorum la-
boribus pretium addit & com-
mendationem, nec virtutes tuas
tibi prædicare, quarum cum inui-
diam feras, illas profectò ignorare
non potes. Miror potius quos-
dam homines esse tam fatuo palato
to ut parcius laudatum velint illud
Opus tuum præclarum & immor-
tale, quod eiusmodi tamen qua-
drum viris rei litetariæ probatum
est, quod Gallos in sui amorem &
admirationem pellexit, quod
Germanis semel atque iterum ex qua-
cufum est, & quod omnibus tam
qua

quam si Phrysiæ simulacrum esset, simul aspectum fuit & probatum. Sed non ista mihi res videtur quam graui & iniquo animo ferre debeas, multis enim displicent Rosæ & balsama, quosdam Sol offendit, alios vita ipsa, quibusdam etiam pluuium ac sudum æquè molesta sunt. Quid igitur ad te si in quosdam Timones ac Zoilos incideris qui non eodem sensu tuos labores excipiant, quo boni omnes & eruditi, quorum ueræ & cōstans opinio, omnia in his tibi ita pulchrè & ex voto ac merito cecidisse ut nec maleuolorum inuidia, nec quidquam aliud interuenire possit quod tantam felicitatem interturbet. Cæterum dabis veniam incultæ doctrinæ quam festinans exaro, ne eadem animi promptitudine gratias tibi

364 GABRIELIS NAVDÆI
retulisse non videar, qua & librum
hunc tuum ad me transmisisti pro
munere nescio an aliud unquam
fuerit mihi gratius, aut jucundius.
Vale, Dabam Reate die 23. De-
cembri 1635.

XLIX.

*Clarissimo & Eruditissimo Viro Domini
Iacobo Philippo Thomasio, Cano-
nico Sanctæ Mariæ in Vantio, Ga-
briel Naudæus S. P. D.*

Patavinum

A Deò suaues & omni genere
Leporum exculti videntur
mihi esse tui libri, Iacobe Philippo
Thomasi, & cum illos in manu
sumo, etiam si cuncta circum
gelu concreta sint, & hyemis quæ
nondum hinc remittit languore
fæuitia penè dicam deformata,
amœnissimis tamē ac vernantibus
hortis versari mihi videar; ubi
mo

modò oculos reficere gratissima
 specie Typorum & totius volumi-
 nis elegantia, ac nitore sed men-
 tem insuper pascere liceat elo-
 quentiæ tuæ Nectare suauissimo,
 quod singulari illa eruditione tem-
 peratum, in qua tu vnicus ferme
 hac tempestate præcellis, ita se in
 omnium animos molliter infundit
 vt huic etiam displicere possit.
 Rosæ & balsama, quem tua elogia
 ob mirabilem tunc purgatissimi
 sermonis & exquisitæ doctrinæ
 consensum non incredibili qua-
 dam voluptate delectant & affi-
 ciunt. Sanè quantum ad me spe-
 rat ita mihi arrident cuncta quæ
 scribis vt nunquam meminerim
 me in hoc genere legisse meliora;
 etenim si cultum in illis & oratio-
 nis, quas vocant Veneres, ac or-
 natum considero, hausisse mihi

366 GABRIELIS NAVDÆI
stylum tuum videris & penitus il-
lum effinxisse ad eius imitationem
quem in Iouio Sammarthano Fo-
glieta & Pignorio communis et-
iam num laudat hominum benè,
sapienterque de rebus existiman-
tium sententia. Si verò narratio-
nis tuæ varium & locupletem ap-
paratum intueor, etiam illum esse
deprehendo, ut cum cæteræ lucu-
brationes quas dudum antea Pa-
tauinorum omnium, qui in literis
eximij fuerunt asserendis honori-
bus consecrasti, te mirè sollicitum
fuisse declarent in historica veri-
tate disquirenda, hoc tamen præ-
terea sic & abundè & magnificè
testantur Franciscus Petrarcha &
M. Antoninus Peregrinus quos
nuperrimè tuis vigiliis & laboribus
renatos esse voluisti, quasi in me-
rem lucem, ut cum ipsi vitam
od uixerint per varios casus & ho-

nones actam non minùs profectò
ingeniosum te, solertémq; in eo-
rum omniũ memoria ad posteros
transmittenda quam varia semper
fuit fortuna, quæ illis occasionem
præbuit. Enimerò cùm amarem te
majorem in modũ, de his singulis
accessit etiã quo nunc te suspiciam
& admirer Cassandra tua, quæ eo
rectius a te in lucẽ à situ & pulvere
vindicaretur, quod eius exemplo,
quæ formam corporis & ingenij
auspicabilem, summa cum hone-
stæ & perpetuo vitæ decore con-
juxit, non minimũ accedet mo-
menti contra Inuenalem & alios
Mulierum osiores, qui catas & in-
geniosas fœminas promptiores &
cautiores esse arbitrati sunt ad-
fruendas machinas, quibus viros
suos decipiant; ita enim hic liber-
tarius vitiorum Censor,

368 GABRIELIS NAVDÆI
Non habeat Maïrona tibi quæ iun-
cta recumbit

Dicendi genus, aut curtum sermone
rotato

Torqueat Enthymema, nec historias
sciat omnes,

Quasi verò vna Sapho, quæ
magis ingeniosa fuit, quàm pudica
reliquarum studijs officere debeat
ac honestati; sed facies, opinor,
Thomæ sine, tua innata ad res om-
nes exornandas propensione ut
qui Epistolas tuæ Cassandræ lege-
rit, eruditionem quidem, ac di-
cendi vim & peritiam in Virgine
stupeat; qui verò consumptam æte
de illius vita historiam euoluet,
non etiam in tanta eruditione ca-
stum pudorem requirat, quam-
quam hac in controuersia suffra-
gari quoque posset Virgini Pata-
uinæ

vinę Christina Parisina nobilis oppido & rectissima doctissimaque puella, quæ ante ducentos annos multa sermone quidē vernacula, sed tamen, prout tempora ferebant, mirum in modum terſo & eleganti conſcripſit, ac inter cætera quidem librum de Pace edit ad Ludouicum Caroli VI. qui tunc in Gallia rerum potiebatur filium natu maiorem, & alium de Laudibus Mulierum, ac tertium etiam, in quo Iacobi magni Sententiarum collectionem, quæ vulgo Sephologi nomine innotuit, in perbreuem ſummam contraxit, reddiditque ex lingua Latina vernaculè; cū interim libros illos priores de Pace & ſegnioris Sexus auctoritate ea ſententiarum præclariffimarum copia, & quaſi exaggerata altius oratione illuminariſſe.

ut quoties eius libros in Eminen-
tissimi ac munificentissimi Cardi-
nalis mei Bibliotheca conspicio,
nondum typis exaratos, toties
doleam apud me fatum tam can-
didæ & eruditæ Virginis, quæ li-
benter se comitem præberet exe-
unti tuo beneficio in lucem Cas-
sandræ, verùm ipsæ aliquando
meæ partes erunt pulchram hanc
Andromedem a blattis & tincis
vendicare, & tu in præsentia ex-
ternis exemplis non indiges cui
vel iudicio & censura Martialis
abundè suppetūt Patavina. Quam-
obrem reliquum est modò, ut
de vita M. Antonini Peregrini,
quam per communes nostras de-
licias & virum antiquæ probitatis
ac doctrinæ Leonem Allatium
mihi reddendam curasti, gratias
tibi habeam ingentes & quantas
animus

animus capere potest maximas, simulque vt gratuler tam præclaris tibi foeliciterque cessisse hunc conatum, quem in exornanda quoque tua Cassandra demum tibi iterum fortunare velim & voveo ex animo. Vale. Dabam Reate postridie Idus Martias 1636.

L.

Celeberrime, præstantissimoque Philosopho Fortunio Liceto, Gabriel

Naudæus S. P. D.

Patavium.

Q Vanquam a decennio, quo primum, Fortuni Licete, tuam in familiaritatem, vt admitterer, ingens me & illustris ac peruagata compulit virtutum tuarum apud bonos omnes & eruditos admiratio, nihil prius in votis habuerim, quam ex libertate qua me donatum voluisti, tecum

Q. 6

372 GABRIELIS NAVDÆI
agere cum præfens Patauij ade-
ram & absens postea tractare per
Epistolas de iis rebus, quarum
me cognitio non ornationem mo-
dò, sed meliorem etiam efficeret,
multaque ab illo tempore vicissim
inter nos dicta & scripta sint, de
quibus ad te continuò, quem do-
ctissimum & sapientissimum esse
cognoueram, referendum esse tum
arbitratus, ita vt vel te ipsum non
dubitem adhibere testem maxi-
mopere idoneum inter tot Episto-
las, quas mutuae nostrae necessitu-
dini conseruandæ per singulos
fermè Tabellarios ad te dedi fre-
quentissimè nullam excidisse mi-
hi, in qua munus istud assumpse-
rim docendi te, ac commonefa-
ciendi de re aliqua quasi per te
satis illam scire ac perspicere non
posses. Nestio tamen quomodo
ita

ita nunc impellor frequentibus literis & vocibus eorum, qui tuo præ cæteris honori ac Reipublicæ literariæ commodis consultum volunt, ut mihi a te necessariò impetranda sit, istud semel & hoc præsertim tempore quod sanè convenientissimum est faciendi. Cupio igitur si fieri potest propitijs auribus tuis quid homines eximie periti, & in tuis rebus non minùs forsàn quàm in suis oculati censent hùc afferre, & accerrimo tuo iudicio relinquere discutiendum. Considerant autem ipsi & apud se perpendunt diligenter te in eo statu collocatum esse, ut quam olim de se hominum expectationem concitarunt Cremoninus, quam ante illum Zabarella & hoc antiquior Pomponatius, ac Niphus & alij excellentes Philosophi, qui

exu.

374 GABRIELIS NAVDÆI
exulantem & tantum non extin-
ctam Barbarorum incursionibus
Philosophiam in celebriora Italię
Gymnasia reduxerunt, eandem
nunc solus in Europa sartam te-
ctamque sustineas qui per impro-
bos labores & eruditionem quam
supra humani vim ingenij ad eius
studium & illustrationem attulisti
istud tandē consecutus es, vt cū
hi, quos antea nominabā Philoso-
phorum Coriphæi plurimum lau-
dis & existimationis in ea discipli-
na grauit̃ excolenda retulerint;
nullus tamen eo felicitatis pro-
gressus sit vt seu multitudine li-
brorum editorum, seu ipsorum va-
rietate & elegantia, aut docendi
facilitate paria tecum facere possit
vel debeat. Quare si te jam in
Æternitatis fudo constitutum esse
dixerim quo pertingere non pos-
sint.

sint improborum voces, non liuor
æmulorum, non calumniæ aut te-
la aduersariorum, a quibus certè
non magis timere debes quàm
Olympijs à ventis, quos excedit,
aut a mari tempestuoso rupes Cia-
næ, in quam delati fluctus suo se
illisu dissipant & infringunt Ni-
hil equidem mentiar aut quid-
quam dixerim quod mecū omnes
non sentiant Viri quotquot sint in
Orbe celeberrimi, quorum adeò
constans est de præclaris tuis ac
eximijs virtutibus sententia vt nul-
la de re, quàm de ipsis lubentiùs,
aut maiori inter se consensu sta-
tuant non esse dubitandum. Hæc
verò cū ita sint, molestè ferunt
idem ac ægerrimè tibi inter gra-
uora eiusmodi studia senescenti
obices quosdam ac veluti remoras
inijci a maleferiatis quibusdam

376 GABRIELIS NAVDAI
hominibus, qui dum te minùs for-
san exploratis rationibus vsum
contendunt in quæstionis alicuius
disceptatione, & gloriam sibi quæ-
runt non vulgarem ex eiusdem ac-
curatori & magis dilucida expo-
sitione, minùs quidem culpandi
essent si operæ pretium illis esset
solidis & grauioribus argumentis,
quàm tua sint, hoc vnum quod in
se recipiunt, præstare: Sed horum
loco cum rationes ita leues affe-
rant, vt eas dum refellis, videaris
mihi cum Ænea Virgiliano per-
sequi tenues sine corpore vitas, aut
auras potiùs inanes consecrari, quæ
tandem in scommata & *μαρτυρία*
πρὸς μαρτυρία, vt loquitur Aristophanes
se resoluunt, non secus profectò
quàm nubes in pluuiam facessit &
minus aëris tepor definit in fulmē
& tornitrua. Quis jam non videt
ambi-

ambitione potius illos duci atque
ut tecum certasse ferantur, tot li-
tes & furores ferere, quàm ut Philo-
sophiæ subueniant aut opitulen-
tur veritati. Quamobrem oro te
obtestorque, Doctissime Licete,
ut me tanquam ab omnibus ami-
cistuis, viris certè prudentissimis
& optimis delectum patienter
audias, dum vnixè & quan-
tum in me fitum est à te con-
tendam, ut etiam si calamo
semel aduersus vos concitato,
qui te quasi scopum habent suæ
maledicentiæ, & vnum fermè de-
liquant è multis, quem impudenter
laecssant, temperare tibi admo-
dum difficile sit, non tamen agas
cum illis nimis acriter, & inposse-
rum sis minus de stulta illorum
garrulitate sollicitus. Quid enim
Lunæ deperit, etiam si canes il-

378 GABRIELIS NAVDÆI
lam allatrent? Quid Soli quando
integræ gentes & nationes comi-
nus illum insectantur? Quid Cæ-
lo si sputis aut luto appetatur?
Quid Herculi si magno tumultu
Pygmæi in ipsum mouent? Quid
Diogeni si furens aliquis cæco
impetu in eum incurrat? Quid
denique virtuti nocet, imò quid
tibi si ignari æmuli inuidi, qui ne-
minem eminentium virtutum abs-
que contumelia appellant, eorum
quoque splendorem ac expressam
effigiem ferre in te non possint?
Permitte igitur illos suo genio li-
benter indulgere, & libros quos
facis in dies novos me hercle, &
elegantissimè, rimentur ac explo-
rent non ad Critolaj modo lan-
cem, aut Demosthenis lucernam,
sed eorum etiam more qui no-
dum in scirpo quærunt & magnas
cre-

crebrasque tempestates excitant
in simpulo; etenim tantum abest
ut quidquam his rumoribus &
μωρολογίαις tuo nomini detractum
iri arbitrandum sit quod ex ad-
uerso non minimum ei dignitatis
accrescet, eo ipso quod unusquis-
que facile judicabit oportere li-
bros tuos magni pretij esse, cum
quibus sic agitur ab illis, qui se
alicuius forsan adumbratos eru-
ditionis opinione quam de se ha-
bent, aliorum operum Censores
constituunt, & hunc præterea
singularis tuæ humanitatis & be-
nevolentiae fructum percipies
vberimum, quod uti nullo tuo
periculo aut incommodo pote-
runt suam sibi scabiem ac pruri-
tum defricare: Nam etiam si to-
ties in te jaculando aliquando
collineent, & tu ipse leuiter in

380 GABRIELIS NAVDÆI
minutiis offenderis, in quibus ex-
plorandis mirum est profectò
quàm diligentes & sint & supra
modum ingeniosi, oculatique; non
propterea tamen minori eius apud
bonos omnes & eruditos in æsti-
matione, cùm illis abundè per-
suasum sit τὸ ἀναγκάστων majus
quiddam esse quàm ut ab homi-
ne præstari queat, & sanè cùm
illud Floratio visum itidem esset,
frequentes versus protulit in gra-
tiam Poëtarum, quibus tunc
scribebat, quos si me audis, Eru-
ditissime Licete, in tuum quoque
aduersus obstrepentes æmulos
vsurpabis,

*Verùm ubi plura nitent in carmi-
ne, non ego paucis*

*Offendar maculis, quas aut incu-
ria fudit*

Aut humana parum cæsit natura,
Si

Si verò tantum nugantur & *ναικᾶς* ineptiunt, licet ætate decrepiti, fatis tibi debet esse repositum præsidij contra illorum morsus & aculeos in ipsa veritate, quæ seipfa facile in oculos omnium incurrit, ac similiter in doctrina tua, quæ adeò excellens est, ut neminem latere possit dum nouo quotidie partu Philosophiæ campos fecundat & tam facile Nemesis vibrat in zoilos quàm ex Apennino præcipitantur flumina. Enimuerò cum ex illis quidam sint rupices & improbæ diacritatis homines, qui nullo sensu ducuntur honestatis, nec alia intentione in *σφάλματα* tua inquirunt, quàm ut literas rem omnium sanctissimam malignitatis suæ ministras habeant, atque ex floccis & næuis, qui tibi serias inter medita-

382 GABRELIS NAVDÆI
tiones occupato humanitùs exci-
dunt, famæ sibi accessionem apud
imperitos faciant,

*Vilia vendentes tunicato scruta
popello;*

Alij verò tam præclarè sint a
natura & continuis laboribus sub-
ornati ad doctrinam vt in tuas
& aliorum opiniones tantum sibi
licere arbitrentur quantum ipsi
tibi, cæterisque in suas permit-
tunt. Vellem omninò ita te com-
poneres postea ad omnium insul-
tus excipiendos, vt illorum, quo-
niam sunt prorsus inanes, multa
apud te ratio haberetur non ma-
gis certè quàm fucorum & cra-
brorum, qui circum aluearia
bombilant & strepunt inconditè,
interea dum in illis suauissimum
mel apes conficiunt & elaborant;
horum verò æqui bonique con-
suleres

fuleres libertatem, quando quidem ignis ille & feruor contentionum, qui inter vos nonnunquam exardescit Philosophiæ & Scientiarum consultos non eius est similis, quem Tacitus in quibusdam Germaniæ locis è terra erupisse, atque villas, arua, vicos omnes peruassisse & corrupisse, scribit, donec Rustici ira tantæ cladis & inopia remedij commoti periculos, scruta, purgamenta & vilia quæque eminùs in foueam proijcerent, quæ quanto magis profana erant & usu polluta tanto etiam incendium faciliùs, citiusque restinguebant, sed quemadmodum hiatus qui Romæ in medio foro, terra subsidente, apparuit, ea re tantummodo compleri potuit qua populus Romanus plurimùm valeret, ita vos
procures

384 GABRIELIS NAVDÆI
procures literarum non est quod
vestras contentiones vlla alia re
sedare posse arbitremini quàm
ea qua plurimùm valetis, nempe
libera veritatis censura atque acri
inuestigatione facta sine reliqua-
rum opinionum præiudicio, aut
eorum, qui illas defendunt con-
tumelia & vituperatione. Quare
postquam maleuolos homines &
ineptos rerum tuarum censores,
quos suis moribus vlciscendos
multi reliquissent, tot jam editis
Responsionibus castigasti, vt ne-
mini ampliùs dubium sit quin
alias prioribus istis addere &
quoties opus fuerit, defensionem
tui ac decretorum tuorum susci-
pere nullo negotio possis. Reli-
quum est modò vt disceptatores
habeas reliquarum controuersia-
rum, quæ inter te & probos alios

ac eruditos scriptores exoriri
possunt, æquissimos illarum le-
ctores. Quod equidem si facis,
præterquam ea, quæ summo tuo
candore digna sunt, & communi-
bus nostrum omnium votis ma-
jorem in modum concupita præ-
stabis, illud deinceps tempus o-
mne lucri facies quod antea qui-
dem ab illo tempore quo primùm
tua virtus aliorum cœpit lumini-
bus obstruere & æmulorum in se
concitare vehementiam tam per-
tinaciter in contentioso illo feri-
bendi genere consumpsisti, ut fa-
teantur etiam qui nihil de te nisi
magnificè sentiunt & loquuntur
te paulò quàm par erat defenden-
di tui cupidiorum esse; quanquam
non tam illos dicere istud arbi-
tror, quod minùs probent quid-
quid hætenus defensionum a te

386 GABRIELIS NAUDÆI
conscriptum est, quàm quia ve-
rentur ne si in eodem consilio
perstiteris Ἰσὺν Ἰσῶ referendi, cùm
ea sit nominis tui celebritas vt no-
uos quotidie tibi censores & æmu-
los excitare possit; totum interim
tempus tibi effluat, quod grauio-
ribus alijs & vtilioribus studijs re-
ctiùs concesseris, in quibus si te
quemadmodum antea feliciter
cœpisti, exercere pergas non ad-
mirationem tui modò quam du-
dum apud nos excitasti, sed stu-
porem etiam posteris relinques.
Vale, dabam Reate 13. Kalendas
Apriles 1636.

L I.

*Clarissimo Viro Scipioni Claramontio Phi-
losopho & Mathematico celeberrimo,
Gabriel Naudæus S. P. D.*

Pisæ

SI perinde vt Sapientes mo-
nent

neat, Eruditissime Claramonti,
ad repetendos veterum amico-
rum congressus & fructus inter-
missæ consuetudinis regustandos,
satis est occasionibus ad istud fa-
ciendum compelli, quæ cum per
se sint illustres aut necessariae,
pluris etiam in mutua necessitu-
dine conseruanda faciendæ sunt,
quam molestum plerumque aut
inane literarum officium. Audeo
inceptos jam antea tecum sermo-
nes cum in Flaminia essemus, nunc
quod in Sabinis dego renouare
non quidem deprecandæ veniæ
causa, quod tamdiu cessauerim
ab Epistolis, sed proponendi po-
tius quæ studiorum tuorum inter-
sint magnopere; atque vt in cæ-
teris, quæ tibi dicere habeo, nul-
la esset vrgentior interturband
a consuetis studijs & compel

388 GABRIELIS NAVDÆI
landi ratio, certè non possem ta-
men absque flagitio diutiùs apud
me premere quæ de te non ita diu
est cum Eminentissimo Principe
Francisco Barberino multis vl-
trò citròque sermonibus dicta
sunt, cùm a me qui libenter ipsis
occasionem præbui, tum verò
etiam ab illo, qui mihi certè visus
est, plusquam ipse tibi facilè per-
suadeas de te, tuisque studiis &
commodis admodùm esse sollici-
tus. Ad hinc igitur proximè postea
in Sabinam discessurus cum venis-
sem & ipse quæ summa sua est &
incredibilis humanitas blandè
mecum de literatorum studiis eo-
rumque novis operibus confabu-
laretur; nescio sanè vt injecta sen-
sim de tuis mentione eò tandem
sermo noster se reduxit, vt me de
illis tantum compellaret, quænam
scilicet

scilicet illa essent, quot ex illis edita, quot edenda restarent, & an breui atque hîc in Italia, aut alibi gentium prodirent, quibus cum appositè quantum in me fuit respondiſsem & ingenuè præterea subiunxiſsem Virum te esse inter paucos excellentem, & in tantum laudandum in quantum virtus ipsa & doctrina laudari possunt tam hîc quasi plena veneratione deferri vellet in tui cognitionem plura alia de iis rebus, quæ ad te pertinent quæſiuit, num semper Piſis doceres, quo stipendio, quàm commodè in loco ita diſſito a Patria, ab Amicis & voluptatibus domesticis, quàm laudabili & inculpata sanitate in ætate adeò prouecta & ingraueſcente, qua etiam gratia Principis, quàm celebri confessu audito-

390 GABRIELIS NAVDÆI
rium, qui certè nisi tua de causa
frequens esse non deber in ditio-
ne breuibus admodum terminis
circumscripta, quo denique ani-
mo, an metam iterandi in eodem
circo, aut quiescendi ea absolu-
ta, quæ nunc decurritur, vel aliò
migrandi quò te forsan summo-
rum aliorum Principum liberali-
tas & beneuolentia inuitare pos-
sent; enimerò tot quæstionibus
obrutus hæsitauit dubius, anceps-
que, & cùm aliud non haberem
in promptu, illud tantum Emi-
nentissimo Principi responsum de-
di, Dauum me esse, non Oedipum,
vt in hisce rebus tam acutè cer-
nerem multa esse in illis, quæ for-
san intimo tuo pectore conclusa
feruantur, tantùm abest vt in ami-
corum & me præsertim qui a te
disiunctus viuo cogitationem per-
ue

uenerint, & de quibus antequam
certi quidquam haberi possit, prius
esset ad te referendum, annuit
igitur ille & tantum non impera-
uit vt id facerem, sed interea sua-
uiter & multum risit nouum hunc
meum stuporem, a quo vt me
quamprimùm fieri poterit, com-
moda responsione liberares, ora-
tum te velim etiam atque etiam.
Cæterum cùm me hætenus mo-
destè tuleris de iis rebus scriben-
tem, quæ tibi non summopere
placere ac allubere non possunt;
sanè operæ pretium nunc est vt
me patienter quoque feras in non-
nullis, quæ nisi iam vsque ab ado-
lescentia motus tuos reprimere &
animum rebus in arduis tranquil-
lare didicisses tumultum in ipso
forsan excitarent vt studiis suis
se moribus inimicum. Hæc au-

192 GABRIELIS NAVDÆI
tem de quibus in præsentia te vo-
lo eiusmodi sunt quod Camillus
Gloriosus cuius antea sententiam
de altitudine aëris & de modo
inuestigandi distantiam Crinita-
rum Stellarum a terris ex per-
specta earum supra horizontem
mera tuis in libris rejecerat non
modò, sed in secunda sua decade
Mathematicarum Exercitatio-
num a tuis argumentis vindicat,
sed opus illud tum de tribus novis
Stellis & tot nobiles obseruatio-
nes quas in illo accurraueras adeò
callidè subtilitèrque in angustam
summam quatuor foliorum con-
traxit vt etiam ex illa concludat
nihil hucusque certi de loco Co-
metarum a te vel ab ijs qui tecum
de illo non conueniunt in medium
allatum fuisse; quod tamen eo
candore facit vt si libertatem hanc
illi

illi condonaueris aduersum te
sentiendi, nihil aliud habeas quod
te ab illo læsum, violatūmve fuisse
conqueri possis, sed præter hunc
qui ferit, alter est etiam qui mina-
tur Hugo Sempilius è Societate
Iesu Mathematicus valdè insignis
qui in opere de Mathematicis di-
sciplinis, quod annò proximè elap-
so Antuerpię prodijt, varię omni-
nò ac penitùs iuncundæ doctrinæ
Rosculos velut in antecessū protu-
lit nescio cuius doctrinam Mathe-
matici, cuius editionem breui pol-
licetur, atque vt in illud omnes
firmè grauiores nodos & difficul-
tates rejicit, quæ illi ad amœniora
festinanti negotiū afferre possent,
quas tu nuper de Parallaxi &
hæc Cometarū doctissimè cōcita-
ti ipsi met verbis, quę sub finē Epi-
stolę proferam, se hoc loci tracta-

394. GABRIELIS NAVDÆI.
turum spondet, sed minæ illæ sunt
hominis, vt arbitror, iuuenis &
multa de se liberaliter pollicentis,
quæ cū ita facilè præstare possit,
valde dubito, vtcumque tamen res
se habeat, officij mei esse putavi
te de his omnibus facere quam-
primū certiore, vt si quicquam
Camillo Glorioso respondendum
duxeris, homini prorsus non indi-
gno qui cum in arenam rursū
descendas, vel Sempilij minas il-
ludere ac frangere priusquā in-
apertam vim erumpant, vtrumque
commodè & tempestiuè facere
possis, atque vt mei in te animi
propensionem, quando præ tenui-
tate mea alijs officijs illam decla-
rare non licet ex istis saltem de-
præhendas & æstimes. Vale, Da-
bam Reate 10. Kal. April. 1636.
Hugo Sempilius de Mathematicis
disci-

disciplinis lib. 9. loquens de Cometa-
 rum loco, *Solum unicum argumen-*
tum quod solidioris doctrina viri con-
vincere arbitrantur ex observata eorum
parallaxi desumitur quod integro vo-
lumine Claramontius conuellere niti-
tur, sed quo successu in Dictionario
Mathematico dicemus. Idem libro
 10. de doctrina parallaxeos agens,
 ultimo in campum descendit Scipio
 Claramontius, qui Tychonem, Keple-
 rum, Diggesium parum feliciter in
 parallaxeos natura versatos fuisse o-
 fendere conatur, sed quo exitu nos in
 Dictionario Mathematico dicemus.

LII.

Viro Clarissimo Domino Ioanni Rhodio
 Philosopho & Medico Eruditissimo,
 Gabriel Naudæus S. P. D.

Patauium.

Si mihi per occupationes licuisset
 citius ad tuas literas respon-

R. 6

396 GABRIELIS NAADÆI
dere quibus ostendebas teneri te
vehementi desiderio intelligendi
ex meis qualis mihi videretur hic
libellus Figueroæ, quem nuper ad
me Patauio misisti, non commis-
sem profectò te istius iudicij mei
expectatione tamdiu macerari, ut
si quid antiquæ tuæ humanitati
silentij mei confidentia detractum
sit irasci mihi iure tuo possis, et si
minùs officij neglecti saltem diu-
tinæ meæ tarditatis pœnas repo-
scere; verùm quid Aulico Romano
cum literis, quæ præter secessum
otia quærunt & cessationem a
muneribus, quorum hîc nulla dies
immunis anteambuloni nostro.
Beatum hunc inexpertus clamas,
sed quæ tandem, ô Bone, felicitas
est surgere ad tinnitum æris crepe-
ri, & penduli, descendere in Au-
lam colluie gentis otiosæ refer-

tam, illic deambulare cum ignotis, componere gressus ambitiosè, gestus histrionicè, nutus parasiticè, risus fingere, qui citra risum videri non possint, Ardelionatus licentiam toties petere vt ipsum præstaret exercere sine licentia, effutire aliquid ridiculum aut maledicū alterius in aurè, & palam quod grata sint loqui, non item quæ honesta; mox verò sedere in rhombū aut hemyciclum cum aduenis, ibique vultu prius accersito & erudito ad grauitatem, quærere vt optimus sit aer in quo singuli degunt. Quid Vultispices de summi Pontificis sanitate referunt, quæ Mula Cardinalium sit minùs ceruicosa, quis Asturco pulcerrimus, quæ Palatria Romæ magis commoda, quæ fornicees etiam minus suburanae, & cum alicui palpare minutum opus

398 GABRILLIS NAVDÆI
est, calceum illi nouum aut ritè
fenestratum gratulari, vel Perisce-
lidis crispantes Fimbrias, Laciniæ
follicantes sinus, capillitium equa-
liter vtrunque discriminatum, bar-
bam punicè nouiter expolitam &
eius generis nugas & affanias re-
ferre, donec qui Dominum saluta-
tum veniunt excipiendi sint itioni-
bus obuiam & reditionibus con-
tinuis, quæ statim alias longè mo-
lestiores pariunt, ac non ampliùs
Aulæ parietibus, sed ne septem
quidem illis Montibus aut Ciuita-
tis pomerio terminatas, cùm nem-
pe Dominus cælestem illam ve-
stium tenuis nobilium Aulicorum
turbam aureato curru deferens
alios pariter ad istud negotij spor-
tula conductos per longum fasti-
diosum iter trahit nonnunquam
ad sacras Ceremonias Pontificis,
quandò.

quandóque etiam ad salutationes
Amicorum, sed frequentius tamen
ad publicos Conuentus Purpura-
torum Antistitum. Vides igitur,
Suauissime Rhodi, quæ sint Aulicæ
vitæ bona, quorum me pauperri-
mum esse in maxima semper feli-
citatís parte duxerim, eóque faci-
lius ignosces mihi si nescio quo fa-
to per hos vltimos menses in tale
Pistrinũ detrusus nihil interim ad
te vel alios Amicos scribere potui
literarum, nunc verò quod iniquo
istò munere defunctus ad solitum
& longe gratissimum redire, Prin-
cipis mei indulgentia mihi con-
cessum est, videor prorsus tan-
quam ex longa peregrinatione
adire te de nouo, Licetum ample-
cti, Thomasinum, Argolum, Vef-
lingium, Farnacium & quotquot
sunt Patauij mei amantes viros sa-
lutare.

lutare, ad quos omnes, vt scribam
deinceps officij mei esse intelligo;
a te verò vt incipiam, amoris et-
iam & communis illius necessitu-
dinis, quæ tanta inter nos est,
quãta potest inter duos esse maxi-
ma. Quod igitur de libello Figue-
roæ toties a me postulasti, en tan-
dem accipe ipsum profectò non
cunctanter euolui semel atque ite-
rùm non minùs certè tuo iussu ad
id inductus, quàm illectus etiam
quæstionis nouitate & opinione,
quam animo pridem concepi de
summo iudicio Hispanorum in re-
bus tractandis & ea etiam subtili-
tate, quæ tanta sit vt eorum omni-
nò videatur esse propria; nec me
quidem mea fefellit expectatio,
quid enim in tanta breuitate non
vidit Figueroa, quid non attulit vt
suæ sententiæ non minùs patrocini-
naretur

naretur, quàm veritati? Sanè ita
decius argumentis censeo vt inter
bonos & prudentes viros, qui solo
veritatis amore tenentur, nec par-
tum studio callidè ac veteratoriè
quicquam fingunt tam facilè pro-
bent *Aciam* fuisse ex filo cannabri-
no, aut alio simili, quàm peni-
tùs difficile est vt ijdem rationibus
Chiffletij assentiantur illam ex fer-
ro fuisse contendentis; nempe il-
lius ratiocinio torosa est mascula
diligens accurata multum habens
ex docto illo & ingenuo candore
qui suo se ambitu continet, nun-
quam excurrents extra proprię Ar-
tis orbitam, vt litem in alieno foro
contestetur, quam in proprio po-
test dirimere. Huius verò subti-
lis est arguta multum lex varia
non apertè sed clanculum & ex
asidijs pugnans, totaque dum per
amœnio-

402 GABRIÉLIS NAVDÆI
amœniores literas rem ipsam illu-
strasse videri vult ad amico potius
quàm veritati fauendum compo-
sita. Enimuero quia nullus, opinor,
tam alienus est a communi sensu
quin statim videat vocem hanc
non ex solo usu quem inter Medi-
cos obtinet, explicari debere,
quemadmodum facere satis ha-
buit Figuerœa, sed istinc præterea
accessebam esse eius significa-
tionem, vnde primùm in Medici-
næ & aliarum Artium riuos deflu-
xit, nempe Grammatica, quæ do-
ctissimo Chiffletio pro palestra est,
in qua continuò palmas sibi legit
eruditionis & gloriæ nunquam in-
termorituras, minùs propterea
mirum videri potest si vox ipsa
Acia quæ velut in confinijs jacet
Grammaticæ & Medicinæ, ac v-
triusque opis indiga est, nondum
perfecta

perfectè explicari potuerit, vel a Figueroa, qui Medicinæ soli confusus, veritatem quidem offendit, sed tanquam in media nocte nudam, spoliatamque suis vestibus & ornamentis; vel a Chiffletio qui vestes & ornamenta istius vocis quæ ab humanioribus literis petuntur penes se quidem cum haberet, hæc tamen non dicam Medicinæ ignorance, sed obsequio forsan in Amicum, aut aliquo alio errore deceptus non induit veritati. Quamobrem, Doctissime Rhodi, cum præclara tua indole raptus & sapientissimorum Virorum confusus, quæ tu semper maximi fecisti persuasus, eo usque ab illo tempore, quo egressus ex angustijs tenuioris literaturæ ad grauiorum disciplinarum limen penetrasti minimum semper intendens ut hæc

404 GABRIELIS NAVDAI
hasce politioris Sapientie cortices
literulas, in quarum sinu Philosophie
robur olim concreuerat, quantum
fieri posset ad Medicinæ cultum
& ornatum reuocaret, tum erat
perfectò controuersiam hanc,
quemadmodum doctè & elegan-
ter fecisti cum mutis simul harum
præclarissimarum disciplinarum
adjuuentis componere, sed ama-
bo te, cui bono! tanta tui ipsius
diffidentia, tanta dilatio & procras-
tinatio librorum, quorum edi-
tionem etsi præ tua modestia nec
laudes, nec vrgeas, omnes tamen
Amici, quos habes plurimos &
valde celebres, illam a me tan-
quam ab Ergodicte tuo repetunt,
non arbitror alia de causa, nisi
quòd optimè norint quantum
conuenit inter animi mei propen-
sionem & merita tua; sed nec illi
qui

qui tibi prorsus ignoti sunt ab eiusdem sollicitatione parcunt, apud quos frequenter narrare soleo latere Patauij hominem ex ultimo Septentrione illuc delatum excolendi animi gratiâ, iudicio exquisito, doctrina rara, morum candore & facilitate mirifica præditum, qui eruditus ipse ab optimis, eruditos alios & optimos faciat, quem honores, quos fugit, inuitum sequuntur, cuius suasu præclara multa fiunt & singulis rebus splendor & decus accedit: dum ipse interim tacita meditatione nominis suæ gloriæ elaborat per litterarum monumenta propagandæ. Hoc verò elogio quantum putas in illorum animis accendi desiderium videndi aliquando non Celsum tuum, quem, vt inquis Vaticanæ Codices manu exarati remoran-

406 GABRIELI NAVDÆI.
remorantur, non Tractatum de
Ponderibus, cui nondum extre-
mus color additus est, non suaues
& amœnos versus, quos simul co-
gere operis esset immensi, sed dis-
ceptationem tuam de Acia, quam
nescio equidem cur tamdiu pre-
mis & occultas, jam biennium est
quod spe proximæ eius editionis
Moræum nostrum lactasse videor,
atque utinam non decepisse, qui
mecum antea sæpissimè conque-
stus est se ab illa dissertatione,
quam inceptam habebat, non
alia occasione temperasse cala-
mum, nisi quod illa de tua jam
confecta & tantum non edita
toties renunciaueram. Quid pu-
tas etiam me responsurum Claris-
simo Peyreskio qui non minùs vi-
detur esse, quàm cœteri de causis
tam diutinæ comperendinationis
solliciti

Sollicitus, profectò vrgent me vehementer tot sponsiones, quas audacter feci de re, quæ mihi videbatur omnium esse certissima, te verò difficultates multæ non minus premunt, ingenuus pudor, liquor Ronchi, Obeli Asterisci, & cõcitata de te, tuisque virtutibus & præclaris animi facultatibus in omnium animis expectatio; verùm quoniam hæ non sunt tanti vt longè grauiore non succrescant continuo ac velut pullulent ex tui libri retardatione, quæ iam incipit omnibus admodum difficilis & molesta esse, oro te per quidquid est in Amicitia sanctum & inuiolabile vt eius editionem quam citissime fieri poterit, maturare velis & tuo simul ac honori meo consuere. Vale, Dabam Reate Idibus Martij 1636.

LIII.

Clarissimo & Eruditissimo Viro Luca Hol-
stenio, Gabriel Naudæus S.P.D.

Romæ

Circumspicienti mihi diligen-
 ter cuinam ex Amicis potiori
 iure committendus esset insignis
 hic Philosophus, quem velut ef-
 fracta naui in littus expulsum, &
 picta se veste tuentem, summus
 equidem vir Leo Allatius, jam du-
 dum hospitio suo exceperat. Tu
 profectò, Eruditissime Holsteni,
 vnus omnium mihi visus es sum-
 mopere idoneus, quem præ cate-
 ris ad istud negotij deligerem, siue
 enim studiorum quæ te pariter ac
 illum exercent, oblectantque sua-
 uissimè mutuam inter te consen-
 sionem attendo, tales omninò vos
 esse fatendum est, vt qui vestram
 amborum industriam in eruendis

a situ

ſui & pulvere antiquorum Au-
ctorum monumentis non eſtimet
eſſe ſingularem & meo quidem
iudicio parum intelligere videatur
quantum interſit Reipublicæ Li-
terariæ naufragium iſtud ingens
omni ope & conſilio reparari, cu-
ius occasione factum eſt ut quæ
olim a doctiſſimis Viris magno la-
bore elucubrata fuerant, ea no-
ſtram ad ætatem peruenire omnia
minimè potuerint; ſiue neceſſitu-
dinem conſidero, quæ præclaris
& illuſtribus officijs arctiſſima du-
rum inter vos coaluit & nouis
protidie confirmata, indiſſolubi-
le deinceps futura eſt; Næ ego qui
vtriuſque veſtrûm amantiſſimus
ſemper extiti haud ſatis ex mune-
re meo facere viderer, ſi hanc oc-
caſionem naſtus, quam inter
uſus ſumus animi propenſione at-
S

410 GABRIELIS NAVDÆI
que affectu omnibus significandi,
hanc ad aliquem alium conuersus
effluere mihi ac elabi permitterem
Siue denique in Salustium ipsum
respicio, qui incredibili quadā vir-
tute de rebus arduis & sublimibus
dicendi non omnium quidem, sed
doctissimorum manibus attrectari
gaudet, ne quemadmodum gem-
mis & vnionibus contingit, si non
inter κειμήλια asseruetur, continuo
vilescat, quī meliūs, amabo, vo-
luntatem eius exhaurire potui,
quàm si dum Leone Allatio disce-
dit homine supra vulgus literato-
rum noto, eam ad te transmittam
qui non postremus quoque inter
scientiarum procures cluis, & eo
potissimū nomine Principis
Eminentissimo tuo Francisco Bar-
berino maximo ac vnico Literato-
rum fautori & ingeniorum consore
acerrimo

acerrimo gratissimus merito, acceptissimusque haberis; enimerò præter has causas, quæ me in tui cultû & obsequium sponte currentem impulerunt, ut acceptum aliquot jam annos ab homine mihi amicissimo & fidei meæ atque diligentia concreditum hunc libellum in tuo nomine apparere vellem, accesserunt etiam aliæ, quæ suis per se, mihi ut istud facerem, animam inducere potuerant, atque siquidē Græcæ peritissimus non minùs certè quàm decreverum veteris Philosophiæ, cuius inter hic Salustius ἐκλεκτικὸν omnium qui a Patamone fuerunt, vni quod sciam, ac sapientissimus ad nos peruenerit, adeò variè frequenterque suas ut opiniones obiat & illustret meminisse deprenditur, ut qui hanc assidua

412 GABRIELIS NAVDÆI
studiorum contentione ex singulis
Philosophorum Scholis perspe-
ctam, multumque antea cogni-
tam usu & exploratam non habere
is multum ex illa voluptate remit-
tat necesse est, quæ tibi absque vl-
lo obice quosuis auctores euoluen-
ti liquidissima plerumque ac sua-
uissima contingit. Quare cum de
istius præstantia dubitare non pos-
sis, haud magis profectò quàm de
meo vel integerrimi doctissimique
Viri Leonis Allatii in te amore ac
propensissima voluntate. Reli-
quum modo est vt & hunc Philo-
sophum cui longa iam series tem-
porum emensa & doctrinæ vis, a
maximorum Virorum Damasci
Suidæ, aliorumque testimonio
non minimum suffragantur ad lau-
dem tuam pariter commendatio-
nem, aliorum velis & nos præte-

qui tibi tuisque eximijs virtutibus
faucimus impensè, mutuo etiam
redames, eoque affectu prosequa-
ris, quem hactenus in te sumus
experti valde cumulatum & con-
stantem. Vale, Dabam Reate,
pridie Kalendas Apriles 1636.

LIV.

*Federico Vbalduino suo Gabriel
Naudæ. S. P. D.*

Urbium

DIsperã, Vbaldine suauissime,
ni tuæ me literæ ea volupta-
te perfuderunt, qua nusquam in
e genere officiorum optavi, aut
fui maiorem. Scis enim quàm
impensè tuo senio faucam etiam
perulco, etiam irato, blandienti,
tardi, sollicito, tot enim
modis Vertumnum inter Amicos
& ludos aliquando facis
et pensæ eorum in te voluntatis.

414 GABRIELIS NAVDÆI
verum quia æquali semper gratia
& lepore in hanc te morum va-
rietatem induis, vt me tua om-
nia mirificè capiunt & dele-
ctant, sic ista prorsus jucundissimæ
tuæ consuetudinis diuersa ratio
maiores mihi in modum persua-
des vt te arctius complectar inue-
nem liberum, eloquentem, amce-
num, Nobilem, & quod inprimis
duco mei valde studiosum; quare
amo te, mi Vbaldine, quantum
homo hominem potest & si rursus
non asseruerem gratissimas mihi
fuisse tuas literas, non quòd mihi
præter expectationē redditæ fue-
rint, sed quòd humanitatis, elo-
quentiæ, & beneuolentiæ plenif-
simæ sint, minus equidem quàm
vellem, imò quàm debeo putarem
officio meo a me fuisse satisfactum
interim verò vt earum potissimum
capitibus

capitibus respondeam, quæ mihi videntur maximè responsionem flagitare. Reatinus ille qui tam serus fores tuas pulsauit, homo est optimus & honestissimus, quem ab alio. viro mihi amicissimo fouendum modis omnibus ac ornandum suscepi, is monumenta quædam Reatina cùm priscæ, tum recentis memoriæ typis parata habet quibus vt lineas aliquas ac vetusti fimbrias adderem, rogauit me mixè; eum igitur quibusdam meis consilijs adiutum volui, & opportunitate insuper operæ tuæ, quam illi commodaueris, præterquam quod mihi gratissimam facies, tui præterea nominis commendationem prouidebis egregiè, sanè cùm res te habeas antiquarum Inscriptionum collectionem instituamolim Sebastiano Maccio Du-

416 GABRIELIS NAVDÆI
rantino per singulas Italiæ Ciuita-
res, putavi non minimum ponde-
ris & momenti istiusce mei Amici
laboribus accessurum, si earum illi
copiam faceres, quæ hîc quondam
ab Antiquariis inuentæ fuerunt
& exscriptæ, quod etsi te com-
modi publici de causa facturum
certò scio, velim tamen ipse intel-
ligat nullam rem sibi majori usu
aut ornamento apud te quàm
meam commendationem esse po-
tuisse, sic enim rem & tua con-
scientia & nostra amicitia dignari
facies, mihi que in animum in-
duces ut etiamsi jam pridem vi-
deatur mihi meæ erga te beneuo-
lentiæ meoque studio afferri non
posse incrementum, eo tamen pro-
pore tuæ in me propensionis ac-
cepto, impensius adhuc te de-
gam. Vale dabam Reate 3. No-
nas Iulij 1636.

LV.

*Perillæstri & Excellentissimo Viro Domino
Ioanni Beuerouicio Medico Dordracensi
Celeberrimo, Eruditissimoque
Gabriel Naudæ, S. P. D.*

Dordracum.

NEque tu prædicanti de me
Slingselando nostro tam faci-
lis esse debuisti, Beuerouici Erudi-
tissime, nec ille satis ex æquo fe-
cit, qui me nunc in ruborem dat,
sua ne dicam ornandi me & extol-
lendi antiquissima voluntate, an
beneuolentia & humanitate tua
omnes literatos; vtriusque cer-
tes testes mihi sunt & literæ tuæ &
comes addita literis Medicina
Philologica, quam si nisi acceptissi-
mam fuisse dixerim, non equi-
tam mentiar, etsi dissimulare illud
vilem, non tamen possim aut.

418 GABRIELIS NAVDÆI
debeo, qui sæpius in animo habui
easdem versare glebas antiquioris
doctrinæ, vt copiosa illius & ele-
ganti messe latifundia Artis nostrę
ditarem. Cogitabam enim quàm
exsucca illa sunt & ingrata suis
cultoribus, quàm dumetis & senti-
bus horrida, quàm barbarie fœda-
ta, quàm nullo ornatu peregrino
nulla sententiarum varietate, nul-
la, quæ ex humaniori cultu petitur
suauitate distincta, nec aliud desi-
derio meo obfuit nisi quòd supra
vires erat, quas nondum ad istud
opus planè confirmatas habebam;
quare non artem integram sed ex
Arte Quæstiones aliquot latro-
philologicas hætenus emisi, quas
si tu videris, Beuerouici humanis-
sime, non equidem dubito quin
me tecum in eadem cogitatione
fuisse tibi pro certo persuadeas, &

ita me Deus amet pro candore il-
lo eximio, quem in te sum exper-
tus verba tibi narro candidè &
sincerè. Gratulor igitur tibi pri-
mùm quidem mea de causa, quem
Aulæ addictum, & nouis subindè
laboribus, quanquam non illitera-
tis distractum hoc grauissimo sub-
leuasti, quem Spartæ nostræ exco-
lendæ causâ suscipere agitabam
quotidie in animo. Deinde etiam
tui causâ lætor, qui vir magnus
elues, imò maximus hoc edito
Opere tam arguto, tam docto tam
eleganti, tam vario, tam iucundo
& utili; nam si Lipsio a Ciuili do-
ctrina tantus honos, qualis tibi
perandus est ab vniuersa Medi-
cina, eruta, aucta, exculta & gem-
mis ac vnionibus donata pretiosis;
quidem immensum illum tibi au-
gor & voueo, Amicissime Be-

420 GABRIELIS NAVDÆI
ueronici, réque nunc in oculis ha-
beo, quem suspiciam, quem amem,
cui me, meaque omnia probari
imposterum velim, utque æterno
beneficio me tibi deuinxit Slinge-
landus noster, cuius opera factum
esse intelligo ut ego te ista doctri-
na ornatum, ea facultate scriben-
di præditum, tanta beneuolentia
& humanitate donatum, non mo-
dò cognitum, sed amicum, imò
& laudatorem habeam, sic vobis
ambobus me totum offero & de-
dico paratissimum ad omnia, ré-
que oro enixè & obtestor ut me in
tuis habere non dedigneris, & ve-
rò plura adderem ex affectu & of-
ficio, sed Typographi obstrepunt
& interturbant egregij aliàs pro-
craftinatores, nunc verò molesti
in vrgendo Syntagmate meo de
Studio militari, quod si quà possim
breui

breui accipies, sed fermè despero
nisi ipse etiam aliquid de transue-
ctione monueris, Nautæ siquidem
aut mulionis onus est, non Tabel-
larij. Vale. Dabam Romæ pridie
Kalendas Martias 1637.

LVI.

*Doctissimo Viro Domino Petro Gassendo
Doctori Theologo & Philosopho Cele-
berrimo Gabriel Naudæus S.P.D.*

Lucetiam

PROUOCATUS non semel Obser-
uationibus Astronomicis, qua-
rum per me copiam fieri voluisti
celeberrimis hominibus Fortunio
Liceto & Scipioni Claramontio,
et literis tuis insuper ad officium
mutuæ necessitudinis, quæ dudum
inter nos arctissimè coaluit, solli-
citus; peramanter omnino te
facere intellexi, qui me tandiu si-
lentio vsum fuisse, quæ tua est sin-

422 GABRIELIS NAVDÆI
gularis humanitas & benevolentia
non moleste tulisti; satisque amor
nostro & singulari meo in te ob-
sequio factum fuisse existimasti si
dum urgebam Syntagma meum
de Studio Militari, hoc interim
spatio nihil ad tuas responsi dede-
rim, nisi quod amantissimo utrius-
que nostrum Clarissimo Peireskio
frequenter significabam me, cum
per otium liceret talem habiturum
rationem eorum omnium, de qui-
bus egisti mecum per literas ut ne
quidem de suaviissima tua urbane-
tate queri posses, quod illa non si-
milibus a me jocis ac salibus exce-
pta fuerit, & facetiarum colludio,
gratissimæque vicissitudine com-
pensata. Sed heu rerum vices!
heu fata infanda! heu mors acer-
ba & infensa bonis omnibus, quæ
gestienti lætitiæ intercessit Viro
illo

incomparabili Peireſkio , tunc
cū nihil minus quam de eius oc-
caſu timebatur, è viuis ſublato.
Vbi enim Crinitum Sidus effulſit?
vbi de Cælo intonuit? Vbi Terræ
motus & fragores inſoliti; ſpectra-
que & portenta apparuerunt in
eius Viri omniū maximi, omnium
optimi, ſapientiſſimique interitu?
Sanè ludunt nos & fallunt ſuaui-
ter Hiſtorici cū nullos Principes abſ-
que ijs ſignis interiſſe referunt, ex
quibus hariolationi de eorum im-
pendente fato locus eſſe poteſt.
Nam amabo te, Gaſſende, quī fie-
ri poteſt, ſi Mundus non caſu regi-
tur (vt certè diuinæ illum proui-
dentia arbitrijs gubernari certiſſi-
mum eſt) quòd Cælo curæ ſint
homines, non plerumque meritis,
ſed fortunæ cæco impetu, rerum
gubernaculis admoti, nec vlla re,

424 GABRIELIS NAVDÆI
quàm suis opibus & potentiâ (quâ
sapientissimè in hominum perni-
ciem, per summas vitæ turpitudi-
nes & flagitia abutuntur) com-
mendati, & ipsi interim silente
Cœlo, non curante Lurâ, nemine
quidquam nouum aut insolens
in Elementis, atque venturi (si
quæ sunt) præscijs Animalibus ob-
seruante, mortem oppetant, qui
virtute Regnum sibi amplissimum
honestissimûmque inter homines
compararunt, qui mortalium o-
mnium commodis nati, omnes
operâ, studio, industria iuuant,
omnium conatus vrgent, promo-
uent, extollunt, quique Orbem
vniuersum in sui admirationem
trahunt famâ & commendatione
meritorum? Huiusmodi verò
laudem si Peireskium vnum no-
stris, elapsisque ab omni æuo tem-
poribus

poribus cumulatissimam tulisse dixerim, non est quod aliquis reclamet, nisi aut virtutis hostis, aut laudis invidus, aut ignarus rerum, de quibus boni omnes & Eruditi consentiunt. Ecquis enim ipso vnquam aut peritior extitit Antiquitatis, Naturæ, Temporis, Historiarum, Linguarum? aut promptior iuvandis Studiosorum laboribus quàm voce, quàm literis, quàm libris, quàm signis, plantis, animalibus, Picturis, Numismatis & antiquæ, recentisque memoriæ similibus monumentis? Aut aptior denique qui istud facere posset voluntate, opibus, auctoritate, scientiâ, prouidentiâ, cæterisque virtutibus, quarum mutuâ consensione ornatus sit oportet, qui instar Clarissimi Peireskij Orbem Literarium suis nutibus & votis tempe-

426 GABRIELIS NAVDÆI
randum suscipit. Quod equidem
facere quàm arduum sit, tu verò,
Gassende, istud conjicere potes,
vel inde quod si in priscorum He-
roum exempla recurras, qui istud
similiter fecerit, inuenies prorsus
neminem: Atque ut elapsa pro-
ximè tempora Vincentium Pinel-
lum & Dominicum Molinum tu-
lerint non multùm fortasse studio
& voluntate iuuandi Litteratos in-
feriores Peireskio; nescio tamen
quomodo adiumenta varia illis
defuerunt quæ huic nostro & cõ-
muni omnium Mæcenati, ut plena
velificatione cursum hunc à prima
statim adolescentia institutum, ad
affectam usque ætatem perduce-
ret, in causa fuere. Enimerò
quanta etiam facilitate istud præ-
stiterit, nemini obscurum esse
potest nisi qui Solem non videt
Meridie

Meridie pleno. Quis enim nescit
os eius non hominis, sed Apellinis
Delphici fuisse, ex quo Gracula de
rebus omnibus abstrusis & inco-
gnitis quotidie respondebatur? Do-
mum verò instar celeberrimi Em-
porij, mercibus pretiosissimis ex
utraque India, Æthiopia, Græcia,
Germania, Italia, Hispania, Anglia,
vicinioribusque Prouincijs refer-
tam extitisse? nullamque nauem
Galliæ Portus intrasse quæ non
aliquod animal peregrinum, non
plantas exoticas, non marmora
priscorum cœlo sculpta, aut exa-
rata, non Codices Samaritanos,
Coptos, Arabas, Hebreos, Sinen-
ses, Græcos, non erutas ex Bos-
phoro, aut Peloponneso Antiquita-
tis penitissimæ Reliquias, in vnius
Peireskij Cimeliarchium inferret?
Quem denique latere potest non

428 GABRIELIS NAVDAI
conquisitas ab eo fuisse tot opes
in propriam tantum oblectatio-
nem, aut Musæi sui ornamentum,
in quo laterent ipsæ tantum in Fa-
uissis Capitolinis, — Sepulchris,
vnde nefas esset quidquam erueri
ac depromere in aliorum com-
moda; sed Peireskium hanc sibi
legem statuisse ut si quos in Orbe
Literario suis consilijs, opibus,
libris, statuis, marmoribus iuvari
posse intelligeret, non expectaret
ipse ut morosè precibus illud à se
efflagitarent, sed ultro offerret, in-
ferretque in eorum ædes, ac penè
dicam Literatos omnes obrueret
beneficiorum suorum magnitudi-
ne, & frequentia? Verum quid
opus est, optime Gassende, ut hæc
ad te scribam, qui plura oculis i-
psis in maximo illo Heroe obser-
re potuisti facinora, commenda-
tione

tionem omnium hominum, ac memoria, æternitatēque temporum dignissima, quā quis alius, nisi tu ipse qui amore in eum, ac dicendi, scribendique lepore nemini concedis, munus istud in te recipias, scriptis vnquam consignare possis? Profecto cum nulla eius vitæ pars miraculo caruerit, cum nullus vnquam exortus sit cui plura, aut meliora debeant studiis, doctrinisque præstantioribus dediti homines; cum eorum omnium, quæ pulchrè, eleganter, doctè per antea actas aliquot annorum decades scripta, aut obseruata sunt pars maxima fuerit, nec ipse mortalis existimandus sit nisi morte ipsa, proh dolor! immaturâ, atque immiti in eum, qui nunquam occumbere debuisset: Certè non cuiusvis esse intelligo me-

430 GABRIELIS NAVDÆI
ritorum eius famam transmittere
ad posteros, nam vulgari ore istud
facere piaculum est; parem verò
tanti viri, inusitatis, incompara-
bilibusque meritis inuenire Ora-
tionem, videtur mihi omnino dif-
ficile. Quamobrem istius *Musa-*
rum curatoris, siue ut cum Athenæo
loquar ὀπιμελητῆς τῶν μυσῶν vitæ
summam ex Orbe vniuerso, per
quem diffusa illa fuit; in angustum
aliquod volumen contrahere.
Hoc equidem vnum est, quod nisi
tu, doctissime Gassende, præstite-
ris, qui sermone vales puro, ele-
ganti, castigatōque & assueto re-
bus Diuinis ac cælestibus cele-
brandis, cuiusmodi omnino Pei-
reskium fuisse nemo non bonus
existimat, quique supremos illos
Orbes, eorūque miracula, quæ
profectò non latius patent, quàm
Peires-

Peireskij fama & merita, in exi-
lem globum solertissimè reducis;
vix certè alium inuenio, qui de-
fungi hoc munere adeò commo-
dè, felicitérque possit. Nam etli
omnes qui Peireskio amici fue-
runt ingenio, facultatéque dicen-
di valeant, & omnibus illis non
secus atque tibi, negotium incum-
bat celebrandi Virum, cuius re-
cordatio sanctissima illis esse de-
bet, licet etiam multa, quæ de
præstanti eius ingenio, laborum
contentione & mirifica voluntate
bonorum omnium conatus suble-
uandi, dici atque afferri in me-
dium possent, ea cuius ex præstan-
tissimis illius facinoribus æquè ac
tibi cognita esse potuerint; faten-
dum tamen est quęcunque maiora
sunt ex eius laudibus, ista propter
intimam, quæ tecum illi fuit con-

432 GABRIELIS NAVDÆI
suetudinem, & assiduum multo-
rum annorum conuietum atque
usum, & facilius animaduersa a te
& prospecta certiùs quàm ab alijs
fuisse. Quare age, mi Gassende,
calamum sume, inferuire solitum
maximis Viris aut tuendis, aut ce-
lebrandis, non minùs sanè quàm
Cælorum, Naturæque miraculis
explicandis? Et cogita apud te
fore ex usu omnium, qui literis
dant operam & dignitate Patricie
nostræ communis è Principi atque
Magna tum gloria & splendore ve-
eius Viri imaginem, qui omnibus
incitamento & adiumento fuit ad
Virtutem, non solùm ad intuen-
dum verùm etiam ad imitandum
pro tua in viuentem, defunctum-
que pietate, quæ prorsus egregia
fuit, exprimas. Ego verò qui cla-
rissimum Petreskium eius loco
semp

semper habui, in quo vires suas
Natura potissimum experta est, ut
hominem produceret, cui nihil
deesset, quod eximium, hone-
stumque Mortalibus concedi in
hac vita possit; illumque pro eo,
ac debeo, verbis ornare non pos-
sim, quorum me pauperem reddit
copia meritorum. Propterea hoc
vnum ut facias enixè à te coe-
tendo, arbitraborque meæ & ru-
liquorum pietati, qui Peireskia-
nos manes æterno cultu, gratissi-
mæque veneratione prosequi de-
bemus, factam esse satis si non
modò eruditissimum atq; munifi-
centissimum, quod Orbis uniuersus
iudicio comprobatum est, sed
etque exemplo maximum ac op-
timum Virum fuisse Peireskium,
summumque Literatorum fauto-
rem, & cum prudentiâ, tum eru-

434 GABRIELIS NAVDÆI
ditione, ac omni Virtutum gene-
re excellentem, eoque nomine in-
ter Seculi nostri miracula haben-
dum, colendumque per te & præ-
sens ætas & futura cognoscat.
Vale & nisi luges adhuc, lege quæ
lucens & ingenti, subitoque
mœrore perculsus scripsi Romæ
17. Kalend. Augusti 1637.

L VII.

*Cæsari Crinellato Medico Viterbiensi Do-
ctissimo, Gabriel Naudæus S. P. D.*

Viterbium.

A Mo tuum Genium, Cæsar
Crinellate, imò amplector
& suspicio noua quotidie molien-
tem, noua depromentem in tui &
aliorum commoda, velimque om-
ninò ita me Deus amet vt illū
pissimè oro & obtestor quo æta-
tem qua te prouectiorem esse au-
dio in longos annos producat,

com

communi hominum salutis bene
 esse velit, quam non opera modo
 singulis diebus promoues felicissi-
 me, sed quatenus in posterum ser-
 uata, tectaque seruari possit scriptis
 tuis oppidò præclarissimis nos
 etiam edoces; sanè cum multorum
 lucubrationes non vna omnes, ea-
 demque de causa pretium sui fa-
 ciunt apud ingenuum Lectorem
 eas commendari potissimum vi-
 deo ab admirabili quadam facili-
 tate, quæ seu breuitatem quis re-
 querat, seu dicendi narrandique
 breuitatem & aperta atque com-
 pugnata omnia quæ minus erudi-
 ti remorari possent, & quasi obi-
 tere retardare, tanta profectò in il-
 lis est, vt illecebris quibusdam
 rationes alliciat & non vulgariter
 tractatos afficiat summa prorsus
 delectatione. Certè quantum ad

336 GABRIELIS NAVDÆI
me pertinet, ita me dudum cœpit
quidquid tuum est, ut cùm libros
de Vino, de febribus, de Ther-
mis, de Musica, de Chaldeorum
officijs, de Generatione, & de
primi & secundi Physicorum ex-
plicatione, tandemque nouissi-
mum de optima medendi ratione
Commentarium pridem euolue-
rim, cupiam nunc intelligere si
qui præter hos publici a te juris
facti sint, auditurus tam libenter
num & quidam alij futuri sint in
hominum votis & expectatione
Quamobrem si me hominem non
ita forsan tibi notum, sed maxi-
mopere tamen studiosum tui, il-
ludque non aliquo meo merito
exposcentem, quod satis mihi
quàm apud te nullum sit explora-
tum est, sed partim oblectatione
quàm ex tuis libris capio, profectus

Ad maximam, partim etiam voluntate promouendi atque illustrandi bonorum omnium conatus, non indignum habueris cui pro tua egregia humanitate & beneuolentia morem hac in re geras, efficiam omnino ne te pœniteat exarati ad me librorum tuorum Indicis, fructusque ex hoc meo voto constabit, ut opinor, modo verò ut certis de causis audeo tibi polliceri utrique nostrum quàm amplissimum Vale, dabam Reate 9. Kalendas Septembris 1637.

LVIII.

*Petro Baptista Burgo Viro Clarissimo,
Gabriel Naudæus S. P. D.*

Genuam.

T Vis literis, Petre Burge, ita sum affectus, ut si eas incredibilem nisi voluptatem attulisse

438 GABRELIS NAVDÆI
non profitear, indignus meritò
sim, qui a tui similibus, hoc est
viris omni laude cumulatissimis
ornari possim, aut debeam, erant
enim amicè prorsus atque elegan-
ter scriptæ, ut non difficilius sit
tuam ex illis in me beneuolen-
tiam, quàm insitam tibi rectè di-
cendi, scribendique facultatem
agnoscere. Quamobrem etsi fre-
quenter ab aliis audiuerim qualis
tu vir & quàm mirificus esses ami-
corum cultor, iuxtaque liberalio-
ribus studiis deditus, hoc tamen
iudicium animi tui præstantis &
ingenui non modò confirmarunt
apud me tuæ literæ, verumetiam
auxerunt perfectæ scilicet atque
elaboratæ illæ in omnem partem
& de quibus statuere vix possim
vtrum elegantius scriptas putem
illas, an amantius. Ecquis enim
non

non videat quàm disertè laudem
 verbis extenuēs, quæ tibi ob
 Commentarios de recenti Go-
 thorum incurſione in Germaniam
 pari certè facundia & veritate
 conſcriptos tibi non vulgaris ob-
 tigit, vt beneficium augeas quod
 a me in ipſorum honorifica ap-
 pellatione collocatum in te fuiſſe
 exiſtimasti. Ego verò Clariffime
 Burge, ſi is apud aliquem benefi-
 cium poſuiſſe dicendus eſt, qui
 ex animo loquens virtutem ex-
 tollit etiam in ignotis ſibi homi-
 nibus, in quibus ſingularem illam
 fuiſſe animaduertit, ſanè non re-
 tuſo quin iſtius officiij recordatio-
 ne obſtrictus mihi ſis, deuinctuſ-
 que in poſterum. Historiam enim
 de bello Suecico elegantem voca-
 ſti, non vt tibi ablandirer homini
 tunc vix dum mihi de facie noto,

440 GABRIELIS NAVDÆI
sed quoniam illa eiusmodi planè
est vt a nemine citra elogium
quod eius eximiis virtutibus tri-
buatur, appellari vnquam de-
beat: verùm cùm tu mihi ante-
hac nulla quidem necessitudine
quæ internos extiterit, sed sola
tua virtute amabilis fueris, cogi-
tandum nunc tibi relinquo quan-
tum amoris in te meo accedere de-
beat incrementi ex officiosa tua
Epistola in qua mihi non modò
gratias agis beneficij accepti, sed
etiam refers cumulatissimè cum
significatione tuæ erga me volun-
tatis quam profectò maximam esse
se ex verbis tuis cognosco, tum
& iudicio de meo Syntagmate
quod tam præclarum atque excel-
lens facere voluisti. Quare dabo
impòsterum sedulò operam, ne mihi
officij istius, quod mecum nup-
in

inire voluisti, parum memorem
esse intelligas, & cum Amicis,
quos hæcenus colui certè non
paucos Syntagma illud meum aut
per me offerendum, aut per aman-
tissimum mei Leonem Allatium
curauerim. Non committam om-
ninò te, qui adedè benignè, aman-
tèrque me complexus es, & de
hoc Syntagmate mihi gratulan-
dum esse duxisti, eadem mei, in te
amoris atque officij significatione
diutiùs frustrari, agámque proxi-
mis literis cum doctissimo Alla-
tio, ut & librum hunc meo tibi no-
mine offerat & sponsorem se ex-
hibeat eius voluntatis, quam nus-
quam non fore in tua commoda
maximoperè propensam, addi-
ctamque tibi promitto & spon-
deo. Vale, Dabam Reate 8. Ka-
endas Septembris 1637.

T 5

*Ioanni Beuerouicio Medico & Senatori
Dordrechtano Amplissimo, Consultissi-
moque, Gabriel Naudaeus S.P.D.*

Dordracum

INtellexeram dudum ex priori
tua Epistola, Beuerouici Sena-
tor Amplissime, quàm multum
valeres in scribendo, nunc verò ex
binis posterioribus, quas ad me
dedisti, cognoui planè quantus
etiam in amando & qualis Vir
existimandus sis, qui non satis ha-
buiſti me in vna illarum de tuis la-
boribus & studijs familiariter ad-
monere, sed præterea voluisti fru-
ctum me ex illis capere vberri-
mum, dum alteram mittis, qua
securus famæ, certus immortalita-
tis & gloriæ tuæ socius ac parti-
ceps vitam in posterum agam fe-
liciter & iucundè. Neque enim

Beue-

Beuerouici, tam augustè sentio de
 tuis lucubrationibus vt non per-
 spectum mihi planè atq; explora-
 tum sit futuros in maxima homi-
 num opinione eos omnes, quorum
 nominibus inscriptæ feruntur in
 publicum, sed eam præsertim de
 calculis in homine eiusmodi esse
 mihi persuadeo, vt cum mutux
 nostræ necessitudinis auspicio præ-
 clara quædam & valde illustri be-
 neuolentiæ tuæ significatione fir-
 mando destinata fuerit, tum & au-
 gendæ gloriæ & stabiliendæ im-
 mortalitati meæ plurimum condu-
 cere debeat; credet enim posteri-
 tas aliquid iudicio de me tuo, &
 quem tu in amicum adlegisti
 quem Operis tui censorem vocas,
 cui probari & placere desideras,
 eum omninò supra commune Li-
 teratorum fatum extitisse tam fa-

444 GABRIELIS NAVDÆI
cile secum ipsa reputabit, quàm
verum est me hactenus tui simi-
lium adorasse vestigia & reuereri
solitum eas dotes, quas Heinsius
& Barlæus ac reliqui Academiæ
vestræ proceres literati, penes
quos merito videtur extare litera-
rum imperium, admirantur in te
quotidie ac suspiciunt. Quam-
obrem vereror maxime, Beuero-
uici ne magnifice prædicanti
meam eloquentiam & doctrinam,
quam in me nullam aut certe per-
quam tenuem agnosco, illud om-
nino tibi contingat quod Ægyptijs
olim accedit, qui Bouem pro Osy-
ri, & felem pro Venere opinione
su a falsi diutissime coluerunt, sane
cùm me totum ad vnguem explo-
ro, vt quæ mihi apud te vel fami-
liaritatis vel gratiæ illius singularis
causa fuerit, attente perspiciam,
nihil

nihil profectò aliud occurrit nisi candor eximius, quo ea, quæ de me Slingelandus noster amice retulerat multò grandiora, quàm reuera sint tibi fore persuaseris, auxerisque ea pro innata tua bonitate ferme in immensum; nempe hoc modo facere voluisti ut singularis tuæ doctrinæ magnitudo, cum per se clara esset, tum beneficii istius accessione, quod in me contulisti, prorsus admiratione digna perueniret ad posteros; & quidem possunt de tuis virtutibus ita existimare, qui præstantiam illarum auditione tantum accipient; ego verò qui fructum ex ipsis supra spem omnem & expectationem percipio, tantas orationis tuæ divitias, tot ingenij dotes, tam excultas de rebus Medicis cogitationes, novàsque sanctiones, Mu-

446 GABRIELIS NAADÆI
sis ipsis quæ te rore & ambrosia
aluere, laudandas relinquam, hanc
autem humanitatem qua te vnum
& reliquos omnes superasti, non
nisi ad affectum quempiam diui-
num referre debeo, velle enim
non modò tecum antiqua offi-
ciorum necessitudine coniunctis,
sed immerentibus quoque, aut
sola beneficiorum tuorum recor-
datione tibi deuinctis, benè esse
hunc ego arbitror esse habitum,
quem veteres Sapientiæ magi-
stri extra suprâque omnem am-
bitum virtutum in heroibus suis
statuebant. Maacte igitur, Beuero-
uici, hoc animo quo non plus pa-
teris in te ornamentorum & di-
gnitatis à fortuna esse, quàm a
virtute, nec alios ita despicias qui
tecum se in literis humanioribus
& Medicinæ studiis conferantur
null

nulli sunt, ut non me peramanter
appellare, candidè complecti, &
eruditissimæ tuæ Disputationi &
Calculo præficere volueris, licet
neque officiis, neque vitæ cultu,
neque splendore nominis tibi no-
tum, atque ut verum fatear, indi-
gnum potiusquam tua approbatio
tot insignibus meritis cumulare;
quis enim ego sum? quo ingenio?
qua doctrina? quibus ornamentis
præditus, cui ab homine doctissi-
mo, celeberrimòq; tantum & ho-
noris ad gloriam & officij ad cul-
tum & laudis ad commendatio-
nem tribuatur? hoc igitur nomine
quantum tibi debeam, agnosco,
utinamque mihi ut in hac immen-
sitate beneficij tui cognoscenda
non deest ingenium, nec in æsti-
manda voluntas, ita par daretur
facultas in persolviendo quidquid
pro

pro illa me tibi debere profiteor;
verum quando ita jam tibi obstri-
ctus sum, vt qui magis tibi tua de
causa debeat, habeas neminem &
nullum aliud vinculum tuis in me
officijs addi possit ad me deuin-
ciendum, potentius profectò istud
etiam fuerit eximiae tuæ humani-
tatis argumentum summa de me
omnia tibi polliceri, si beneficium
illud tuum exequare possem offi-
ciorum meorum magnitudine aut
frequentia, & cum præstare hoc
vnum minimè possum, voluntatem
hanc referendæ gratiæ, quæ in me
profectò summa est, pro relata
gratia accipere, nam quod breui
spero oblatam iri ex studiorum
meorum ratione occasionem ali-
quam declarandæ meæ in te pro-
pensionis & existimationis, quam
de tua incomparabili virtute &
doctrina

doctrina facio, hoc verò tantum
abest vt beneficio alicui in te meo
tribuendum fit, quod potius vt ex
tuo nomine sæpius, aut in fidem,
aut in patrocinium appellato con-
ciliare mihi liceat hunc scriptis
meis honorem, quo nullum maio-
rem fore confido, oro te, Beuero-
uici, atque obtestor enixè. Cæte-
rùm gratulor tibi ex animo liber-
tatem, quam tibi facis de Rebus
Medicis ac Philosophicis tuo mo-
re sentiendi & loquendi; est enim
abjecti animi nihil existimare, vbi
a natura relictum quod propria
industria excolat, ignaui etiam
illud cum sciat non huic negotio
se accingere totis viribus promo-
uendo, maximè cum munus Rei-
publicæ maius & mortalium ge-
nere commodius afferri non possit,
quàm si optimarum Artium disci-

450 GABRIELIS NAVDÆI
plinis eruditi homines omnem
operam suam concertant in asse-
renda & proferenda veluti ex te-
nebris in apertam lucem rerum
veritate, scilicet multa nondum
in artem redacta sunt, multa in si-
nu suo natura recondit; quæ longa
dies extrahet nec ulli vnquam
præcludetur occasio aliquid adij-
ciendi eorum, qui nos præcesse-
runt, quique nobis erudiendis
elaborârunt, diligentia; quemad-
modum, tu Beuerouici rectè con-
fisis exemplo Haruæi & quidni
etiam Sanctoriij Pisonis Vlmi, Fa-
briciij ab Aquapendente & Aselli
ac eiusmodi similium, ex quorum
libris,

*Omnis posteritas latices in pocula
ducet,*

Cùm fors tulerit vt de Medici-
na Statica, de Ichoribus, de nouo
lienis

lien's officio, de valuulis venarum
& ostiolis ac demum de lacteis
venis sermones in eruditorum cœ-
ra habendi sint, quod autem fieri
istud non possit absque libera ani-
maduersione in multos scriptores,
quorum sententiæ necessariò tibi
eleuandæ sunt, quo meliori tuæ
locus esse possit; neque etiam hoc,
Beuerouici, absque exemplo fa-
cies, qui seu in veteres scriptores
respicias, qui videntur leges im-
posuisse nobis, seu in posteriores
qui per illorum vestigia suas ratio-
nes direxerunt, comperies omni-
nò illos non ea inter se fuisse leui-
tate vt sibi mutuò pepercerint; hos
verò animos gestasse adeò plenos
libertatis, vt cùm antiqui illi sibi
viderentur in studio veritatis non
frustra desudasse, negarent tamen
hi quicquam ab illis tam valido

452 GABRIELIS NAVDÆI
tribicine stabilitum fuisse vt euertere
sua opera, atque conuelli penitus
non posset; quo circa patere tibi
eundem libertatis aditum tam
æquum est, Beuerouici doctissime,
quàm honestum tibi erit, atque
hominum saluti conducibile si
cum Dei optimis; Maximi cōcessu
& munere tam multa, tamque præ-
clara ad scribendum adjumenta
fis adeptus, elaborandum his om-
nibus, enitendūque tibi per-
suadeas ætatem vt nostram scri-
ptis illustres & celebres tuis, quod
equidem vt facias, Licetum tuum
eundemque meum tibi ob ocu-
los pono, a quo vt me arctius
complectendi desiderium accepi-
sti, ita maiorem in modum cupio
vt exemplum ab eodem sumas iu-
uandi perpetuò Mortales præcla-
ris tuis cogitationibus, quas vt
imposse-

imposterum communicare possis
cum hoc incomparabili Philoso-
pho, recipio in me futurum breui,
nec tantum in hoc sed in omnibus
alijs, quæ tua causa potero, dabitur
a me sedulo opera nec te vel amo-
ris in me tui, vel honorum, quos
mihi tribuisti pœnitere vnquam
debeat. Vale, Senator Amplissime
& Syntagma meum de studio Mi-
litari, quod non quarta Luna na-
tum fuisse magna mea cum volu-
ptate ex multorum judicijs depre-
hendo, ea quoque fauentia apud
procures vestros Academicos,
prosequere, qua & eius Auctorem
soles, certè vnus Heinsij nomen
quod mihi prope diuinum est in ea
nec parte, nec minùs sæpe laudaui
idque tibi haud ingratum fore exi-
stimo; sed ridebis puto meam in-
fantiam dum hæc ad te scripsi de

454 GABRIELIS NAVDÆI
libro, quem aut fortasse nunquam
aut tardissimè saltem peruenturum
ad te suspicari potes ; verùm Dii,
precor, meliora quàm vt te aut te-
ste istius mei laboris aut censore
carcam sanè liberum me facit
ab hoc metu Slingelandus, qui vt
bonis omnibus & literatis, quibus
acceptissimus est, tibi verò præfer-
tim, mihi que bene cupit, ita nul-
lum in præsentia non mouet lapi-
dem, quo Syntagma meum per
Amicos, quos hic certè plurimos
reliquit, quàm commodissimè fieri
potest deferatur. Vale iterum, da-
bam Reate 3. Kalendas Sep-
tembris 1637.

LX.

*Bartolomeo Tortoletto Viro Clarissimo,
Gabriel Naudæus S.P.D.*

Romam

HAbebas me dudum in ære
tuo Bartholomæe Tortolette
Vir ornatissime, qui πολυμαθεῖς
Leonis Allatij Græcos versus de
Laurea mea Patauina Latinis to-
ndē, ijsq; cultissimis ac elegantis-
simis, quo me tibi immortalī ali-
quo beneficio deuincires reddē-
dos putasti: sed cū expedire me
illo quibus verbis satis honestē
possem, non assequer in hac po-
ssimum orationis meæ infantia,
opperiri placuit occasionem ali-
quam non conatu solum aut vo-
luntate, sed re & factis declarandi
quantum eius honoris recorda-
tione, quo nullum vnquam opta-
re, aut sensi maiorem, obstrictum

456 GABRIELIS NAVDÆI
me tibi, deuinctumque profitear
Quamobrem statim atque liber
meus de studio Militari Typogra-
phorum vinculis feliciter eluctatus
asserunt se in publicam libertatem
antiquius penes me atque prius o-
mnino nihil fuit, quàm vt ad te
mitteretur, non modò vt gratitu-
dinis in te meæ ac obseruantia si-
gnum aliquod haberes, sed vt ille
pignus esset arctissimæ eius neces-
situdinis qua me tibi deuinctum
fore in reliquam ætatem polliceor
sanctè atque voueo. Tu verò,
Tortolette, pro ea beneuolentia,
quæ prorsus in te semper eximia
fuit, præterquam affectum meum
laudas, nec me indignum habes
cui tam prolixè operam, studium-
que tuum pollicearis, adeò magni-
fica quoque de Syntagmate meo
prædicas, vt tuæ me in ruborem
literæ

literæ coniecerint, peramantes omninò & officiorum, humanitatisque plenissimæ; & sanè vix unquam ipsas in manus sumo, quin ego totus pudore suffundar dum nihil in hac lucubratione mea reperio quamobrem lauder tãtoperè, vnde licet intelligam satis superque iudicium illud tuum non tam ab industria quæ in me aut scriptis meis aliqua sit, quàm ab amicissimo tuo animo profectum, gaudeo tamen summòperè me abs te sic diligi, tuamque istam præstantem atque egregiam erga me voluntatem permagis facio, daboque in posterum operam ut si visus venerit, quo meam in te patefacere penitus possim, non sis maiorem erga te cuiusquam benevolentiam aut fidem in amicitia integriorem cogniturus. Hac autem

458 GABRIELIS NAVDÆI
egregia & illustri significatione
amoris in me tui, etsi haud mihi
possit quicquam esse jucundius, fa-
tebor tamen maiorem in modum
mihi placuisse quod liberè signifi-
cas, nihil propius fuisse quam ve
fauciauerint te aculei illi, quos ad-
uersus homines studijs doctrinæ-
que deditos in Præfatione mea
contorseram; etenim cum occasio
inde oblata tibi fuerit patefacien-
dæ tuæ circa literarum vsum sen-
tentia, quam valde probo, tum
verò mihi eadem ratione licen-
tiam fieri existimo declarandi tibi
quibus de causis adductus & in
Præfatione mea & non paulò et-
jam remissiùs cum de Imperatoris
scientia disputo tam acerbum me
& quod alicui forsan videbitur in-
fensum literis omnibus, literatis-
que Viris præbuerim; hoc verò,
Torto-

Tortolette sapientissime, caue
 omninò factum putes inuidentia
 quadam, vel leuitate, æstuque
 animi aut a seipso aut a cæteris o-
 mnibus alieni, quem ne satietas
 vel odium rei literariæ, eorumque
 omnium, qui disciplinis operam
 nauant, cœperit. Nam Deum mi-
 hi ita bene propitium oro vt do-
 ctos homines admiror, vt ipsis be-
 nevolo, cupiòque feliciter & ex
 voto fausta omnia procedere, sed
 cum ipsos video nulla de re inter
 se conuenire, de qua semel digla-
 diari cœptum sit, non eas virtutes
 exercere de quibus in Scholis dis-
 putant, non rectiùs loqui, aut sen-
 tire de rebus quàm pueri & vetulæ
 soleant, nullis denique commodis
 dicere Mortales, quibus ipsi non
 æquissimo animo carere possint;
 nihil de nouo proferre, quod operi

460 GABRIELIS NAVDÆI.
pretium haberi debeat, nec adju-
menta ea, aut ornamenta mori-
bus addere, quæ cultiores illos, aut
sanctiores efficiant; quin imò lite-
ras ipsas, naturam potius omnem
offucijs, pietatem contemptu,
mores turpitudine, leges scrupu-
lis, hæitationibus *ἀνομίᾱ*, vitam-
que occupationibus inertissimis,
& quæ nullo fermè vsui sint, cor-
rumpere atque deprauare, explo-
ratum sit. His profectò de causis
quas in sinum tuum effundo, Tor-
tolette, temperare mihi non pos-
sum quin omninò interdictum vel-
lem hominibus vsu literarum, qua-
rum ea nunc est frequentia, ea cor-
ruptela, is excelsus & abusus ut
nulla magis hodie quàm ipsarum
intemperantia laboremus; quod
equidem etsi tibi secus videri pos-
sit, non tam ex eo rem ita se habere
ut

ut tu quidem conijcis arbitror
quam naturam tuam & modera-
tionem laudo ferre potes ea &
dissimulare quorum continua re-
cordatio maxima me & incredibi-
litorquet molestia, seu quod ani-
mus meus nondum planè confir-
matus sit paribus exemplis jacturæ
& emolumentis quæ ab literarum
cultura vicissim proueniunt, seu
quòd ille plus ex Stoa in ortu suo
quàm ex Academia duxerit, aut
ita pridem assueuerit singula quæ-
que ad Critolai lancem expende-
re ut nihil propemodum inueniat
in Scientijs & historia quod non
inuolutum sit mille difficultatibus,
non oblitum mendacijs, non eius-
modi denique tricis & apinis de-
turpatum, quas faciliùs sit vnà cum
literis damnare, quàm perpetuò
cruciari in earum vanitate dete-

462 GABRILLIS NAVDÆI
genda. Quod equidem non ita
loquerer, Tortolette, si quem-
admodum tu facis, ita cæteri sum-
mo cum iudicio literis ab bonam
mentem vterentur; verum tamen
vt intelligas quo loco sit apud me
commonefactio tua, & quanti fa-
ciendum duco quidquid prius a te
factum viderim, mitius in poste-
rum agam cum literis tuâ quidem
de causâ, qui tam amanter postu-
las istud vt faciam, tuam verò meâ
etiam qui nolim bellum suscipere
aduersus eos, quorum me in tribu
censeri & tua, optime Tortolette,
& quorundam aliorum opinio est
vtinam sanè falsa nec inanis & sa-
ne quo facilius abripi me patiar
communi illo & valde amabili
multorū errore, qui totos sibi dies
excolendo ingenio, doctrinæque
rudimentis insumendos putant
non

non equidem nego impelli me,
 vrgerique natura mea, quæ libe-
 ralis otij, si quæ alia, percupida
 semper fuit, sed vehementiores
 mihi deinceps stimulos addet
 exhortatio a te profecta homi-
 ne inter grauiora studia versari
 consueto, qui multa jam singularis
 doctrinæ monumenta dedisti, plu-
 ræque in diem proferes digna tuis
 studijs & ingenio quod habes ad
 illud omne quod tangis expolien-
 dum, ornandumque, parato si mo-
 dō Deus Immortalis ætatem tuam
 pro meo & Allatij nostri ac bono-
 rum voto, qui tibi fauent impensè,
 quique non pauci sunt, in longos
 annos prouehat quemadmodum
 certè quin hanc tibi gratiam fa-
 cturus sit, non est apud me dubium.
 Vale. Dabam Reate 14. Kalendas
 Octobris 1637.

*Petro Baptista Burgo Viro Clarissimo,**Gabriel Naudæ S. P. D.**Genavam*

EGO verò, suauissime Burge,
nunquam putassem mihi de-
nuò luctandum esse cum tua hu-
manitate & beneuolentia, quam
semel expertus cumulatissimam,
nihil amplius erat quod nouo offi-
ciorum genere onus mihi impone-
re sanè perquam molestum & dif-
ficile, aut omninò tacendi de tuis
eximijs virtutibus, aut saltem lo-
quendi de ijs, non vt maximè vel-
lem & deberem, scilicet quo me in
eiusmodi angustias conijceres non
satis habuisti binas ad me literas
dare, omnium quas vnquam acce-
perim officiosissimas elegantissi-
masque nisi & Commentarios
tuos rerum Germanicarum addi-
disse

diffes munus oppidò mihi carissimum sua cum puritate sermonis, tum narrationis præstantia & quod extremum fuit, te ipsum quoque & clientem & Amicum obtulisses. ô me igitur felicem cui tot bona contingunt & ab homine præsertim quem ut antea in maxima semper existimatione habui, sic & in præsentia experior illa laude non maximopere dignum esse, quæ optimo cuique & honestissimo tribui absque fucò & adulatione consueverit. Sed quid ampliùs dixerim me miserum cui summæ tuæ comitatis & prolixa benevolentia magnitudinem intelligere concessum est, illud verò negatum ut verbis exprimere possim quantum te de illis amo, quantum me tibi devinctum profiteor & quâ animi propensione offero me paratissi-

466 GABRIELIS NAVDÆI
mum ad omnia quæ tua vnquam
de causa me posse intelligam:
Nam etsi non ignoro officium il-
lud quo me prosequeris magis a te
ex humanitate tua susceptum esse,
quàm quod ego de te vlla in re be-
ne sim meritus, istud tamen mihi
non modò accidit gratissimum,
sed curam præterea iniecit vt si
qua se offerat occasio significandi
quantum me tibi tuæ literæ deuin-
xerint, in quibus meam erga te
voluntatem probas & par mihi
studium ac officium polliceris
hanc veluti non casu datam, sed è
Cœlo oblatam mihi, summisque
votis concupitam celeriter atti-
piam, hoc enim postulant cùm
mea in te antiquissima propensio,
quæ sanè non obscura fuit, etiam
eo tempore quo nulla mihi tecum
intercesserat consuetudo, tum &
cui

EPISTOLA.

467

eius necessitudinis, quam nunc auspicamur feliciter sancienda ratio quæ prorsus diuturna esse non poterit nisi mutua ut voluntatum sic & officiorum conspiratione, quam de me si quid spondere possum, tibi integram præstabo quoad vivam, & si fortuna mihi non suppetat unde paria tecum facere possim bene merendo, non committam tamen ut me in amore & benevolentia ullo unquam tempore superior existas. Vale. Dabam Reate 14. Kalend. Octobris 1637.

LXII.

*Ioanni Beueronicio Senatori & Medico
Clarissimo, Gabriel Naudæus S. P. D.*

Dordracum

PRIUSquam tuas acciperem, ad doctissimum Licetum & ad me.

468 GABRIELIS NAVDÆI
scriptas, salutem illi tuo nomine
dixeram, quam iusseras, & iisdem
omnino verbis tuis, quibus ita re-
spondit ut ex suis cognosces, nunc
verò opperiri responsionem, quam
ad te dabit proculdubio magnifi-
cè, eaque una cum meis vel per
Slingelandum vel opera cuiusdam
Bibliopolæ Romani, cui maxima
intercedit cum Elzevirio vestra-
te negotiorum communicatio
tibi ut reddatur, efficiam, ago enim
cum eodem Bibliopola qui tibi
forfan ex historia Belgica Flaminii
Stradæ cognitus erit non modò
literas, sed libros etiam vicissim in-
ter nos dare & accipere possumus,
quod equidem quin consequar
impedimentum video nullum, si
modò noster Hermannus qui li-
bros frequenter ab Elzevirio recipit
non presenti potius pecunia, quam
æqua

æquali mercium commutatione cum illo agat & libros identidem ad illum transmittat, tunc enim ut ego committere illi possem quidquid hic noui creditur ut vna cum Elzeuirianis mercibus ad te perueniret, sic tu, Beuerouici, Elzeuirio tuo credere posses quæcunque velles mihi postea per Hermanum meum ut redderentur atque hoc modo cum opera vtriusque nostrum propria, tuum & reliquorum varia quæ quotidie hic & apud vos prodeunt vicissim com-
meare & transmitti possent, quod herclè maxima fieret vtriusque nostrum voluptate & commodo. Cæterum licet hac via nondum pateat Syntagmati meo ad te aditus non despero tamen quin alia & fortè breuiori sis illud accepturus, quandoquidem

470 GABRIELIS NAVDÆI
Slingelandi nostri Amicus, qui
Romæ degit, quique non om-
ninò ineptus est, de quo spem
eiusmodi concipiam; istud in se
muneris recepit omnia eius ex-
emplaria ad eum transmittat,
quod vnam faxit tutò celeri-
terque, ita cupidè desidero ut
nihil supra, Vale Beuerouici ca-
rissime, & me ut cœpisti orna-
re & amare perge. Dabam Rea-
te, festinante nec satis accurato
calamo, quod mei moris est post-
quam cum Amicis ætatiorem ne-
cessitudinem contraxi, 10. ka-
lendas Septembris 1637.

LXIII.

*Petro Baptista Burgo, Viro Clarissimo,
Gabriel Naudæus S. P. D.*

Genuam

Peroportunè omninò excidit
quod mihi varijs occupationi-
bus

bus implicito, quæ me certis quibusdam temporibus nescio quocasu magis quàm reliquis vrgent, veniam concedis scribendi ad te sine vlllo verborum aut elocutionis apparatu, sed amabo te, Suauissime Burge; quid hac licentia opus est homini inculto, rudi, barbaro qui nihil vequam suavi coloris emisit, ac nequidem adjumenta nouit quæ ad eloquentiam ituram viam faciunt, statim ergo apud me cogitaui num hoc illicio pellere me velles in quasdã insidias, a quibus forsitan non sine pudoris mei iactura possem euadere, verùm quia istud arbitrari de tua egregia in me voluntate quæ satis mihi perspecta atque explorata est flagitium esset, quod nulla re possem nisi meo ipsius supplicio expiare amore te adiutum potius.

472 GABRIELIS NAVDÆ
fuisse vt istud de me proferres fa-
cile adducor vt credam ; soles
enim nonnunquam & mea de cau-
sa tantum ei tribuere vt ex iudicii
tui alioquin recti & boni solius
munere non parum egrediaris, sed
quacunque tandem ratione libe-
ram a me solutamque omni cultu
& morosa cogitatione dictionem
requiras, profectò decretum est
mihi hanc vt antea semper sic &
in posterũ gnauiter prestare, cum
vt intelligas quo loco sit apud me
significatio tuæ voluntatis, tum
etiam vt culpæ, quam defugere
etiam si maximè vellem, tamen
nullo modo possum, minus videar
obnoxius postquam tuo insuper
iussu ad hanc me non modò inui-
tari, sed trahi quoque ostenderim,
sed præter eiusmodi causas, qua-
rum nulla non satis legitima est,
videtur

videtur etiam amicitia nostra, quæ præclaro voluntatum consensu, gratissimæque officiorum necessitudine confirmata est, non amplius egere verborum lenocinijs, quibus pro paratio utendum est, sancire inter se ac conglutinare familiaritatem volentibus, sed cum sermonem postulare, qui conjunctissimè viuentes potissimum afficit & recreat, id est incomptum enatumque sub acumen calami, siue vulgaris ille sit, siue Latinus imo verò quoniam huiusce dignitati multum deperire censeo quoties ad domestica negotia pertrahitur, quorū tenuitas inferior semper est Romani eloquij Majestate & difficultas etiam plerumque major, quàm ut ex voto loqui de singulis facundè, elegantérque possimus, cum interim istud inquit

natè facere, nec utile cuiquam sit,
nec honestum: Propterea hoc mi-
hi in more positum est vt priores
litteras ad Amicos si præfertim illi
litterarum studijs dediti sint, fermè
omnes Latinas faciam; quæ verò
postea ad eosdem mittendæ sunt,
cas aut vernacula mea, aut com-
muni Italorum lingua in qua mi-
nori cum offensione Musarum
peccare licet, mihi exarandas ef-
se putem, & certè qui aliter fa-
ciunt, omniâque domesticæ con-
suetudinis arcana, omnes minu-
tias & nugas, de quibus frequen-
ter in Amicitia sermo est Latinè
conscribere volunt, etiam si istud
purè & emendatè facere possint,
arbitror tamen eos minùs conue-
nienter, minusque ex æquo & de-
core facere, quia non abutendum
est eo sermone, qui omnium præ-
stan-

stantissimus habetur ad eas res significandas, quæ omnium abjectissimæ sunt, aut indignæ prorsus quæ cum aliquo cultu & nitore proferantur; quamobrem, Suauissime Burge, si jucundè frui nostra familiaritate volumus, eluctandum nobis est ex his eloquentiæ serpe-
rastris, prorumpendumq; in aper-
tam illam & liberam facundiam
quam quisque a parentibus suis
vna cum lacte hausit aut ab Italis
vestris, accipit incredibili prorsus
facilitate, huius enim solius be-
neficio possumus de rebus ob-
ijs & varijs loqui absque tædio
ullo vel molestia. Quod verò sub
finem tuarum addebas Burdelo-
rum nostrum profectum fuisse
Venetias, hoc sanè minus nouum
inuisperatum mihi accidit, qui
eam jampridem Gallias cogitare
ex

476 GABRIELIS NAVDÆI
ex literis suis didiceram, mi-
ror potius cur me in ijsdem non
admonuit de negotio tibi com-
misso ut imaginem meam ab ami-
cissimo Buccardo recuperes,
quid enim de illo rescivisses
non equidem mora vlla per me
injecta fuisset utriusque vestrum
desiderio, licet nimisquàm in me
meaque studia honorificenuisse-
mum sit; nam ecquis ego sum cu-
ius de causa tantum oneris susci-
pere debeas, Clarissime Burgo
aut quem Burdelotius gestiat ha-
bere in Musæo depictum, nisi for-
san inter tot Eruditorum tabulas
quas studiosè conquirat, mei quo-
que vultus imago eadem profusa
ratione cerni debeat, qua apud
optimum & eruditissimum Poë-
tam,

Intexti tollunt Aulea Britanni.

Sed viderit ille quo jure mihi
tantum tribuendum existimet,
ego verò quia facilè eius cupidi-
tatem intellexi, deesse illi nec
possum, nec debeo, ac vellem
omninò ut artifex, qui nihil fermè
quod meum esset in ea expressit,
affectum quo te, doctissime Bur-
ge, Burdelotiùmque nostrum
complector, depingere saltem
in vultu meo potuisset; non enim
dubito quin tum multò magis
ab utroque vestrum diligeretur,
veruntamen quia de vestra com-
muni in me benevolentia nullus
dubito, etiam si imago mea re-
fificatione meæ in vos volunta-
tis caruerit, quam a penicillo vo-
bis non secus atque ab officio
meo constare voluissem, non
propterea dubito quin multum
vobis accepta esse debeat, scri-
bòque

478 GABRIELIS NAVDAEI
bóque ad eruditissimum Buccar-
dum vt hanc quæ diu in angusto
meo Conclauī appensam latuit,
tibi vtendam tuo modo, & quò
volueris mittendam tradat, ne-
que enim pro ea fide, qua sem-
per in Burdelotium fuisti, aliò
eam destinabis quàm ad eum &
in Galliam, quod vt quampri-
mùm facias, neque tui mirificè
studiosum ac peramantem in tuis
habere velis, ne videar huma-
nitatituaè diffidere, pluribus ver-
bis petere a te non debeo. Va-
le. Dabam Reate 30. kalendas
Octobris 1637.

LXIV.

*Baldo Baldi Medico Clarissimo, Ga-
briel Nandæus S. P. D.*

Romam

QUod mihi summis a te pre-
cibus flagitanti, vt disputa-
tionem

tionem tuam in locum Hippocra-
tis de Calculo diutiùs apud te non
premeres, morem gerere voluisti;
Doctissime Balde, est omnino cur
metibi non mediocriter deuidtum
profitear. Noui enim quantum
præ tua incredibili modestia alie-
nus sis a communi illo plausu, qui
viros studijs optimarum Artium
non addictos modò, sed rectè quo-
que de maximis illarum difficul-
tatibus sentientes consequi vel
inuitos solent. Neque præterea
sum nescius quoties mihi de tua
præstanti doctrina eo prorsus mo-
do coram te differendum fuit, quo
solicus es signa eius valde illustra-
tam apud ægros medendo felici-
ter, cum & in Scholis facundè sub-
tilitèrque docendo exhibere, to-
ties te non secus ac Eleusinia sa-
cræ his sermonibus proderentur
silen-

480 GABRIELIS NAVDAI
silentium mihi induxisse, adeo
nempe optimum ducis latere in te
ipso & aliquid de gloria tua remit-
tere, vt minus etiam inuidia pa-
tiaris! Denique possem ego testi-
monio esse quàm vehemēter sub-
dubitaueris cū de hac contro-
uersia scriberes ex cuius discepta-
tione non omnes forsan in ani-
mum suum inducent solam veri-
tatem, quæ præclaris, sapientibusq;
viris odio & amicitia antiquior
esse debet, tibi pro scopo fuisse
propositā. Sed ô factum bene quod
plus mihi de te quàm tibi ipsi tan-
dem aliquando credendum duxe-
ris! præterquàm enim mihi, quī
tuum ingenium amo, doctrinam
laudo, sententiāsque omnes ma-
iorem in modum probo & admi-
ror, nihil accidere potuit honori-
ficientius, quàm si & ego intelli-
gerem

gerem quantum mea de causa vo-
lueris, etiam cum te ab affectu il-
lo significando tam multa reuoca-
re poterant, & omnes Medici
fructum mihi debeant acceptum
referre, quem ab asserta, illustra-
taque magni Hippocratis senten-
tia percepturi sunt in posterum.
Spero etiam non mediocri tibi e-
molumento fore quod Commen-
tariū hunc Tatrophysicum, quem
ego præ cæteris tuis lucubrationi-
bus, quæ non pauca, nec vulgares
sint, publica luce dignum iudica-
bam, amplius suppressendum non
putasti: Nam cum ea diligentia
elaboratus a te fuerit, ut nec
Medicinæ studium præstantius,
nec rerum copia vberior, nec ora-
tionis subtilitas major desiderari
quoquam alio possit. Reliquum
est modò ut postquam in ma-

482 GABRIELIS NAVDÆI
nus hominum pervenerit, in se
quoque fruaris liquidissima ea
voluptate, quæ ex conscientia
rectè factorum ex publicæ salutis
procuratore, ex consensu & ap-
probatione bonorum solet hone-
stissima semper cumulatissimæque
in auctores suos redū dare. Quam-
obrem sicut in eo fecisti quod
tua cū humanitas, tum verò
morum integritas & eximia do-
ctrina postulabant, ita ego qui me
totum bonis Artibus excolendis
qua opere, qua consilio, adhor-
tationeque deuoui, cū te & cre-
bris sermonibus præsens & ab-
sens postea frequentibus literis
ad istud consilij impulerim, meæ
tandem ut persuasione gratificari
velles, nihil equidem me facere,
quod ex officio, institutūque meo
non esset, arbitratus sum; ac pro-
pterea

pterea nullus etiam dubito quā
vriusque nostrum optimæ, san-
ctissimæque voluntati talis exitus
contingat, qualem & tu merito,
doctissime Balde, sperare debes &
ego tibi voueo, polliceorque futu-
rum, quod penitus idem est, atque
se felicissimum dixerim. Vale &
communibus Amicis Paulo Za-
chiæ, Petto Seruio ac Domino
Guilletto, quorum in me bene-
uolentiam ex mea in ipsos fidei
ac voluntatis constantia metior
plurimam meo nomine salu-
tem dicito, Reate Nonis

Octobris 1637.

*Ioanni Beueronicio Medico & Senatori
Dordrechtano, Amplissimo, Consultis-
simoque Gabriel Naudæus S.P.D.*

Dordracum

QUOD seriùs responderim
tuis literis, Beueronici Cla-
rissime, non vlla mea occupatio
fuit in causa, quàm tua ipsius ad
incomparabilem Licetum no-
strum Epistola, cuius responsionem
dum oppetior, mora interim sanè
quam vellem, longior effluxit, &
obsequium in te meum, quod nul-
la mea voluntate retardari potuit,
nescio quomodo obicem inue-
nit in eo ipso, quod mihi fuit a te
demandatum. Quamobrem si-
lentij istius, quo tecum diu satis
usus sum, non deprecabor veniam
pluribus verbis, sed Epistolam, quæ
me istud vt commitem impulsu

ad te transmittam, non nisi quidem
quàm facilè te vel etiam iratum
flectere possit, siue in mei amo-
rem, qui gnauiter exhausti manda-
ta tua, siue in eius cultum & ob-
seruationem, qui te in ea perbeni-
gnè amanterque omninò comple-
ctitur, atque ita de te sentit, vt de
nullo alio magis honorificè; nem-
pe is est Fortunius Licetus, om-
nium, quantum est hodie, qui vi-
uant, Philosophorum maximus,
& solus quod sciam, cui meritò
reliquorum turba,

*Submissis deberet fascibus impe-
rium;*

Nam si me tecum & loqui libe-
rè, & signatis etiam tabulis agere
permittis, neque tu, Beuerouici,
quemquam habes Lugduni Bata-
uorum, nec vllos ego Lutetiæ mee
nominare possum, qui paria cum

486 GABRIELIS NAVDÆI
eo facere possint, aut debeant, sal-
tem vt nunc tempora sunt, & ho-
minum ingenia humanioribus stu-
dijs, liguarúmque varietati ac elo-
quentia multò plus illic gentium
addicta, quam Peripateticæ veri-
tati. Neque si Libertus Fromen-
dus qui Louanij docet, aut Tho-
mas Giamixus, quem Ferraria su-
spicit maximâ, honestissimaque
cùm eruditionis laude & peruaga-
ta Carmenis commendatione co
in studio versati sunt & nunc et-
jam versantur felicissimè, non pro-
pterea tamen existimo viros illos
præstantes grauitè aut iniquo
animo laturos, si quem aliquando
principatum in Philosophis Scho-
lis obtinebunt, is nunc absque cu-
iusquam injuria ac ne inuidia qui-
dem totus qui Liceto concedatur
homini videlicet quo nemo mayo-
rem

rem vnquam operam Philosophiæ
 studijs impendit, qui cuncta nouit,
 quæ in Peripato cognosci ab ho-
 mine possunt, qui plura scripsit &
 meliora, quàm celeberrimi omnes
 ætatis nostræ Philosophi, licet si-
 mul componantur, & quem eo no-
 mine amplioribus ad se stipendijs
 pellexerunt subinde Nobilissimæ
 Ciuitates Genua, Pisæ, Patauium,
 vnaque omnium solita cum acer-
 rimo delectu suos Professores eli-
 gere Bononia, in quam summus
 ille vir non ita pridem concessit ijs
 conditionibus accitus, quæ præter
 salarij amplitudinem non mini-
 mum etiam honoris admistum ha-
 beant tum ab eminenti titulo,
 quem nullus vnquam nisi certissi-
 ma, spectata, incredibilisque do-
 ctinæ fama consequutus est ab eo
 qui Philosophiæ suggestum ea in

488 GABRIELIS NAVDÆI
Adadeana postremus conscendit,
nimirum Federico Pendasio, cuius
locum multos annos vacuum, non
potentis alicuius Amici suffragio
sed quadraginta sapientissimo-
rum virorum graui censura &
æquissimo iudicio occupasse, istud
eminè est ad eum euehi gradum
dignitatis, vnde virtus ipsa cum se
liberaliter in hominem diffuderit
spectari ab omnibus tanquam ex
altissima specula, lædi autem a
neminè possit. Sed quorsum hæc
inquires Benetonici doctissimi
nempe ut quem Virum tua tibi mer-
iti ipsi virtus amicum fecerit, intelli-
gas, eumque ames & colas non
minus pro communi necessitudine
quæ inter vos ex meritorum virtu-
usque præstantia auctior in poste-
rum futura est, quam pro Lice-
ipius fama quæ herclè tanta est

vt etiam in Amicos suos non exigua redundet. Sanè quantum ego ducam in bonis meis honorem quo me continuò afficere solet varijs de rebus ad me familiariter scribendo, verbis exprimere non possum qui careo satis, ad hoc pro beneficij magnitudine faciendum idoneis, sed optimè tamen vel ex te vno cognoui quantum mihi ad gloriam Licetus contulerit, cuius exemplum in me ornando tibi sequendum proposuisti; forsàn quòd is Beuerouicio placeret, quem Licetus, qui vir, Deus bone, & quantus! sua non indignum familiaritate duxerat. Sed postquam in eiusmodi sermonem deueni, oro te atque obtestor, Vir doctissime, vt si minùs amor in me tuo parcendum ducis, saltem pudoris, quem omninò non exigui, ratio-

490 GABRIELIS NAVDÆI
nem habeas & in posterum inius
mihi negotij faceſſas ab immodi-
cis laudibus, quas in me velut per
ſaturam congeris aſſiduè, nam et-
ſi nihil mihi eſſe poteſt, non dicam
honestius, ſed glorioſius quàm a
te viro omni genere virtutis ex-
cellenti, ſummaque in dignoſcen-
dis hominibus iudicij acrimonia
prædito, nullum officiij genus quod
quidem ad meam ſive vtilitatem
ſive laudem pertineat, omitti; ve-
reor tamen vt in perpetuo quodã
gratulationũ & encomiorum col-
ludio nobis verſandũ ſit, ſi quoties
liber aliquis meus ad te defere-
tur, idem de eo iudiciũ facere ve-
lis quod in poſtremis tuis de Syn-
tagmate tulisti, in quo neſcij quod
olim præcipiebã de ſtudio liberali
ad Comitem Fabriciũ; nam præte-
rea quam nihil magis ex officiij mei
ratione

ratione facere possim quàm eodem modo de tuis judicare quoties illi ad manus meas peruenient tum verò facit singularis eorundem præstantia, ut etiam si nihil me ad aliud ad hoc impelleret, debeam tamen ipsos pro meritis ornare & laudibus in cœlum efferre si possem. At vide, Beuerotici, quam tecum agam liberè, confidenterque, qui non de laudibus ipsis, quoniam prorsus sunt immodicæ, sed de solo affectu, quem in illis expressum voluisti ad me peruenire, tibi gratias habeo, atque ut de tuis lucubrationibus eo modo vicissim agam, quem & veritati Amicum & tuo etiam pudori non molestum fore confido, Quæstionem si nescis nuper a Bibliopola Romano accepi, quæ de vitæ termino fatali an mobili inter-

492 GABRIELIS NAVDÆI
te & præclarissimos alios cum
Theologos, tum Philosophos &
Medicos maximo utrinque do-
ctrinæ apparatu, incredibili argu-
mentorum varietate & summo
prorsus orationis lepore agitata
sunt ut omnia sint tam in tuis,
quàm in Vanderlinij & aliorum
Epistolis distincta ingenij lumini-
bus omnia utriusque lingue floscu-
lis ornata & sententijs creberrimè
quasi gemmis & vnionibus varie-
gata. Vnde si quis te, vel de illo
tantum opere non amet medulli-
tus, is profecto nec elegantis do-
ctrinæ illecebris percelli, nec vllò
humanitatis sensu affici debet; ad
me verò quod attinet, dicam ver-
bo, vho, sed efficaci fecisse librum
hunc ut amicitia tua non minoris
deinceps apud me futura sit, quàm
liceti. Vale, Beuerouici caris-
sime,

ime, méque & in tenui mea fortuna quæ nunc est, & in maiori, de qua me tuis votis bene sperare jubes, tui amantissimum fautorem atque adeo quantum in me erit amplificatorem dignitatis tuæ futurum existima. Reate 13. Kalendas Nouembriis 1637.

LXVI.

*Domino Ioanni Veslingio Equiti, & Anatomies in Gymnasio Patauino Professori
prestantissimo, Gabriel Naudæus.*

S. P. D.

Patauium

TE mei memorem atque amantem esse literæ tuæ ostendunt, Veslingi Doctissime, me verò tui, cum Syntagma Militare, quod ad te perferendum, Romæ priusquàm ea vrbe discederem apud Leonem Allatium reliqui, curatorem officiorum, quibus inter se

494 GABRIELIS NAVDÆI
deuinciri solent homines eruditi
planè mirificum, tum & salutatio,
quæ tibi meo nomine, vt a Rho-
dio nostro exhiberetur, nunquam
cessauit non contendere in omni-
bus quas ad illum frequenter scri-
psi. Quamobrem sicuti non pos-
sum prolixæ tuæ in me humanita-
tis & beneuolentiæ signum tam
elegans non suspicere maiorem in
modum, maximè qui conscius mi-
hi sum illud aliquoties in te com-
misisse, vnde me non tarditatis
modò, sed negligentia accusare,
si tuo iure mecum agere velles,
meritò possis, ita prorsus ex animi
tui magnitudine & constantia fa-
cies; si diuturni silentij mei causas
non in voluntatem meam retule-
ris, quæ semper in Amicos eadem
est, eritque quamdiu viuam in te
vnum, quem mihi præ cæteris ob
eximias

eximias animi tui dotes colendum
suscepi propensissima, sed potius
existimaueris amore in te meo, at-
que fiducia, quam habui de tua
incredibili comitate, quæ nihil ab
Amici nisi quod æquè illis atque
tibi commodum sit, desiderat fa-
ctū fuisse; nam cū integro bien-
nio permolestæ, continuæque oc-
cupationes exercuerint non ani-
mo tantum, qui vix alibi frequen-
tius quàm in castris & tyronum
Basilicis per totum fermè tempus
illud versatus est, sed corpore et-
iam quod me Aulicis muneribus
accommodare ex officio & mune-
re meo oportuit; ad te verò quod
scriberem nihil aliud in promptu
esset præter actionem gratiarum,
quas ob præclarum & amicitia
nostræ summo opere consentiens
iudicium, quod de postrema Quæ-

496 GABRIELIS NAVDÆ
stione mea Iatrophilologica tu-
leras, & tunc quoque sensi, &
nunc etiam profiteor lubentissimè
non mediocres tibi a me deberi.
His de causis quamquam præter
morem, institutumque meum,
quo literis saltem colere absentes
Amicos consuevi, jucundissimam
mihi consuetudinem intermitte-
re, & in officij cursu languere sum
coactus. Enimverò cum liber a
negotijs magisquam antea fuero
nunc essem, & reuocare me ad of-
ficiū meum erga vereres Ami-
cos, præsertimque aliquid ad te li-
terarū dare cogitarem, ecce oppri-
munt me tuæ, quas si multis nomi-
nibus gratissimas mihi fuisse dixe-
rim, non quidem mentiar; signifi-
cas enim in ipsis perspectam tibi
atque exploratam penitus fuisse
meam in te observantiam, quā
profe-

profectò libera confessione nihil
 ate honestius proficisci, aut iucun-
 dius audiri a me poterat. Licen-
 tiam præterea mihi facis non ex
 artis, sed naturæ meæ modo, quem
 alius forsan teipso morosior adeo
 facilè & Spartana quasi nobilitate
 concoqueret, diuagandi extra præ-
 scriptos a Demetrio Epistolarum
 fines, & animum meum explendi
 loquacissima tecum, eademq; gra-
 tissima confabulatione. Addis in-
 super te exemplo meo compulsam
 statuisse monumenta quædam in-
 genij tui in apertum proferre,
 quod sterile vnum est ad quod so-
 leo ego creberrimis sermonibus &
 Epistolis Amicos meos omnes ad-
 hortari, quoniam mihi non modò
 turpe, sed etiam flagitio atque ja-
 cturæ proximum videtur, cessare
 eo in studio, cuius præmium longè

498 GABRIELIS NAVDÆI
maximum est nominis sui memo-
riam reddere immortalem. Deni-
que occasionem mihi præbes
ostendendæ industriæ & volunta-
tis erga te meæ, qua nullam re-
cordor accidisse mihi in omni vita
iucundiores. Videris siquidem
de singulari illo affectu, quo Ami-
corum meorum negotia procura-
re soleo, tam confidenter sentire
ut etiam si in hac Ciuitate Reati-
na procul a Musis & eorum con-
sortio qui vel à limine Porticum
aut Academiam salutarint, vitam
degam, tantum non insuauem &
molestam; non dubitaueris tamen
istud oneris mihi committere ut
Textum Auicennæ ex Arabicis
eius Codicibus, quos si Venetiæ &
Patauium non habent, Reate sci-
licet habeat; tibi in celeberrimis
illis Ciuitatibus aut potius libro-
rum

rum emporijs & doctissimorum
hominum frequentia viuenti ex-
scribendum curarem. Neque tu,
Vessingi Clarissime, falsus opinio-
ne tua fuisti, quandoquidem &
tua honestissima, summæque fidu-
ciæ plena postulatio, & ardens
illud studium, quod in me semper
fuit, præclaros Amicorum conatus
omni ope & industria subleuandi,
in causa tandem fuerunt vt Codi-
ces Principis illius Medicorum il-
lic vbi a Principibus viris custo-
diebantur, inuenerim, & eiusmodi
linguæ non vulgaris bene peri-
tos homines impulerim, vt sche-
dam quam ad te mitto non rudi-
bus lineis, aut infida, mendosaque
dictione exararent. Tu modò
utere illa feliciter ad Diatriben
tuam Anatomicam de Aurium usu
quem diuitijs vt video, a te in

500 GABRIELIS NAVDÆI
Oriente comparatis ornandam
fufcepifti, & cum hac, tum verò
obferuationibus in librum Alpinij
de Plantis Ægyptiorum profer ex-
tra communes terminos Medici-
næ latifundia, ac omnium utilita-
tem auge, quæ nunquam erit ab
excellētis tuæ doctrinæ, & am-
pliffima nominis commendatione
feparata. Ego verò qui fructum
ingentem quotidie percipio ex re-
cordatione fuauiſſimorum ſermo-
num, quos Patauij tecum habe-
bam, & ex morum tuorum elegan-
tia quæ mihi adhuc ſumma cum
delectatione ante oculos obuerſa-
tur, non poſſum etiam non memi-
niſſe quantum tibi debeo, & quàm
æquum eſt me virtuti & gloriæ
tuæ fauere quam plurimùm. Ita-
que ſi qua in re alia obſequium,
quod tibi deuoui, præſtare poſſim
& ſi

EPISTOLÆ. 501

& si quæ in posterum studia vel officia mea ad tuæ laudis aut commodi partem aliquam spectare intelliges, tuum erit quænam illa sint, facere me certior. Dabo enim actutum operam ut ex diligentia & fide mea in illis, quantum mea situm erit in potestate euoluendis, manifestè cognoscas me in Amicorum numero neminem habere, quem virtutis nomine plus colam atque amen quàm te ipsum. Vale, scribebam Reate pridie Nonas Decembris 1637.

LXVII.

Ioanni Rhodio Philosopho & Medico Eruditissimo, Gabriel Naudæus S. P. D.

Patavinum

Binx tuæ posteriores commodum mihi hesternæ die redditæ sunt cum angebar adhuc ani-

402 GABRIELIS NAVDÆI
mo & malè precabar Tabellario-
rum nationi, quorum culpâ fa-
ctum putabam ut primo folio Ob-
servationum exoticarum Doctis-
simi nostri Vesslingij, quod te jam-
dudum ad me transmississe, cùm in
his ultimis, tum & in prioribus li-
teris tuis significas, carendum mi-
hi hætenus fuerit; sed moerorem
illum abundè deterfisti quinque
foliorum consequentium trans-
missione, de quibus siue diligen-
tiæ tuæ ratio habenda sit, siue ob-
lectationis illius, quam ex eorum
lectione incredibilem percepi, est
omninò quod vobis ambobus plu-
rimum me debere profitear. Ti-
bi, inquam, Eruditissime Rhodi,
quoniam ita semper affectus in me
fuisti ut amantio rem mei, quàm
tu ipse sis habere sanè possim ne-
minem; Clarissimo autem Equiti
Vesslin-

Veslingio, quia etsi illum amabam
antea non vulgariter, gaudebám-
que majorem in modum, mihi
per te conciliatorem aditum olim
patuisse ad eius Viri amicitiam,
qui famâ peregrinationum, artis
Medicæ, linguarumque cognitio-
ne & honoribus tam in Oriente
quàm Patauî, atque alibi gentium
in se collatis, omnium esset in ore
celeberrimus; fatebor tamen con-
stanter & liberè plus accessionis
factum mihi fuisse ad illum aman-
dum, & officijs omnibus perse-
quendum, statim atque observa-
tiones eius in libros Alpini de
Plantis Ægyptiorum beneficio tuo
perlegi, quam his dotibus
enumeratis licet raræ & præcel-
lentes sint, factum antea fuisset;
quis enim sermonem adeò venu-
rum, elegantem, castigatum, ar-

504 GABRIELIS NAVDÆI
gutum, grauem, etiam quoties
opus est & ingenij doctrinaeque
luminibus creberrimè distinctum,
qualis est ad linguam quo Velling-
gius noster in his Obseruat. omnibus
usus est, non miretur, ac suspiciat
profectò dicam tibi libenter, op-
time Rhodi, & eo confidentius
dicam quod tunc ipse venires,
deliciasque amabiles operis eius-
modi melius dignoscere quàm
quisquam alius potes, me illius or-
natu pulcherrimo, & in Medico-
rum scholis nouo insolenti que ita
affectum fuisse, vt in quo plus re-
positum sit praesidij, quàm in vno
Vellingio, ad mutas nostras artes
per eloquentiae & reconditarum
rerum ac linguarum studia exor-
nandas hoc tempore agnoscam
prorsus nullum. Quamobrem viri
illius nati facti quo ad rectè scri-
bendum

bendum, efflorescentis ad eloquen-
 tiam & rara ingenij indole summa
 omnia de se pollicentis virtutem
 osculor ex animo, gratulorque illi
 laborem tam eximium, tam com-
 ptum, plenissimumque tot volu-
 prarum, & illecebrarum, quibus
 sic equidem mihi videtur reliquis
 suis laboribus prælusisse ut nihil
 tam horridum sit & incultum,
 quod expolire puriori facundia ni-
 hil adeo latens & obscurum quod
 labore a solerti diligentia eruere
 ac in apertum proferre non possit.
 Utinam igitur fructus alios suæ pe-
 grinationis, suorumque studio-
 rum diutius apud se non premat,
 sed absoluta plantarum exotica-
 rum dignotione, quem ut nobis
 ornatiorem & elaboratiorem da-
 ret, video illum non jam ad Alpi-
 n, sed ad Melchioris illius Guil-

506 GABRELIS NAVDÆI
landini plenissimum exemplar to-
tum se composuisse, pullorum ex-
miti, temperatōque calore arte
plusquā Dedalæ in a Ægyptiorum
furnis exclusionem, & linguarum
quatuor Orientalium radices,
Diatribénque de aurium usu Ana-
tomico, ac siquid aliud habet præ-
clarum, atque ut rem in pauca
verba contraham se dignum to-
tum istud ex Musæo in apertam
lucem & sæculi sui gloriam de-
promat, qua in re, Doctissime.
Rhodi, te illi ergo diocetem do, ad-
dicōque perpetuum ut eodem in
illum, quo ego in te de Acia tua
solicitando, munere fungaris hoc
est ut si quid cesset, si velit sibi ju-
sto plus indulgere, si jugum ferre
in steriles agros recuset, eum sub-
inde potentioribus gloriæ stimu-
lis vrgeas, neque vnquam permit-

tas hominem quiescere, cuius vigilijs & sudoribus Medicina non modò auctior, sed cultior quoque reddi potest, quæ duæ res sunt omnino ad eius perfectionem atque absolutionem necessariæ. Cæterum ut gratitudini tuæ, quam singulis diebus magis in me propensam experior cuiusdam maneris oblatione quod non omni a tuis diuersum sit, debitas vires rependam, cum mihi primùm alicuius Amici copia erit, qui Roma Patavium contendat, tradam illi duo exemplaria eius dissertationis, quam Baldus Baldius composuit mentis & solidæ doctrinæ Medicus nuper edidit in Textum illum libri de aëre, locis & aquis, qui præstantissimos Medicos non mediocriter exercuit, variæque & in-
erta prorsus in huius membri le-

508 GABRIELIS NAADÆI
ætione dum in his *χολωδῆσάτων* in
alijs verò *θολωδῆσάτων* reperitur;
nempe vnum ex illis meo nomine
offertes Clarissimo Vesslingio,
cuius mandatum de integro capi-
te, quod aurium descriptionem
continet, & Arabicis Auicennæ
codicibus exscribendo, jampri-
dem exhausti; alterum verò tibi
seruabis in eorum, quæ sæpius ad
me transmissi, hostimentum. Va-
le & doctissimo Patri Philippo
Thomasiño quem libris suis, tibi-
que redditum gratulor etiam
commenda me verbis quàm fieri
poterit amplissimis. Reate 6. Ka-
lendas Ianuarias 1638.

LXVIII.

*Francisco Perla Medico Clarissimo,
Gabriel Naudæus S. P. D.*

Romam

QVali, tu Francisce Perla, &
quàm mirifica sis in Amicos,
virosque alios præclarè de te suis
officijs meritos beneuolentia mihi
sanè debium esse non potest, qui
nulla tibi necessitudine deuinctus
fructum tamen ex ea percipio,
quo si me dudum in tu s haberes,
nullum vberiore optare, hone-
stiorémve possem. Neque vn-
quam existimaui inter officia qui-
bus se mutuò deuincire solent, op-
timarum artium studiosi homines
aliud vllum tam gratum ipsis, ac-
ceptúmque fore vt cum eo con-
ferri merito debeat, quod ex pro-
priorum operum munere, gratissi-
maque inter ipsos vicissitudine

JO GABRIELIS NAVDÆI
declaturatur; & herclè bonorum,
quæ extra nos sunt, æstimatio tam
vulgaris est, quam ipsa parari fa-
cilè ab omnibus casu, aut humili
aliqua arte & sordida possunt, sed
sed quæ præclaras animi virtutes
præ se ferunt, quæ a continuis stu-
diorum laboribus proficiscuntur;
ex quibus quantum quisque judi-
cio, doctrina, perspicacite valeat,
statim dignoscitur. Horum equi-
dem pretium eiusmodi est vt ne-
que certum statui possit, neque
gratiarum quantumvis amplissi-
marum actione compensari. Quam-
obrem vides, Doctissime Perla,
quas in angustias me conjeceris
dum mihi per vtriusque nostrum
amantissimum Baldum Baldium
commentarios tuos in Hippocratis
librum de locis in homine reddendos
curasti, nam & illi qui non
minùs

EPISTOLÆ. 511

minùs tibi ex animo fauet, quàm
mihi conjunctissimus est pluri-
mum vel eo nomine me deuin-
ctum profiteor quod putauit non
satis se ex officio diligentis pararij
facturum nisi me, quem apud te
commendabat, ornaret etiam ijs
dotibus, quæ tua me dignum ami-
citia redderent, vt tibi cum ho-
minum humanissimo, cultissimó-
que primùm quod tam honorificè
de me sentias, deinde quòd hunc
animi tui affectum munere cuni
ornatissimo significandum mihi
duxeris; tandem verò quod tu me
prior ad jungendâ inter nos amici-
tiam prouocaueris tantum equi-
dem debeo vt par pari referre, vel
si omnia tua causa præstem non
videar. Atque hoc eo lubentiùs
dico ne tu Clarissime Perla, cùm
Syntagma meum de studio Mili-

512 GABRIELIS NAVDARI
tari accipies, quicquam arbitre-
ris præstari a me hoc hostimento
posse quod propius gratiarum ac-
tioni pro simili a te munere acce-
pto, quàm testandæ meæ in te ob-
servantiæ, quæ vt singularis antea
fuit, cum mihi non tam ex facie
quàm Baldi nostri prædicatione
notus esses, ita deinceps quoniam
urbanitate tua plectus sentio
quoque illam in se habere pluri-
mum ingenij, doctrinæ, eloquen-
tiæ, quibus homines ad tui cultum
& amorem nullo negotio conuer-
tis. Labo profectò operam quan-
tum enixè potero vt hæc eadem
perpetua futura sit, & verò si ali-
ter facerem non ingratus modò
atque immemor tanti beneficij,
quo me ruper profecutus es, sed
parùm æquus esse tuis egregijs
meritis viderer quorum certè
splendor

splendor in Commentarijs tuis
tantus elucet ut qui te ab eorum
lectione prolixius non amet, pu-
tem esse nullum; est enim scriben-
di genus illud tuum æquale & ni-
tidum facile quia etiam subactum
velut exercitatione multa, spar-
sumque optima fruge Medicorum
Principum, quam in tuum non
modo sed Hippocratis sensum
tam acutè solerterque conuertisti
ut ex nobili isto opere tuo perspi-
ci sanè difficulter possit, quantum
abundes ingenio, quanti homo sis
studij, quanta tibi & quàm in nu-
merato rerum Medicarum sit co-
pia, quibus denique præfidijs ar-
tem omnium præclarissimam ful-
cire, atque ornatiorē reddere
possis, si tam pronus es in eius
commoda, quàm honestum tibi
erit laudabiles tuos conatus nun-

514 GABRIELIS NAVDÆI
quam aliò conuerrere. Quod
equidem vt facias puto te inflam-
matum iri non mediocriter Bal-
di nostri Medici consuluiffimi ex-
emplo, qui & ipse præclaram quo-
tidie nauat operam in proferendis
Medicinæ finibus, atque vt est to-
tus in illis, & ingenio factus est a
natura non minus sedulo, quàm
perspicaci, ita sanè non commit-
tet vt in eo quod ipsi facere deco-
rum est, diligentia sua requiratur;
ego vero qui bonorum omnium
excitare industriam pro more ha-
beo, vestram amborum, quæ su-
binde mihi lætitiā incredibilem
attulit, ita complector vt nihil
maius voueam maximo Medico-
rum ac Naturæ peritissimo Hip-
pocrati & ob innumera beneficia,
quæ sua incomparabili doctrina
hominum generi peperit, quàm vt
vos

vos Medicinæ proceres in eiusdem
illustrandæ proposito velitis con-
stanter permanere, sic enim vobis
& Hippocrati consultum satis erit
ad laudem, mihi verò ad felicitatem
etiam abundè, cui nihil vn-
quam carius aut antiquius esse po-
test quàm & amicitia vestra per-
frui diutissimè & eiusmodi libro-
rum vestrorum muneribus cre-
berrimis donari. Quod desiderium
meum rogo te, eruditissime Perla
ut Baldo nostro, cum tibi commo-
dum erit, significes, atque ad me
existimes non secus ac de eo, qui
amore in te, & officijs omnibus,
quæ amorì debentur, concedet
nemini. Vale, Reate pridie No-
nas Ianuarias 1638.

*Francisco Slingelando Viro Clarissimo,
Gabriel Naudæus S.P.D.*

Dordracum

SYNOPSIS emaculatæ historiæ
Concilij Tridentini, quam a
me postulas huius amici tui sarcu-
nulis adjungi, qui propediem Ro-
ma discessurus est, satius esse duxi
Tabellariorum operâ ad te trans-
mittere, quoniam neque liber hic
tam prægrandi mole est, ut absque
illorum incommodo fieri non pos-
sit etiam in ultimas oras, ad quas
parum abfuit quin multorum cal-
culis relegaretur, nec Amicus ille
tam facillè se ab negotijs suis expe-
diet, ut cum biennium sit & eo
jam amplius, quod eius discessum
opperiris, non aliud item bienniu
tibi expectandum sit; priusquam
ab eo quidquam rerum tuarum
accipias.

accipias. Tu vicissim quando-
quidem libros novos non potes,
saltem eorum titulos & lemmata
transmitte, ac nisi forsan tibi gra-
ue sit, partem illam Epistolæ Ven-
delini, quæ de Michaloro est, sene
optimo, doctissimoque & tui iuxta
ac mei amantissimo. Cæterum
quod de Beuerouicio nostro sub-
jungis adeò non me commouit, vt
etiam laudari impensè humani-
ssimi viri modestiam, dum apud
te tanquam defraudati creditoris
reum se sistit, & de sponsione mi-
hi facta alteri verò soluta purgat
se eo sermone, quem non est pu-
doris, aut amoris mei in Beuero-
uicium, libenter audire. Quamob-
rem amabo te Slingelande, cer-
tiores illum facias tantum præsi-
dij mihi esse in eius amicitia repo-
situm, vt etiam si posthac, nec li-

518 GABRIELIS NAVDÆI
teras, nec aliud suæ in me beneuo-
lentiae signum ederet, futurum
tamen sit eo semper apud me in
loco, quo sui similes & præclare
de literis meriti homines omnes
esse solent, cuius rei puto testes
apud illum fore binas meas poste-
riores Epistolas, quas si justo tar-
dius acceperit, casum profectò ac-
cusare debet, & itinerum in tanta
locorum differentia, ac temporum
hominumque malitia difficultates,
non animum meum, qui nullius li-
teris non respondere quantumvis
occupatus soleo, quique Beuero-
uicium tanquam virum in paucis
probitate atque doctrina singulari
præstantem, mihi amandum omni-
que studio & obsequio colendum
proposui. Vale, Dabam Reate 6.
Nonas Martias 1638.

LXX.

*Ioanni Veslingio Medico Clarissimo,
Gabriel Naudæus S.P.D.*

Patavium

Postquam Liber tuus de Plantis Ægyptiorum mihi redditus est, Veslingi Doctissime, tam intellexi fore ex officio meo ut gratias tibi haberem de singulari illa gratia in me animi tui significatione, quam molestissimis occupationibus implicatus, quæ mihi quotidie in tabulario maioris Templi Reatini ab imminente perniciæ vindicando exorbendæ fuerunt, non potui pro eo certè ac debuissim illo munere defungi, cuius mihi non tantummodò liberalitate tua occasionem, sed literarum etiam incredibili comitate & eloquentia necessitatem imposuisti. Et herclè nisi tanta conjunctio,

520 GABRIELIS NAVDÆI
quantam tu mihi tecum esse vo-
luisti tarditatis meæ culpam ele-
uaret, dum tu nihil in rebus tuis
honestum ducis, quod non item
sit cum Amicorum commodis &
veritate conjunctum, purgarem
me prius ab offensa, demumque
effunderem in candidissimum pe-
ctus tuum quidquid laudis & glo-
riæ tibi merito tribuendum est ob
confectum tanta felicitate diuitis
& exculsi ingenij tui lepidum hunc
& elegantem libellum, cuius me
participem esse voluisti. Sed cum
humanitas tua, quæ summa est,
& conscientia mea nullius apud te
delicti conscia in causa sint veniã
vt a te nullam cunctationis meæ
deprecer, tum verò faciunt ea que
dudum ex inspectis prioribus ali-
quot libri tui folijs de eo ad Cla-
rissimum Rhodium scripseram, vt
parcius

parciùs omninò mihi nunc in tuo-
rum meritorum commemoratio-
ne versandum sit, ne vel assenta-
tione quadam magnitudinem eo-
rum corrumpere videar, vel quan-
tum eiusmodi fucò commendatio-
nis alienæ non indiges parum in-
telligere. Dicam tamen quod in
illa ad Rhodium nostrum Epistola
dictum a me non memini & quod
sine maximo flagitio reticere non
possem, librum tuum scilicet adeò
mentes eruditorum omnium per-
fudisse his voluptatibus & illece-
bris, quibus ad miraculum vsque
refertus est, ut qui tantum stude-
bas in lectissima Medicorum par-
te censerì & Æsculapio non mi-
ca sordida vel arreptitia gleba, qui
reliquorum mos est, sed pulcerri-
mis & suaueolentibus Herbis cūl-
tum ac religionem tuam probare.

512 GABRIELIS NAVDÆI

Dignus præterea habitus sis in quo
vicissim & Æsculapius & diuæ illę
præfides Literarum magnum sibi
decus repositum esse cognoscant,
non modò tu quo pede Cursum a
Medicinæ carceribus cœpisti, ita
pergas inoffensè per reliquas Ar-
tes, quæ libero homine dignę sunt
& Philosophiam, Linguas, Anti-
quitatem, ac Orbem insuper di-
sciplinarum omnium, in quibus te
non perperam hætenus desudasse
Observationes illæ tuę satis super-
que ostendunt, pari cum faculta-
te conatu excolere pergas. Atque
ne mihi propter amorem in te
meum, qui profectò singularis est
quantum habeat fidei, quantum
fortè satis sit vt adhortatione mea
ad vltèrius benemerendum de stu-
dijs communibus quasi stimulo
quodam concitari valeas, sanè
possem

possem literas ad te mittere testes
amplissime commédationis, quam
Nobilissimus Eques Cassianus a
Puteo, vir non modò fama suarum
virtutum Orbi notus, sed discipli-
nis etiam ita excellens ut cùm di-
sertè loqui, tum & prudenter sen-
tire de rebus omnibus possit, ex
pellectis tuis primitijs tam lucu-
lenter tulit, nihil ut magis asserat
quàm te & verborum elegantia,
& delectu rerum, & selectioris do-
ctrinæ copia, dignitateque ac ni-
tore totius scriptiois, nemini qui
unquam simili in materia versatus
sit, concedere. Quamobrem Ves-
lingi suauissime, parum è re tua fa-
cere mihi videris dum nactus præ-
clarum illum sententiæ in erudi-
torum Senatu ferendæ principem
qui laboribus tuis impendio fauet
Aristarchum, me ut Catonianum

524 GABRIELIS NAVDÆI
iudicem habere desideras, cum
ego potius rumoris secundi fautor
& tuarum maximarum virtutum
assecra, perpetuusque laudator ef-
se debeam. Enimerò ne tuas pre-
ces fastidire videar, faciam quod
jubes in proferenda iudicii mei
summa, quam, ita velim, me Deus
amet & pro votis cuncta mihi suc-
cedant, ut ex animo facio quan-
quam non ita seuerè ut candidè.
Debes igitur imprimis tibi persua-
dere, Vesslingi, jucundissimum mi-
hi fuisse librum tuum, non minùs
ob animaduersiones, quæ in eo
sunt prorsus illustres & exquisitæ,
quàm quòd a te profectus, qui eo
in loco apud me es, quo solent ef-
se qui mihi sunt omnibus beneuo-
lentiæ officijs conjunctissimi, rectè
siquidem ab Ouidio dictum est

— *Sic acceptissima semper
Munera sunt, Auctor quæ pretiosa
facit.*

Deinde vero ita mihi videris
confidenter viam illam ingressus,
quæ recta ad immortalitatem du-
cit, ut nihil æquè copiam quam
te in ea pergere alacriter, & quan-
tum in te situm est bonorum om-
nium studia præclaris tuis & im-
mortalibus inuentis adiungere;
quemadmodum sanè fecisti jam
his laboribus tuis adeò feliciter,
ut cum docti homines plurimum
illis faueant, aduersetur tamen ne-
mo, quod equidem argumentum
est cumulatæ virtutis & gloriæ cer-
tissimum. Tandem verò ne tu qui
me creberrimis officijs deuincire
soles, pudori meo negotium facias
si ossequij in te mei ac obseruantia
vices tamdiu apud me premam,

526 GABRIELIS NAVDÆI
velim scias nullum me non mouisse
lapidem, quo Syntagma meum
Militare quàm celerrimè fieri
posset, tibi redderetur; & erat penè
quòd spes omnis decollaret cum
Deus adfuit ex machina Iustus ni-
mirum ille noster Bibliopola Ve-
netus, qui istud in se muneris rece-
pit vt tu & Rhodius atque Toma-
sinus, quæ dudum vobis Exempla-
ria destinaui, opinione vestra ci-
tiùs acciperetis, quod equidem si
tam facilè quàm ipse pollicitus est
fieri possit, putabo mecum optimè
ac felicissimè actum esse, multoq;
adhuc magis gaudio triumphabo
si vos id nominis & doctrinæ ho-
mines offensi non fueritis muneris
mei leuitate. Reate 6. Idus Mar-
tias 1638.

LXXI.

*Hippolito Vecchiauello, Patritio Reatino,
Gabriel Naudæus S. P. D.*

Reatem

PUtarem ego, Hippolite Vecchiauelle, non satis ex officio erga te meo fecisse si Ludouici Canalis elogium, hominis inter Reatinos tuos fama cōspicui nunquam interrimoritura, tibi qui in eorundem quoque lectissima parte censendus es, absque literis meis transmitterem. Etenim præterquam neglectæ dignitatis tuæ postulari merito viderer, & quis omnium in te cultus esse solet, parum intelligere, tum verò queri de me non iniuria posses, & in homine humaniorum Artium studioso vitæ morumque humanitatem adiderare. Nam si quis est hodie qui præclarum industriæ suæ fructum ab homine sibi propemodum

528 GABRIELIS NAVDÆI
ignoto tulerit ; si quis bono alicui
& sapienti viro nedum inspectus
placuit , & rarum inusitatae prorsus
benevolentiae testimonium ab
eo consecutus est. Talem certe
me vnum esse profiteor , quem tu
non modò peramanter complexus
es, appellentem illuc vbi absque
te viro doctissimo & libris atque
officiis tuis fuisset, non potuissem
satis jucundè & ex voto meo
vitam traducere ; sed insuper
adeò te liberalem & munificum
erga me præbuiſti vt quoties muneris
illius , quo me post Syntagmatis
mei lectionem proſecutus es, venit
mihi in mentem toties profectò
miraculum tui apud me faciat
nobilis illa indoles prouectæ jam
& inclinantis ætatis tuæ , quantum
abest vt aliquid de præſentibus
studiorum contentione remittas,

mittas, quod etiam morum in te
desiderium crescat in dies, ames-
que singulos, qui aliquid in literis
conantur, atque illis fautor sis præ-
cipuus rumoris secundi. Quæ fa-
cinora si quis tanti non faciat,
quanti re ipsa fieri ab omnibus de-
bent næ profectò hic satis intelli-
gere videtur quàm pauci hac tem-
pestate præclaras artes, literales-
que studio ac patrocinio suo tuen-
das suscipiant, quàm pauci infra
ingenium diuitias habent, aut cer-
te tam generosi sint, quàm fortu-
nati. Ego verò cum illud abundè
cognoscam bene præcari soleo
doctrinæ tuæ singulari, fortunis-
que amplissimis, quarum præcla-
ra consensione factum est, ut in
quibus stricturas quasdam bonæ
mentis deprehendis, vos statim
beneficentia tuos facias, & sanè

530 GABRIELIS NAVDÆI
vt in istius Epistolæ angustijs de
me ipso tantum loquar, ita me
cœpisti præclara illa significatio-
ne tuæ in me volūtatis, qua herclè
nescio quomodo honestior ex co-
gitari a quoquam alio potuisset, vt
dictu sit incredibile quantum de
illa te amem & quam mirificè cu-
pnam tibi acerrimo eiusmodi re-
rum censori non displicere quæ-
cunque in posterum studijs meis
expolienda suscipiam: Nam de
hoc præsentī elogio certum est
mihi bene sperare cū affinis tu
memoriæ dicatum sit, & Cana-
lium familia tam coniunctè cum
tua viuat vt nihil ipsorum sit, quod
etiam Vecchiauelli suum, tam san-
guinis quàm officiorum necessa-
re reputare non debeant. Vale
Vir Clarissime, méque & Anto-
nium nostrum a Turre virum op-
timu

timam, quem tui Reatini mihi
nec certè inuito fratrem esse vo-
lunt, fouere vt cœpisti non desi-
nas. Romæ 8. Kalendas Iunias
1638.

LXXI.

*Viro Maximo & Celeberrimo, Fortunio
Liceto, Gabriel Naudæus S. P. D.*

Pataniũ

POSTremis ad te meis, Fortuni
Licete, Philosophorum præ-
stantissime, comites esse volui
paginas quasdam Operis illius *de
natura luminis*, quod Bullialdus,
homo, vt Moræus noster, & Pu-
teani fratres significant præclarè
in Mathematicis & Philosophia
versatus non ita pridem Lutetiæ
typis demandauit. Nunc autem
venit ad te Salustius nouus scilicet
hospes è Stoicorum Portica in La-
tinum receptus operâ Leonis Al-

latij & meâ , quorum etiam consilio factum est vt is te audire debeat , non eius tantum officij de causa quod omnes quicumque sunt in Europa doctrinis melioribus exculti , tibi qui gloriam ipsorum auctiorem in dies facis præclaris tuis lucubrationibus , exhibere debent , aut nostro amborum priuato nomine , qui ob summos honores , quos nobis habere non vno loco voluisti tantum nos prolixæ tuæ humanitati debere fatemur , quantum persolvere omnino difficile est. Verum cum ea sis auctoritate præditus vt non modò rebus tuis patrocinari facillimè possis , sed alienis quoque si præsertim tibi non displicent laudis alicuius & dignitatis opinionem conciliare : Profectò hanc ob rem factum est vt Salustium Philosophum

phum, de quo me tam sæpe prædicantem audiueras cognosci nunc a te & amplecti quàm fieri potest humanissime voluerim. Et certè ne quid tecum dissimulem, maiorem etiam in modum cupio iudicium de eo tuum accipere; quandoquidem si doctrinæ illius faues, non proletariæ, mea quidem & multorum sententia qui Romæ non postremi in eruditorum censu numerantur, spero magnam inde commendationis accessionem fieri posse Salustio cùmque testimonio & approbatione tua munitum longè accipriorem ijs omnibus fore qui tantæ eruditione & ingenij sagacitate præditus, non ignorant, quique ab effatis tuis haud secus quàm a Prætoris edicto pendent, a quo scilicet nulli aut honestum

534 GABRIELIS NAVDÆI.
fit, aut tutum prouocare. Sanè
mecum egerunt diligentissimè A-
mici mei quàm plures, ijdémque
tui & virtutis ac doctrinæ tuæ be-
ne conscij vt præter iudicium illud
de Salustio, notas insuper & expli-
cationes in illum tuas si fieri posset
elicerem; neque me præter rem
aut decorum quicquam facturum
censebant si istud a te contende-
rem, quod mediocri tuo labore,
non mediocrem tamen ipsi Salu-
stio auctoritatem, nobisque om-
nibus vtilitatem procul dubio in-
signem asferre posset. Quid enim
dicebant, labori asferet homini
demerendo posteritati nato, im-
butoque Græcarum Literarum
scientia, & ad miraculum vsque
versato in omnibus Philosopho-
rum Scholis, post explicatam
abundè tot in libris & lectionibus
Aristo-

Aristotelicam doctrinam, Salustianæ nunc quæ de rebus præstantissimis est, aut si mauis Platoniorum simul & Stoicorum Philosophiæ lucis aliquid & ornamenti ex sua luce propria fœnerari? Possetne Salustius cui priscorum Theologia quam explicat, & vita quæ innocentissimè ab eo traducta est, & lingua tempusque ac celeberrimorum hominum testimonia multum famulantur ad laudem, ab alio quoquam dignius explicari, quam ab eo, qui veteris Philosophiæ gloriam nobis ita refert hoc tempore vt priscos illius auctores quorum habentur in honore scripta partim exæquet, partim etiam vincat & omnia cum illis & Salustio præter ætatem habet communia? Ecquis præterea celeberrimi Liceti in scribendo fa-

536 GABRIELIS NAVDÆI
cilitatem non agnosceat, aut in ex-
plicandis Naturæ, scientiarumque
arcanis felicitatem longo iam stu-
tiorum usu ita confirmatam ad
docendum, non modò ut emineat
in Philosophia, sed quacunque de
re proposita ut subtilissimè dispu-
tet & Salustium propterea com-
mentationibus eruditissimis illu-
strare tam facilè possit, quàm ipse
de rebus a communi hominum
cognitione remotis & oppidò ma-
ximis solertissimè differere, nullò-
que non remoto aut complanato
obice solitus est. Denique cùm è
veteribus Philosophis nullus tam
exiguo, breuique libello circums-
criptus ad Literatorum notitiam
peruenerit, quin præclarum ali-
quem ex illis & memorabilem vi-
rum nactus sit Cogitationum suarum
explanatorem, & Carmina
illa

illa Pythagoræ, quæ aurea vulgò dicuntur, commendationis non parum acceperint ab Hierocle, quemadmodum etiam Ocellus Lucanus a Nogarola, libellus de Mundo ad Alexandrum a Ioanne Langio, Epicteti Enchiridion ab Arriano & Simplicio, eiusdemque Responsa a Corraſio, Cebetis Tabula a Velfio & Mascardo, Alcinoiis denique a Carpentario. Mirum herclè videri poſſet ſi Saluſtius, qui tam exquiſitè de Dijs & Mundo philoſophatus eſt, vt ipſorum qui ſuprà commemorati ſunt, nulli doctrina, iudicio & eloquentia concedat, non ab eo quoque lumen aliquod & ornamen- tum ſuſciperet, qui reliquos eiuf- modi Interpretes longo præuer- tere intervallo, & gloriam eam ac dignitatem literarum augere.

538 GABRILLIS NAVDÆI
non mediocriter ex eo labore pos-
sit. Nempe his rationibus aggre-
diuntur me & tantum non expu-
gnant ex Amicis nostris commu-
nibus quàm plurimi vt quod a te
factum iri summo opere vellent, eius
me suasorem faciant apud te,
quem mea de causa non has tan-
tùm commentationes, quæ tibi
pro ludo sunt, sed graviora multò
facturum non dubitant maximè
cum exploratum habeant qua
semper in amicos & quàm pro-
penſa voluntate fueris, adeoque
constanter ſouere pergis quos ſe-
mel in arctiſſimo tuæ familiaritatis
conſortium admififti. Verùm quo
tu, Vir Clariffime, liberalior es, &
amantior mei, eo me majori ſtudio
cauere oportet ne potiorẽ alio-
rum commodi quàm ſtudiorum,
aut virium etiam tuarum ratio-
nem

nem habuisse videar, etenim vt te
iisdem verbis, quibus Augustum
Horatius, compellam,

*Cum tot sustineas & tanta negotia
solus,*

Et hinc auditorum tuorum stu-
dijs publicè legendo inseruias, il-
linc Amicorum Epistolis, quæ nun-
quam de rebus grauissimis non
sunt, diligenter respondeas, ex vna
etiam parte absolutos de pietate
Aristotelis, de Hydrologia Peri-
patetica, de natura Luminis Com-
mentaries velut arida pumice mo-
do polis & exornas, ex alia verò
nouos inchoras de lapide Bono-
niensi, qui lucem in se recipit &
aliquandiu continet, de Quæstio-
nibus Peripateticis, de mirabilium
Euentuum causis, totiusque insu-
per versaris in propositionibus
Balliardi de Lumine, quemadmodum

540. GABRIELIS NAVDÆI
dum nuper ad me scribebas, ex-
plorandis, his, inquam, de causis
nunquid ipse in publica & priuata
tua commoda peccarem si nouo
aliquo argumento tibi ad me di-
tandum proposito iniquæ Iunonis
instar non modò tua tempora mo-
rarer, sed studia & animum tuum
adeò varias in partes distractum
fatigarem; quamobrem non vr-
geo ego Amicorum postulationes
quæ tibi molestæ sint, sed hoc tan-
tum enixè a te contendo vt cum
animi a grauioribus curis laxandi
causâ in Salustium nostrum respi-
cies, quædam in eum strictim ani-
maduertas, quibus ornatior exire
denuò possit in publicum; noui
enim quàm multa tibi sub acumen
calami veniunt, in quibus præfe-
rendis plus herclè satis reliquo-
rum mniū desudaret industria
&

& nihilominus tamen istis me & Salustium beare potes, cum vtriq; nostrum fatis sit iudicium tuum qualecunque tandem illud fuerit, & nullo magis sit nobis honorificum promeruisse. Vale, vir Clarissime, & eruditissimum Collegam tuum Ioannem Argolum, cui propter temporis angustias non scribo; Aulicosque supra morem Aulæ, singulari iudicio præstantes multumque literis humanioribus excultos Vincentium Nogheram & Donatum Lintellum, verbis quam fieri potest humanissimis atque amicitia & obsequio meo dignis saluta. Dabam Reate

6. Kalendas Decem-
bris. 1638.

*Clavissimo Viro, Scipioni Claramontio,
Gabriel Naudæus. S. P. D.*

Pifas

CVM maxima & prorsus incredibilis doctrina tua, Scipio Claramonti, tam præclare jam & illustri apud omnes in loco posita sit, vt famæ quam meretur securæ omneque reflantis invidiæ ventos prætergressa in æternitatis sudo cōquiescat; possem equidem nullo nominis & gloriæ tuæ periculo temperare a præsentis scriptiōe calamum meum, & laudibus tuis eloquenti silentio favere potiusquàm earum immensitatem orationis meæ culpa detereres; verùm quia non minor officij mei quàm dignitatis tuæ cura mihi habenda est, permitte, quæso vt in hac occasione percommoda mittendi

tendi ad te Salustium Philo-
sophum & respondendi tribus aut
quatuor Epistolis quas ad me de
tuis occupationibus peramanter
scripsisti, non illas voces apud me
comprimam, quas etsi maiorem
in modum tuo pudori molestas
fore nullus dubito, non possum ta-
men præ virtutum tuarum admi-
ratione, etiam si maximè velim;
diutiùs retinere. Ecquis enim non
miretur te in illa prouecta & in-
grauesciente ætate constitutum,
ad quam si quis alius peculiari na-
turæ indulgentia peruenerit, tum
demum conquiescere solet, veluti
redintegratis vocibus alacriorem
reddi ad nouos & te vno maximè
dignos labores, quorum ego nu-
merum & difficultatem cum ex
te audio, non possum sanè non
grauiter Plauto & Turpilio Co-

544 GABRIELIS NAVDÆI
mico succensere, qui senectutem,
malam etatem appellarunt, aut
Symmacho, qui *lentos ad capeffen-*
dum labores senes fieri existimabat,
cum tu vir doctissime, qui rudem
aut muniorem vocationem eo æ-
tatis prouectus non postulas, imò
oblata non admittis, satis exem-
plo tuo doceas non omnes depon-
tamos esse, qui sexagesimum, aut
octogesimum etiam annum emēti
sint, & longè vberiore esse quàm
Symmachi, aut aliorum Virgilij
sententiam asserentis quod in be-
ne compositis excellentium quo-
rundam hominum naturis.

— *Non tarda Senectus*
Debilitat vires animi, mutatq;
vigorem.

Eiusmodi verò tuam esse non pu-
to vllum adedò rationi aduersum
existere vt inficiari possit aut de-
beat.

beat. Nam quid aliud loquuntur non sedula modò opera, quam quotidie nauas in expoliendis, recognoscendisque lucubrationibus illis quas toto anteaetæ vitæ tuæ decursu typorum beneficio publicas omnibus fecistis sed meditationes assiduæ, quib. inceptos de de Morali philosophia, de rerû naturalium causis, de morborum dignotione & remediis, de Mathematicis corporibus, de Sphæris & obseruationibus nouis sermones absoluis; tandèmq. pertinax illa & indomita docendi voluntas, quæ te incensum, inflammatumque sciētiarum amore sensim impellit, vt prouocatus cum illis in certamen descendas, qui te eam in arenam vocare non dubitant, in qua robustissimos jam Athletas sustinisti, atque etiam vt natalis soli

546 GABRIELIS NAVDÆI
dulcedine captus patriæ tuæ, a nullo, quod sciam, hætenus pro ea acmeretur, celebratæ historiam eundas, ut vasta & capaci mente tua vniuersi naturam complexus, eandem per nondum a quoquam exploratos superiorum corporum motus oculis nostris exponas, tandemque ut certissimæ rationis & viæ, quam in scientiis rebusque tractandis adhibuisti, reliquos etiam participes esse velis mirifica illa & typis prope iam expressa de Methodo tractatione. Quæ omnia cum attente mecum replico, hæreo propemodum in admirationem defixus, & hercle nescio an ingenium tuum extollam, in quo disciplinæ omnes, omnesque scientiæ & artes tanquam in delubro quodam continentur. An voluntatem mirer, qua tibi omnibus
aliis

aliis voluptatibus interdiciis , ut
huic te præclaro iuuandæ posteriti-
tatis officio totum indulgeas , An
denique naturam tuam , quæ tot
laboribus & vigiliis parem se præ-
bet, aut fortunam ac te ipsum , vel
in te quidquid est tam rarum &
eximium suspiciam. At enim quia
spatijs iniquis disclusus non possum
Encyclopediam illam , qua solus
hoc tempore, aut vnus potissimum
excellis pro merito celebrare; re-
liquum est ut de Methodo tua tibi
valde gratuler & mihi ac omnibus
qui eius gratissima lectione pro-
pediem fruamur , summopere
gaudeam; futurum enim spero ut
magnos atque vberes ex illa tra-
ctatione fructus eruditi omnes
percipiant & in his præsertim, qui-
cumque experti sunt omnes diffi-
cultates, quas illa sustinet, nondum

548 GABRIELIS NAVDÆI
compositas fuisse a summis viris
Leoniceno, Trincauello, Fiera,
Montuo, Zabarella, Piccolomi-
neo, & innumeris alijs qui de tri-
bus doctrinis scripserunt, aut satis
pro rei ipsius dignitate explicatas
a Carpentario, Ramo, Turnebo,
Perionio, Thaleo, Leodegario,
nec non etiam Arnaldo Ossato
non certè postquam inter purpu-
ratos Ecclesiæ Principes adlectus
fuit, sed multum antea cùm inter
Academicos Parisienses & in hu-
miliori longè fortuna versaretur.
Quamquam ijs omnibus cura fue-
rit vt de Methodi natura viribus
ac differentijs & ad scientias om-
nes rectè tradendas, percipiendâs-
que maxima vtilitate non minùs
diligenter, quàm eruditè, elo-
quentérque scriberent, nimirum,
Vir doctissime, parum tibi vide-
batur

batur in scientiarum latentes recessus descendisse, nisi viam omnibus sterneret, qua in eosdem pari tecum facilitate penetrare possent; nisi filum illud Ariadæum explicares, cuius ductu in doctrinarum triuio & quouis alio difficultatum labyrintho vestigia tua sequerentur, nisi denique Cynosuram ostenderes, ad quam respuerent, qui Pelagus Scientiarum vastum quidem illud & incertum sulcare aggrediuntur. Et sanè quis melius potuisset de Methodo scribere, quàm ille qui Methodi beneficio nihil vnquam nõ solidè, non prudenter, non clarè & perspicuè scripsit, quique præcipuos Auctores Methodi, Galenum, Hippocratem, Euclidem, Theophrastum, Aristotelem sic euoluit, vt cum omnes horum sententias tan-

450 GABRIELIS NAVDÆI
quam ungues & digitos teneat,
tum & libros ope Methodi scri-
bat, quos non præfixo Auctoris
nomine si quis euoluat, possit non
injuria veteribus illis acceptos re-
ferre, Quamobrem,

*Vt esse Phæbi dulcius lumen solet
Iam jam cadentis,*

Sic tua illa scripta, quæ si non
a iam cadente, quod Deus omen
auertat, saltem extrema sunt & de
homine, quem in grandi illa &
consecta penè ætate tantum labo-
ris non suscepisse modò sed absol-
uisse mirum est, bonis omnibus
maiores in modum grata fore &
accepta non dubito, mihi certè
omnia quæcunque facis ita arri-
dent, sic me capiunt, & oblectant
libri tui, vt eius postremi deside-
rium non patienter feram. Cate-
rùm de Castigatione Camilli,
Gloriosi,

Gloriosi, hominis valde quidem præclari & eruditi nuper a te calligata nimium est quantum te amant vrbis Mathematici quibus summopere placuit tantum modestiæ, cum tam perspicua & usque adeò certa & accurrata doctrina fuisse conjunctum, libentèrque propterea curavi ut exemplaria illius, quæ ad me transmiseras aut in eruditorum manus ex tuo munere deuenirent, aut per libreriorum tabernas distraherentur, atque ut jubebas vnum seruaui Doctissimo Gassendo, quem nobis fermè ereptum fuisse mensibus proximè elapsis dira & peruicaci febre, a qua cum ad me scripsit, nondum planè conualuerat, non est quod te qui virum hunc maximi semper fecisti, celare debeã. Si quod præterea obsequij in te mei

552 GABRIELIS NAVDÆI
periculum facere velis, jassis tuis
confestim obsequar, volo enim
tibi persuadeas adeo mihi cordi
fore, quæ tua sunt, ut ne mea qui-
dem illis anteponam. Salustij
Philosophi exemplaria fratribus
Angelinis non mitto, quia mihi
ab eo qui sumptus editionis fecit
perquam pauca concessa sunt, Ju-
diciū interim de vilo tuum op-
perior, sed ea lege ut scribas cum
voles, idest, cum per occupatio-
nes tuas licebit, homini enim
quem sibi tot negotia vendicant
molestiæ quicquam procreari mea
de causa nollem. Vale Vir præ-
stantissime, & quos antea dice-
bam Fratres Angelinos, homines
cum de litteris non mediocriter,
tum verò præclarè de me meritos
& quod libenter audio rebus tuis
fauentes impensè meo nomine sa-
luta.

dabam Reate pridie Nonas Decembris 1638.

LXXIV.

*Comiti Federico Ubaldino suo,
Gabriel Naudæus S.P.D.*

Urbinum

Multa sunt, Ubaldine suauissime, de quibus hodie tecum expostulari volo, non quidem vtringaris, sed ut rideas & hominis jocos excipias, cum ad te præsertim scribit urbanioris solito & omnem animo nubem deponere soliti. Mitto igitur quod me tam veterem amicum nunquam ad prandium inuitasti, nam vos Sorices Vaticani pro more habetis rusticos mures quantumvis olim paupere suo tecto vos exceperint, non ita libenter in felicitatis vestræ participationem admittere:

A a

554 GABRIELIS NAVDÆI
Ergo quem Natura siccum genuit, atque utinam fortuna mea, aut Roma vestra non exsuccum faciat, nondum imperavi mihi omnia assentiri vobis ut parasitando ventrem pascam meum. Non queror præterea quod me tornabilibus calamis, qui ex ebore vel argento scite admodum eleganterque penes vos conficiuntur, nunquam donaueris quia Cadmi nigellæ filiæ parum elegantias eiusmodi curant, & arundine quavis modò firma sit & sufficienter diducta tam commodè possunt quàm aliqua vestrate facta ad torum vel libellam exarare, sed alia sunt de quibus habeo tibi iuueni festino & sine felle didaculo dicam scribere: Recordariſque quoties ante meum ex vrbe discessum fores tuas pulsaui, & fidem tuam
atque

atque amicitiam nostram sum ob-
 testatus ut sancti Damasi opera,
 quæ te paratio nuper edita sunt,
 mihi habere liceret, tu verò quod-
 nam tandem officiarum genus
 non iniecisti voto meo, aliquando
 ipsa exemplaria penes Compagi-
 natorem erant, nonnunquam le-
 gitimo foliorum numero destitue-
 bantur, fuit etiam cùm ipsorum
 nonnulla emendatione quædã in-
 digerent, & mille denique modis
 verba mihi dare studuisti, cùm
 interim Amici tui omnes Damasi
 exemplaria acciperent, & eadem
 in te urbanitatem laudarent, quam
 ego in te vehementer desidero,
 nempe quemadmodum priores a-
 micas postremæ deijciunt, sic ve-
 teres Amici deteriori apud te lo-
 co sunt quàm noui, verùm quàm
 tu hac in re diuersus sis ab omni-

556 GABRIELIS NAUDÆI
bus aliis, quibus ob studiorum &
morum similitudinem necessitudo
quædam mecum intercedit, ama-
bo te ex hoc vno disce quod her-
clè nescio an absque pudore tuo
referre possim, veniunt mihi quo-
tidie ab Amicis libri, Holstenius,
Allatius, Donius, Mascardus,
Bucciardus Guidicciorum, Tor-
reorellus, Simeonius, Seruius &
qui non alij statim atque pepere-
runt aliquid ea copia & facultate
qua plurimum valent instructum
eo me pro humanitate quæ in ipsis
quoque singularis est, donare fe-
stinant, denique nullus jam in vr-
be liber ab aliquo eleganti ho-
mine excuditur, qui confestim ad
me lubens & inuocatus etiam non
accedat, Tu verò quasi nihil ad te
pertineret inter bonos aut ele-
gantes viros recenseri Naudæum
tuum

tuum similibus donis non afficis, sed Damasum ita premis vteo nisi quem perperam fieri, ad hunc ipsum è cubiculo tuo eliciendum erigere profecto jacentem obeliscum potuisssem. Quare nisi te ipsum & existimationem tuam deseris; non permittas quæso vt obtreptionibus in illum meis vltior præbeatur occasio, sed Damasum mitte, nudum aut indutum parum quidem refert ad naturam meam, quæ satis blanda & facilis est vt vtrumuis mihi equi bonique consulat. Quanquam si ad culpam tuam respicias, quæ non nisi testificatione quadam eximia tuæ in me voluntatis obliterari potest, conuenientius esset ipsum non indutum modo communi lacerna, sed aureis filis circum oras intercurrentibus distinctum, minióque

558 GABRIELIS NAVDÆI
foliorum extrema circumlitum,
ac probè sericis vinculis fasciatum
transmittere. Hæc igitur illibera-
litate tuæ dica debebantur, supe-
rest nunc alia, quam nisi moleste
feras inhumanitati tuæ dicturus
sum, octennium est, si nescis Vbal-
dine carissime, quod Romam ve-
ni, cum ut optimo meo Mœcena-
ti famularer, tum etiam ut rebus
meis paulò quàm vellem augu-
stioribus inferuirem, his autem vo-
tis supra quàm sperassem arrisit
multoties fortuna sed illa quidem
Britannica togatos inter vulturos
sedens,

*Qua semper habet lites, alternâque
jurgia secum.*

Quapropter enixè vellem ut Emi-
nentissimus tuus Princeps Franci-
cus Barberinus Romanam, quæ
tota ipsius & purpuratorum Anti-
sticum

stitum est , summamque animis
hominum pacem conciliat , mihi
semel propitiam faceret , hoc enim
modo perfacili beare meipsum
posset & a molestis etiam meis
interpellationibus seipsum libera-
re. Verum quia Principibus id
moris est quod Mercatoribus di-
tissimis , qui proxenetam , quam vos
quorum nomine venit lubentius
admittunt , rogavi te propterea
non semel ut eius munere defun-
gi pro me velles apud tuum simul
& urbis Romæ Principem , sed tu
quasi non ille fores , quem ante
sexennium Urbini tam facilem ,
suavem , lepidum , humanum , mihi-
que in omnibus fauentem & be-
neuolum expertus fueram , moras
in dies noctis , parumq; de me aut
rebus meis videris esse sollicitus.
Ego verò quem Annibal non per

560 GABRIELIS NAUDÆI
vrget sed bona mens delectat, cu-
ius vt dicebat Petronius soror est
Paupertas, aurem tibi vello & ad-
moneo te sed secreto vt a me si fie-
ri possit tam importunam sororem
amoueas iniiciendo sensim co-
ram Eminentissimo Principe eos
sermones, qui cum aliqua mei
mentionē delectare ipsum non
minùs quàm monere possint, e-
iusque pectus naturâ festiuum ma-
iori adhuc festiuitate distendere,
quod postquam tuo more feceris,
hoc est argutè, prudentérque; tum
verò quasi ex insidijs profiliens
hæc, aut similia verba ore tuo re-
nidenti & ingenuè libero profe-
res, Naudæus, Eminentissime Prin-
ceps, vir optimus est, non ignarus
multarum rerum, non morosus,
non asper, non sordidus, sed liber,
apertus, frugi, moribus antiquis
viuens

viuens , tibi que vni potissimum
 multis nominibus deuinctus &
 addictus etiam quantum vix tibi
 persuadeas ; hoc illi tantum vitio
 dari potest , quòd licet vxorem
 proximi sui non concupiscat , di-
 uitijs illius non inhiet , domum non
 desideret , ancillam non amet , bo-
 nem aut asinum non abigeat , li-
 bros tamen eius habere quærit , &
 nisi illi honeste proferantur , sta-
 tum ad historiam Pogij Floren-
 tini , qui vt Titum Liuium emeret ,
 domum suam vendidit , sermonem
 de industria flectit , additque se
 cum domum , quam vendere pos-
 sit , non habeat , horologium ex-
 posuisse pro Roma subterranea ;
 deinde Mensariorum his tempo-
 ribus exulceratis difficultates cau-
 sat , Patriæ tumultus rebus suis ,
 priuatis multum officere subindi-

362 GABRIELIS NAVDÆI
cat, & aliquando etiam omni pri-
dore deposito se non habere unde
illos emat asserit, rogat idcirco
angustiis suis ut consulatur & in
summa liberè petit, ut sibi quem-
admodum alijs fideus & Melope-
pones solent, concedantur, atque
hac tantùm in re Amicis suis mo-
lestus est, quamobrem Cardinalis
Eminentissime, næuum hunc qui
hominem deformat, tibi jam pri-
dem probatum & alioqui specie
eleganti a natura donatum, ab-
stergere facili negotio posses, con-
cesso illi tenui aliquo in vrbe sa-
cerdotio, quo non tantùm vivere
decenter, sed libros emere, & li-
bellos etiam omnes, qui prostant
in Agonali Circo posset. Nempe
consilij eiusmodi apud Princi-
pem tuum mihi opus esset, & in
his suggerendis operâ tuâ potissi-
mum

num quam si tu mihi libenter accommodaueris, meum Cor eris in posterum, mea colostræ, meus mollis caseus, imò meus Onosander ab ope scilicet, quam mihi feceris. Vide sodes quàm pulchrum sit hoc nomen & quàm aptum ut Epistolis quos ad te postea frequentes scribam, præfigatur; sanè non Atticus Ciceroni, non Lucilius Senecæ, non Tranquillus Gromenæ, aut Cardanetus Mureto vnquam ita dilecti fuerunt, ut tu mihi caruseris & inter Amicos interioris admissionis præcipuus. Quid plura? tecum diloricabo pectus & cor disclupeabo meum, nec erit aliquis, qui plura de Naudæo sciat, aut maiora apud ipsum possit, quàm Vbaldinus, de cuius doctrina & moribus ad omnem Elegantiæ rationem compo-

564 GABRIELIS NAVDÆI
fitis plura dicerem, nisi mihi tot
in Epistolis quas postea ad Ono-
sandrum scribam, de præstantis
ingenij tui dotibus dicendum fo-
ret magis cumulatè, & ego non
minimum vererer, ne si quid volu-
ptatis præsens hæc Epistola nugax,
ridicula non elaborata, atque vi
sponte, quod te rogo, facias, spon-
te etiam & a properanti calamo
veniens, tibi instillarit id ipsum
lōgitudine ipsius exhaustiam. Va-
le mi, nondum Onosander, sed
Vbalaine, & si Damasum tuum ad
nos perferri desideras, illum Bue-
ciardo nostro trade cui me plu-
rimùm quoque commendabis.

Dabam Reate 7. Idus
Decemb. 1638.

LXXV.

LXXV.

*Petro Seruio Medico Clarissimo,
Gabriel Naudæus S. P. D.*

Romam.

MVsas meas, Petre Serui, Medicorum disertissime, iratas omnes mihi habeas, si non tuæ, licet elegantes & amabilissimæ supra quàm dici potest, miris profectò modis & quod suspicor etiam flagitiosis a Typographo Auenionensi violatæ fuerunt. Sane ipsum Castalioni valde amicum fuisse oportet, qui in sumenda de eius Censore vindicta nihil eorum omisit, quæ deturpare librum tuum, etiam cum ipsius Castalionis, si viueret, miseratione possent. Quid enim ingentes lacunæ sibi volunt de industria relictæ ad fœditatem, cum minimo

566 GABRIELIS NAVDÆI
sumptu expleri potuerint? quid
tot plagarum vibices, & corium
variis modis lacerum significant?
quid denique tam crebra vlcera
& turpitudines infinitæ decla-
rant, nisi aut immaniter iratum
in te fuisse, aut oppidò negligem-
tem Typographum? Sed quid
opus est rem maximè omnium
ingratam tibi, atque molestam
verbis ab arte tua desumptis am-
plificare, cum ego potius ex mea,
quæ tota ferme in excolendis
præstantium virorum amicitiiis
posita est, fidem tibi facere possim
ad animi tui solatium, quod sapi-
entissimus Antistes Vasionensis,
qui hunc fœtum è domo tua, ve-
lut Altonem de columna sustule-
rat, tam grauitè de hoc eius in-
fortunio mecum conquestus est,
vt nihil vnquam sibi magis displi-
cuisse

cuisse contendat, quàm eiusmodi hominum, qui prælis Auenionensibus præsunt, non incuriam modò, aut indiligentiam, sed socordiam meram, quæ eò iam perducta erat, ut huic euellendæ ex eorum animis non studium omne suum, nec auctoritas, qua plurimum tamen apud omnes valet, satis esse potuerint. Vnde si maximos etiam dolores lenire possunt Amicorum officia cum recentibus illis tempestiuè admoventur, existimò ego, Petre Serui, multum iam fomenti iustissimo tuo accessisse ex incredibili molestia, quam optimus ille & doctissimus Antistes Suarezius se ex illo percepisse, ut postremis ad me suis literis, ita etiam & in illis quas ad te frequenter, ut opinor, scripsit, testatus est. Sanè quantum ad me

568 GABRIELIS NAVDÆI
pertinet; doleo maiorem in mo-
dum iuueniles illas ferias, quas
tam eleganti & arguto stylo, tam
varia & accurata doctrina, iudi-
cio tam maturo & exquisito com-
posueras, vt nihil in illis sit non
summopere tersum, & emenda-
tum, nāuos eiusmodi a Typogra-
phis tulisse, qui de natia earun-
dem pulchritudine licet nihil de-
trahant, multum tamen operisto-
tius perfectæ & consummatæ fe-
licitati videntur officere. Et her-
clè cum Beuerouici nostri, aut
aliorum Auctorum libros euoluo,
qui ex Elzeuiriſſimæ officina pro-
deunt, non ſecus ac de Palladis
Arcula, aut Darij ſcrinio & vſque
adeo culti, ac diligenter elaborati
ſunt vt rudes etiam & nedum ca-
lamo, ſed ligoni aſſuetos homines
in ſui amorem pellicere valeant,
non

non possum profectò non iniquo animo pati, & maximopere rursus non dolere quod huic tuo, cui cuncta per te ad summam laudem abundè suppeditata sunt, nihil aliud quominùs ipsam consequeretur, defuerit, quàm Elzeviriorum fratrum, aut id genus Typographorum qui libros tam scitè exornant diligentia. Sed querelarum plus est fortasse quàm oportuit, maximè cum remedio non desit locus & quidem certo, ultimo, expedito & cum amicis tuis multum conducibili, tum verò etiam tibi non valde molesto expectationem scilicet, quam de laboribus tuis apud Bibliopolas Romanos, qui tuas Institutiones Medicas placere omnibus & celerimè distrahi vident, magnam hercè & prorsus singularem concì-

570 GABRIELIS NAVDÆI
tasti. Hoc autem est vt ferias illas
Iuueniles Romæ ex autographo
tuo rursus excudi cures quem-
admodum antea librum *de sero &
lacte* fecisti, nam cum huius noua
expolitio tibi feliciter cesserit,
audeo ex ea futurum quoque ti-
bi, si polliceri quod licet Symma-
chus dixerit, *Patres auaros esse voti,
nec vlla filiorum bona putare esse per-
fecta desiderio & cupiditate potiore,*
nihil tamen in hisce feriis tua cu-
ra & sollicitudine purgatis relin-
quetur incommodi propter quod
illæ minùs imposterum tibi place-
re possint, verè enim tibi dico, Pe-
tre Serui, optimæ sunt, elegantes
sunt, argutæ sunt, accuratæ sunt,
& ex ditissimo Antiquitatum pe-
nu depromptæ, nec dubito Me-
diusfidius quin si te in hoc feri-
bendi genere, in quo plurimum
vales

vales, exereras, breui reuiuiscen-
tes in te visuri simus Mercuriales,
Cagnatos, Iunios, & eiusmodi Me-
dicos omnes qui in vtraque illa
Medicinæ simul & humaniorum
literarum palestra, maxima cum
nominis sui commendatione ver-
sati sunt. Quæ quidem verba si
quis a me non tam veritati, quàm
auribus tuis data fuisse existimet
ne hunc ipsum valdè in Musarum
castris peregrinum esse oportet.
Cum Exercitationes tuæ de sero-
lactis iampridem editæ Parisijs &
Romæ postea, ac recentes feriæ
de rebus ad Antiquitates Roma-
nas spectantibus, breuēsque illæ
Institutiones, quibus Tyrones ad
Medicinam informantur, tam fa-
cilè possint faciundiam tuam dele-
tificam & lectissimæ doctrinæ ac
eruditionis præstantiam ostende-

572 GABRIELIS NAVDÆI
re quàm propterea est vnicuique
facem videre in tenebris aut So-
lem intueri pleno meridie. Quam-
obrem perge si me audis in illis
te studijs grauitè exercere, in qui-
bus non opinione tantummodo
quorundam hominum, sed publi-
cæ Urbis testificatione, quam ne-
mo bonus eleuare possit, iam ma-
gnus es lingua & calamo; quibus
adminiculis vt Spartam nostram
ornare non desinas, orant te do-
cti omnes quisumque in spem a-
liarum obseruationum veniunt,
quas tu proferre in lucem, quo-
tiescunque volueris, minimo ne-
gotio potes obtestantur quoque
fidem & industriam tuam in rebus
Medicis, qui dilatari illas & auge-
ri quotidie lucubrationibus tuis
vident, & ego pariter vt omnium
illorum vota secundare non recu-
ses,

les, postulo, quantus est amor in
 me tuus, quem certe non esse me-
 diocrem præclara illa Prolusio la-
 trophilologica, quam in nomine
 meo non ita pridem apparere vo-
 luisti satis superque declarat. Va-
 le vir clarissime, & cum obuios
 habebis Baldum & Zacchiam tui
 iuxta mei amantissimos & erudi-
 tissimos homines, complectere il-
 los quæso meo nomine peraman-
 ter, ac utrinque etiam principium
 Anni quod ingredimur felix pre-
 care. Dabam Reate 9. Kalendas
 Januarias 1639.

LXXVI.

*Viro Clarissimo Iacobo Michaloro,
 Gabriel Naudæus S.P.D.*

Urbium

MVnus tuum verè literarium,
 Michalori Senex optime,
 doctissimèque, tum quia a te ho-

574 GABRELIS NAVDÆI
mine mihi summa necessitudine
conjuncto profectum est, cum et-
iam quia præter spem, & expecta-
tionem meam venit, non potuit
mihi non esse gratissimum. Amo
enim te, Michalori, quantum ho-
mo hominem potest, aut potius
quantum ipse amari abs omnibus
ob morum tuorum suauitatem &
ingenium bonis artibus excultum,
fidemque & constantiam tuam in
amicis tuis non obseruandis mo-
dò, sed demerendis nouo semper
officiorum genere. Tuum verò
musus quod literas doctissimo-
rum hominum ad Maccios scri-
ptas complectitur, adeò tempesti-
ue mihi redditum est ut si paulò
tardius accidisset, tu quidem ista
liberalitate tua satis opportunè
usus fuisses, neque ego fructum ex
ex ea ullum percipere potuissem.

Quamobrem

Quamobrem rogitaui multoties
aurem tibi de literis eiusmodi vel-
lere & admonere te confidentiùs
ut Macciorum honori cum aliquo
etiam negotiorum tuorum dis-
pendio consilere, sed duo impri-
mis fecerant ne tibi de hac re mo-
lestior fuerim; vnum quod ex tar-
ditate tua facilè mihi persuade-
bam nihil a te repertum fuisse in-
ter concreditas fidei tuæ Maccio-
rum chartas, quod ditiolem fa-
cere posset collectionem illam,
quam agitare dudum animo cœpi
præstantium aliquot literarum ac-
cessione; Alterum verò quod no-
lebam a te crebriùs exigere pro-
missa, ne quod liberalitatis tuæ
erat, id viderer fidei velle tribue-
re, licet vtrique tamen pariter
confiderem, sed tu Michalori non
passus es diligentia & humanitate

576 GABRIELIS NAVDÆI
tua incredibili me in angustijs e-
iusmodi versari diutius, pluresque
litteras & a præstantioribus viris
misisti quàm optare etiam si ma-
ximè sim illarum avidus potuis-
sem. Vnde non modò maiorem in
modum acceptæ illæ mihi fuerunt
sed omnes animi mei partes tanta
voluptate perfuderunt, vt nihil vn-
quam mihi iucundius accidisse
meminerim, aut propter quod de-
beam te cōplecti lubentius & om-
nia tibi quasi iure optimo debita
studia officiâq; mea polliceri. Atq;
hæc cum ita sînt, potes jam per te
fatis intelligere qua voluntate cu-
raturus sim negotia tua apud Ven-
delinum & Melchiorem Imhofer
homines ætatis nostræ qui om-
nium felicissime Mathematica stu-
dia cum Theologicis conjunxe-
runt. Quanquam de priori verear
ne co

ne eo nuperrimè profectus sit, quo nobis omnibus semel deueniendū est, siquidem vltimæ literæ, quas ex Germania Aulicus quidam noster accepit disertis verbis nunciabant præfectum quemdam nonnullis Sacerdotiis nomine Vendelinum fatis concessisse; proptereaque dubius hærebam cum tuas accepi num de hac morte certior absque Slingelandi nostri literis fieri à me deberes, ne istius nominis ambiguitate in maximum te incomparabilis illius desiderium frustra conjicerem, Slingelandus verò noster propter summam gladiatorum licentiam & volitantem passim illic locorum ubi degit profligatissimorum militum cateruam tam rarò scribit ut cum antea patienter tuleris illius aut Vendelini tarditatem non

578 GABRIELIS NAVDÆI
debeas nunc ægrè ferre quod in
aliquod aliud tempus' ea demùm
tibi sustinenda sit, sed facilius opi-
nor, erit quid Patri Imhofer An-
tapocrisi tua opus fuerit & quos
Puteani fautores confodere ite-
rum debeas, ab eodem Patre in-
telligere modò tamen is ipse sub
adventum in urbem meum Mes-
sanam non discesserit, quo brevi
profecturum esse diu multùmque
est cùm ab amicis quibusdam
meis accepi, verùm si fortuna tu-
lerit, vt conuenire ipsum non pos-
sim curabo tamen meis aut alio-
rum ad ipsum Patrem literis ve-
voti tui compos quàm celerrimè
fieri poterit reddare. Denique
quod anxie sub finem tuarum pe-
tebas vt Cardinalem meum tuo
nomine salutarem, eique sanctis-
simi Natalis dies festos atque
long

longè multos consequentes fortunatos augurarer, illud præstiti eo modo quo maximè debebam & longos cum eo de tuis rebus sermones habui, quas identidem felicissimè tibi procedere desiderat, & eam præsertim oculis tuis sanitatem restitui, quam vel assidua librorum tractatio, vel ætas ipsa ad omnes corporis molestias proclivior his ademit; & ego pariter qui tibi in literis meis propter ineptas earum formas & propteranti semper calamo exaratas cruciabiliter laborandum esse scio; illud ut pro Cardinalis mei votis succedat magis quàm quisquam alius opto & voueo. Ceterùm quo molestia literarum mearum gratissima alterius facillimè & jucundissimæ lectionis vicissitudine subleuari possit, mitto ad te

580 GABRIELIS NAADÆI
Salustium Philosophum magni inter antiquos nominis, propterea-
que dignus, qui typis quàm maxima diligentia fieri potuit Venu-
stissimis expressus prodiret, de quo si quid non vulgare aut protritum
sentis, rogo velim, præstantissime, ut istud ad me scribere non tibi
sit molestum; iudicium enim de hoc Auctore tuum tanti faciam
quanti & amicitiam tuam, & libros a te compositos, & te ipsum
ac omnia tua mihi semper facienda putaui. Vale vir clarissime, veteranus noster Petri Seruij binas
quæstiones, quarum vna Licero, altera mihi inscripta est, ne scilicet
Soli & umbræ non bene conveniat, tibi legendas commodabit, tu vicissim illi Salustium indulge
& cultissimo etiam Poëtæ vestrati Leoni Sempronio, quem
velim

velim a me saluere plurimum iubeas. Dabam Reate Kalendas Ianuarij 1639.

LXXVII.

Viro Maximo Fortunio Licetō,

Gabriel Naudæus S. P. D.

Patauium

PRæstantium Philosophorum
atque tui, Fortuni Licete, &
Gassendi nostri similium, vt ma-
gna nusquam copia reperitur, ita
maxima semper laus apud omnes
esse solet. Quamobrem multum
me vobis ambobus deuietum esse
profiteor, qui occasionem mihi
per literas vestras omnis doctrinæ
reconditoris plenissimas frequen-
ter exhibetis, vt iter illud magno
& confidenti animo ingrediar
quod eo me ducere possit quò vos
dudum feliciter & publica totius
Orbis confessione peruenistis. Ve-

582 GABRIELIS NAVDÆI
rūm cū is ego non sim; quem
vos forsan ex quadam de me con-
cepta hominum opinione suspica-
mini & nondum industriæ meæ si
qua tamen illa sit, periculum fece-
rim in eiusmodi Quæstionibus
tractandis, quas nullus explicare
meo iudicio rectè potest, qui in
naturalibus iuxta & Mathemati-
cis speculationibus non fuerit ma-
xima cum animi contentione ver-
fatus. Propterea non committen-
dum esse mihi putavi ut difficilem
illam observationem de Sole qui
cū horisanti vicinus est, non so-
lū major nobis apparet, sed ma-
jores etiam vmbas projicit, quā
dum in Æthere puriori & ab o-
culis valde remotus conspicitur,
meo proprio Matre excutiendam
fufciperem. Nam si quid est in
Scientijs, quod mihi per earum
amœni-

amœnitates diuaganti minùs ex officio meo tranſtandum eſſe duxerim, & in quo vi ingenuè loquar facilius, decipi ac errare poſſim, illud proſectò Mathematicæ Diſciplinæ ſunt, quarum cognitio- nem magis admiror in alijs, quàm in me ipſo deſiderari moleſtè ferro, maximè cùm totum ſibi hominem requirant, me verò ſue propria conſilia, ſue aliorum etiam imperia vnus tantùm rei ſtudio deditum hæctenus fuiſſe minimè permiferint. Cùm igitur penderem animi qua tandem ratione expedirem me ab illis ſalebris, in quas me Doctiſſimus Gaſſendus coniecerat dum amorem in me ſuum, magis quàm iudicium conſulit, nulla mihi conuenientior viſa eſt, quam ſi pro licentia, quæ mihi ab ipſomet Gaſſendo conce-

584 GABRIELIS NAVDÆI
datur communicarem tecum de
hac difficultate & explorarem
diligenter quid tibi omnium ho-
minum, qui nunc sunt φιλοσοφω-
τάτω statuendum esse de ea vi-
deretur. Nempe cū hic tuam
in dicendo vim, in scribendo so-
lertiam, in meditando diligentiam
felicitatēque in istis omnibus
perspectas haberet & apprimē co-
gnosceret quā bene de studijs
cū Philosophicis, tum Mathe-
maticis meritis sis, existimavit,
nec injuria sanē lucem aliquam ab
immenso & exulto ingenio tuo
his observationibus novis posse
conciliari. Quapropter oro te, vir
præclarissime, aque cum illo tam
liberaliter ut non modò officium
tuum, sed neque meum etiam de-
sideret, literas enim illius ea de
causa ad te transmittito, quas ad me
reuerſi

reverti curabis quamprimùm tibi
per occupationes tuas licuerit
quidquid in illis continetur eo
modo quo reliqua soles ad verita-
tis laicem explorare. Atque hoc
ut pro veteri tua in me & Gassen-
dum benevolentia facere non gra-
ueris tam enixè à te contendo,
quàm meus etiam in te peruetu-
tus amor videtur mihi satis auda-
ciæ tribuere, hoc in præsentia ut
faciam & in posterum quoque fa-
cere non verear, si modus aliquis
in studiorum meorum ratione
vindicem postulet aut deum po-
tius ex machina, qui profectò
nunquam erit a Liceto meo di-
versus. Vale & Syntagma meum
de studio Militari, quod Typo-
graphus ultra quàm sperassem di-
gentius atque ut nihil dissimu-
em accuratiùs vrger, propediem

586 GABRIELIS NAVDÆI
expecta. Dabam Romæ 9. Kalen-
das Iunii 1639.

LXXVIII.

Eidem.

IVdiciū de tuis Operibus meum,
Fortum Licete, tam verum esse
in dies deprahendo, quā quod
verissimum esse potest; dicere
nāque de illis solitus sum quod
etiamsi omnes libri a te publicam
in lucem remissi, extra commu-
nem reliquorum aleam existant,
nihilque plebeium habeant,
aut incultum vel è medio peti-
tum, ita ut nullus profectò illo-
rum sit qui erudita ingenia mora-
ri non debeat. Quidam tamen a-
deò feliciter elaborati sunt ut ni-
hil in eo genere fieri possit absolu-
tius, nihil quod curiosum lecto-
rem potentioribus illecebris ad
traha-

trahat seu voluptatem cupiat aut fructum aliquem ex istis percipere. Quos autem velim innuere, nec te modò nec alios latere potest, cū eiusmodi sint Meditationes tuę de reconditis Antiquorum lucernis, de spontaneo viuentium ortu, de Monstris, de Cometis, & de ijs, quę sine cibo viuunt, vt nemo sit paulò diligentius in Literis amoenioribus versatus, aut Scholastici pulueris minùs amans, qui has cum admiratione quadam tuę virtutis semel iterumque non euoluerit, imò verò quamdiu erunt homines, qui fauere præclaris conatibus velint, tandiu non defuturos spero, qui maxima cum ratione dubitent num maiorem illæ posteritati fructum, aut famam tibi apud non tuos modò, sed exteros homines attulerint; certè ve-

588 GABRIELIS NAVDÆ
niunt mihi nonnunquam in manus
auctores valde boni, qui illas
compositiones, quarum supra
mentionem feci, impensè lau-
dant, earumque singula propè
verba in suarum illustrationem
derivant, iidem etiam in causa
sunt ut huic iudicio de te meo lu-
bentiùs acquiescam. Cæterum
quoniam omnes hîc recensere vel-
le, qui tua Dogmata aut laudanda
penitùs, aut saltem cum honorifi-
ca nominis tui commendatione
paulò modestiùs exequienda, ven-
tilandâque sibi proposuerint, non
esset mea quidem sententia istius
vel loci, vel temperis, cum ad te
præsertim scribam cui notiores il-
li quàm alteri cuiquam esse de-
bent, obtestabor potiùs fidem at-
que humanitatem tuam ut horum
omnium σύλλαβον si fortè hunc
quem-

quemadmodum Cardanus & alij fecere, in aduersaria tua retuleris, exscribi per amanuensem tuum, & ad me cum tibi commodum erit, transmitti procures, hoc autem eò impensius flagito quòd non tantum illius lectione recentem ex gloriæ atque honoris tui commemoratione voluptatem percipiam, sed insuper hunc tuum Iudicem euoluendo, si quosdam alios conditionis tuæ fautores obseruare mihi contigerit, qui nondum ad notitiam tuam peruenerint, istis locupletatum eum, auctiorémque factum ad te remittam, sanè commouit me desiderium illud casus valde singularis, qui mihi nuper accidit, nam cum in Musæo meo sedens Renati Moræi Doctoris Medici Parisiensis, quem apud te laudare su-

590 GABRIELIS NAVDÆI
peruacaneum existimo, doctissi-
mas in Scholam Salernitanam A-
nimaduersiones euoluerem, mōx-
que Pauli Zacchiæ & Baldi Bal-
dij virorum in hac vrbe celeberr-
morum libros de rebus item Me-
dicis, tandēque Danielis Sen-
nerti hypomnemata percurrerem,
& maxima, incredibilique cum
voluptate per eiusmodi doctas no-
uitates non consilio aliquo, sed
casu volitarem, nescio quomodo
in omnibus illis ita tuum nomen
obuiam mihi factum est vt si quis-
quam alius idem sibi contigisse re-
ferret, proculdubio ludere hunc,
aut fucum mihi ex composito fa-
cere, persuasum haberem, sanè res
ipsa mihi omnino visa digna est,
quæ earum literarum partem fa-
ceret, quas ad te de nonnullis dif-
ficultatibus Aristotelicis scribe-
re con-

re constitui, præsertim cùm tantus vir, qualem Sennertum esse omnibus in confesso est ex libro de spontaneo viuentium ortu & alijs tuis lucubrationibus maximam partem Hypomnematum suorum confecisse videatur, nec aliter præclarum istud Opus absoluisse conueniendo tecum in plurimis & in nonnullis etiam ab opinionibus tuis dissentiendo. Proptereaque videtur mihi operæ pretium fore nisi jam librum hunc Sennerti videris omninò curare ut ad te quamprimùm siue Bibliopolarum, siue Amicorum ope perueniat, multum enim ex eo voluptatis percipies, gaudebisque, opinor, cùm huius præclarissimi viri tui & aliorum de causa, qui te velut Oraculum suspiciunt, & eo in loco tuam virtutem habent, qui

592 GABRIELIS NAVDÆI
maximè conuenit Philosophicæ
dignitati, quam tu hac tempestate
solus non aliter libris & sermoni-
bus tuis fulcire videris, quam At-
las & Hercules dicuntur a Poëtis
Cælum olim suis humeris susti-
nuisse. Profectò quantum ad me
attinet, gratulor tibi ex animo
hanc nominis tui famam, quæ eò
jam vsque prouecta est vt nemo
firmè de rebus Philosophicis scri-
bat, qui te in patronum aut æmu-
lum habere tuæ sententiæ maio-
rem in modum non desideret, &
herclè certum est eos opinione
sua non decipi, quandoquidem
alios tui similes non frequenter
gignit natura, nec producit indu-
stria, sed sæculis opus est prius-
quam aliquis reperiatur qui exem-
plo tuo multorum in se vim & fe-
licitatem sæculorum multorùm-
que

que simul excellentium ingenio-
rum præstantiam repræsentet. His
igitur quæ ad te præsertim & com-
moda tua attrinēt cū factum sit a
me satis, reliquum est, Fortuni Li-
cete, vt meis quoque studiis con-
sultum esse velis enodatione, quam
a te peto, duorum locorum Ari-
stotelis, in quibus fateor me non
satis assequi quomodo ipse aut ex
mente propria, aut ex Interpre-
tum suorum sententia explican-
dus sit. Nam cū in libris de Cœ-
lo rationem quærit cur Cœlum
ipsum perpetua conuersione ab
ortu potius & a dextra parte fera-
tur ad Occasum, quàm contra
hæc demum verba subiungit,
quibus videtur quasi purgare se
ab eorum calumniis, qui ipsum
temeritatis accusare possent, quod
eiusmodi aut inanes, aut perac-

594 GABRIELIS NAVDÆI.
duas quæstiones ventilandas sus-
cipiat, *de nonnullis igitur atque de*
omnibus euiti quidpiam dicere, nihil-
que prætermittere, aut insignis stultitia
forsitan, aut valde parati animi vidi-
bitur esse, non tamen omnes similiter-
que increpandi, sed dicendi causa qua-
nam sit videre oportet, ἐτι ὃ πῶς ἔχον
τῶ πρὸς θεῶν, πότε ἐν αἰθρῶ πίνως ἢ κερ-
τρώτε ἐν. I. & quo pacto se habeat
in medendo vtrum humano mo-
do an validius. In Politicis autem
dum contemptum principis inter
causas recenset, quæ ipsorum im-
peria pestundare solent, illudque
exemplo Sardanapali hunc in mo-
dum confirmat, aliæ autem ob
contemptum vt Sardanapalo qui-
dam conspecto telam texere cum
mulieribus. Postea subdit εἰ ἀλλῶν
ταῦτα μυθολογοῦντες λέγουσιν, quod
Heinsius & omnes alij vertunt, *se*
vera

*vera sunt quæ fabularum scriptores
commemorant. Quæro igitur à te,
vir doctissime quæ tandem ratione
fabularum scriptores vera referre
possint, si quemadmodum, inquit
Tullius fabula est in qua nec vera, nec
verisimiles res continentur, & si hoc
ita se habet cur Aristoteles ea lo-
quendi forma usus sit, quæ vel im-
propria, vel saltem Poetica nec
admodum gravitati sermonum,
quos tunc habebat conueniens
videri meritò potest; nam licet fa-
bula rem passim divulgatam non
minùs certè quàm hominum in-
genio excogitatam significet, &
Terentius dixerit postremo iam nos
fabula sumus, frequentius tamen a
Poetis quàm Oratoribus usurpa-
tam in hac significatione vocem
hanc memini, tantum abest vt hi-
storici scriptores rumorum passim*

596 GABRILLIS NAVDÆI
diffeminatorum convenienter ab
Aristotele vocari possint aut de-
beant. Pari modo subit etiam mi-
rari quod in illo textu libro 2. de
Cœlo voce tam ambigua sit usus
ut ab Interpretibus licet doctissi-
mis variè potiusquàm perspicuè
reddita sit; etenim siue illa verba
cum Ioanne Argyropilo vertas.
*Quomodo se habet in medendo, utrum
humane an ita ut asserat eque persistat,*
siue cum Vatablo *utrum in meden-
do humano modo se habeat, an vali-
dius,* siue cum Lucilio Philalteo
*utrum hominum more aut constantius
se in asserendo, vel quod vult Petro-
nius in assentiendo gerat;* semper
tamen æquè dubium est apud me,
quæ Latina vox Græcæ huic *μεδω-
ει* commodior respondeat, &
quid Aristoteles intelligat per di-
uersum hunc medendi, aut assen-
tiendi

tiendi modum, hoc vero nisi tu, vir doctissime, mihi perspicuum facias non est quod de hac aut alia superiori difficultate petam ab alio responsum, cùm nota magis nulli demum sit tua quàm tibi Aristotelis mens & doctrina perspecta est, meque etiam adeò humanè peramantèrque complectaris ut molestum tibi fore non putem eorum beneficio cumulare, cuius recordationem nulla vnquam apud me dolebit obliuio. Vale, salutant te Petrus Seruius, qui nescio quid elegantiarum suarum nobis ambobus offerre cogitat & Allatius noster, tu vicissim Ioanni Argolo Noghuerae Donato meo nomine, quæso, plurimam salutem impertias. Dabam Romæ 4. Nonas Iulias 1639.

*Emilio Parisano Medico celeberrimo.**Gabriel Naudæus S. P. D.**Venetius.*

QVandoquidem, Parisane doctissime, ita nostrum utriusque fortuna comparatum est ut ægrorum cura, qui sese Venetiis fidei tuæ atque doctrinæ singulari committunt aduentum in Urbem quotidie remoretur. Ego verò paulò magis quàm ex consuetudine mea fieri solet ab occupationibus molestissimis feriatu existam, non mihi diutiùs cessandum esse putavi ab ea gratiarum actione, quam tibi me ob acceptam nuperrimè tertium volumen Exercitationum tuarum de subtilitate & pluribus aliis maximis de causis valde prolixam debere satis intelligo; fecissetque

utinam

utinam Deus immortalis ut pro
tua in me perpetua & constanti
voluntate, cuius illustre testimo-
nium mihi semper præbuiſti, ſi-
gnum etiam aliquod meæ, quod
expectationi de me tuæ ſatisface-
ret, exhibere tibi potuiſſem, ſed
eiufmodi ſunt beneficia in me tua
ut ipſa non officiorum meorum
viciffitudine compenſare, ſed ne
quidem ſermone complecti om-
nia mihi poſſe videar. Quid enim
commemorem affectum illum
prope incredibilem quo me à de-
cennio & amplius cum ego te vi-
rum iam antea ſcriptis tuis cele-
brem adeundum eſſe mihi duxiſ-
ſem, peramanter complexus es?
Quid factam a te toties tamque
libenter cum Gaſſarello noſtro
mei commemorationem? Quid
literas quas a te non ſemel accepi

600 GABRIELIS NAVDÆI
benevolentia, fidei & constantia
in me amando plenissimas? Quid
præsidium quod a meis aliquotin
gravissima conflictatione cum po-
tentibus æmulis tibi sumendum
putasti? Quid munera denique
quibus me cum præsens essem &
absentem quoque persecutus es;
sanè quoties hæc ipsa cogitatione
replico, replico vera & sæpe & li-
benter, toties pudet me nihil ha-
ctenus tui de causa fecisse, quod
meam in te observantiam pro ve-
teri meo instituto declarare pos-
sit; verumtamen executionem ha-
beo cessationis meæ, quam si me
ab illa purgare velim, non possis,
Parifane etiam si maximopere fo-
res iratus non admittere veluti
prorsus legitimam. Quid enim
mihi, quem hûc vsque molestima
locorum mutatio frequenter exer-

cuit tecum qui Venetiis degebas
præterquam literarum potuit esse
commercij ; & aliquas scripsi &
plures adhuc misissem si tam ani-
mum explere mecum potuissent
quam ego maiorem in modum
cupiebam præsentitibi obsequium
probare meum & eos honores ti-
bi habere quos cùm eximia tua
virtus & doctrina merentur, tum
etiam arctissima necessitudo no-
stra postulat. Quamobrem gratu-
lor tibi votum quod habes refe-
rendi te ad domesticos tuos Lares
atque ut ipso daminari quam pri-
mum velis, oro te, Vir Clarissime
obtestorque quantum in me situm
est, non quod Venetis inuideam
summum illud bonum quo te so-
spite & curam sanitatis illorum
habente fruuntur, sed quia non
debes aut negotium tuum si vires

602 GABRIELIS NAVDÆI
tibi suppetant, aut otium si vaca-
tionem postulas exteris potius
concedere quàm patriæ tuæ,
quàm Amicis, quàm Ciuibus Ro-
manis, qui te vnum his temporibus
extitisse, quem reliquis in Orbe
Christiano celebribus Medicis
opponant, non in postrema felici-
tatis suæ parte ducunt; ego verò
priuatæ meæ acceptum feram
quod mihi te complecti peroffi-
ciosè, te crebriùs adire, tecum de
rebus gratissimis sermones misce-
re, ac insuper Amicis meis para-
rium me præbere concessum erit
si nobis omnibus tuo in hanc vr-
bem reditu copiam feceris adeun-
di te nonnunquam, & doctissima
facundæ senectutis tuæ responsa
tanquam si ab Æsculapio veni-
rent, accipiendi. Interim verò so-
labor me lectione Exercitatio-
num

num tuarum , quibus haud injuria nomen a subtilitate positum est adeo enim scribendo imple numeros omnes subtilitatis ut cum difficultatem nullam quæ ad Medicinam attineat intactam relinquas, tum verò eam conuellere quam tuis argumentis propugnandam susceperis, aut quam conuellere ijsdem voces defendere nemo possit. Quapropter reliquum est, Parisane , ut replicata tam feliciter hominis natura, cœlestium quod te facturum recepisti secreta peruadas , eaque nobis ob oculos ponas , quæ nec Aristoteles vidit, nec Ptolæmeus inuenit, nec forsitan ex recentioribus Astronomis quisquam vel Galilei tubo factus oculatior affecutus est. Vide- ris enim mihi prorsùs multa peracti tuo judicio a innata solertia

604 GABRIELIS NAVDÆI
excogitare posse supra ingenij no-
stri modum & captum, ex quibus
fama tui nominis, licet ipsa per se
jam amplissima sit, multum tamen
illustrior reddatur, tantum abest
vt Mundinus vel Gallego, dum
molestissimis tuis occupationibus
interueniunt humilésque serpunt
inter nugas & iuuenilia, aut nomi-
nis aliquid sibi tam improbo co-
natu parare possint, aut honori &
celebritati tuæ vel minimùm offi-
cere. Qua de re jubeo te secu-
rum esse, vt similes aliorum ron-
chos imposterum negligere, &
Cœlo, quod nunc in Musæo tuo
voluis, liberiùs incumbere pos-
sis. Vale, dabam Romæ 4.

Nonas Maias 1639.

LXXX

LXXX.

*Viro Clarissimo Nicolao Borbonio**Gabriel Naudæus S.P.D.**Lutetiam*

IN maximo rubore, quem mihi
Iversus tui non elegantissimi mo-
do sed humanissimi injecerunt,
non potui, Nicolae Borboni, non
difficulter apud me constituere
quid tibi causæ tandem fuerit cur
me horum singulari & diuino pro-
pemodum munere afficiendum
esse duxeris, nam si ad meum er-
ga te studium quod certè peranti-
quum est me conuerto, scio qui-
dem illud tam ignotum hætenus
tibi fuisse, quam ego non sim, ut
opinor, vel de facie notus, si verò
in nominis mei fama causam istius
benevolentiaæ tuæ quæro, non mi-
nùs profectò ridiculus eo nomine
videri possim, quàm qui maximè

606 GABRIELIS NAVDÆI
desipit, quoniam hac in me pro-
fus nulla est, si denique Syntagma
meum de studio militari purgatis-
simis tuis auribus placuisse dixerō,
vereor statim ne iudicio tuo, quod
excellens in paucis ac limatum
est, injuriam fecisse videar, & in
summa postquam me totum ad
vnguem exploravi, nihil in rebus
meis inesse depræhendo quod a te
viro omnis egregiæ virtutis laude
cumulatissimo commendari suo
merito debeat. Quamobrem re-
liquum est vt tuum illud ingens &
immortale beneficium eximie vo-
luntati, quam habes in literis ac-
ceptum feram, cū ea sit in te a-
deo conspicua & præcellens vt
non tantummodo studeas Impe-
ratoris optimi partes in castris
Musarum sustinere, sed tyronum
conatus exemplo simul & cohor-
tatione

tatione tua promoueas, impellafque ad aliquid in ipsis, quod expectationem tuam non fallat suscipiendum; propensum autem hunc in omnes Literatos affectum, ut peculiari quadam mecum significatione testatum faceres, non dubito te ea prædicatione de studiis meis inductum fuisse, quam eruditissimus noster Guido Patinus cum apud Amicos communes magnificè, tum verò penes te non tam pro merito meo, quàm pro incredibili sua in me beneuolentia facere solitus est, & sanè quamuis testimonium illud quod de meo Syntagmate tam honorificum protulisti, ut nullum vnquam luculentius acceperim, eiusmodi sit, quod me totum tibi vendicet, fateor tamen non minimum illud esse quod parario huic apud te

meo debere me ea de causa intelligo ; nam absque illo faisset , neque tu , vir clarissime , qui solus aut præcipuè majestatem antiqui Carminis hac tempestate sustines , quique Memmios tantum & Richelios Regisque nostri victorias , ac maxima quæque tuis carminibus celebras , adductus vnquam fuisses vt mei quoque in æternis tuis monumentis extare velles memoriam , neque ego obsequium tibi probare meum , aut opinionẽ quam de tuis incomparabilibus meritis præclaram semper habui , declarare aliter quàm tacita veneratione potuissem , tantum abest vt me eorum albo , qui tibi multis nominibus deinde sunt adscribi aliquando debere sperauerim : Atque his de causis habuissem prius vtrique vestrum gratias ,

gratias, quas debeo si istud facere
 tam mihi pro voto meo concessum
 fuisset, quàm diuersę occupationes
 non ita quidem illæ aut leuēs, aut
 paucæ mihi impedimento fue-
 runt, ne hoc apud vos munere de-
 fungi tempestiùs potuerim, ve-
 rùm cùm in literis meis ad doctis-
 simum Patinum satis superque
 tarditatis huiusce culpam in me
 nullam fuisse declarauerim, super-
 est tantum, Borboni Clarissime,
 vt beneficij tui magnitudinem,
 quam nunc verbis conuenientibus
 exprimere non possum memoria
 colam sempiterna, tibi que pro
 certo persuadeam eiusmodi fore
 meum in te obsequium vt si qua
 in re opera mea tibi deinceps esse
 vsui possit, facile quidem ex ea co-
 gnoscas te paucos admodum ha-
 bere tui, quàm ego sim studio-

610 GABRIELIS NAVDÆI
res & quod in te amando, colen-
dóque modis omnibus præter-
quam vni Patino concedam ne-
mini Vale, dabam Romæ 10. Ka-
lendas Apriles 1639.

LXXXI.

Viro Maximo Fortunio Liceto.

Gabriel Naudæus S.P.D.

Patavium

Scribo ad te, Fortuni Licete,
magis quàm vellem festinanter
ob negotia, quæ me sub meum ex
vrbe discessum, quasi conjuratio-
ne quadam inter se facta premunt
& circumstant. Quamobrem oro
te primùm vt breuitatem litera-
rum mearum boni consulas, de-
inde etiam moneo vt Eminentis-
simum Cardinalem legatum ad-
eas recepturus ab eo exemplar il-
lud Syntagmatis mei de studio
Militari, quod vnà cum suo Bo-
noniam

noniam, ut tibi reddatur his proximè diebus elapsis deferendum curavi; hoc autem accepto pergratum mihi facies si illud non superficietenus euoluas; sanè iudicium de illo tuum opperior, nec illud quidem velut ab Amico, sed sincerum, quod nihil gratiæ, aut beneuolentiæ, sed omnia veritati concedat, vellem præterea ut cum tibi commodum erit, certietem me facias quomodo liber hic meus ab Academicis vestris exceptus fuerit, & quid mihi de Librarijs Bononiensibus polliceri debeo, quibuscum vellem, si fieri posset, aliquot eius exempla distrahere. Beueuoricus homo, ita me deus amet, in arte Medica nemini secundus, cum nuper ad me scriberet mentionem quoque tui fecit prorsus egregiam, is to-

612 GABRIELIS NAVDÆI
tus est in libris tuis , eorūque
non minūſ varietatem quā do-
ctrinam miratur , denique habet
te pro Oraculo , cuius de rebus
dubijs responsa ſciſcitari non-
nunquam velit , vno verbo non
eſt illi quiſquam te ipſo carior, ne-
que herculè dignior qui ab omni-
bus bonis & eruditis diligatur.
Iam verò Lucubrationes tuæ quo
in ſtatu ſunt ; de omnibus profe-
cto nominatim quærerem , niſi
temporis anguſtiæ impedimento
mihi forent, ſed tuum erit qui plus
otij naſtus es , de ſingulis tamen
reſpondere præſertimque de quæ-
ſtionibus Peripateticis , quarum
editioni vt diligenter incumbas
non poſſum hîc denuò non te
commonere maiorem in modum:
præterea commendo tibi nego-
tium illud, quod tu mihi plurimum
eſſe

esse cordi non ignoras, obtestor-
que fidem tuam ut Amici mei,
quorum in eos res agitur ex offi-
cio tuo cognoscant quanta tecum
& quàm veteri necessitudine sim
conjunctus; atque sic putabam me
facturum esse scribendi finem; ve-
rùm quia mihi in mentem venit
non secus ac in acumen calami
disputatio nuper habita cum ami-
co quodam super verbis illis Ari-
stotelis ex libro de diuinatione per
somnia, *siquidem natura δαίμνια*
non diuina est, de qua sanè post va-
rias altercationes nihil quod eius
animo, aut meo satisfaceret defi-
nitum fuit, nolui propterea ut mi-
hi velut è manibus elaberetur
præsens occasio, tuam ea de re
sententiam expiscandi, accipien-
dique eruditissimo tuo calamo ex-
plicationem illius loci, quem per-

614 GABRIELIS NAUDÆI
obscurum esse nullus est Aristote-
lis Interpretum qui non aperte
fateatur. Vale, plenius ex amœ-
nissimo secessu Reatino scribam,
has enim raptim effundo turbu-
lenterque. Romæ pridie Kalendas
Augusti 1639.

LXXXII.

*Illustrissimo Comiti à Clara Valle Domino
Gaspari Scioppio, Viro Clarissimo,
Gabriel Naudæus S.P.D.*

Patavium

MIraberis nec injuria quidem,
Clarissime Scioppi, quod e-
go qui nullas hactenus ad te dedi
observantiæ meæ testes literas,
ea nunc occasione aditum mihi
patefieri cupiam ad fructum ali-
quem ex honestissima & suavissi-
ma necessitudine tua percipien-
dum, quæ mihi cùm majorem in
modum tristis & acerba fuerit,
tum

tum verò tibi allatura etiam est molestiæ & doloris non minimum. Verùm quo me nihil aut in eiusmodi materiæ delectu, aut in scriptiōis mora peccasse conficiam, reputare imprimis pro æquitate tua debes nulla de re mihi ab octennio sæpiùs in mentem venisse, quàm vt eorum exemplo, quos maxima tua & incredibilis doctrina tibi frequenter conciliat, benevolentia tua non indignus habere, a qua nimirum haud ignorabam multum in me splendoris & existimationis derivatũ iri, sed obfuit semper pudor quidam subrusticus, ne ego qui mihi met tenuitatis meæ sum conscius, auderem te virum capitalem multisque nominibus suspiciendum absque legitima occasione literis meis obtundere, veriusquàm ad officium

616 GABRIELIS NAVDÆI
mutuæ vicissitudinis prouocare.
Quamobrem colui te silentio &
veneratione quandiu nihil erat
præter encomia meritorum tuo-
rum, quæ me præcone non indi-
gent, de quo literas ad te scribere
præsumptum operæ videretur. Et sanè
permanerem adhuc in ea senten-
tia nisi Reuerendi Patris Thomæ
Campanellæ diceßus ex hac vita,
de quo me per proximum Tabel-
larium certiores fecerunt Tuber-
tus Ocella Parisinus & Ælius
Theodorus Lucensis, ambo non
minùs præstanti rerum cogitatio-
ne, quàm fide & pietate in Cam-
panellam spectabiles, tam ad te
pertineret, qui propensæ in illum
voluntatis tuæ signa multoties de-
disti, quàm ad me qui ab eo pluri-
ma quoque nec vulgaria cùm hic
Romæ degeret, & posteaquàm in
Gallias

Gallias profectus est, mutui amoris testimonia non semel accepi: unde nolui tibi fraudi esse beatissimum illum secessum, in quo nunc procul ab Aulis Principum, & tumultibus otiosorum hominum vitam degis feliciter & jucundè, quominus multa planè cognosceres, quæ ad eius viri interitum attinent, cuius tu miseras dum in humanis ageret, & diuturni carceris tedium, vitamque & famam ac studia, tua non tantum apud summos viros auctoritate, sed consilijs etiam atque opibus tuis non mediocriter subleuasti. Et verò beneficia hæc in hominem vel ingratum vel inmemorem non fuisse a te collata tum demum opinor manifestè constabit, cum eius vitam, quæ multis omnino & mirificis casibus tota referta

est, ego vel quispiam alius, qui Campanellæ maximis virtutibus benè consultum esse velit, in apertum proferemus, tunc enim, Vir Clarissime, Neapolitanum iter, quod eius tantum inuiscendi gratiâ susceptum a te fuit & colloquia de rebus grauiissimis, quæ cum ipso per literas singulis fermè diebus habuisti, destinataque ad eius lautio-rem victum non mediocri- nummum aureorum summa liber- tas denique, quam ut ipsi redderes nullum non lapidem mouisti, par- tem eorum facient, quæ posterior ætas non sine ingenti stupore nar- rabit. Interim verò ut paucis ac- cipias tantæ iacturæ, quam de Campanella fecimus modum, vi- uebat hic Lutetiæ in ædibus am- plissimis, nullius rei, quæ ad vitam honestè traducendam necessaria foret,

foret, indigebat, Amicos habebat
 & fautores eruditionis suæ Urbis
 illius, an Orbis dicam, Ciues pri-
 marios, Regi atque Reginae supra
 modum acceptus erat, a quibus
 etiam Talentum, aut si more no-
 stro loqui velimus, sexcentos au-
 reos coronatos in stipendium an-
 nuum accipiebat, vocabatur in
 Aulam sæpissimè libros suos fer-
 mè omnes a tenebris & obliuione
 Typorum beneficio asseruerat,
 denique nihil eorum, quæ vitam
 faciunt beatiorē non supra vo-
 tum accepisse videbatur, cū
 morbo grauissimo, qui ab affecta
 de Colicus dicitur, conflictari
 repente cœpit, adeoque imma-
 nem eius cruciatum experiri, vt
 ab eius remissione, quæ non ante
 vigesimum diem contigit, licet
 quodammodo leuatus a maximis.

angorib. videretur, non tamen eam
 in tuto esse Medicorum quisquam
 pronuntiare auderet maximè, cum
 eo rumore, qui sub id tēpus Parisiis
 increbuit de morte Federici Co-
 lumnæ Ducis Paliani tam vehe-
 menter perculsum fuisse Campa-
 nellæ animum viderent vt tantum
 prostratus non esset desiderio per-
 ueteris illius & iuxta potentis ami-
 ci. Quid plura? culpant etiam ali-
 qui medicatæ potionis, quæ non
 ita consultò porrecta fuit noxiis
 vires, & quasi non ætas ipsa, non
 morbus, non corporis vigor iam
 antea per varias cruces & tor-
 menta exhaustus ad septuagena-
 rium de ponte deijciendum suffi-
 cerent, Medicina quoque non
 conscia modò, sed rea malorum
 eiusmodi facta est, quæ vicum in-
 ter sæculi nostri portenta meritò
 refe-

referendum, quadam veluti lenta
 rabe, nec ipsi admodum molesta
 consumpserunt octiduo prius-
 quam Reuerendus Pater Nicolaus
 Riccardus sacri Palatii Apostolici
 Magister, cui ab eruditione singu-
 lari & mirifica dicendi facundia
 Monstri cognomen a Philippo
 III. Hispaniarum Rege potentis-
 simo inditum fuerat ἀποπληκτικός
 occumberet, hoc est ad 12. Kalen-
 das Iunias, quo die tribus aut qua-
 tuor horis priusquam dilucesce-
 ret, tam placidè Campanella no-
 ster animam suam purgatam an-
 tea more Christiano munitamque
 Cœlestibus auxiliis præpotenti
 Deo reddidit, vt qui presentes
 aderant vix tandem conicere po-
 tuerunt num hic somno detinere-
 tur temporali vel sempiterno. Cæ-
 terum cum interitus tanti viri

non possit esse bonis omnibus non
 summopere luctuosus, tibi verò,
 mihiq̃ue priuatis etiam de causis
 molestissimus existat, plurima ta-
 men sunt, quæ mœrorem de illo
 conceptum imminuere possint si
 nostrum vterque tam libenter in
 ea respiciat, quàm anxie eorum
 omnium, quæ vota nostra fru-
 strantur solemus rationem subdu-
 cere, nam vt illud missum faciam
 quod Amici nostri τὸ μακροτέρω
 meus propè diuina admirabiliter
 se injiciebat, ac intendebat in im-
 mensum, difficilia quæque perua-
 debat, rerum omnium, scientia-
 rumque secreta, æterna denique
 meditabatur & concupiscebat, vt
 ea de causa non in rebus finitis, sed
 in infinito quod ipsum est Numen
 Diuinum conquiescere tantum-
 modo potuerit; magni etiam fa-
 ciunt.

ciundum esse duco quòd plenus
amorum & gloriæ interiit, quod
lucubrationes, in quibus potissi-
mum ingenij sui nervos conten-
derat, editas omnes vidit, earum-
que laudibus, quæ certè non me-
diocres fuerunt, nec ab homini-
bus mediocris ingenij præsens in-
terfuit, quòd si quædam aliæ in
pluteis relictæ sunt, quæ nondum
Typis describi potuerunt eas ut
omnium communes fiant prope
diem curabit Ælius ille Theodo-
rus Lucensis, cuius, ut existimo
contestatæ in amicos suos omnes
fidei concreditæ sunt. Denique
multum etiam solatur me quod
ab ipsomet Campanella notitias
eiusmodi habuerim, ex quibus
quoties per otium licebit, histo-
riam eius vitæ non strictim attin-
gere, aut lambendo tantum, sed

plerè, fidelitèrque conscribere
possim. Atque hæc omnia cum mi-
hi viderentur non parum inserui-
re posse ad dolorem, quem de gra-
uissimo illo casu acerbissimum
profectò concepi magna ex parte
leuandum, existimaui propterea
ex officio meo fore tibi vt eadem
etiam per literas communia fieri
vellem, quo Medicinam quoque
faciat priuatæ tuæ consternationi
& verò vt habeas etiam quod A-
micis nostris communibus, illi-
dèmq; viris omni doctrinarum
laude conspicuis Rhodio, Vellin-
gio, Tomasino, Cottuio nec non
Argolis & Ferrariis, qui omnes
sermonibus tuis frequenter inter-
esse solent, téque velut Apollin-
nem Palatinum inuisere, de huius
hominis supremo die referre pos-
sis, quem sciunt omnes tibi, dum

viueret, fuisse carissimum. Quem-
 admodum vice versa Iouem lapi-
 dem iurare possum quod ipse
 Campanella te vnum præ cæteris
 coluit veluti fautorem suæ digni-
 tatis, testem vitæ, laudatorem do-
 ctrinæ, morumque & innocentiae
 vindicem idoneum, quibus titulis
 quàm ipse tibi se deuinctum pro-
 fiteretur, his quidem auribus fre-
 quenter audiui, testari autem in
 præsentia verbis satis efficacibus
 non possum. Itaque oro te etiam
 atque etiam, vir Clarissime, ut
 Campanellam, quem tu pro-
 pter inusitatam boni eius ingenij,
 quod nihil intactum in artibus &
 scientiis reliquit, non fouisti mo-
 dò, sed admiratus es, mortuum pa-
 riter commendare apud omnes,
 eumque inter viros illos *Optima-
 rios* quorum placitis rerum ma-

626 GABRIELIS NAVDÆI
ximarum instauratio nostris tem-
poribus debetur, connumerare
non desinas; hoc enim præter-
quam necessitudini, quæ inter vos
peruetus & arctissima fuit, debe-
tur, tum præclaro eiusmodi & il-
lustri testimonio famam Campa-
nellæ ab æmulorum calumniis
*Quas acerbiores nullibi gentium, quàm
hic ubi minimè conveniebat experiri
est,* factam rectamque conserva-
bis, imò verò tuæ pariter gloriæ
& existimationi non minimum
prospicies, quandoquidem virtu-
tis quanta vis sit, illi tantum sciunt,
qui continuis suis laboribus virtu-
tem sunt affecuti; ignari verò
Bambaliones aut Margitæ, quia
non satis perspiciunt quantum in
rebus omnibus tractandis doctri-
na, in explorandis iudicium, in
rectè restituendis prudentia mo-
menti

menti obrineat, non mirum est si in illorum hominum morte, qui dotibus istis præditi sunt, haud magis commoveantur, quam si ex ea res humanæ nullum damnum acciperent. Quod ego quia probè quam ipsa res secus se habeat intelligo & usu ipso ac experientia quotidie deprehendo quàm mirum sit talium virorum paucitas, eam ob rem si quis illorum interit, cum quo præsertim aliqua mihi necessitudo fuerat, istud pro eo ac debebam modestè fero, & si quis alius est, ex cuius familiaritate prioris illius Amici desiderium lenire possim, eum mihi adiungere modis omnibus contendo, ut quod mihi mors hoc erepto damnum intulerat gliscente veterum amore & novorum numero resarciam. Quare cùm ab obitu Campanellæ

628 GABRIELIS NAVDÆI
utud facere mihi in animo esset,
tu profectò Clarissime Scioppi,
vnus in paucis maximè omnium
aptus occurristi, qui me hoc voto
meo damnare posses humanitate,
doctrina, iudicio, nominis cele-
britate, scribendi studio, multif-
que aliis virtutibus eximiis, qua-
rum præstantiam non melius si-
gnificare possim, quàm impensè
flagitando vt me velut ipsarum
admiratorem præcipuum, eius
quoque honoris participem fa-
cias, qui ab earum splendore in
Amicos tuos omnes redundare
solet. Atque hoc beneficii in me
tui genus quanti mihi putem esse
faciendum, tum verò demum co-
gnosces, cùm nihil erit tam ar-
duum vel difficile, quod tua de
causa libenter non exoluam, si
modò periculum obsequij illius
in me

in me tui facere velis, méque in
 Amicorum tuorum album refer-
 re, quod vt facias maiorem in mo-
 dum abs te peto. Vale dabam Ro-
 mæ 6. Nonas Iulias 1639.

LXXIII.

Viro Maximo Fortunio Liceto.

Gabriel Naudæus S. P. D.

Patauium.

Cùm perendie Quæstionem
 absoluerè cōstituerim, quam
 de vitæ hominum termino, certis
 de causis tractandam suscepi, non
 possum ea de causa pro more &
 instituto meo de multis tecum
 agere, Clarissime Liceti, sed quid-
 quid habebam tibi scribere, to-
 tum istud in sequentem Tabella-
 rium rejiciendum est, nisi forsan &
 ipse multò magis occupatum me
 offendat in eiusdem Quæstionis
 descriptione, quæ Typis Iosephi

630 GABRIELIS NAVDÆI
Neuij Bibliopolæ Cæsenatis fieri
debet, procuranda. Verūntamen
cū ex fasciculō Cardinalis mei
literæ quæ iam mihi hesternā die
redditæ fuerint, in quibus iubet
me eruditissimus noster Leo Alla-
tius quærere a te rationem pulcer-
rimi Problematis, quod nuper sa-
pientes Romanos maiorem in mo-
dum exercuit, visum est mihi rebus
meis & temporis angustis, quibus
in præsentia distineor longè melius
consultum iri, si ipsa sēmet Allatij
literas ad te mitterem, quàm si in
meas quidquid ad genus istud
Quæstionis attinet, transcribi cu-
rarem, præsertim cū maximam
insuper voluptatem capere possis
ex naturali illo, non autem fucato
nitore sermonis, quo vir optimus
non solum ingentem doctrinæ re-
conditoris copiam explicuit, sed
vtrius-

utriusque nostrum commendationem tam amanter profecutus est, ut licet in me nihil eorum, quæ mihi affingit simile reperiam, non possim tamen illum de hac egregia in me voluntate non amare plurimum; sed penè iam me fugerat quod in primis tibi scribendum esse duxi, nimirum ut Allatio non autem mihi de hac Quæstione respondeas, simulque excusatum me apud illum habeas quod ego nihil dum ei rescripserim propter meas & quidem probè tibi cognitatas occupationes, quibus me statim atque paululum laxaro, tum sanè non committam ut me negligentia, atque adeò tarditatis, siue tu, Vir Clarissime, siue Leo noster accusare merito possitis. Vale, Slingelandus è Puteani Schola & familia Aulicus noster

632 GABRIELIS NAVDÆI.
valde disertus interuenit cum
Epistolam hanc obsignare vellem,
tibi que salutem, vt scriberem suis
verbis, plurimum rogauit. Dabam
Ceruix in Flaminia 18. Kalendas
Ianuarias 1639.

LXXXIV.

*D. Ioanni Beueronicio Medico & Se-
natori Dordrechtano amplissimo
Consultissimoque,
Gabriel Naudaeus S. P. D.*

Dordracum

CVM literæ tuæ omnes mihi
semper gratissimæ fuerint,
Beueronici Senator Amplissime,
tum verò postremæ eò etiam gra-
tiores extiterunt, quod dubitatem
me vehementer ne Quæstio mea
Iatrophilologica tibi pro voto
meo reddita fuisset, non tantum hoc
metu liberarunt, sed præterea cer-
tiores etiam fecerunt de proxi-

ma

ma eius, typis, ut puto, Elezeu-
rianis descriptione, quod omni-
no fuit supra votum. Quare ago
tibi gratias, quas debeo de tam
prolixa tuæ in me voluntatis signi-
ficatione, etsi referre possim offi-
cijs, quæ tuorum magnitudinem
Animo meo non accessisse testari
possint, tam confidenter ipsa
mihi imperare potes, quam ego
libenter operam meam in omni-
bus commendabo, quæ ad te vel
Amicos tuos attinere cognoscam.
Et verò gaudebam supra modum
oblatam mihi esse pulcerimam oc-
casionem istud in illo iuvene po-
pulari tuo faciendi, quem tu mihi
commendatum in ultimis tuis esse
volueras; sed cum is nescio qui-
bus de causis Patauij amplius
sibi commorandum esse duxerit,
& literas tuas alteras alteri cui-

634 GABRIELIS NAVDÆI
dam Amico suo commiserit, mihi
ut quàm citissimè redderentur, fe-
ci quidem ut hic officium meum
non desideraret, sed multò ma-
gis voluissem alterum, qui tibi
conjunctior erat, beneficijs eius-
modi demereri, ex quibus intelli-
gere facili negotio potuisset quan-
tum habeat auctoritatis apud me
tua, vir doctissime, commendatio.
Cæterùm elegantissimi Poëtæ
Boij versus & eam simul Epistolæ
tuæ partem, quam iusseras optimo
Patri Famiano Stradæ communi-
caui, atque his encomijs quàm mi-
rificè delectatus fuerit, vos ex
communi Auctorum genio quibus
cornea fibra non est laudari ut
metuant maximè a viris laudatissi-
mis & quorum censorias notas
reformidare potius debuissent,
melius intelligere potestis, quàm
ego

ego sermone quantumvis accurate & copioso exprimere, profectò non desinit ipse humanitatem vestram admirari, probitatem commendare, ingenuitatem, fidemque verè Batauam amplecti, & cum tot laudatores historiæ suæ, quot lectores habeat, vobis tamen ambobus nullos ipsi gratiores, aut acceptiores fuisse jurare possem. Et herclè si manus eius tam libera quàm animus foret, non dubito quin literis suis gratias de tam honorifico & illustri testimonio vobis haberet amplissimas: Interim verò ut istud suis verbis cumulatissimè faciam rogauit; ac si quid impofterum erit in historia ducis Carmenfis quam duabus alijs decadibus absoluerè contendit, in quo opera vestra indigeat, quominus ea pro libertate, quam ipsi

ecistis, vtatur, nullo obice retar-
datum hunc, aut præpeditum iri
confido, est enim vir admodum
ingenuus, liber, & veritatis histo-
ricæ seruantissimus, a qua ipsum
non Sectarum diuersitas, non par-
tium odia, non ipsamet, cui no-
men dedit societas, vel latum vn-
g. em, vt mihi verbis expressis te-
statur est, dimouere possint, ver-
fatur nunc in idea tua Medicinæ
veterum & in elegantissima disser-
tatione de Calculo, quas ipse, vt
propius te nosceret, & melius vi-
dere concupiuit, multa etiam de
Boijo tuo, eodémque meo pereun-
ctatus est, in cuius Epigrammate
cæteroquin elaboratissimo non
satis ob vocum aliquot lituram
quid sibi vellet hemistichium
prius in versu nono intelligere po-
uimus. In summa tã benè Familia-

no nostro cum vobis convenit ut
nihil majus in votis habeat quàm
vestram in se novam atque incre-
dibilem comitatem pari in vos
propensione voluntatis quoties
dabitur occasio compensare. De
Syntagmate Comitum Guiddio-
rum, quod monebas mentionem
illius a te factam fuisse in capite de
Pudicitia, rem planè fecisti non
mihi tantùm, sed Eminentissimo
Cardinali meo gratissimam, cui
tu magis forsan quàm tibi met ipsi
persuaseris cognitus jam pridem
ex librorum tuorum præstantia.
Denique quidquid de Gualdrada
nostra dixeris, curabo ne indictum
mihi sit quoties eius, ac Guiddio-
rum historiam tam amico & lau-
dabili testimonio fulcire per otij
mei rationem erit concessum. Li-
cet noster donabit te prope-

638 GABRIELIS NAUDÆI
diem vno atque altero volumine
Lucubrationum suarum, quas pau-
cis ante diebus Typis describere
cœpit, Interim verò salutat te
amantissimè. De Salmasio tuo
nollem verum esse rumorem, qui
hîc disseminatus est, nempe quod
deperata sit valetudine, dij me-
liora quàm vt Campanellæ meo
comes additus fuerit. Tu verò ne
quid etiam tua de causa nobis do-
lendum sit caue sedulò & Vale.
Dabam Romæ pridie Kalendas
Iulias 16, 9.

LXXXV.

*Antonio Santorello, Philosopho &
Medico clarissimo,
Gabriel Naudæus S. P. D.*

Neapolim

DVdum est, Santorelle Do-
ctissime, quod habebam te
in eorum virorum numero, quos
tacitus

tacitus colere, etsi commoda ali-
 qua detur occasio, literis quoque
 meis interpellare nōnunquam so-
 leo; cuius consilij mei rationem si
 aliquam apud te constare velis,
 hanc imprimis efferre possem,
 quæ vel per se sola satis erat vt tui
 memoriam perpetuò mihi colen-
 dam esse arbitrarer, nimirum &
~~pugnetis~~ nostri Petri Lasenæ fre-
 quens apud me de tuis præclaris
 & singularibus in Rempublicam
 literariam meritis commemora-
 tio; Etenim cū homo ille, quem
 multis de causis non amaui modò
 dum viueret, sed suspexi maiorem
 in modum, arētissima tecum ne-
 cessitudine conjungi voluerit, ego
 verò quàm purgatum esset illius,
 vt in rebus cæteris, sic in Amico-
 rum delectu iudicium non igno-
 rarem, profectò non debui etiam

640 GABRIELIS NAVDÆI
alienum a me ducere quod suum
esset, & quod ipse carum in pau-
cis haberet, non vehementer
amare, verùm præter hanc cau-
sam accessit alia, quæ apud me
cùm potissima fuit, ut hanc animi
erga te mei propensionem officio
aliquo declararem Antep Praxis
scilicet Medica & aliæ elucubra-
tiones tuæ, quas postquam semel
evolvere mihi contigit, non potui,
mihi crede, non vehementi desi-
derio percelli familiaritatis ali-
cuius tecum ineundæ, nam ut
ineptos homines & nugaces, qui
propter hæsitantiam linguæ, stu-
porémque cordis, nihil unquam
sanè loquuntur, aut faciunt odio,
quod inquirunt, plusquam Vati-
niano prosequi, & modis omnibus
laceßere consueßco, ita ex contra-
rio viros sapientes, modestos, ac-
curatos,

curatos, nec minus à verborum
barbarie quàm rerum ignoratio-
ne remotos, qui nihil de popula-
ribus lacunis hauriunt, nihil in sua
scripta ex vetularum deliramen-
tis conuehant, non bibulas aures
præbent tot inconsideratis & ri-
diculis narrationibus, quæ Medi-
cinam, Artésque reliquas detur-
pant; cuiusmodi te vnum esse ma-
xima mea cum voluptate depre-
hendi, hos inquam tui similes vi-
ros amplecti, laudare, & velut è
Cœlo delapsos tantùm non ado-
rare, consuetudinis atque instituti
mei semper fuit. Quamobrem
nolui committere vt oblata mihi
occafio peropportuna de mani-
bus elaberetur offerendi tibi
exemplar vnum Synagmatis mei
de studio Militari, quod industria
forsan & eruditione trita, sed dili-
gentia

642 GABRIELIS NAVDAI
gentia non item vulgari elaboratum à me fuisse deprehendes, si quidem adhibui prorsus incredibilem, ne vulgi cantilenis & opinionibus diuersis, quæ suspensos hætenus detinuerant hominum etiam eruditionum animos, aliquid tribuerem, quod æque bene cum veritate ipsa non conueneret, hoc autem non pro voto meo consequutus fuerim, tum demum intelligam si tibi, Vir doctissime, qui mihi solus pro millibus aliis esse potes, tota hæc Tractatio mea non displicuerit, quanquam utcumque minùs arrideat; iucundissimum mihi semper erit, si tu, quid in ipsa peccaauerim, certiorum me facere non recuses, quoniam amicitia nostra iniri magis auspiciatò non potest quàm si ab ipsismet eius primordiis libera sit, & ab

& ab inani quadam, mutuâque
laudum vicissitudine remota, ma-
ximè cum ego tam præclarè de
tua non modò eruditione, sed mo-
destia, sentiam, vt magnificentius
nemo possit, non magis cupiam te
in amicum, quàm in Censorem
Scriptorum meorum habere,
quamuis vtrumque profectò tam
impensè desiderem vt nihil ma-
gis. Et sanè postquam Syntagma
illud meum, vel ea tantùm de cau-
sa quòd ab homine, tui amantissi-
mo venit, gratum tibi atque acce-
ptum fuisse resciverim, tum de-
mum curabo diligenter vt aliud
Syntagma de studio Liberali,
quod ante sexennium elaboravi,
& reliqua opera mea, quæ variis
hucusque in locis edita sunt, tuas
in manus perueniant, neque pro-
fectò committam vt obsequium

644 GABRIELIS NAUDÆ
meum desiderare possis, si eo ali-
qua in re alia tibi opus fuerit,
quam hic per me, aut alibi per
Amicos meos facere possim; hoc
enim ut eximia doctrina tua &
probitas, sic mea in præclaros om-
nes & sapientes viros, ac in te po-
tissimum, quem bonæ mentis stu-
dium mihi conciliat perpetua,
constânſque voluntas postulant,
quam à te pari in me affectu com-
pensatam iri nullus dubito. Vale
dabam Romæ 5. Idus Iulij 1639.

LXXXVI.

*Domino Iacobo Gaddio, Patricio
Florentino.*

Gabriel Naudæus S.P.D.

Florentiam.

A Deo illustris & peruagata
est, Iacobe Gaddi, vir claris-
sime, non mòdò eruditionis, sed
eloquentiæ tuæ fama inter viros

omnes, qui Musis operam nauare
consueuerunt, vt qui earum tem-
pla vel a limine tantum salutarint,
non possint quoque nominis tui
celebritatem ignorare. Ac sanè
cùm ego primum Romam velut
ad mercatum bonarum artium
cum Eminentissimo Cardinale
meo veni, hominésque liberaliter
Eruditos Ioannem Baptistam Do-
nium, Leonem Allatium, Mascar-
dum, cæterósque in Vrbe æterna
Literarum Præsides Genios ex
officio meo salutaui, tum verò ex
ipsorum sermonibus intellexi
quàm ipsi magnificè de te senti-
rent, & gauisus sum maximopere
me non ea opinione falli, quam
multum antea de præclaris tuis &
incomparabilibus meritis conce-
peram: Vnde cùm nulla mihi in
studiorum meorum ratione volu-

646 GABRIELIS NAVDÆI
ptas jucundior existat ea ipsa,
quàm ex magnorum virorum fa-
miliaribus colloquiis percipere
consuevi; ea de causa statueram
apud me - octennium est & am-
plius, rogare te per literas ne me
indignum haberes, qui doctissimis
tuis aliquoties interesse possem.
Verùm quominus voto hoc meo
damnari potuerim multa fece-
runt, & obstitit imprimis absentia
Mœcenatis mei in Vrbe, quem
dum in Flaminiam & Umbriam
sequor, non potui pro eo ac debe-
bam officio aliquo propensionem
hanc in te meam declarare. Et
herclè cum primum mihi optata
quiete perfrui concessum est, no-
lui committere vt aliquid potiori
loco haberem, quàm te pro veteri
meo desiderio salutare, & iis mu-
neribus prosequi, quæ fortuna &
condi-

conditionis meæ hominem decent, nimirum libellis quibusdam meis, quorum fasciculum Eruditissimo Medico Baldo Baldio cum nuper Florentiam cogitaret, tibi deferendum commisi. Sed tu, Vir Doctissime, tantum abest ut muneris tenuitate offensus fueris, quod illud maiorem in modum laudasti & tanta comitate, tamque insigni benevolentia offerentis animum complexus es, ut cum antea doctrinam & eloquentiam tuam admirarer, nunc etiam humanitatis ac urbanitatis tuæ vim maximam celebrare pre merito satis non possim. Imò verò cum diligenter postea curaveris mihi Elogiographus tuus reddere, eo me in præsentia adductum esse video, ut non possim & motum tuorum excellentia absque

648 GABRIELIS NAVDÆI
præiudicio aliquo facundiæ &
eruditionis tuæ pronuntiare, aded
scilicet vtraque in hoc opere par-
tes suas sibi vendicat vt rerum co-
gnitio & varietas argumentorum
cùm per se gratissima sit, multum
adhuc splendoris accipiat ex ser-
mone puro, castigatôque, qui tibi
inter Antiquitatum rudera ver-
santi, mirum quàm facilis & æqua-
lis effluat, hoc verò tanto gravior
& iucundior existat quòd multa-
rum & pulcerrimarum observa-
tionum mole sit grauidus, qua feli-
ci mentis & linguæ, sensuum &
verborum coniunctione videns
mihi carissime Gaddi tantum ho-
noris adeptus, vt quemadmodum
humanitate cæteros hactenus vi-
cisti, sic facundia illa, quæ elogio-
rum propria est, nemini ferme
concedas, palmamq; feras in vtro-
qu

que etsi valde diuerso scribendi genere valde lemniscatam. Quod ego tibi plurimum ex animo gratulor; atque Syntagma meum de studio Militari, sicut ante fueram pollicitus in istius gaudij & obsequij mei signum, simulque in eximij tui muneris hostimentum, qualecumque tandem illud sit, tibi per Amatorium nostrum mitto, non tam profectò vt aliquid in eo discas, quàm vt errata mihi com-monstres mea, marginemque obelis tuis exares, quandoquidem aliud omnino nihil est quo me tibi iam multis nominibus deuinctum, iterum inultròque magis deuincire possis. Vale dabam Romæ 3. Idus Iulias 1639.

Ee

*Paganino Gaudentia Viro Clarissimo,
Gabriel Naudæus S.P.D.*

Pisas

NON putavi mihi vlllo modo
committendum esse, Paga-
nine Gaudenti, vt Syntagma de
studio Militari, quod Amatorius
noster tibi propediem reddend-
um curabit sine meis ad te literis
proficisceretur, nam licet ipsarum
vicissitudo facere non possit vt li-
brum hunc meum arctius com-
plectare quàm alios jam fecisti,
qui nuper a me tibi transmissi fue-
runt, quandoquidem ita cum illis
te gessisti, vt melius ac præstan-
tius nemo possit, volui tamen si
non humanitatis tuæ, quæ summa
profectò & nullius officij mei in-
diga est, ac necessitudinis saltem,
quam tecum per frequentes lite-
ras

EPISTOLÆ. 651

ras inire decreui, rationem habere. Et sanè cùm prioribus meis tam benignè peramantèrque responderis, vt propensæ in me voluntati tuæ nulla mihi prorsus videatur fieri posse accessio, facerem omnino periniquè si de illa gratias tibi non haberem quas debeo, & quidni etiam inconsultè siotari sinerem calamum tuum, adeò delicatè temperatum in tua simul & Amicorum tuorum comoda, vt nullum ipsorum non cumulare maxima gloria solitus sit. Verùm præter has causas, quæ me non difficulter induxerunt vt vnâ cum Syntagmate meo literas ad te darem, accessit alia, quæ me istud vt facerem per se sola impellere potuisset, etenim cùm aliqui sint partim Amici mei, etsi quidem non mediocriter eruditi,

652 GABRILLIS NAVDÆI
partim etiam Aulici quidam &
mihi tantum de facie noti homi-
nes, qui mihi persuadere conen-
tur multa esse in hoc opere Mili-
tari propter quæ lectionis eius
pœnitere quenquam non debeat.
Horum verò iudicium quia sæpius
cum imperitia aut adulatione
coniunctum est, illorum etiam,
quia potius ab amore, quam ipsa
varietate profectum æquè mihi
suspectum sit, cogitavi propterea
negotium istud tibi committere
tanquam iudici maximè omnium
idoneo, & cui nihil omnino desit
eorum, quæ necessaria sunt ad re-
ctè sapienterque de re aliqua pro-
nunciandum; nam quod ad ne-
cessitudinem illam attinet, quæ
mihi tecum paucis ante diebus
suscepta est, persuasum equidem
habeo tam sanctè, inuiolabiliter
que

que illam a te coli ut mihi verendum non sit ne illius officia labefactet adulationis alicuius suspicio, in eruditorum autem hominum censu ineundo, qui præclaris suis laboribus temporis nostri felicitatem promouent, quanti semper ab omnibus fieri consueueris, si quis est qui nesciat, is herclè videtur mihi in maxima rerum notissimarum ignoratione versari, cum siue voce qua de pulpito soluis & explicas auditoribus tuis reconditissimas in omni pene Scientiarum genere difficultates, siue scriptis tuis, quorum certè maxima copia & incredibilis est varietas, illud demum consecutus sis, ut quemadmodum nomen tuum possim legitur, frequentèrque in hominum manus incurrit, sic doctrina tua & expedita fa-

654 GABRELIS NAVDÆI
cundia, qui cæteros omnes, qui
populari fama celebrantur longo
post te reliquis intervallo, nemi-
ni non perspecta atque explorata
esse possit. Quoniam igitur pluri-
mum ijs Artibus vales, a quibus
perfecta intelligendi ac judicandi
ratio manat; putavi me nihil in-
consultè facturum si a te contēde-
rem ut pro candere etiam illo, qui
in te miraculum usque singula-
ris est, librum hunc meum de stu-
dio Militari exeatere velis non
minùs accuratè, diligentérque
quàm liberè, sic enim & officio tuo
planè & voto pariter meo satisfac-
cies, cum mihi a te bona verba
dari non postulem, sed vera, nec
tam hastas aut armillas referre cu-
piam in signum bene nauatæ ope-
ræ, quàm vitem tuam æquo ani-
mo subire non recusò modò ta-
men

Silentis pigra muniui castra Dolabra,

men ipsam , quæ tua forsitan erit
humanitas in caput meum fran-
gere non recuses , ac in summa
quocunque censura tua se verte-
rit, lubentiùs semper in tuo , vir
doctissime , quàm in cuiusquam
alterius Palæmonis aut Aristarchi
iudicio conquiescam, fructumque
laboris istius mei percipiam vber-
rimum, si huic utcumque obelis
tuis transfixus & amicè castigatus
fuerit, tibi non propterea displic-
uisse intellexero. Cæterùm quo-
niam hîc admirabilis quædam
concitata est de studijs tuis expe-
ctatio, multi qui priùs ad Leonem
Allatium adire solebant, cùm de
rebus tuis scire quidquam vel-
lent, nunc etiam a me , quem ex
sermonibus meis eximia sæpe tua

656 GABRIELIS NAVDÆI
cum laude habitis tibi Amicum
esse deprehendunt, ecquid non
parturiat ingenium tuum peracris,
viuidumque frequenter postulant,
quibus etsi fidem facere possum
non illud otio torpere, vellem ta-
men super humanitatem tuam li-
ceret aliquid ad te de tuis lucubra-
tionibus audire, quo vota ipsorum
cumulare magis ex animo possem.
De meis autem si quæras, verbo
dicam aut nullas esse propter oc-
cupationes quas Aula non tam
graues quidem illas, quàm multas
suppeditat, aut sanè non eiusmodi
vt magnam de te expectatio-
nem concitare possint. Quare bo-
na cum tua venia abstinēbo illis
commemorandis, euitāque po-
tius omni opera vt cæteris in re-
bus quibuscunque potero, tibi ple-
nissimè

nissimè satisfaciam. Vale. Dabam
Romæ pridie Idus Iulij 1339.

LXXXVIII.

Eidem.

Nescio profectò, Paganine
Gaudenti, quænam Musarum
tantam animo tuo facundiam
indidit, ut oblata qualibet occa-
sione dicendi, modò ipsa tibi non
indigna videatur, quam cultissi-
mis sermonibus tuis exornandam
suscipias, non minùs in ea prom-
ptè, felicitèrque tractanda te ge-
ras, quàm re contrario reliquos
homines videmus, quibus bona-
rum etiam literarum studia cordi
sunt, vix vnquam ad scribendum
lubentes accedere. Et sanè ut de
me ipso potiusquàm de cæteris di-
cam; licet omnibus Musis & ipsi-
met Præsidi nitidæ, castigatæque

E e 5

658 GABRIELIS NAVDÆI
dictionis Mercurio non infre-
quenter sacra fecerim mihi ut
virtutem illam orationis infunde-
re vellent, nondum tamen litare
potui, aut ab ipsis impetrare ut
quoties me ad scribendum accin-
go, toties non aliqua peccandi
formidine perfundar, dubitẽm-
que rudi aliqua voce, aut inepta
connexione tibi, tuique similibus
non inſcitiam modò, ſed infan-
tiam meam prodere, qui nondum
rectè atque emendatè loqui didi-
cerim Verùm in ea facultate con-
ſequenda tantum eſſe negotij re-
poſitum, tantùmque laboris ſimul
& fortunæ ſemper exiſtimaui ut
cùm illos ſummopere felices re-
putem, qui verba ſplendida, ora-
tionẽmque puram & facilem in-
numerato habent, tum verò mi-
nùs illis ſuccenſeam, qui rem adeo
præcla-

præclaram totis viribus confe-
ctantes, ipsam tamen assequi sine
sua aut fortunæ potius culpa mini-
mè potuerunt. Quamobrem fa-
cies, vir clarissime, pro tua singu-
lari humanitate conuenienter, si-
mûlque non minimum verecun-
diæ meæ consulueris, si me qui
nunquam absque titubatione ali-
qua Latinè scribo patienter feras
binis tuis posterioribus Literis
eam nunc tantummodò respon-
sionem dare, quæ nec animum in
te meum, nec liquidissimæ volu-
ptatis sensum, quem ex tua de me,
& Syntagmate meo de studio Mi-
litari tam luculenta, & mirifica
testificatione percepi, satis pro eo
ac vellem & debeo exprimatis;
Maximè cùm non contentus de
me prædicare in eruditorum cir-
culis, participem quoque me fa-

660 GABRIELIS NAVDÆI
cias eius honoris quò nullum vn-
quam in vita sensi, aut optavi ma-
jorem, dum scilicet coram Sere-
nissimo tuo magno Duce, quod
idem est ac in conspectu totius
Gentis Medicæ, quæ pretium
semper literis, earumque cultori-
bus æstimationem posuit, nomen
meum commemoras, illudque
quasi dignum foret auribus tanti
Principis, sermonibus tuis immi-
sces, & facis herclè vt absense
propemodum voluptate perfruar,
quam ille apud Poëtam velut in
sinu gaudere dicitur,

*Qui potuit Divum accumbere
mense.*

hoc verò beneficium cùm ita no-
vum, atque inusitatum esse mihi
videatur, vt magnitudinem eius
convenientibus verbis significare
non possim, multòque minùs gra-
tias

tias tibi habere, quas egregia hæc
& officiosa de me opinio tua me-
retur pro ingenij mei tenuitate va-
leam Euandrum Regem illum i-
mitari, qui Æneam humili ac stra-
mineo excepturus hospitio satis
habuit inopiam profiteri suam &
præclarum Ducem exhortari ut
diuitias illas minimè requireret,
quarum intra mapalia hæc & tu-
guriola nullam esset copiam in-
uenturus. Interim verò quoniam
sentio me indies non mediocrem
ex operibus tuis eruditissimis fru-
ctum percipere, nullum hactenus
lapidem non moui, quo habere
possem in Musæo meo & manibus
quotidie tractare quæcumque ha-
ctenus in publicam lucem a te tam
numeris adstricta quàm oratione
prorsus soluta edita sunt, adeoque
non poenitendum in ea re labo-

662 GABRIELIS NAVDÆI
rem videor mihi impendisse ut
pauca meo quidem iudicio super-
sint, quorum desiderio macerari
debeam; nam præter varios dis-
cursus habitos communi Italo-
rum lingua in Academia disun-
ctorum, & Appendicem de cau-
ponibus famæ, ac orationes, char-
tâsque palantes, quæ omnia veluti
studiorum tuorum excursus, lu-
dôsque & amœnitates ingenij tui
continent, habeo insuper grauioris
operæ testimonia de dogmatibus
veteris Ecclesiæ binis volumini-
bus comprehensa; velitationes in
Chamieri Panstratiam, Expositio-
nes luridicas cum additamento
Critico, ac denique librum vnum
& alterum de Iustinianæi sæculi
moribus, Opusculum item de Pro-
digiis, & obstetricem literariam,
ac epigrammata noua, quibus si
non

nun me fallit Amatoris nostri, viri
quantum ex creberrimis eius offi-
ciis conijcere possim valde probæ
fidei prælo me additurum spero
comparationem Dogmatum Ori-
genis cum Philosophia Platonis
& Salebras Tertullianæ de vita
Christianorum ante tempora
Constantini; nam quod attinet ad
deambulationes Peripateticas, fa-
cis tu quidem Paganine, ut hunc
tuum sætum tam breui prodi-
tum in lucem, quam ego & Alla-
tius noster, cæterique homines
studiosi vellent, in animum meum
non inducam. Cæterum quoniam
Eminentissimus Cardinalis Do-
minus meus, idémque tibi ac me-
ritis tuis non minimùm addictus
frequenter ex me quærit num
editus aliquando fuerit liber tuus
de Asylis, cuius non semel in aliis

Operibus tuis mentionem fieri
viderat, oro te, vir præclarissime,
ut certio rem me facias, cum de
hoc ipso, tum & omnibus aliis,
quos in hunc Iudicem non retulis;
hæc enim modo præter quàm stu-
diorum meorum conatus promo-
uebis maiorem in modum, tum
verò facies rem & beneuolentia
tua, quæ summa est, & amicitia,
quam tecum sanctissimis de causis
inire volui, haud indignam. Va-
le & eadem confidentia qua te-
cum ago, si quædam hîc aut Lute-
tiæ tibi curanda fuerint, utere in
his mea opera tanquam hominis
tibi addictissimi, paratissimi que
ad omnia. Romæ 4. Nonas Septem-
bris 1639. Epigrammatum in quo
candorem Gallicum extollis ac-
cepi, alterum non vidi, de am-
bobus tamen gratias tibi habeo
quas

quantas animus potest capere
maximas.

LXXXIX.

Viro Clarissimo, D. Domino Elie Diodato.

Gabriel Naudæus S. P. D.

Lutetiam

Summa tua & incredibilis in
me beneuolentia, optime Dio-
date, cùm antea semper mihi ma-
ximo vsui fuerit in rebus meis
omnibus, tum verò nuper ita elu-
cere visa est in postremo illo ne-
gotio, cuius caput & pes tu solus
fuisti, vt ego qui te Amico fidelis-
simo, integerrimòque tandiu sum
vsus, nunc etiam parentis loco te
habere debeam, nempe fecit ar-
ctissima illa tot annorum necessi-
tudo, quæ inter nos mutuis offi-
ciis coaluit, vt cùm te veneratio-
ne, qua debebam, prosequerer, &
singula tua verba totidem San-
ctiones.

666 GABRIELIS NAVDÆI
ctiones esse putarem: Tu quoque
paternum in me animum indueris,
nec indignum me duxeris in
quo ornando, & pro viribus tuis
subleuando tota tua, quæ profecto
non vulgaris est, desudaret indu-
stria. Et herclè velim, ita me Deus
amet, ut illius in me propensæ
voluntatis tuæ memoriam nun-
quam ex animo meo obliterari
patiar; sed cum antea quidem te
colere te venerari, de te semper
honorificè loqui & sentire, tibi
bona exoptare omnia, quæ virtus
tua excellens & singularis probi-
tas merentur, quotidianis fermè
votis & sermonibus non cessarem.
Faciam deinceps si tamen meæ in
te pristinæ obseruantia aliquid
addi potest, ut ardentius frequen-
tius, cumulatiùs, nec amplius ut
Amico, sed veluti parenti Caris-
simo

simo hæc omnia & præstare &
 optare non desinam quem affe-
 ctum meum spero aliquando fo-
 re vt tibi coram non sine com-
 muni voluptate sim declaraturus,
 interim verò vterè me tanquam
 tuo, præscribe, iniunge, ac quæ-
 cunque voles pro iure tuo impe-
 ra, quandoquidem ita de me hoc
 postremo officio meritus es vt ni-
 hil sit quod tuo de causa facere
 non debeam. Vale Romæ pridie
 Idus Octobris 1639.

X C.

*Paganino Gaudentio Viro Clarissimo,
 Gabriel Naudæus S. P. D.*

Pisas

D Electatus sum maximopere
 postremis tuis literis, illis di-
 ctis, quibus a me contendebas vt
 Rabinum hunc qui de vita Moïsis
 scripsit ad te transmitterem, si for-

668 GABRIELIS NAVDÆI
tè in librorum meorum quantula-
cūque farragine haberetur. Nam
cū in omnibus tibi gratificari
cupiam, meique in te animi pro-
pensionem frequentibus officiis
declarare, quid ni fortunæ meæ
propitiæ acceptum ferrem? quod
tu primū eam mihi de te me-
rendi occasionem obtulisti, in
qua ut voto meo, sic tuo literato-
rūque omnium commodo qui
fructum ex laboribus tuis perci-
piunt vberimum, absque vlla mo-
ra inseruire possem. Et sanè ut di-
cam, tibi, Paganine, quod cen-
seo, rectè quidem pudenterque
mihi facere videris, qui præclari
illius & sapientissimi Legislatoris
vitam attentiori cura explican-
dam suscepisti, nam cū Iudæus
ille, quem D. Gaulmino viro do-
ctissimo debemus, totus sit ex fa-
bulis

bulis & ambagibus horrendis
conflatus, Gregorij verò Nissenii
scopus fuerit Moseos vitam in gra-
tiam cuiusdam Amici sui perfe-
ctam viuendi formulam habere
cupientis mysticè interpretari, re-
stat hucusque solus Philo, nec il-
le quidem eiusmodi vt omnibus
placere possit, cui in hoc opere
texendo cum aliqua ingenij & di-
ligentiæ commendatione versari
contigerit, Quamobrem vt cam-
pum hunc, qui planè derelictus a
Latinis hominibus videtur iterum
occare & repastinare possis sum-
ma tua cum laude, neque vlla per
me tam præclaro conatui mora
inijciatur statim atque tuas acce-
pi, nihil mihi prius aut antiquius
fuit quàm D. Vincentium Langie-
rum conuenire, eique libellum
hunc charta emporetica muni-

670 GABRIELIS NAVDÆI
tum ab injurijs & negligentia mu-
lionum tibi mittendum commit-
tere, quod quidem officium quia
non potui cum D. Vincentio, qui
paulò antè Romulionem profe-
ctus erat perficere, certè cum eius
famula muliere admodum sagaci
& prouida, mihi nec herclè inui-
to exequendum fuit. Qua de re
etsi credebam te per literas meas
statim facturum iri certiozem, ne-
scio tamen quomodo occupatio-
nes meæ, non illæ quidem graues,
sed multæ in causa fuerunt vt non
nisi post octiduum tali ad te scri-
bendi munere defungi potuerim.
At vix est tamen vt tarditatis hu-
ius me pœniteat quandoquidem
vt iusseras euolui interea librum
vernaculo sermone a te conscrip-
tum de finibus regundis, quem si
mihi maiorem in modum placuif-
se di-

se dixerim, non equidem mentiar, est enim, omnino tersus, elegans & amnis instar sedati molliter fluens, magisque tuus, quam vllus eorum, qui subinde a te tot veterum sententijs exculti, totque muniti auctoritatibus editi sunt; unde maximam ex eius lectione voluptatem percepi, quæ multo cumulatior erit si mihi significare pergas quænam sit operum tuorum series & nomenclatura, licet hanc in vnica tantum Epistola, quam separatim in diuersis, accipere maluissim; sed modo istud tuo commodò fiat, parum refert hoc ne vel illo ordine fieri mea de causa voluerim. Cæterum quæ de Heinssij atque Vosij nouis compositionibus, deque Mascardi cum homine quodam nostrate dissidio super ingeniorum præstantia quæ-

672 GABRIELIS NAVDÆI
rebas, hæc omnia saltem quan-
tum ex Amicorum meorum lite-
ris conicere possum ita se habent.
Exercitationes sacras in Nouum
Testamentum, opus omnium, quæ
vnquam Heinsius ediderit, longè
præstantissimum, propediem hic
habebimus & tu etiam Pisis aut
Florentiæ, earum lectione frui po-
teris, quoniam curauit sedulò vir
ille non tam alienus a nostris riti-
bus quàm fama est, vt a Romanis
non secùs atque Batauis & Ger-
manis sine cuiusquam offensione
legi possint. Tractatum verò de
Idololatria confectum a Vossio
fuisse, rumore tantùm accepi, nec
habeo quidquam de eo certi quod
ad te perscribam. Denique nun-
quam audiui Mascardum, qui iu-
dicio æquè ac doctrina & elo-
quentia prorsus est singulari in il-
luc

lud odiosum certamen cum Gallo
descendisse neque ego conjectura
satis assequi possum unde rumor
eiusmodi apud vos percrebuerit
nisi forsan hic in Prolusionibus suis
Latinis, quas nuper Typographi
Parisienses ediderunt aliquid in-
seruerit de Italorum in literis præ-
stantia, quod factum ei fuit ad-
modum facile in tanto ingenio-
rum prouentu, quæ non modò ad
grauiores Disciplinas, sed ad quas-
libet Artes excolendas summo pe-
re idonea, felix studiorum Mater
Italia quotidie supeditat, nec puto
tamen licet hoc fecisset Mascar-
dus nostrorum quemquam mole-
stè laturum quòd Itali à quibus
Literarum splendor in reliquum
Orbem emicuit suas in Parnasso
sedes obtineant, etiam Apollini,
Musisque proximas cum ab ipsis

674 GABRIELIS NAVDÆI
jure deturbari minimè possint aut
debeant. Habes igitur ad omnia
quæ in literis tuis responsionem
flagitabant, præterquàm ad Epi-
grammata de quibus amo te, mi
Paganine, quantum homo homi-
nem alterum potest, a quo tam
præclarè tamque honorificè fue-
rit commendatus. De Asylis quod
addebas valde placuit Eminentis-
simo Cardinali meo, putat enim
Opus illud, quod per se arduum
& difficile est, consultò a te premi-
nonum velut in annum, vt matu-
ritatem sine qua diuturnum nihil
esse potest assequatur, magisque
subactum & eliminatum in lucem
prodeat; quanquam tu, Paganine,
istis forsan adjuuentis, ornamen-
tisque non indiges, quæ tempus
ipsum suppeditat quia ingenium
in numerato habes, pluraque &
meliora

meliora αὐτοχρῆσθαι è tua diuite
vena profundis q̄ àm alij etiam
non mediocriter eruditi post mul-
tas lucubrationes facere possint.
Gratulor igitur tibi vehementer
raram hanc ingenij tui felicita-
tem, velimq; me ex ea beneficium
etiam aliquod percipere saltem in
literarum tuarum frequentia, qui-
bus aliquid mihi gratum esse aut
acceptum, caue in animum indu-
cas tuum; hoc autem vt a facun-
dia tua me accepturum esse non
diffido, sic ab humanitate con-
sequi vellem vt quemadmodum
binis tuis nunc respondeo ita de-
inceps vnica mea pluribus, bona
tua cum venia, satisfaciam.

Vale, Romæ Idibus

Octobrib. 1639.

*Viro Maximo, Fortunio Liceto,
Gabriel Naudæus S.P.D.*

Patauium

NON possunt illi, quos studia
recta delectant verè atque
ex animo non dolere, quoties
eruditissimorum virorum præcla-
ros conatus, cuiusmodi, Fortunii
Licete, tuos præsertim esse, mihi
certum est, eorum opera inter-
turbari vident, qui in id potiùs
conniti totis viribus deberent, ut
communis illa Sparta, quam simul
excolunt, propria cuiusque indu-
stria cultior, ornatiorque redde-
retur. Quamobrem non possum
eius viri Apologeticon laudare,
qui nuper sub Tyronis literarij no-
mine tibi mulctam irrogauit, mul-
toque minùs librum hunc, quem
offerri mihi suo nomine per Bal-
dum

dum nostrum curauit, in manus
sumere debui, ut conuitia quæ
ipsum audio in te tanquam è
plaustro libera prorsus & effrena-
tiori lingua coniecisse, cuius tan-
dem generis essent & num jure vel
injuria prolata discuterem: Nam
cùm illi plurimùm me debere
profitear ob officium illud, quo
me peramanter & honorificè
prosecutus est, tibi verò tam arcta
necessitudine sim deuietus, ut
ferre non possim æquo animo fa-
mam tuam ab inuidorum aut ob-
trectatorum aculeis lacerari, quã
omnes boni toto Orbe non diffu-
sam modò, sed celeberrimam esse
fatentur, satiùs propterea duxi ab
hac scriptione oculos temperare,
quæ multorum judicio cùm den-
tata, peracerba & virulenta sit,
non posset quidem me aut in bo-

678 GABRIELIS NAVDÆI
nam de suo auctore, aut in malam
de tua causa opinionem inducere;
& sinè cùm offi io erga te meo
satisfactum esse hunc in modum
inelligam, non puto præterea Ty-
ronem illum literarium molestè
laturum esse. quòd ego, qui ipsum
antea in Analyfi sua præclare
compositum, multaque ex se & ex
Schola sua deprementem omni-
no digna commendatione poste-
riorum libenter videbam, eundem
nunc sed ira percitum & furen-
tem, nec tam nervos, quàm acu-
leos in te stringentem aspicere
nolim, ne quòd antea de eius eru-
ditione iudicium feci totum cor-
ruat si cum illis fluctibus, quos
nunc miscet & excitat velut in
simpulo, atque cum immani ca-
lumnia quam in te dum vibrat, si-
bi potius intulit, a me conferatur.

Tu

Tu verò, Licete, si mulctam illam videris, si legeris, mone me sed sedatus num vera sint quæ de ea communes Amici referunt, quæque ego non prorsus esse falsa ex ipso statim illius limine mihi persuasi, cum omnia in eo non tam ad iocum, ut ille dicit, quam ad vim, internecionemque parata offenderim: verum oro te, obtestorque ut quemadmodum antea dicebam, sedatus id facias, nam licet aduersarij tui quos pro gloriæ tuæ immensitate multos etiam habes, aut odio, aut incuriæ liuore obcæcati tibi, tuisque honoribus quantum ipsi per se possunt detrahant, nihil tamen ab illis tam infandum sustinere potes, quod non item alij, qui te in bene de hominibus merendo præcesserunt experti sunt, atque ut illos atas

680 GABRIELIS NAVDÆI
postera, quæ sine cuiusquam odio
vel studio indicat Diuinis immor-
talibusque viris accensere non du-
bitavit hic tua virtus, quæ procul-
dubio rara & inusitata est, suos-
que etiam te præsentē laudatores
habet, numerosiores adhuc illos
obtinebit, cū gloriæ tuæ am-
plius adesse non poteris,

Vrit enim, quod inquit ille, fulgore

suoque prægrauat arteis

*Infra sepositas, extinctus ama-
bitur idem.*

Et hac de causa futurum spero ut
Bononia, quæ te Patauio eripuit
multum ex decore tuo suum au-
geat, tantique deinceps ab omni-
bus fieri debeat quanti ipsa te non
modò vera Artis Effata docen-
tem, sed de rebus difficillimis &
hactenus ignotis æterna volumina
quotidie scribentem faciendum
duxe-

duxerit. Vale Romæ 10. Kalendas Augusti 1639.

CXII.

*Hieronymo Bardio Viro Clarissimo,
Gabriel Naudæus S. P. D.*

Pifas

FVit mihi iampridem ex sermonibus grauiſſimi & vtrique noſtrū amiciffimi viri Fortunij Liceti cognita incredibilis tua in ipſum humanitas, quam ego perſepe miratus ſum adeò conſtanti in ipſo tuis officiis demerendo fuiſſe vt nullæ aut raræ ſint eius ad me literæ, quæ tuum nomen tanquam veri & fidelis amici non habeant expreſſum. Itaque amabam te maiorem in modum, Hieronyme Bardi, vel hoc ſolo nomine quòd fides hæc tua & obſervantia ſingularis in Licetum mihi probè cognita atque explo-

Ef 5

rata foret; nam ea videbatur mihi non frustra consequi posse qualinam in reliquos esset, qui tecum aliquo necessitudinis vinculo jungerentur, felicésque ea de causa putabam illos, & ipse mecum plerumque cogitabam eodem uti parario, quem tu non sine meo rubore primus occupasti, ut mihi etiam aliquis ad amicitiam & familiaritatem tuam pateret aditus, verum oppressit me talia meditantem Epistola tua, non modò testis magni tui erga me amoris locupletissima, sed tot insuper elegantiarum, totque venustatum plena, ut cum in me ornando nihil reliqui faciat, tum etiam planè demonstret facundiæ tuæ vim, potestatemque mirabilem esse, nam cum ingenij mei tenuitatem non modò dissimulas, sed affingis
illi

illi tot præclaras dotes, ut si vel
 minimas illarum agnoscam, sum-
 mè profectò fatuus sim, aut impu-
 dens. Verumtamen ut est homi-
 num natura, qui ea libenter au-
 diunt, qui sibi placent facere,
 etiam non potui quin voluptatem
 maximam caperem ex hoc animo
 tuo tam prono in honorem & di-
 gnitatem meam. De quo sanè &
 habuissem iam antea tibi gratias,
 & literis etiam quibus testatum
 hunc mihi fecisti, respondissem
 nisi illud præstare opis meæ non
 fuisset, qui plura tibi debeo, quàm
 soluere possim; hoc verò facere
 propter occupationes varias &
 æquè molestas, quæ me vel inui-
 tum detinuerunt, mihi non huc
 usque non fuisset cenceffum.
 Quamobrem licet vulgaris sit hæc
 & jactata silentij redemptio, co-

gor tamen ad eam recurrere, quia
 nisi purgatio eiusmodi aliquid mi-
 hi aduersus tuam indignationem
 praesidij allatura sit, non video
 certè què tandem possim alio mo-
 do illam effugere: Sed me hercu-
 le tam verum est duobus illis men-
 sibus, quibus literis tuis responde-
 re distuli, plus mihi, quàm toto
 praecedenti Anno negotiorum in-
 cubuisse, ut si mihi fidem non ha-
 beas istud asserenti, & quod nol-
 lem experto de meo in te amore,
 studioque, quod magnum interea
 & incredibile fuit, malè meritis
 esse videare. Ut igitur tibi dicam
 quod res est, Doctissime Bardi, nul-
 lum negotium mihi vnquam ita
 molestum fuit ut postrema hæc
 non multò magis molesta fuerint,
 cum præter laborem in ipsis cu-
 randis, conficiendisque multum
 præ-

præterea verecundiæ sustinuerim
ex opinione non ita forsitan hone-
sta, quam de me & moribus meis
concepisti, sed humanitas tua in
causa est ut benè sperem ab illa
consultum iri rebus meis præfer-
sertim cùm Lictus noster, cui fi-
dem ab utroque nostrum non ha-
beri flagitium esset, testari possit
me in excolenda clarissimorum
virosum amicitia nunquam nisi
ipsa impellente necessitate fuisse
cunctatorem. Cæterum postquam
hac purgatione videor mihi redijisse
tuam in gratiam, a qua forsitan
diuturnum illud silentium meum
me deiecerat, oportet nunc ut
pro more meo, humanissimis tuis
litteris *κατὰ πόδα* respondeam, &
finè juuat me primum ex illis at-
que item ab adjuncta Prolusione
tua, de qua te multum amo, intel-

lexisse liquidò quantus vir fores in
 omni Scientiarum genere, quàm
 excultus lingua, quàm versatilis
 ingenio, quàm doctrina ad mira-
 culum usque refertus, ut magnum
 sit atque rarum omninò quod spe-
 rare possunt Literæ te incolumi,
 neque profecto fefellit hæc sen-
 tentia clarissimos Gymnasij Pisa-
 ni Rectores, cum te dignum ha-
 buerint, qui calcatum ante a capi-
 tali viro Iacobo Massonio pulpi-
 tum conscenderes, partimque ab
 ipso Academiae decus non con-
 servares modò, sed proferres
 in melius nova illa & exquisita,
 cui te jam plurimùm insudasse
 significas philosophandi ratione.
 Quare auctor tibi sum ut ab hoc
 studio non te detereant Novato-
 res illi, quos tu subindicas omnem
 fermè scribendi occasionem tibi

præripuisse, ut cum tantum abest
 ut istud facere potuerint quod ipsi
 & qui ab eorum orbita non disce-
 dunt Telesius, Basso, Patricius,
 Gassendus, Verulamius & id
 genus alij ne centesimam qui-
 dem partem eorum attigerunt
 in quæ tanquam in vacuas pos-
 sessiones, relictæque nobis a
 maioribus nostris latifundia, &
 tu, vir clarissime, & qui te in eo-
 dem voto sequentur, vos immit-
 tere potestis. Quamobrem non
 satis consulere ut rebus ipsis sic no-
 minis tui celebritati mihi videbe-
 re nisi quæ affecta habes in Mu-
 sæo tuo; eadem perficias numeris
 omnibus, emittasque quemadmo-
 dum reliqui Scriptores solent in
 hominum ora, manusque, ut debi-
 tum laboribus tuis præmium ab
 ipsa fama in æternitatis delubro

recipias. Quod autem conquere-
 ris nullum te a Campanella aut
 alijs responsum tulisse, fieri qui-
 dem istud potuit nulla ipsorum
 culpa, & Campanella præsertim,
 qui maximo bonorum omnium
 mœrore diem extremum obiit o-
 ctiduo priusquam Reuerendus Pa-
 ter Nicolaus Ricardius ultimus
 credo Ligurum, qui viris illustri-
 bus adscribi meruerit, fatis item
 concederet, reliquos verò non
 tam infensos sibi ipsis fuisse existi-
 mo ut a te viro clarissimo prouo-
 cati, respondere literis tuis negle-
 xerint, sed viarum difficultas in
 his præsertim exulceratis tempo-
 ribus, Tabellariorumque negli-
 gentia fecerunt ne eorum ad te
 ferantur responsa. Quibus incom-
 modis si quod remedium esse po-
 test ab opera & sollicitudine mea,
 eam

eam impostero tibi addico, spondeoque non mihi fore quidquam jucundius, quam si ea libenter vtare, non solum in literis, sed in libris etiam tuis, quacunque demum ratione voles me ipsis inservire, modò enim imbecillitas mea non mihi sit impedimento, nihil aliud facere poterit quin morem tibi geram in omnibus; laudo autem summopere quod vtrâque Medicinam, veterem dico & nouam siue Hermeticam, cum vtraq; pariter Philosophia junxeris, nam qui tot retia tendit veritati, rerumque Naturæ, vix fieri potest vt ipsam aliquando non inueniat. De tuo interim Platónico & Iatrochymico eloquio valde tibi gratulor, & quoniam vix capere possim quid a me circa illud fieri postules, offero me pa-

690 GABRIELIS NAVDÆI
ratissimum ad omnia, gaudeo et-
iam non mediocriter quod Theo-
riam de Cæli natura elaboraue-
ris, quia certo certius mihi per-
suasum est nihil a te in ea re fa-
ctum iri quod non sit inuentione
nouum & elaboratum, ingenio,
industriâque perpolitum, maxi-
mè cùm specimen adeo luculen-
tum mihi dederis eius, quod in
Optica & Astronomia aut inuen-
tum a te aut vberius quam antea
& certius exploratum fuerit. Pro-
fecto Corollæ illæ ex rosetis tuis
Philosophicis decerptæ mihi ta-
les visæ sunt, vt præter assensum
meum, qui in rebus illis parum
valeo, retulerunt etiam a non in-
eptis earum æstimatoribus sum-
mam commendationem. Deni-
que quod scire desideras de An-
dernaci Methodo particulari cu-
rando-

randorum morborum, nisi eius loco intelligas Commentarios duos de Medicina veteri & noua tum cognoscenda, tum facienda editos Basileæ in forma Dialogi, aut libros de Pestilentia, deque grauidarum & infantium cura, ac etiam de febribus, quos omnes Andermarum edidisse certum est, nescio sanè quidnam alij particularis Methodi nomine censerì debeât. Quod item ad rerum Chymicarum Scriptores primipilios attinet, quorum ad te Syllabum mitipostulabas, scito maximi apud omnes hac tempestate fieri Ideam Medicinæ Paracelsicæ collectam Seuerino Dano, Crollij Basilicam Chymicam, Hartmanni pram Chymiaticam & annotationes in Crollium, Sendiuogij novum lumen chymicum, Angeli-

692 GABRIELIS NAVDÆI
falæ omnia, Libavij Epistolas, singularia, & opera reliqua de rebus Chymicis, Vntzerum de sale, sulphure & Mercurio, itémque de Renum calculo, & Antidotarium pestilentielle, Sennertû de consensu veteris Medicinæ cum nova, Pharmacopæam & observationes Poteri j, Ioannis Fabri Palladium Spagyricû, Chyrurgiam Spagyricam & Myrothecium Spagyricû, Iacobi Zuingeri examen principiorum Chymicorum, Eraſti disputationes in Paracelsum, Theſaurum Euonimi, Beguini Tyrocinium Chymicam, aliâque eius generis non pauca, quorum maxima pars Venetijs haberi non difficulter posset, Lugduno autem facillimè, modò fidus aliquis Bibliopola tibi in hoc negotio operam suam accommodare vellet; Romæ
verò

verò præter Sennertum aut Fabri
Spagyrica nõ auderem quidquam
aliud polliceri adeo hîc præ Baldo
& Bartholo nullus est Galenus, at-
que ita vir Clarissime, habes ad
omnia quæ in tuis literis respon-
sionem flagitabant, hæc verò si
Epistola tibi forsan justo longior
visa fuerit, tuam primùm accusa-
re debes, cui ego nisi post diutur-
um illud silentium meum, pari-
cum diligentia testificatione sa-
tisfecissem, non viderer mihi aut
officio meo præclarè defunctus,
pro eo ac debebam tam prolixæ
tuæ in me beneuolentiæ magni-
tudinem, adæquasse, quod tamen
ut facerem maximopere sum co-
natus & imposterum multò magis
conabor si tu quoque & frequen-
tibus tuis literis me beare per-
gas & vehementiùs etiam ama-

694 GABRIELIS NAUDÆI
re. Romæ 8. Kalendas Nouem-
bris 1639.

LCIII.

*Iano Nicio Erythræo Viro Clarissimo,
Gabriel Naudæus S.P.D.*

Romam

FECISTI præter opinionem meâ,
Iane Nici Erythræe, qui tres
Epistolas ad me misisti, cum vni-
cam duntaxat præstolarer, atque
utinam longiùs adhuc expecta-
tione mea fallus fuisset, quartam
accipiendo, quæ nomini meo in-
scripta fuisset; nam quæcumque
prosa aut versa oratione scribis ita
me capiunt & delectant omnia,
vt præ te vno veteres meæ deliciae
Bembi & Politiani videantur mi-
hi nunc illiberales esse & infecti,
nempe meum mel spirat quidquid
loqueris, & ipsa Pytho tuis in la-
bijs sessitat, vt quemadmodum in
omni

omni alià virtute veteres amularis, ita etiam dicendi, scribere dūque facultate ipsorū nemini concedas, quod postremum quanti in studiorum ratione faciendum sit, nescio certè an reliqui viderint, ego verò colorem & nervos & animam conciliari lucubrationibus nostris a nulla alia re majorem, quàm ab eloquenti & pura, castigatāque dictione semper existimaui. Hæc enim velut eleganti specie puella nulli non arridet, nihil quod asperum sit & rude non mollit, obscurum si quid est illustrat, insulsum condit, debile confirmat, molle excitat, facit denique ut res, quæ per se laudem aliquam merentur, majorem adhuc a terro & exulto sermone referant, quæ verò nullam ex se haberent, non tamen illa destituantur, si

696 GABRIELIS NAVDÆI
cum aliquo dictionis ornatu sint
conjunctæ. Quamobrem ego te
felicem in paucis esse duco, Iane
Nici, cui Eudemiam illam adeo so-
lenter & excogitare & describere
tam eleganter concessum est, ut
Herculis instar Gallici homines
post te trahas non minùs facietis
relationibus, earum rerum, quas
Galloni in ea viderat, quàm sua-
uiloquentiæ tuæ catenulis irreti-
tos. Et sanè quoniam in hunc ser-
monem deuenimus, non possum
me continere quin illud tibi signi-
ficem, quod de noua quadam Eu-
demia, non illa profectò quemad-
modum tuam esse voluisti, in
Mauritanix Insulis, sed in orbe
Lunæ constituta retulit ad me per
litteras suas Amicus quidam meus,
cuius fidei ac diligentix vix dice-
re possum quantum debeo; narrat

igitur

igitur hic allatam sibi fuisse ex postremis Francofurtensibus Nundinis historiam profectiois nuperrimæ, quam homo quidam Vaferrimus ex altissimo Sinenfium monte in orbem Lunæ fecit mira prorsus arte iuxtaque periculi & audaciæ plena, nam sportulæ vimineæ multos anseres iunxit edoctos prius longo usu parere loris & in quamlibet partem vellet auriga remigium alarum inflectere, atque hac strepera biga aut quadriga fretus itineri se commisit, non herclè tam nouo, quàm insolito nostris hominibus, quorum ab Astrophili tempore qui Hippogrypho illuc vectus est, nulum memini hoc ipsum iter denovo ingressum fuisse. Expertus autem primum est anseres suos post emensum insignè quoddam

aëris spatium molliter volare,
quasi gestientes circa fluminis
ripas amœnissimi tandēque
nullo fermè labore appulit in or-
bem Lunæ, vbi Lūnares indigenæ
ambabus statim vlnis peregrini-
um hominum excepere bene il-
li precantes & omnia submini-
strantes adiumenta, quæ cū ad
eius corporis cultum, tum ad ani-
mi votum pertinere iudicarunt.
Quamobrem Regionis illius loca
præcipua diligēter lustravit, Inco-
larum mores & studia non supinè
rimatus est, nihilque demum in
Luna aut nobis ignotum, aut sibi
intentatum reliquisset nisi anse-
res sui ægrè ob insolentem aëris
illius temperiem se habere cœ-
pissent, vnde cū vehementer
timeret ne si quid illis aduersi
contingeret perpetuo illic exilio
dam-

damnaretur, confestim Sportulam ingressus est, placidóque avium volatu demisit se in vnam ex fortunatis insulis, ad quam postea delapsus Anglus quidam historiam hanc ab eo didicit & scriptis de ea sermone vernaculo Commentariis posteritati consignavit. Tu verò, Iane Nici, de illa prout libet arbitrabere, aut potius pro Angli illius ingenio, qui tuo, forsán vel Mori sui exemplo ductus Eudemiam aliquam, Utopiamve fingere voluit non oblectandis tantum Lectorum ingeniis, sed Astronomorum etiam novis opinionibus deridendis, qui quotidie iactant multas se in Cœlo deprehendere Optici tubi beneficio, quæ fabulis ab illo Selempeta prolatis non multum sint dissimilia. Ego verò quia narratio

700 GABRELIS NAVDÆI
eiusmodj mihi visa est perridicula,
volui tibi hanc per literas narrare,
cùm ob impedimenta quædam
præfens non possem vt hostimen-
tum aliquod haberes summæ il-
lius & incredibilis voluptatis,
quam ex tribus literis tui percepi.
Cæterùm cùm illas ad te reuerti
& in laniculum perreptare soli-
tarias minimè arbitrarer fore ex
tua aut earum dignitate meam
hanc Epistolam velut ancillam
adjunxi, quæ tantis Heroinis, tam-
que venustis & elegantibus pro
voto ac officio meo quod tibi
semper mancipatum erit, inser-
uiret. Vale Romæ 8. Idus
Nouembris 1639.

Danieli

XCIV.

*Danieli Heinsio Viro Maximo,
Gabriel Naudæus S.P.D.*

Leydam

Cùm intellexissem ex postre-
mis litesis communis Amici
nostri, atque ut puto affinis etiam
tui Doctissimi Beuerouicij, quanti
meum de studio militari Syn-
agma feceris, & quàm moleste
tuleris nondum illud apud vos pu-
blicè distrahi, non existimaui mi-
hi committendum esse ut pudori
cuidam subrustico diutiùs infer-
uirem, qui me licet diuini tui in-
genij laudatorem & admiratorem
præcipuum hætenus prohibuit,
ne eo tibi potissimum nomine in-
notescerem; sed cùm viderem
propensæ illi tuæ in me voluntati
non idem conuenire quod magni-
tudini doctrinæ tuæ silentium,

702 GABRIELIS NAVDÆI
mecum sanè perbellè feliciter-
que actum esse duxi, quod nouis-
sima hac occasione gratiarum,
quas tibi ob magnificam de me
prædicationem habere debeo &
perueteri desiderio meo neces-
situdinis tecum iucundæ, & offi-
cio simul, cuius me debitorem fe-
cit humanitas tua possem satisfac-
cere. Quamobrem dico tibi, Vir
Maxime, quod res est, amaui pri-
mùm ex commendatione incom-
parabilis Scaligeri ingeniũ tuum,
quod nisi supra modum elegans
& eruditum fuisset, nunquam
probatum iri sciebam tam idoneo
iudici. Deinde verò ex operibus
tuis cognoui quam aliorum com-
mendatione non indigeres, quàm-
que faciliùs posses non modò tibi,
sed amicis tuis, imò liberalibus
Disciplinis & sæculo nostro pre-
tium

tium facere, quam ab alio quouis
 eam laudem recipere, quæ præ-
 claris tuis & immortalibus in
 Rempubicam Literariam meritis
 deberetur. Et sanè cùm ita de te
 statuerem dum adhuc in Gallia
 versarer, tum verò postquam in
 Latium veni & Romæ præsertim
 antiquæ virtutis illius imaginem,
 quæ Romanos totius Orbis Do-
 minos meritò reddiderat, non ma-
 gis in extantibus etiamnum co-
 lumnis & molibus ædificiorum
 immensis, quàm in vigentibus ho-
 minum ingeniis intueri mihi con-
 cessum est, liquidò tandem de-
 prehendi nimium esse quod huic
 iudicio de te meo accedere debe-
 ret, si de laboribus tuis vellem pro
 eo certe ac debeo, verè fidelitèr-
 que pronuntiare; nam quas artes
 Roma & antiquitùs quidem plu-

704 GABRIELIS NAVDÆI
rimi semper facere visa est, &
nunc etiam quam reliquæ aliæ
Orbis ciuitates felicius excolit,
cultum nempe & proprietatem
verborum, facilitatem atque ele-
gantiam sermonis, iudicium, acu-
ménque sententiarum & quod
præcipuum esse in omni compo-
sitione censeo, castigatam suisque
propriis limitibus coërcitam eru-
ditionem, eas tu, Vir Maxime,
iam inde ab adolescentulo ita
complexus es ut ad veterem Ro-
manam amplitudinem & dignita-
tem, quæ pro mensura recti om-
nibus est, nemo quàm tu fecisti,
propiùs accedat, unde vix potest
dici quantum ea de causa Italis
placeas, qui te vnum illimi, niti-
dóque flumini similem decurrere
per Scientiarum campos asserunt,
cósque multum fecundare præ-
stan-

stantium rerum tractatione, quam
 sic absoluerе consueuisti ut nihil
 fœcis hauriat, qui te legit, sed me-
 rum mel si quidquid loqueris, &
 quidquid tangis, relinquatur a te
 expolitum, propterea que cum ip-
 sa Casaubonos, Scaligeros, Salmasios
 veluti torrentes mirentur, qui se-
 cum omnia, lectoresque suos ple-
 rumque inuoluunt, te solum amant,
 ripas ut inquirunt, non dedignantem,
 non mutantem fines atque
 terminos agrorum in Parnasso,
 non rerum omnium nominibus
 aut naturæ vim inferentem, non
 vorticofum, non præcipitem, sed
 limpidum, suauem, venustum, ar-
 gutum, & quod rei caput est nihil
 aut diminutum, aut redundans,
 aut ineptum molientem. Quibus
 titulis si te quoque suspiciam, præ-
 terquam istud communi non ita-

706 GABRIELIS NAVDÆI
lorum modò, sed populorum om-
nium, quibus optimæ Disciplina
cordi sunt, exemplo faciam, sequar
insuper Maximi & eruditissimi
Pontificis Urbani VIII. & Emi-
nentissimorum Cardinalium Bar-
berini ac Widi Balnei Domini
mei voluntatem, qui te mirum
quantum amant ex summa indu-
stria & moderatione, quas tu in
libris tuis velut ingenij & pruden-
tiæ duo lumina adhibere voluisti.
Verùm non moror hæc exempla
quantumvis illustria sint & illud
etiam quod de me supra meritum
meum a te factum fuisse intellexi,
satis mihi incitamento sint, ut
neque doctrina, neque humani-
tate aut virtute vlla, quæ maxi-
mum & capitalem virum de-
seat, quemquam alium tibi præ-
stare existimem, qua in opinione
ita

ita me deinceps constantem habiturus es, ut nunquam te pœnitere debeat res meas, quæ natura sua leues sunt, auctoritatis tuæ pondere sustentasse. Adderem plura in grati animi testimonium, nisi Beuerouicius noster, qui me dudum inter suos habere cœpit, fidem tibi facere posset perpetuæ meæ in amicos omnes ac tui potissimum similes voluntatis, cuius periculum facere, quotiescumque tibi libuerit inuenies me semper paratissimum ad omnia, atque istud liberè, confidenterque ut facias peto a te, Vir Maxime, etiam atque etiam. Vale,
Romæ 19. Kalendas Decembris 1639.

*Ioanni Beuerouicio, Viro Clarissimo,
Gabriel Naudæus S.P.D.*

D. dracum

Vix mihi redditæ fuerant potestatem tuam, Beuerouici, cum venit etiam Patauio iuuenis ille popularis tuus, de quo mihi in præcedentibus tuis scripseras. Miratus sum in eo primum indolis præstantiam, quæ facta mihi prorsus ad unquam visa est, ut omnium sibi voluntates conciliaret; deinde verò ex sermonibus, quos mecum habuit, doctrinam, iudiciūque illius suspexi, & his causis accedente commendatione, nihil me non facturum esse recepi, quo curare & adjuuare ipsius commoda pro virili possem. Interim verò quia officium meum nulla in re desiderauit, ea significatione amoris

moris in illum mei sum usus, qua
reliquos prosequi soleo, qui mihi
de meliori nota commendati
sunt, obtulique illi Syntagma
meum de studio Militari, & ab-
euntem votis sum, animoque
prosecutus neque unquam amare
illum & æstimare pro merito suo
desinam. De Patre Famiano Stra-
da litem omnem componet Epi-
stola qua tuæ haud tamen absque
interiori quadam secum contesta-
tione respondit, verebatur enim
non conscientiaæ suæ stimulos,
quemadmodum ad me semel at-
que iterum Tibure, ubi tunc re-
missioni studiorum vacabat, per-
scripsit, sed eorum potius censu-
ram quibus inuitis nihil eiusmodi
aut tutò, aut honestè suscipitur.
At enim puto Deum hanc iniecisse
optimi Patris animo dubitatio-

710 GABRIELIS NAVDÆI
nem , vt occasione tam importu-
na Romanorum Procerum, & eius
potissimum qui sub Maximi Pon-
tificis arbitrio rerum hic potitur,
summam erga te , atque virum
verè magnum Danielem Hein-
sium , benevolentiam declararet,
quam si paternam esse dixerim,
Beueronici Doctissime, nã tantum
illud dixerim quod ab utroque
vestrũ & ab omnibus alijs, qui si-
milem adhibebunt in literis maxi-
ma cum eruditione tractandis,
modestiam , atque vos ipsi non si-
ne prudentiæ vestræ testificatione
adhuibuitis re ipsa verissimum es-
se deprehendetur. Cæterũ quo-
niam nullus est Italorum , quem
Doctissimus Heinsius in amorem
& admirationem sui jam vsque ab
adolescencia sua , doctrinæ meri-
to non pellegerit , omnibus pro-
pterea

pterea valde molestum fuit simul-
tates, quas honesta quædam æmu-
latio inter hunc & Salmasium vi-
rum item magnum latenter alue-
rat, in apertum nunc postremi il-
lius culpa erupisse, velléntque op-
pidò quàm maximè sedatum iri
controuersiam hanc, quæ plus
damni, quàm vtilitatis Reipubli-
cæ Literariæ sit allatura; verùm
quando fieri istud vlla auctorida-
te, aut humano consilio non po-
terit, ne dubita, Beuerouici, quin
potiores apud nos semper futuræ
sint clarissimi Heinsij rationes, quæ
tueri quibuscunque modis jamdu-
dum Princeps Eminentissimus a-
nimam induxerat, nec secus nunc,
quàm olim inducet si fortasse
commodum Doctissimo Heinsio
videretur cum in locum secede-
re, ubi nec Pelopidarum nomen

712 GABRIELIS NAVDÆI.
nec facta audiret & cum præterea
honorem acciperet, qui suæ incre-
dibili doctrinæ, maximis cumula-
tissimisque ab eruditissimo & mu-
nificentissimo Principe Francisco
Barberino haberetur: Atque istius
pollicitationis meæ vadem alium
ne quæras, quàm me ipsum, qui
me bona fide curaturum recipio
quæcunque facto in hac re opus
esse mihi aut Slingelando nostro
significaueris. Denique maiorem
in modum doleo tibi quoque pu-
gnam esse cum nonnullis hostibus
& illis quidem valde tibi magis
insensis quàm Heinſio nostro non
est aut erit vnquam Salmaſius.
Caue igitur ab illis ſedulò & qua-
cunque potes ope cura valetudi-
nem tuam, quæ mihi ac præclaris
viris Fortunio Liceto, & Famiano
Stradæ magis quàm propria cordi
est.

est. De Elichmano quem omnes
nunciant præstanti ad varias artes
& linguas ingenio fuisse & eo pun-
cto temporis ad plures demigra-
se, quo de fatali vitæ termino scri-
bere instituerat, si quid habes
quod speciatim referre possis, quæ-
so ne graueris istud facere, quæ-
rentibus enim de eo Amicis meis,
hæret mihi aqua. Timeo ne eius
mors in causa fuerit vt aliorum
quæstiones de vitæ termino, inter
quas meam haberi scribis tardiùs
a vestratibus Typographis excu-
dantur, sed illud modò fiat tuo
commodo, non poterit vnquam
aut sat citò, aut sat bene non
fieri. Vale Romæ pridie
Idus Nouembris. 1639.

*Timotheo Hoiro Viro clarissimo**Gabriel Naudæus S.P.D.**Duacum*

Humanitatis tuæ beneficium
agnosco, quod de mea, Do-
ctissime Hoi, tam præclarè loqui
& sentire volueris: Quamobrem
multum me tibi eo nomine de-
uinctum esse profiteor, tantum
abest vt tibi, aut Slingelando no-
stro, qui te mihi diligentissimè
commendauit in ijs omnibus gra-
tificari recusem, quæ vos præsta-
ri a me vtriusque vestrûm de cau-
sa posse arbitrabimini. Et sanè
nullum hætenus in hac vrbe lapi-
dem non moui, vt duabus a te mi-
hi propositis quæstionibus, liquidò
cumulatèque responderem. Vnde
quantum ad primam attinet, pos-
sum tibi confidenter asserere ne
quidem

quidem per somnum venisse in mentem Cardinalibus qui librorum censuræ præfecti sunt, ut illum à communi lectione summonerent, quem Pater Guillelmus Gibicus de libertate Dei & Creaturæ vno tantum anno priusquam in Italiam venirem Parisijs ediderat; quin imò sacri Apostolici Palatii Magister, cuius in manus primùm venerat, verbis de eo apud Summum Pontificem perquam honorificis sermonem habuit eoque potissimum nomine Pater Bertumus cui tunc temporis negotiorum Sodalitatis Oratorij procuratio incumbibat, cum eundem librum Summo ipsi Pontifici offerret, testimonium ab eo valde magnificum & illustre de summa Auctoris eius probitate & doctrina retulit, neque puto

quemquam grauiſſimo huic, honeſtiſſimóque iudicio aduerſatum vlló poſtea tempore fuiſſe, niſi fortè quis Patrem Fiorauantem Societatis Ieſu Presbyterum, qui a Confeſſionibus erat Summo Pontifici, iſtius ſuſpicionis inſimulet, nam reuera bonus ille Pater ob i t r actum Clementis VIII. ſuper quæſtione de auxiliis, Auſtus quorſdam in Patris Gibieuf librum commouerat, ſed verè illi tanquam in ſimpulo fuerunt, quos nulla prorsus tempeſtas, ac ne minima quidem perturbatio ſubſecuta eſt. Quod verò poſtea quærebas de horologiis & Eu-chologiis Græcorum planè eiufmodi eſt vt explicari a me pro rei ipſius amplitudine & difficultate paucis verbis non poſſit, nihilo-minus ſcire quaſi in tranſcurſu poteris

poteris Congregationem hic vi-
rorum quorundam Græcorum ri-
tus & linguam mirè callentium
singulis mensibus celebrari vt Eu-
chologiū quod Venetijs excusum
est, quodque passim diuinis Græ-
corum officijs, institutisque sacris
deseruit, ad fidem vetustissimo-
rum Codicum emendatum, qui
frequentes in vaticana, Barberina,
Sfortiana, Vallicellana, alijsque
cū publicis tum priuatorum Bi-
bliothecis habentur. Atque, vt au-
dio, nullum pene antiquius & bo-
næ notæ Euchologium reperitur,
quod nen aliqua sui parte mutilum
existat; proptereaque valde du-
bito an illud quod penes te asser-
uatur meliùs ex collatione cum
Romanis istis fieri poterit. Quod
tamen si probare velis, faciam te
omnino voti tui compotem modò

718 GABRIELIS NAVDÆI
verba illa quæ lacunas in tuo Exemplari cum præcedunt tum subsecuntur ad me transmiseris, verum cum illius Congregationis de qua tibi paulò suprà dicebam, *ευχολογίης* sit Euchologium, non solum a mendis & absurdis, quibus scatebat, instituti, repurgati, sed aucti & quasi de nouo instaurati editionem vrgere, eam ob rem parcere meo iudicio potes huic labori qui licet tibi non minimo constaret, frustra nihilominus a te susceptus videri posset, prodeunte paulo post in publicum, ac de sublimiori loco, velut potentiùs emicante Romana illa Euchologij castigatione. Cæterum neque Interpretatio Latina eiusdem Euchologij, quam innuis a Gentiano Herueto adornatam fuisse, magni momenti esse potest, quippe

quippe cū ceremoniarum & rituum illorum, quibus Græci sacris operantur, proculdubio ignarus esset, valde etiam rationi consentaneum est non potuisse satis fideliter multa ab eo Latina ex Græcis fieri, quæ non tam ab ipsa verborum proprietate quàm rituum certa, determinatâque cognitione dependere, facilè inducor ut credam. Huic autem incommodo puto ego Patrem Morinum aut Abbatem Hilarionem ituros obuiam esse nouâ quadam Euchologij versione, quæ non minus Congregationis illius auctoritatem, quàm communem sententiam præ se ferat. Horologiorum verò ac reliquorum librorum Ceremonialium quoniam nemo alius est, qui curam hoc tempore suscipiat, potes idcirco lubentiùs experiri si

720 GABRIELIS NAVDÆI
velis quid illis commodi ac orna-
menti tua, Vir Doctissime, aut Pa-
tris tui, *τὴ μακαρίτε* diligentia
conferre possit. Qua in re non se-
cus atque in aliis omnibus si quid
hîc opus tibi erit, quod me tua
causa facere oporteat, illud non
secus quàm si meum negotium fo-
ret, curatum iri a me scito. Salu-
tem verbis tuis plurimam dixi
Clarissimis viris Leoni Allatio, &
Ioanni Morino, quibus ob exi-
miam eruditionem impensè fauet
Cardinalis Barberinus, Lamber-
tum Fellam accuratè pariter ex te
salutavi, omnes tibi bene cupiunt
& hoc mihi commendarunt ut te
vicissim suo nomine saluere ju-
berem. Vale, Romæ Idi-
bus Nouembris 1639.

XC VII.

ano Nicio Erythraeo Viro clarissimo,
Gabriel Naudæus S.P.D.

Romam

ITa est, Iane Nici, planè de eloquentia nostrorum temporum se habet vt tu nuper ad me scribebas, & in ea plerumque aures, non secus atque in amore, oculi peccant; sed quid dico nostrorum temporum, cùm vitium illud commune sæculis omnibus fuerit, sermonem fastidire, qui bonis omnibus placeret, & novos latinè loquendi modos excogitare, nouaque veluti parturire verba, quæ si non alios ad se saltem rerum nouarum cupidos allicerent. Atque ex eo est quod Ciceronis etiam tempore, cuius nomen non hominis esse, sed eloquentiæ potius visum est. L. Cotta cùm ver-

Hh

722 GABRIELIS NAVDÆI
bis tum sono quasi subrustico imi-
taretur antiquitatem , & L. Si-
fenna doctus vir , studijsque opti-
mis deditus vteretur tamen ver-
bis & ab usu perfecto & ab exqui-
sito disertissimorum hominum ju-
dicio non minimùm remotis. Pe-
tronium verò quis sub Neronis
imperio tanta cum facilitate &
munditia locutus est vt etiamnum
Latini sermonis arbiter vocetur,
nonnè vides Satyrico suo initium
fecisse ab eorum irrisione , qui le-
nibus sonis atque manibus ludi-
bria quædam excitando effece-
rant , vt corpus orationis ener-
uaretur & caderet. Quin imò cum
æqualis temporum illorum Quin-
tilianus de perfecto Oratore præ-
cepta traderet , tunc vel maximè
exorti sunt declamatores , qui e-
normi sua loquacitate , & stylo
con-

contorto ingeniosèque fucato
omnem penitus eloquentiam
corruperunt. Eodem modo Ter-
tullianus & Arnobius non tam
à Lactantio disertissimo illo Crispi
Cæsaris Magistro, tempore di-
stant quàm salebroso & effreni
sermone, qui torrentis instar non-
nunquam elatus, aliquando hu-
milis, semper verò fragosus & au-
dax & lutulentus fuit. Sic deni-
que Boëthium, quem Laurentius
Valla non immeritò Latinorum
ultimum vocavit, aut comitati, aut
modico intervallo subsecuti sunt
Symmachus, Cappella, Fulgen-
tius, Sidonius, Apuleius & id ge-
nus scriptores alij, inquinatæ,
profligatæque dictionis, qui ma-
ximo sibi fore honori duxerunt si
priscorum facili, purissimæque v-
bertate neglecta, difficiles quas-

724 GABRIELIS NAVDÆI
dam verborum inter se connexio-
nes, merasque nugas & pictura-
tam, aut operi potius tessellato &
Emblemati vermiculato similem
eloquentiam vsurparent. Neque
ego Petrarcham existimo cum
Ciceronis & Titi Liuij scripta
tanto studio conquireret non ha-
buisset suos æmulos, qui sordidis
aliorum sermonibus, verbisque de
triuio & inter se collisis, crepitan-
tibusque periodis multò faciliùs
caperentur, adeoque semper in-
ualuit desiderium illud ab alijs in-
diuersum cundi, maximè cum de
laudibus eloquentiæ certatur, vt
hac etiam tempestate, qua Poli-
tiani, Bembi, Sadoleti, Manutij,
Perpiniani, Mureti, totque alij
certissimum tramitem quo ad il-
lam iretur, non tantum ingredi,
sed nobis etiam munire & velut
digito

digito indicare voluerunt, plurimi nihilominus peregrinas quasdam dicendi rationes sectari non desistant, quasi verò ea demum eloquentia omnium suauissima & præstantissima censenda sit, quæ magis est aut insolens, aut inusitata. Quid igitur tam insulsis ne dicam penitus insanis capitibus facias, Iane Nici? profectò mihi tam largè suauitèrque risum nuper mouisti, ut subinde cogar ridere de nouo quoties eius venit mihi in mentem quod tu de illis dicebas; nempe eorū scripta nonnulla, quæ tu me suadente euoluisti, fecisse te plenum desperationis & dedecoris, cùm in eorum lingua non magis post tot studia te versatum esse deprehendas quam si ea Gallorum aut Germanorum foret, cui addiscendæ nequidem

726 GABRIELIS NAVDÆT
per hominum operam, aut laborem ullum impendisti, & amabo te, quis non effusè rideat, si pudica quædam Matrona, & natiuæ pulcritudinis dote ad miraculum usque conspicua fucata, calamistrataque meretrici occurrere formidet, vel si homo, qui domi vivere incredibili cum lautitia & rerum suarum splendore possit perægrè tamen versari, & barbaras nationes adire, sibi conducibilius esse ducat; tandèmq; si viator, qui per plana & expedita facere potius iter deberet, abrupta petat, & per dumos ac senticeta lubentiùs inambulet. At verò prioribus istis similem te facio, Iane Nici, qui neque raucidulum quicquam in medium profers, neque sententiarum copia, aut sesquipedali magnitudine periodum inflas, multoque

que minùs sermonem tuum ita crebrò, minutatimque concidis, vt totus in scrupos & quisquiliâs conuertatur, sed tanta verborum elegantia, compositionis suauitate, numeri sonoritate, schematum rebus accommodata dignitate, Eudemiam tuam & colloquia & literas & omnes tuas commentationes distinguis, vt qui semel ipsas legerit confestim se in tui amorem simul atque admirationem rapi persentiscat. Posterioribus autem quis neget æquales esse nouos illos sententiarum ferminatores, qui dum arbitrantur parum esse disertum quod alius dixerit, ex se ipsi in absurdissima quæque feruntur, figuras audaces & ridiculas inueniunt, vocum translationes hucusque inauditas excogitant, totumque dictionis

suæ statum tot externis pigmentis
 floridiorem reddunt, vt qui rectam
 de sermone Latino sententiam te-
 nent, cane peius & angue vitandos
 esse illorum libros admoneant, ex
 quibus ne si prælo quidem eos sub-
 jicias, sanæ mentis guttam vllò vn-
 quam conatu prolicies. Quamob-
 rem si me audis, lane, Nici, ita
 cum hominibus illis versabere
 quemadmodum sobrij cum temu-
 lentis solent, & graues viri, mode-
 ratique cum personatis, aut senes
 cum adolescentibus. Denique si-
 cut Cato non semper Floralibus
 ludis interesse recusauit, ita tu
 eiusmodi Declamatoribus adesse,
 eum istud præsertim vrbaniore
 vitæ ratio postulauerit non asper-
 naberis, etsi quid boni interea
 dum sententiolas suas & Antithe-

ta re-

ta recitant facere velis quo tibi
tempus illud non effluat. Maximas
Deo optimo gratias habebis quòd
te non minùs orationis, quàm to-
ta vitæ ratione voluerit esse illo-
rum omnino dissimilem. Vale
Romæ 8. Kalendas Ianuarij 1640.

XCVIII.

Eidem.

Tantum abest, Iane Nici, vt
Dialogus tuus Manuscriptis
meis contagio nocere possit, quod
ipsum arbitror vtilissimum fore
multis hominibus, qui eo perlecto
frænum libidinibus suis injicien-
dum esse cogitabunt. Præterea
mirus est in eo verborum nitor,
& eximia prorsus dicendi suavi-
tas, quas orationis veneres & de-
licias quàm tibi facillimum sit in
quolibet argumento repræsentare.

730 GABRIELIS NAVDÆI
re longè magis ex hoc Dialogo
quàm ex ludicris operibus tuis
conspicuum est, cùm ipsa propter
narrationes facetas & argutias
nullum elocutionis pigmentum
non admittant, ille verò propter
rem funestissimam, de qua disse-
ris, & institutum tuum deprauatos
quorundam mores obiurgandi
videri certè possit ab omni nitore
& suauitate remotus, & herclè
dubium apud me non est, quin
omnibus hac potissimum de causa
placere debeat. Quamobrem non
putavi mihi committendum esse
ut illum ex tuo consilio in Manu-
scriptorum meorum arcam con-
jicerem, sed publici commodi
negotium esse judicavi si mea o-
pera in lucem prodiret & mani-
bus omnium tereretur. Quod si
tu præ modestia tua non æquè
mecum,

mecum, existimas, saltem iure mihi succedere non poteris quod remedium illis exhibeam, quibus a te non sine maxima voluntate ipsorum morbis necessitatibusque subueniendi præparatum fuit. Vale Romæ 4. Kalend. Ianuarij 1640.

XCIX.

Eidem.

Quid putas, Iane Nici, dicturum fuisse Moræum virum illum percelebrem, cuius hesternæ die literas de tua Eudemia magnificè prorsus exaratas ostendebam tibi in Bibliotheca nostra, si te in privato illo virorum omni virtutum genere præstantium confessu de sapientia Dei verba facientem, & ipsomet Flamine, qui tibi præiuerat longè copiosius differentem audiuiſſet. Profectò

Hh. 6

732 GABRIELIS NAVDÆI
mirari ipse satis non potuisset inu-
sitatam vim ingenij tui, quod cen-
tum titulis per maximas quasque
Disciplinas commeantibus inni-
xum omnibus sustinendis mune-
ribus parem semper adhibet cum
innata facilitate diligentiam. Ego
verò quem tu nullo meo merito
delegisti, quo cum seria tua, non
minùs quàm facetias & sales vr-
banissimos communicares ex ma-
gnitudine virtutis tuæ fortunam
meam agnosco, quæ me eo loci
vitam agere permiserit ubi te præ-
sens reuereri, & singulis fermè
diebus complecti maxima mea
cum voluptate possim. Verùm
cùm necessitudinis illius quæ mi-
hi tecum est, memoriam fatagis
reddere sempiternam, & alterum
ad me Dialogum tuum de Christo
Pastore transmittis fateor me ver-
ba non

ba non habere, nec inuenire satis idonea vt quantum ego me tibi eam ob rem deuinctum esse profitear, exprimere pro animi mei sententia valeam Neque profectò istud pluribus ostendere conabor, sed exemplo tuo, qui nascentis Christi ferias sine aliquo tuo ad me munusculo transire voluisti, non permittam vt Kalendæ Ianuariæ, quæ solæ in Gallia mea numerales sunt, studij erga te mei signum aliquod non præ se ferant, quod licet exiguum sit, non tamen a te neglectum iri confido, cum munusculi istius mei auctorem Patrem Familiæ Stradam plurimi semper facere consueueris, & nihil vnquam a me profectum sit, quod tibi, quæ tua est incredibilis beneuolentia, non fuerit acceptissimum. Vale, Romæ,

734 GABRIELIS NAVDÆI
Kalendis Ianuariis summo mane
1640.

C.

*Iacobo Michaloro Viro Clarissimo,
Gabriel Naudæus S.P.D.*

Urbium

FEci quod iubebas, Michalori
senex optime, non quòd vn-
quam me in bicipiti somniasse
Parnassio meminerim, vt sic repen-
tè Poëta prodirem, sed quia reli-
gio mihi fuit non constare officij
mei rationem siue erga te, cui plu-
rima me debere profiteor, siue in
Academiam nostram, quæ nun-
quam ita celebris erit quin eam
fieri in dies p̄ æclaris conatibus
vestris longè celebriorem maxi-
mopere desiderem, imò verò tota
mea & antiquissima in Mutium
voluntas, satis ipsa me inducere
poterat, vt quam opinionem de
cius

eius non vulgari doctrina semper habui, publico aliquo testimonio declararem si tam fœlix in pangendis versibus fuisset, quàm in celebrandis tanti viri meritis, non solitus sum ulli concedere. Verùm pudet me quidem ruditatis & balbutiei, ut ita dicam, meæ, quam ego dum silentio velare conor, adest statim aliquis ex amicis meis, non dicam, molestus, sed mihi tamen haud ita commodus interpellator, qui me in ruborem conjicere studet, dum illud a me postulat, quod salvis rebus meis præstare non possum. Et sanè licet videam esse eiusmodi versus illos, quos ad te mitto, ut ab obsequio tantùm in te meo laudari possint, non tamen succenseo tibi quod me in tam evidens famæ periculum conieccheris; sed oratum te

736 GABRIELIS NAVDÆI
quam max me velim vt eos, tan-
quam malè tornatos accuratissi-
mo viro Iulio Veterano flori Aca-
demiæ nostræ delibato, cæteris-
que Vrbinatibus tuis expoliendos
tradas; sic enim, quem à me non
potuerunt, saltem à vobis nitidio-
rem cultum nanciscentur, & Mu-
tio Oddo, quem vulgari calamo
laudare piaculum est, non erunt
forfan indigni. Vale, Romæ 15.
Kalendas Februarij 1640.

EPIGRAMMA

In publicum funus celebratum
Mutio Oddo Mathematico
præstantissimo ab Aca-
demicis Vrbinatibus.

*Oddus Vitruuij nodos dissolvere
doctus,
Doctus & alterutro fundere ver-
ba pede. Ipse*

*Ipse sibi tumulum viuens fabricare
decorum,*

*Et tumulo poterat carmina mul-
ta dare ;*

*Sed proprias cum nollet opes iactare,
nec artem,*

*Sat moriens habuit, talia verba
loqui:*

*Si iuuat ingenuas vitam coluisse per
Artes*

*Et Patrie famam conciliaſſe
ſue,*

*Vos mihi queis Patria decus eſt, &
gloria cordi,*

*Virbini Proceres, premia IUSTA
date!*

*Dixit, & Virbinum meritos nunc ſol-
uit honores*

*Extincto Euclidi, Vitruuioque
ſuo.*

CI.

*D. Hieronymo Bendando Viro clarissimo,
Gabriel Naudæ S. P. D.*

Bononiam

IVdiciũ de tua prolusione meum
non ausus fuissẽ ad te scribere,
nisi illustrissimus Comes Fabricius
qui me semper honestissimis de-
fidentis obsequentem habuit, mi-
hi insuper ex tua de me honorifi-
ca prædicatione hoc ipsum vt fa-
cerem stimulos addidisset. Qua-
mobrem legi, vir Doctissime, non
indiligenter Herculem tuum, siue
Apologiam, quam pro laborum
felicitate prolusisti; & herclè si
quod ego de illa censeo, ingenuè
fatendum est non te ipso tantum
sed ipsomet Hercule digna pror-
fus mihi visa est, adeò nempe siue
robur illius in profligando ratio-
nibus valedissimis teterriamo igna-
uix

nix monstro, siue eloquentiam
in persuadendo & aureis veluti
catentis homines ad laboris amo-
rem pelliciendo feliciter repræ-
sentas, unde cum nihil in hoc ar-
gumento viderim, quod magis le-
ctorem suum afficiat nobili quo-
dam desiderio nunquam cessan-
do, tum etiam qui jucundiùs mi-
norique cum molestia rem om-
nium molestissimam, laborem sci-
licet tolerantiam suaderet, fateor
me hucusque vidisse neminem.
Iucundi autem persuades mi Ben-
dande, quia exemplo primùm tuo
dum inter assiduos labores vitam
traducis, deinde verò præceptis
eiusmodi, quæ ob elocutionis tuæ
præstantiam & flosculos quosdam
sententiarum, verborumque sua-
uissimos bonis omnibus & erudi-
tis majorem in modum grata sunt,

740 GABRIELIS NAUDÆI
atque accepta, ac propterea non
possum ego tibi de tam exulta
Prolusione non summo pere gra-
tulari, & mihi quoque non gau-
dere plurimum, quod illius occa-
sione aditum aliquem nactus sim
ad amicitiam tuam, quam impo-
sterum ambitiosè colere, & san-
ctiorem facere quibuscunque mo-
dis & officijs potero, non desinam.
Vale, Romæ 5. Kalendas Februa-
rias 1640.

CII.

*Paganino Gaudentio Viro Clarissimo,
Gabriel Naudus S.P.D.*

Pisas

NEscio profectò vtrum in gra-
tiam, aut in memoriam tuam
redire debeam, Paganine, qui for-
san ab vtraque diuturno hoc &
insolenti meo silentio exciderim,
sed tu nisi meis occupationibus
ignoscas,

ignoscas, quæ me licet inuitum
procul ab omni Musarum com-
mercio detinuerunt toto illo tem-
pore, quo nihil ad te literarum
dedi, facis quidem parum ex æ-
quo, cum te pariter ab officio lite-
rarum cessasse mihi sanè magis
nouum quàm graue aut molestum
fuerit; non certè quòd Epistolis
tuis mihi possit accidere quic-
quam iucundius, sed quòd agen-
dum esse liberè cum Amicis, nec
adeò morosè in illorum otij, vel
negotij rationes inquirendum ef-
se, ex urbanioris vitæ communi-
bus præceptis didici; & verò ne ti-
bi aut mihi occupatissimis tempus
effluat in eiusmodi verborum col-
ludio quod non tam fouere Ami-
corum mutuas inter se voluntates,
quàm Aulicorū similtates quod-
dam veluti Siparium obducere

solitum est, paucis inire tecum decreui eorum omnium summam, quorum de causa dicam ego tibi scribere, tu verò mihi vicissim negligentiae notam inurere posses. Expectabam igitur a te ut certior me faceres num veteris illius Rabbini liber de vita Mosis, quem ex mea tenui suppellectile depromptum, atque tuo iussu Domino Vincentio Langiero commendatum in tuos usus destinarem redditus aliquando tibi fuerit, nam quid postea de illo actum sit non magis herclè noui, quàm si tibi nunquam illius in mentem venisset, & æquè multum ferrem librum hunc, quem exemplarium paucitas istis in partibus commendatiorem facit, postquam a me discessit, non tibi sed alteri cuiquam ignoto & forsan ignaro, ac
ne

ne per somnium quidem de vita
Mosis illustranda cogitanti casu
quodam obtigisse. Quamobrem
pergratum mihi erit audire ex te
qualis tandem munusculi istius
mei fortuna fuerit, atque utinam
non diuersa sit ab ea, quam libri
tui omnes experti sunt, de quibus
nunc est mearum partium gratias
tibi habere quas possum, quando-
quidem referre meritis tuis pares
si vellem, nec tenuitatis meæ con-
scius, nec immensitatis & doctri-
næ tuæ iustus æstimator meritò vi-
dere: Sed de humanitate etiam
tua quam in me tam prolixam
sum expertus, ut huic me immor-
talitatem meam debere lubens
volensque profitear, quid ego di-
cere, imò quid cogitare valeo,
quod enim vel amplitudini cele-
brandæ, aut obseruantia, quam

744 GABRIELIS NAVDÆI
ea de causa me tibi debere profi-
teor testandæ satis esse possit? Pro-
fectò cum verba non inueniam
meo quidem iudicio ad vtrumque
præstandum idonea, silentio par-
tes suas relinquam Oratori om-
nium præstantissimo, vt tibi per-
suadeat verba ea mihi non suppe-
tere, quibus in exprimenda & do-
ctrinæ & humanitatis in me tuæ
magnitudini ipsius loco vti pos-
sim. Neque est, vir Clarissime,
quod in hoc iudicio de te meo
plus amicitix nostræ, quàm veri-
tati datum a me fuisse tibi persua-
deas; loquor enim ex animo, qui
planè tuis in operibus versatissi-
mus est, quem nullus eorum li-
brorum fugit, quos tu in hunc
diem publici juris facere voluisti,
qui denique non sibi tantùm hac
in re, sed doctissimis hominibus
credit,

credit, quorum nemo est, qui jam
ignorer te vnum cum Italorum
paucissimis in omni genere laudis
esse conferendum. Atque in hoc
certè vehementer lætor non dis-
crepare ab eorum sententia judi-
cium meum, cui tu pariter si quan-
tum mihi pollicitus es, tribuere
velis, nullum aliud negotium tibi
prius vlllo modo, aut antiquius e-
rit quàm eiusmodi racervationes
in historia Ecclesiastica post Ba-
ronium colligere, optimæ enim
sunt & sua nouitate mirum in mo-
dum placent, omniumque in se
non minùs mentem quàm manus
& oculos conuertunt. Denique
maxima etiam illarum & incredi-
bilis est vtilitas, quam si tu pro-
ferre in dies lucubrationibus tuis
volueris, auguror futurum vt Ba-
ronio non tantùm maximam lu-

746 GABRIELIS NAVDÆI
cem afferas, sed cum eo etiam ve-
nias in partem eius laudis quæ hi-
storiæ Ecclesiasticæ si non condi-
tori, saltem amplificatori, locu-
pletatorique meritissimo debebi-
tur. Neque video te in vlllo alio
labore majori tua cum gloria aut
communi rerum Christianarum
emolumento versari, quàm in isto
posse. Instar autem Academicum
mihi etiam in omnibus probatur
præterquam vt liberè tecum lo-
quar in hac prima voce, quæ licet
mihi non prorsus displiceat, no-
uitatis tamen videtur habere plu-
rimum, & pauci, quæ mea forsân
ac illorum inscitia est, intelligere
commodè possunt, cuiusnam e-
xemplo, aut qua tandem a te si-
gnificatione vsurpata fuerit. Qua-
re si me de illa paulisper monere
volueris, non meo tantum & quo-
rundam

rundam Amicorum tuorum desiderio satisfacies, sed nihil insuper alienum ab officio tuo præstabis, quod non tam ab alijs discendi, quàm cæteros omnes docendi munere continetur. Cæterùm cum hesternæ die nunciatum mihi Patauio fuerit, Caterinum Diamantium qui literas humaniores ibidem docebat, in paritate, ut inquiunt, loci cum Octauio Ferrario supremum diem egisse, subit statim eius recordatio, quod in postremis tuis mihi dixeras circa discessum, quem aliò vocatus meditabare ex Athenæo illo tuo, & sanè cum antea non viderem quis te locus in Italia excipere promerito ac dignitate tua posset eo excepto, qui Bononiæ vacuus semper ab obitu magni illius Sigonij relictus est, nunc verò minimè du-

748 GABRIELIS NAVDÆI
bito quin si te non deferas eam
quoque in Academiam vocari pos-
sis, quæ reliquarum in Italia faci-
lè princeps est & paucis quoque
earum quæ alibi sunt, dignitate
concedit. Vnde cùm videretur
multum interesse ad eam necessi-
tudinem, quæ mihi tecum susce-
pta est, vt quàm celeberrimè fie-
ri posset certio rem te de Lectoris
illius Patauini interitu facerem,
nolui propterea committere vt
occupationum mearum potior ef-
set apud me, quàm istius officij
ratio, quod tu, Paganine Doctis-
simæ, boni, vt opinor, consulere
non dedignaberis tanquam ab ho-
mine profectum, qui vt debet, a-
micitiâ tuam facit plurimi, id-
que vt intelligas pro virili semper
elaborabit. Vale, Romæ 4. Ka-
lendas Februarias 1640.

CIII.

*Iano Nicio Erythraeo , Viro clarissimo,
Gabriel Naudæus S. P. D.*

Romam

CUm in Dialogis versarer,
quos ad me postremos he-
sterna die misisti , venit mihi in
mentem duorum temporum,
quorum licet neutrum præ-
sens , sit , utrumque tamen in illis
mirum in modum scitè , conue-
nientè que designasti. Nam ex se-
lectarum vocum & piarum simul
meditationum apparatu quo fue-
runt a te conscripti , quis amabo
sibi non persuadeat reflorescere
melioris eloquentiæ tempus, quod
jam inde a multis sæculis elapsum
est, aut esuriales ferias , quæ vitæ
sanctiori dicatæ, & aliquot adhuc
post septimanas futuræ sunt , an-
tevertisse potius non existimet. Sa-

750 GABRIELIS NAVDÆI
nè non puto Ciceronem facundiùs
vnquam aut puriùs locutum fuiſ-
ſe, nec Diuum Gregorium ſuos
Dialogos magis ad piorum homi-
num mentem contexuiſſe, quàm
tu, vir Clariffime, feciſti dum exi-
miam fandi dulcedinem, quæ tibi
propria eſt, ſacrorum argumentor-
um tractationi feliciter accom-
modas; certè gratiffima conjun-
ctione Religionis, cum eloquen-
tia & mentis cum lingua pulcerri-
ma illa Dialogorum tuorum for-
ma conſurgit, quæ non me ſolùm,
qui tibi multis aliis de cauſis ſum
addictiſſimus, ſed reliquos omnes,
qui te, vt inquit Phædrus, *ſermo-
ne tantùm ab ipſo* cognoscunt, oppi-
dò rapis in tui maximam admira-
tionem & deſiderium. Verùm
cùm videam te has animi tui præ-
ſtantiffimas, dotes in honorem at-
que

que utilitatem meam conuertere,
omnesque Dialogos tuos, qui sin-
guli, totidem Amicis tuis coho-
nestandis, pares esse possent, mi-
hi vni tantum velut ex compacto
destinare, cogor imprimis elo-
quentiam tuam & incredibilem
omnino diuinarum rerum scien-
tiam admirari, deinde verò huma-
nitatem etiam, qua me absque vl-
lo meo merito complecteris &
hac tua scientia & quouis alio mi-
raculo potiore ducere. Neque
profectò desinam vlllo tempore in
tanti beneficij memoriam tibi pro
eo ac debeo, voluntatem, obse-
quium & corpus ac animum
meum lubens, volensque præsta-
re, quandoquidem minoris emi-
nō potest Immortalitas illa, quam
mihi ex immortalibus tuis & pene
dicam, Diuinis Operibus polli-

752 GABRIELIS NAVDÆI
ceri haud injuria possum. Vale,
Romæ 1. Kalendas Februarij
1640.

CIV.

*Illustrissimo & Reuerendissimo Domino, D.
Consaluo Durando, Antistiti Feretrano,
Gabriel Naudæus S.P.D.*

Feretrum

NEcessitudo illa, quam tecum
inire cœpi cùm in Flaminia
versarer, nunc demum in causa
fuit, Consalue, Antistes doctissi-
me, vt post septennium, quod mi-
hi procul a te consumptum est,
non verear eadem confidentia li-
teras ad te dare, qua solent alij,
qui nunquam eo angustiarum re-
ducti sunt, vt propter varias, mo-
lestissimâsque occupationes cessa-
re ab officio in te suo coacti fue-
rint. Etsi enim obliterari tam diu-
turno silentio memoria mei ex a-
nimo

nimo tuo potuerit, facere tamen injuriam miræ tuæ humanitati & constantissimæ in Amicos tuos voluntati merito viderer, si quicquam de te mihi persuaderem, quod esset, a præclaris illis virtutibus tuis, aut observantia in te mea prorsus alienum. Quamobrem benevolentia tuæ securus nolui culpam admittere priori isti diutinæ cessationis meæ longè graviolem & ex cōtinuato quamvis non sponte per aliquot annos silentio, in perpetuum, illudque etiam voluntarium deuenire; maxime cū ex literis meis te conueniendi, atque peruetus obsequium meum tibi in memoriam reducendi oblata esset occasio, quam negligere sine flagitio non potui. Verū quia literas meas tanti fore non existimabam ut

754 GABRIELIS NAVDÆI
earum solum de causa a grauissi-
mis occupationibus tuis inter-
pellari deberes, comitem illis ad-
iunxi librum meum de studio Mi-
litari, quem si tu quoties feriar
a melioribus studiis volueris, in
manus sumas, præterquam eum
a materia de virtutibus & vitijs,
quàm exquisitis commentarijs il-
lustrandum suscepisti, non esse
penitus diuersum inuenies. Cu-
mulabis me insuper eo honore
quem mihi gratissimum fuisse,
conabor imposterum omni ope,
& consilio, ac perpetuo in te
obsequio meo vt cognoscas. Va-
le, Antistes optime,

Romæ Nonis Fe-
bruarij 1640.

CV.

*Iano Nicio Erythraeo, Viro Clarissimo,
Gabriel Naudæus S.P.D.*

Romam

A Bundantia tui ingenij collata cum mei paupertate facit non solum vt amoris in me tui præclaris & frequentibus testimoniis perfruar, sed ne ingratus in te videar, etiam si mutuis eam officiis remunerare pro eo certè ac deberem minimè possim. Nam tu, Iane Nici, ob studij pertinaciam, frequentem & eruditam lectionem scriptionemque assiduam & ferè quotidianam nullo in labore ducis Epistolas, Dialogos, carmina & fabellas quoque lepidissimas ea lingua scribere, qua Plautus & Terentius suas nobis reliquerunt, quæ omnia post-

756 GABRIELIS NAVDÆI
quam a te scripta sunt, non tam
illustribus viris & magnis nomini-
bus legenda tradere, quàm tibi,
Amicis & familiaribus consue-
uisti. Ego verò quem istius libe-
ralitatis tuæ & fructuum, qui ex
illa vberissimi proveniunt partici-
pem esse non semel voluisti, licet
in eadem sim voluntate mutuo
quædam ad te scribendi, vix ta-
men est, propter molestissimas
occupationes, quibus distineor,
ut tempus ad hoc negotij satis
commodum inueniam. Et sanè
quamuis expedire me ab omnibus
impedimentis facili negotio pos-
sem non video certè in tanta vi-
rium mearum imbecillitate, &
quod antea dicebam, ingenij pau-
pertate quid auribus tuis, quarum
judicium superbissimum est, si ve-
lim honori meo consultum iri,
com-

committere debeam. Quare ut
illas minùs offendam rudi, & in-
concinno sermone, contraham il-
lum inter angustias præsentis E-
pistolæ, & si paucioribus verbis
gratias tibi potuissem habere de
Dialogis tuis, de literis, de innu-
merabilibus beneficiis, quæ a te
collata in me fuisse profiteri,
quamdiu sospes ero non desinam;
illud profectò fecissem lubentissi-
mè ne quàm antea de rebus meis
opinionem habuisti, hanc depo-
nas, si productior oratio infantiam
meam tibi prodiderit, aut parùm
è re tua factum fuisse tibi persua-
deas, quod Dialogorum tuorum
de rebus Diuinis custodiæ & edi-
tioni nonnunquam futuræ tam ru-
dem, ac ineptum hominem præ-
fecisti. Cæterùm Epistola tua de
eorum ambitu coercendo qui

præproperè nimis, ut ita dixerim
 Episcopaturum majorem in mo-
 dum Eminentissimo Dynastæ
 meo probata fuit, & herclè puto
 illum, ut antea semper eiusmodi
 prensationibus inimicum se præ-
 buit, sic multò minùs commissu-
 rum deinceps ut suffragio suo
 quisquam eorum, qui fautoribus,
 non autem propria virtute viam
 sibi ad honores muniunt, in Epi-
 scoporum album referatur. Atque
 utinam eorum omnium, quos tu
 quidem in Eudemia tua sub Dy-
 nastarum nomine toties compell-
 lasti, eadem mens esset non eum
 tantum Ecclesiasticæ disciplinæ
 & moribus honestis periculum
 immineret a falsis fratribus, qui
 simulatæ paupertatis voto abu-
 tuntur ut ad summas opes faciliùs
 conscendant, & quo liberiùs inter
 ho-

homines versentur, pridem se ab illis discessisse, nihilque sibi a Mundo commune esse, impudenter simulant, ita nimirum istî larvas agunt ut toto vitæ suæ tempore & solemnibus publicisque pollicitationibus de contemptu diuitiarum, de solitudine retinenda, de castitate & obedientia præstanda per summas intemperies illudunt, quasi Religionem habere ludibrio solis impunè liceat, qui se peculiari titulo Religiosos esse profitentur. Sed plura non addo, Iane Nici, ne quem elinguem fermè in tuis virtutibus prædicandis expertus es, facundum nunc esse in aliorum turpitudinibus exagitandis deprehendas, neque tamen ab eiusmodi hominum sordibus tibi in præsentia cautum esse nolim, qui scopas Reatinas quas illis euerrendis

760 GABRILLIS NAUDÆI
maximopere idoneas esse ani-
maduerti, tibi in hunc potissimum
vsum transmittendas esse duxi.
Tu modò vide ne illas vnquam a
triclinio & conclauibus tuis abes-
se permiseris. Vale, Romæ 12 Ka-
lendas Maias 1640.

CVI.

*Viro Clarissimo, Domino G. spari Scioppio,
Gabr el Naudæus S. P. D.*

Patauium

Cùm mihi sub discessum pro-
ximi Tabellarij literas ad te
dare non vacaret disertissime
Scioppi, libellum Epigrammatum
saltem dedi, quoniam ipsum non
aliunde, quàm ab auctoris sui Mu-
sæo tuas in manus peruenire ma-
iorem in modum desiderabam, &
verò si quid in hac officij festina-
tione commissum a me fuerit,
contra quam vrbauitatis ratio
po-

postulet, velim eadem facilitate culpam hanc mihi a te condonatum iri, qua te paulò quidem antea vsum in me fuisse ex Hilario tuo perspexi ne diuturni silentij mei causæ tibi graues aut molestæ forent. Cum autem Hilarium dico, iuuenem illum intelligo cultissimum moribus & doctrina qui me cùm aliquot abhinc menses ex nomenclatura, quam illi tradideras, conuenisset. Gavisus primò sum non mediocriter quod in illo amicorum tuorum censu, mei quoque rationem habere volueris, deinde verò hominis a te mihi commendatum si non lautè, adco tamen cupidè, peramantèrque sum complexus vt cognoscere liquidò potuerit non tam animum, quàm angustias rei domesticæ mihi impedimento fuisse ne libera-

762 GABRIELIS NAVDÆI
liùs in eo subleuando obsequij in
te mei rationem explicare potue-
rim. Hoc autem quia Hilarium
puto pro eximia sua probitate fu-
siùs ad te retulisse non immora-
bor in illis diutiùs, neque etiam
sermonem meum eò conuertam
vt magno verborum apparatu ti-
bi significem neminem hodie
mortalium esse, qui me vno sit,
non Astrologis quidem ipsiis, sed
eorum futilibus disciplinis infen-
sior, nam satiùs esse duxi cùm ali-
qua se obtulerit occasio commo-
da transmittere a te vel quæstio-
nem meam de fatali aut naturali
vitæ termino, vel Syntagma de
studio Militari, ex quorum alteru-
tro sententiam de hac re meam
facili negotio deprehendas, &
herclè non possum istis Baccha-
nalibus inter creperas eorum vo-
ces,

ces, qui tot personatis Morionibus applaudunt longiores Epistolas dare. Tu verò, Vir Maximè, qui sedato iam apud vos simili tumultu istas accipies, si me obstringere velis beneficio, quod memoria colam sempiterna, non breuiter ad eas respondebis, sed vel censuram tuam in Epigrammata mea, vel aliquid aliud rescribes ex quo tuum in me, erudiendo studium posteritas ipsa deprehendat, quandoquidem istum summo mihi futurum esse non emolumento tantum, sed honori & gloriæ fungus sum, si non intelligam. Vale, Romæ

5. Idus Februarij

1641.

*D. Hieronymo Bendando, Viro clarissimo,
Gabriel Naudæus S. P. D.*

Bonomiam

Seriùs ad te scribendi, Doctif-
sime Bendande, multæ mihi
causæ fuerunt, sed omnes tamen
supra quam dici aut cogitari po-
test, graues ac molestæ; nam de-
benti tibi persolvere non vulgaris
gratiæ significationem ob tuæ in
me propensissimæ voluntatis testi-
monia, quid magis aduersum esse
potuit quàm istud non sine aliqua
suspensione tarditatis ac officij et-
iam neglecti præstitisse. Verùm
quia mihi non erat integrum eius
imperij morem gerere qui me du-
dum sibi maximis beneficijs to-
tum addixit vna eadèmq; opera
a literis tuis ædepol castigatissimis
pro eo certè ac voluissem facere
fatis

fatis ; malui in eum peccare , qui
humanitatem illam quam a Musis
accepit , sciret in Amicos quan-
tumvis culpæ affines refundere.
Neque propterea confitentem
reum habes quòd me culpæ vici-
num fuisse profitear , cùm interea
non cessarim in Aulicis nostris
conuentibus styli tui amœnitates
effundere circumscriptas in maxi-
marum sententiarum grauitate,
periodos laudare, téque vnum ef-
se hoc tempore qui Lipsianorum
& Puteanorum instar , gratissimo
cum lepore scribas , asserere cuius
rei testem non semel in medium
attuli Solem illum, quo tibi non se-
cùs atque D. Benedicto lucis a-
bundè fœnerasti. Neque profe-
ctò vllum inuenio tam rigidum in
alienis laboribus æstimandis , qui
ex deliberato , vel captim ablusio

766 GABRIELIS NAVDÆI
netua mecum idem non censeat.
Quamobrem est quod tibi mul-
tū gratuler cui tam propitiæ
Musæ fuerunt, nulli ut elegantia
concedas, & mihi etiam non me-
diocriter gaudeam nova illa ac-
cessione dignitatis, quam ex insti-
tuta tecum necessitudine futuram
mihi spondeo apud literatos om-
nes, quos exculti ingenij tui præ-
stantia latere non potest & sanè
quo meam hanc de te sententiam
ab optimo animo & meritorum
tuorum scientissimo profectam es-
se cognoscas, non modò me ipsum,
sed libellos quoque meos tibi pro-
bari vehementer desidero, post-
quam scilicet Incomparabilis Li-
cetus noster copiam tibi Syntag-
matis Militaris & Archiui Reati-
ni meo nomine fecerit, ac etiam
carmina, quæ mihi nescio ut aliud
agent

agenti effluxerunt vnà cum istis per Tabellarium acceperis, tunc enim nihil de me aut libris meis statuere poteris quod mihi non sit vel a te probato summum honorem, vel etiam admonito plurimum commodi, atque utilitatis allaturum. Vale Romæ 6. Kalendas Martij 1641.

CVIII.

*D. Andrea Taurello, viro clarissimo,
Gabriel Naudæus S. P. D.*

Bononiam

QUod mihi nunquam antea accidit, vt tardum nomen ab Amicis haberer, fecisti, Doctissime Taurelle, humanissimis literis, quas ad me dedisti istud nunc vt negare non possim mihi contigisse, nam cum tu circa Kalendas Apriles anni 1641. scripsisses, ego tantum ad Martias se-

768 GABRIELIS NAVDÆI
quentes quasi vndecim mensium
intervallo tui prorsus fuisssem ob-
litus respondeo ; sed eloquentiæ
tuæ vis maxima, & laudes præfer-
tim , quas in me ad invidiam vs-
que contulisti, pudorem mihi, non
obliuionem iniecerant. Quamob-
rem cunctatione aliqua discutien-
dus ille fuit priusquam ego quan-
tum me tibi hoc officio deuinxeris
significare verbis, aut scriptio-
ne vlla satis idonea possim : at in-
terea dum in istis hæreo tot mihi
occupationes molestissimæ , tot-
que superatis illis noua negotia
quanquam à Musis non ita forsan
diuersa sese obtulerunt , vt dum
me ab illis atque istis explicare to-
tis viribus contendo, non mihi per
temporis angustias integrum fue-
rit eam ad te responsionem dare,
quam tu nisi æquè humanus ac
elegans

elegans fuisses vel conuitio flagitare a me potuisti. Quod igitur in tuis de Syntagmate meo iudicium fecisti, istud eiusmodi est ut beneuolentiæ in me tuæ potiusquàm veritati acceptum ferri debeat, etenim si librum hunc sagacissimis illis oculis perlustrare voluisses, quibus ea, quæ ad Amicos tuos non pertinent, euoluere consueuisti, dubium apud me non est, quin de eo secùs tibi fuisset pronunciandum, sed τῆς μακρολογίας fastidium lectionis festinatione subleuandum erat, & ego sanè tam iniquus libris meis non sum ut ab amicis laudati minùs idcirco mihi placere debeant. Quamobrem ago tibi de illa tua in me propensionis significatione gratias amplissimas, méque ut antea semper habuisti, sic multò magis

770 GABRIELIS NAVDÆI
imposterū habiturus es ὡς ζῶντα-
τον summæ tuæ eruditionis admi-
ratorem, quo non secus officio in
te meo possim quàm plæclaris tuis
& ingentibus meritis satisfacere.
Cæterùm quod a me quæris num
ex antiquorum disciplina puellæ
haud aliter quàm apud Virgilium,

Nerea doto

*Et Galatea secant spumantem pe-
ctore pontum,*

Natando se quoque in priuatis
balneis exercebant ; nã tu me
Oedipum putes, aut Sphynge mi-
hi esse domi, qui rem quam adeò
sedulus priscorum rituum indaga-
tor per te ipse inuenire non potui-
sti, hanc judicio meo tibi pate-
fectum iri non desperes, sed frustra
es, mi Taurelle, neque enim
memini me legisse aliquid in vete-
rum monumentis, quod opinioni

tuæ

tuæ fulcrum esse possit. Quinimò Valerius refert Clœliam equum prius conscendisse, quàm Tyberi se committeret, quod quidem signum est eam non instructam antea fuisse natandi peritia, & verò si quid vnquam simile ab aliis puellis tentatum est, miraculi loco celebratum hoc ab historicis fuisse, nullus est qui nesciat. Vnde quando tibi visum aliter fuerit, oro te per humanitatem, obtestorque ne mihi penitus in ea re cæcutienti facem præferre graueris. Valent omnes illi perbellè, quibus tuo nomine salutem dixi non semel, tibi que vicissim obsequium suum offerunt, ac in illis præsertim Comes Vbalдинus existimationis tuæ studiosissimus est, vellet, opinor, promissorum te memorem fore, atque vt aurem

772 GABRIELIS NAVDÆI
de illis tibi vellerem non semel
admonuit. Hoc verò nudis ver-
bis ne faciam, libellum ad te mit-
to, quem eius ac Illustrissimi Pu-
teani clientelæ licet exiguum ac
propè nullum commisi, Tabula-
rium autem Reatini Templi red-
det tibi Δαυμάσιος Licetus, ad
quem, non ita dudum est, quod
tria Exemplaria, vnum tibi, alte-
terum Argolo, tertium Bendando
nostro inscriptum destinaui.
Quamobrem reliquum est vt ge-
minum hunc ingenij mei fœtum
æqui bonique consulas, méque
nomini tuo addictissimum amare,
quemadmodum antea fecisti,
non desinas. Vale, Romæ

6. Kalendas Martias

1641.

Illustris-

CIX.

Illustrissimo & Reuerendissimo D. D.

Consaluo Durando Antistiti

Feretrano.

Gabriel Naudæus S. P. D.

Feretrum.

A Deò me deuinxisti prolixa
illa & humanitatis iuxta,
doctrinæque plenissima Epistola,
quam ad me dedisti, Consalue
Durande, Antistes eruditissimo,
nihil ut mihi æquè in præsentia
molestum sit, ac negotiorum
meorum ratio, quæ ut antea mihi
impedimento fuit ne officio tibi
respondendi maturè possem satisfacere,
ita nunc in causa est, ut
quas tibi de ea vellem habere
gratias paucioribus exprimere
cogar, quàm aut obseruantia in te
meæ, quæ summa est, aut egregiis,
amplissimisque tuis in me meritis

conueniat, sed mihi in Aula & ea
præsertim Romana viuenti, quæ
tota in obeundis officiorum vel
obsequiorum muneribus posita
est, ac nonnunquam etiam nescio
quid nugarum meditati, minimè
vitio verti debet si in hac mutua
literarum vicissitudine contra
quam mihi libero vsu veniret
cunctator euaserim. Dico igitur
tibi, Conſalue, Vir Illuſtriſſime, &
ex animo dico nunquam me ple-
niori gaudio cumulatum fuiſſe
nunquam maiori honore affe-
ctum, quàm eo, quo me pro innata
tua in omnes, qui literas amant,
beneficentia tam luculentis lite-
ris tuis & cumulandum & affi-
ciendum eſſe duxiſti. Nam cum
Epiſtola de tuis aliqua breuiter
feruiore ſcripta, quo ſolent aliæ,
quæ de rebus domeſticis ad Ami-
cos

cos aut familiares mittuntur, beare me potuisset, quid ab ea mihi sperandum non est quæ voluminis instar esse possit & iis de rebus scripta sit, quarum maxima solent esse in belli, pacisque tractatione momenta. Profectò existimabit posteritas ex illa tua Epistola me non fuisse hominem prorsus nihili, & famam, quam laboribus meis consequi non possum, tuus iste immortalitatis iam securus mihi cencilabit, idémque auxilio erit Syntagmati meo de studio militari ut in eruditissima tua de rebus bellicis dissertatione toties a te laudatum, reliquis etiam qui tuo iudicio plurimum tribuunt improbari non debeat. Quamobrem sentio ego vim beneficii illius in me tui fuisse maximam, cui propterea si pares gratias referre vel-

776 GABRIELIS NAUDÆI
lem incassum niterer cum animo
facilius comprehendere quàm ver-
bis quantumlibet exquisitis signi-
ficari possint. Hunc igitur tibi de-
uoueo, Antistes Illustrissime, meq;
totum in ipso, quem tot nomini-
bus tuum esse voluisti. Verùm nisi
occasionem mihi præbeas ut ta-
lem me esse erga te officiis meis
declarare possim, vitam non qua-
lem mihi diuino illo beneficio tuo
hilarem & iucundam esse voluisti,
sed acerbissimam experiar. Vale,
Romæ pridie nonas Febr. 1641.

CX.

*Clarissimo & Eruditissimo Viro D. Ludouico
Maria Suaresio.
Gabriel Naudæus S. P. D.*

Auentionem.

Quantus sis in vtriusque lin-
guæ palestra, nunc demum
agnos-

agnosco, Ludouice Suaresij, Vir
Clarissime, qui fructum capio earum
literarum vberimum, quas
& antea quidem Gallico, &
nunc etiam Latino sermone pur-
rissimo exararas, dare ad me his
postremis diebus voluisti: Neque
modò fructum, sed voluptatem ex
illis percepi amplissimam ob sin-
gularis & propensæ tuæ in me vo-
luntatis significationem, quam
ego si non libenter amplectar me-
que tibi de illa non vulgaribus
modis obstrictum agnoscam erit
profectò cur ingrati erga te animi
meritò postuler, sed non commit-
tam vllò vnquam tempore obse-
quium vt meum desiderare pos-
sis in illis præsertim rebus, quæ
mutuæ nostræ amicitiae firmandæ
vui esse possint, in quibus procu-
randis licet æqualem meritis tuis,

778 GABRIELIS NAVDÆI
atque officio meo facultatem af-
ferre non possim, voluntatem ta-
men spondeo, quæ votis utriusque
nostriûm adimplendis satis esse
possit. Cæterùm quod mihi de
litteris, quas ad te nuper Eminen-
tissimi Cardinalis mei nomine
dedi, tam ingentes gratias habere
voluisti, fecisti quidem quod hu-
manitati & urbanitati tuæ sum-
mopere consentaneum erat, sed
meum potius esset veniam a te pe-
tere, quod viri Principis animum,
qui in te, fratremque tuum Illu-
strissimum Vasionensem Episco-
pum propensissimus est, satis pro
eo ac debebam verbis exprimere
non potuerim. Et verò si quid à
me deinceps eadem de causa pec-
catum fuerit, obtestor te, Ludo-
vice Doctissime, ne tibi molestum
sit æqui bonique consulere seu re-
nuita-

nuitatem facundiæ meæ, seu etiam mentis imbecillitatem, quarum alterutra mihi sæpissimè impedimento est ne prout ipse vellem officio meo fungi in Amicos, ac ne dum in Patronos meos possim. Nempe ita illis contingere solet, quos tenues ingenij opes, exigua quædam eruditionis opinio supra literatorum vulgus non attollunt, tu verò licet de me secus existimes, nunquam tamen obtinebis tue vt iudicio volens acquiescam, qui propter eximiæ fidei studium polliceri de me quidquam aliud nec possum, nec debeo. Vale, Romæ 8. Idus Aprilis 1641. Negotium Illustrissimi Domini Vasionensis ita curauimus quemadmodum ex meis ad illum literis deprehendes.

*D. Iacobo Gaddio Patricio Florentino,**Gabriel Naudæus S.P.D.**Florentiam*

VUlgaribus beneficiis foveo. ego, Iacobe Gaddi, vir illustrissime, verbis multo à me delectu ex vestro, aut Gallorum meorum sermone vernaculo depromptis gratias agere, quales vel officiorum eiusmodi ratio, vel Amicorum inter se domestica consuetudo postulat. Neque enim puto, literatissimos homines, quibus cum aliqua mihi familiaritas intercedit, ea libertate mea offendi posse quæ maximam potius ad amicitiam vniuersorum inter nos munerum vicissitudine diligenter collendam incitamentum esse debet. Verum cum eximia quædam Amicorum promerita grati saltem animi

animi significatione prosequenda sunt, tunc quantum ego possum viribus contendo ut exquisita illa sit & ad nobilioris linguæ normam elaborata. Atque hoc sanè tua nunc de causa mihi faciendum est, Doctissime Gaddi, qui singularibus officiis, quæ in me plurima semper contulisti, hoc demum etiam reddere voluisti, ut in præclarissimam Suogliatorum, quam vos dicitis Academiam admittere, quod mihi adeo honorificum esse duxi, nullæ ut literæ mihi unquam chariores fuerint his ipsis, quibus me de lato ab Academicis tuis eiusmodi decreto certiore fecisti. Quamobrem ignosces primum si serius quam oportuit, deinde verò si minus aptè conuenienterque ad illas respondeo, nam humanitas tua, quæ nihil ab

Amicorum commodis diuersum
postulat, mihi primum istud vt
facerem quanquam inuito & mo-
lestissimis occupationibus irretito
non difficulter induxit. Secundum
autem quominus declinare po-
tuerim beneficij tui magnitudo in
causa est, quam verbis exprimere
pro vt vellem amplissimis, quo-
niam opis meæ non est, illud mo-
dò reliquum foret vt propensam
hanc in me tuam, simulque Nobi-
lium Academicorum voluntatem
eloquenti silentio venerarer, sed
cùm Academia isthæc tua mihi
jam plurimum ornamenti, pluri-
mumque splendoris attulerit, spe-
ro quoque breui tantum in me ex
illa rediturum esse eruditionis &
facundiæ, vt si non æquandæ in-
credibili tuæ, & præstantissimo-
rum Academicorum erga me be-
neficien-

neficientiæ, satis esse possit obser-
uantia saltem, quâ vos omnes
continuo prosequar, magnitudi-
nem declarare luculentiùs valeat.
Interim verò tu meritis, Clarissime
Gaddi, negotij aliquid meditari
in quo fidem tibi facere possim,
quantum me ob acceptum excel-
lens istud, valdeque præclarum &
illustre beneficium tibi juxta, Aca-
demicisque omnibus, qui tuam in-
sententiam volentes fauentésque
ierunt deinctum esse profitear.
Vale Romæ Idibus Aprilis 1641.

CXII.

*D. Andrea Taurello Viro clarissimo,
Gabriel Naudæus S.P.D.*

Bononiæ.

CUm ego prolixam tuam in
Amicis voluntatem, Doctis-
sime Taurelle, plurimi semper mi-
hi faciendam esse duxerim, tum

verò quam in me nuper ostendisti
præclara illa versuum, quos ad te
miseram, commendatione, non
potui majorem in modum non
susplicere, méque eo potissimum
nomine fortunatum existimare,
quòd hanc a te fuerim promeri-
tus. Est enim verbis expressa tam
nitidis, tam illustribus & castiga-
t s nihil ut ornatius, vel elegantius
esse possit; affectus præterea non
minimum præ se fert, & judicium
etiam eiusmodi, quod asserendæ
in posteritatem nominis & studio-
rum meorum famæ satis esse pos-
sit. Quamobrem habeo tibi de
hoc beneficio gratias, quas possum
amplissimas, sed ne mihi tandem
in conuitium vertatur apud illos,
qui non eodem, quo tu animo nu-
gas meas euoluunt, obtestor te, vir
Doctissime, atque obsecro ne me
amplius

amplius literis in speciem exaratis ornare pergās, sed vulgaribus illis & domesticis, quas in frustra discerpimus admonendum potius atque etiam obelis tuis confodiendum suspicias, nam si mitius mecum egeris futurum reor ut amicitiae tuae fructu non secus ac aliorum laudibus & conscientia etiam diuitiae meae mihi prorsus carendum sit. Vale. Vbalдинus noster & Corollae, quibus salutem dixi tuo nomine plurimam, obsequium vicissim suum tibi pollicentur, ac ille praeterea quid Opusculis tuis factum sit, quorum hic cum esses spem aliquam nobis injeceras non minus sedulo quam auidè quaerit. Romae, pridie

Idus Aprilis 1641.

*Per illustribus & admodum Reuerendis,
 Archidiacono & Canonicis Majoris
 Templi Reatini,
 Gabriel Naudens S.P.D.*

Reatem.

Post defudatos mihi, licet in
 medijs praecedentis anni rigo-
 ribus, quinque Menses integros in
 Tabulario vestro a situ & puluere,
 in quo non incuria vestra, sed
 temporum perturbatione iacebat
 vindicando; in Clarissimi Viri, vo-
 bis illud restituo ex squalienti ni-
 tidum, ex raucido purgatum, ex
 lacero integrum, ex confuso ordi-
 natum, atque vt verba in pauca
 contraham ex inutili & despecto,
 cuiusmodi istud haecenus fuisse,
 vestrum unicuique conspectum
 est, dignum profecto quod priuatis
 vestris commoditatibus, & publi-
 cis

cis etiam studiosorum hominum laboribus, non minimum afferat emolumentum. Neque enim si reliquæ tantum supersint ex magno & instructissimo quondam Archivuo, propterea illæ negligendæ sunt, nisi forsan aliquis excellentium signorum truncos, artus, parvifaciendos ducat, eo quod Polycteti & Phidiæ opera haberi amplius integræ non possunt, aut lapidum pretiosorum fragmenta nullius esse virtutis censeantur, quoniam de magnitudine quam prius habebant, aliquid illis nescio quo casu fuerit ademptum. Hoc verò facere sicut hominis non est, qui suo iudicio rectè utatur, ita vos quibus ex mirifico prorsus Antiquitatum thesauro, memoriæ illæ relictæ sunt, quæ paucis alijs, meo iudicio, vetustate con-

788 GABRIELIS NAVDÆI
cedant, diligentem operam naua-
re oportet, ne rursus eadem tem-
pestate abripiantur, qua priores a-
lias ex secretario vestro fuisse sub-
latas, nemini non exploratum
iuxta, atque dolendum est. Quare
postquam sapientissimus vester
Antistes, idémque Dominus meus
& Mæcenas munificentissimus
Ioannes Franciscus Cardinalis a
Balneo, inter alia quæ vestrûm
omnium & officij sui de causa, fa-
cere constituit, istud etiam pater-
na sua dignum sollicitudine arbi-
tratus est, vt rerum vestrarum
chartas, quas palantes esse, ac nul-
lo ordine, nullâque peculiari dili-
gentia custoditas animaduverterat,
in eum locum reponerem, quem
vos cum Græcis γαμματοφυλάκιον,
χαρτοφυλάκιον, ἀρχεῖον, siue cum La-
tinis Tabularium, Tablinium, Se-
creta-

cretarium, principum, & Archi-
uum denique pro arbitrio vestro
appellare potestis. Istud etiam non
tantummodò fore muneris mei
statim intellexi, vt veteres illas
memorias studiosè, diligentérque
conquirerem, aut ipsas in eum or-
dinem redigerem, quem rebus ve-
stris esse commodissimum, vsu ipso
& experientia deprehendetis, sed
mihi præterea optimum factu vi-
sum est, si earundem scripturarum
syllabis, quem vobis offero, ea de-
mum præfatione munitus ad vos
perueniret, ex qua cùm Archiui
vestri præstantiam longè faciliùs
intelligere, tum verò eiusdem con-
seruationi prospicere multò liben-
tiùs possetis. Atque vt de primo
dicere aggrediar, inde vsque repe-
tita temporis memoria quo Ta-
bulariorum omnium dignitas, si

790 GABRIELIS NAVDÆI
non penitus labefactata, saltem
miserabiliter immunita est: cum
Italia post excisos Romanæ ma-
gnitudinis nervos, sæpe & per par-
tes a diuersis gentibus occupata,
adeoque magnis bellorum tumult-
bus diuexata fuerit, vt furoris il-
lius, quo passim inter se, aut cum
indigenis tot aduenæ gentes de-
certarunt, vestigia quotidie sub
oculos incurrant, nihilque tam
eximium, innocens, aut sanctum
fuerit, in quod hostilis rabies non
inuolarit, ferro, igne, vastitate
quacumque transiret, foedissimæ
sux immanitatis notas, ipsis etiam
parietibus & saxis cum alibi non
posset, insculptas relinquens. Ex
eo quoque factum est vt multæ
iam in ea Ciuitates, non modò
splendorem vllum a priuatis aut
publicis substructionibus retine-
ant,

ant, sed ne quidem eas tabulas & diplomata proferant, quæ veluti patriæ laudis ornamenta certè, vel testimonia fidissima conseruari in ipsis summa cum diligentia consueuere. Et sanè cùm ego præcipuis in Flaminix & Vmbriæ ciuitatibus veteres eiusmodi memorias curiosiùs inquirerem, frequenter audiui Ciues ipsos paupertatem in hac re suam accusantes, eòq; tantùm argumento purgantes se ab omni culpa, quod factiones domesticæ, bella externa, conflagrationes, tempus denique & vetustas ipsa tantam mediis fidiis, & tam luctuosam cladem intulerant. Quæ quidem omnia cùm attentè considero, subit profecto vestram, Clarissimi Viri, in tanta reliquarum vibium vastitate & miseria

792 GABRIELIS NAVDÆI
felicitatem suspicere , nam cum
illæ quidquid chartaceæ supelle-
ctilis habebant, communi illo nau-
fragio amiserint , vos sallem tot
ex eo tabulas saluastis, vt ipsa Ta-
bularium denuò conficere potue-
rint, quod nulla sui parte mutilum
videri debeat , nisi quàm solemni-
bus olim Auctographis omnique
diplomatum genere copiosius in-
structū fuerit, ex libera vestra con-
fessione patefceret. Etenim quis
non facili negotio illibatum istud
Archium fuisse sibi persuadeat
in quo etiamnum hodie videntur
Donationes sub Desiderio & A-
dalgisio Langobardorum Regibus
factæ : in quo sint Testamenta an-
nos abhinc septingentos condita:
in quo venditiones & permuta-
tiones reperianrur non Gothicis
tantum sed ignorabilibus literis
exarata:

exarata: in quo tot Episcoporum
vestrorum acta & nomina super-
sunt, tot familiarum vrbis vestrae
tempora signantur, tot denique
vetetes memoriae & Instrumenta
tempore ipso vetusta encausto
splendida, cerâque & multiplici-
bus sigillis aduersus impostorum
fraudes, & technas munita con-
seruantur. Verum quoniam hæc
omnia meipso etiam tacente, aut
ex Archiuo vestro, aut ex præsen-
ti Syllabo cognoscere potestis,
non immorabor in illis diutius ne-
que profectò committam vt quã-
tum ex hoc meo labore non tan-
tummodò in societatem sed vr-
bem vestram utilitatis rediturum
sit, cum odiosa quadam de me
prædicatione commemorem, ma-
ximè cum per vos ipsi satis illud
deprehendere positis & experiri

quoties libuerit num ad Templi
vestri decorem illustrandum, ad
reditus vestros particulares au-
gundos, ad auctoritatem Cœtus
vestri retinendam, ad ipsius vrbis
vestræ fastos, annalésque confi-
ciendos, aliquid vnquam exco-
gitari potuerit ipsa Tabularij ve-
stri Instauratione & ordinatione,
quam feci, magis accommoda-
tum. Superest, modò vt quemad-
modum antea me facturum rece-
pi, breuiter vos admoneam, quàm
sollicitè profectò, diligentérque
curare debetis ne huic vestro Ta-
bulario, quod inuiolabile & fan-
ctum esse debet, aliquid deinceps
inferatur detrimenti. Sanctum au-
tem Tabularium istud esse eò con-
fidentiùs dico, quoniam etsi de
rebus sanctis non esset, aut in
Templo vestro, id est loco omniù
istius Vrbs Reatinæ sãctissimo nõ

asseruaretur, minime tamen sanctū esse desineret, quia vt sapiēter Vlpianus, *Ea propriè sancta dicuntur, quæ nec sacra, nec prophana sunt, sed sãctione quadã confirmata*; siue vt Martianus proposito huic nostro conuenientiùs explicat, *Sanctū est quod ab iniuria hominum defersum atque munitum est*, cuiusmodi sanè vestrum Tabularium erit si ex Summi Pontificis & Antistitum vestrorum auctoritate diris deuoueantur falsarii, expilatores, incendiarii & id genus homines rebus etiam sacratissimis, adulterandis, diripiendis & quoquo modo perdendis nati, quorum profligatus pudor eouq; furoris & audaciæ nonnunquam progreditur vt nisi legibus humanis diuinæ fulciantur, frustra quidem sit quodcumque in illos Diuina auctoritate sancitum est. Sed

796 GABRIELIS NAVDÆI
loci præterea in quo memoriæ il-
le seruari debent, ratio non postre-
ma habenda est, omnisque in eo
potissimum cura versari debet ut
suffICIENTER ab arte munitus sit,
tam contra nefarios sceleratorum
conatus, quàm aduersus temporis
iniurias, & casus illos fortuitos, qui
multa plerumque corrumpunt,
quibus homines scelesti, & vetu-
stas ipsa non modo fragilibus char-
tis, sed molibus operosis, solidisq;
marmoribus aduersa pepercant.
His autem omnibus ita constitutis
Tabularium quidem habebitis
pulcrum, elegans, copiosum, atque
in suas classes, quemadmodum
oportuit, & loculamenta distin-
ctum, sed quod eadem, quæ prius
blattæ, eadem caries, idem situs,
mures iidem pessundare rursus
non desinent, nisi hominis alicuius
fidi,

fidi, atque in hanc rem potissimum
 attentæ cura ab huiusmodi damnis
 prohibeatur. De cuius & vestrum
 simul omnium officio in Tabularij
 vestri non instauratione tantum,
 sed conseruatione modis omnibus
 procuranda vt paucis dicam, quid-
 quid maximè ad rem ipsam perti-
 nere videtur, non pigebit me hoc
 loci verba ipsamet Imperatoris
 Iustiniani ad Ioannem præfectum
 Prætorio usurpare, *Præcepta faciat
 tua Eminentia per unamquamque Pro-
 uinciam, vt in Ciuitatibus habitatio
 quedam publica distribuatur, in quam
 defensores monumenta recondant, eli-
 gendo quemdam, qui horum habeat
 custodiam, quatenus incorrupta ma-
 neant, & velociter inueniantur à re-
 quirentibus, & sit apud eos Archiuum,
 & quod hætenus prætermissum est in
 ciuitatibus emendetur.* Atque hæc

798 GABRIELIS NAVDÆI
sunt, Viri Clarissimi, quæ vobis ha-
bebam dicere priusquam Tabula-
rij vestri Indicem, summo à me, &
incredibili cum desiderio vobis
gratificandi confectum, publici
vestrûm omnium iuris & vsus fa-
cerem, quo in labore si minùs id
quod volebam, sum assecutus, fa-
ciet tamen humanitas vestra, cui
obsequium meum probasse satis
habeo, vt illius non me pœniteat;
si verò aliquid ex eodem utilitatis
rebus vestris accedet, totum id ac-
ceptum ferre debetis Domino
meo, itémque vestro, Cardinali à
Balneo, cuius in vos propensæ vo-
luntatis testimonium, etiam si non
hæc Tabularij vestri instauratio
patefaceret, non alia quæ quotidie
vestris commodis & honoribus
addere contendit significarent,
non homines denique testari &
pro-

palare vellent, Columnæ tamen
 Templi vestri de nouo instauratæ,
 & fornices lateritij & de vilissi-
 mis ex ligno fatiscente laqueari-
 bus euecti, nunquam hoc ipsum
 aboleri patientur. Valete.

*Hætenus ipse meo defunctus munere scripsi
 Membranas, quæ signa notent, quæ tempora
 rerum*

*Prisca, voluminibus seruentur condita vestris,
 Utque nouis possint loculis disposita reponi
 Singula quæque suis. sed nunc nisi vestra tenere.
 Incipitis, vestri quàm non fecere parentes
 Cautius, eximia vos laude carebitis, & re,
 Qua melior, me iudice, nec præstantior ulla est.*

CXIV.

Celeberrima Humoristarum Academia.

Gabriel Naudæus felicitatem optat.

Romam

NON essem profectò dignus
 ijs literis, quarum ego ma-
 jorem in modum studia comple-
 stor, nisi vobis, Proceres Acade-
 mici, qui earundem æstimatione

800 GABRIELIS NAVDÆI
celeberrimi non in Vrbe modò,
sed per Orbem cluitis, gratias ha-
berem quantas animus capere po-
test maximas pro honore quem
ipsis qualescunque in me illæ sūt,
accipiendo me in vestrum erudi-
tissimum Cœtum habere voluistis.
Neque enim sum nescius quàm
præclara rebus meis accessio fa-
cta fuerit ex solempni illa testifica-
tione vestrũ omnium in me vo-
luntatis, & cùm memoria reco-
lo nullum propè magnum & me-
morabilem virum Romæ fuisse ab
eo tempore quo primũ Acade-
mia vestra tantum inter alias, quæ
frequentissimæ sunt caput extulit,

*Quantum lenta solent inter vibur-
na Cupressi,*

qui nomen suum illi dedisse non
summæ suæ & cumulatissimæ lau-
di duxerit, videor mihi proculdu-
bio

bio tutius hoc egregio & immortali beneficio quod a vobis accipi, studiorum meorum commodis & honestati consuluisse, quàm tot hæcenus in eorum contentione & quasi feruore continuo exantlatis laboribus, qui non tam numero suo, aut cultu, quem illis ex humaniorum disciplinarum flosculis & amœnitatibus indiderim, quàm approbatione vestra sument auctoritatem. Quippe cùm nihil sit in vobis plebeium, nihil humile, aut è trivio petitum, sed omnia ad augustissimæ laudis amplitudinem & perpetuæ commendationis famam accomodata; locus nempe in quem conuenitis ornatissimus, Princeps qui vos moderatur spectatissimus nobilitate & doctrina, sermones non nisi de rebus grauissimis, Auditores. &

802 GABRIELIS NAVDÆI.
purpuratorum Antistitum Colle-
gio selectissimi quique & optimi,
Academici denique quales olim
fuerunt Tassi, Guarini, Marini,
Grilli, Aleandri, Riualtij a Fluren-
za, & verò nunc sunt Allatij, Ma-
scardi, Holstenij, Leonidæ, Si-
meones, Suaresij, Tortoleti, Buc-
ciardi, Camolæ, digna prorsus
omnia Cælo & æternitate nomi-
na, quorum ego societate recrea-
tus & incitatus exemplo cùm fa-
mæ & dignitati melius, tum in-
genio deinceps propensius consu-
lam. Sanè compulerunt me ra-
tiones eiusmodi in illud deside-
rium, quod tamen incomparabili
viro, & summa mihi officiorum
necessitudine conjuncto Leoni
Allatio non priùs literis meis fig-
nificandum duxi, quam ex Sym-
macho didicerim illud non debe-
re vos.

re vobis nouum aut insolens videri, Nam vt inquit ille, qui omnium ore celebrantur & probitatis laude conspicui sunt, in cognitos quosque ad amorem propriæ familiaritatis inuitant. Quamobrem ea de causa factus audacior licentiam Allatio meo feci, vt ad vos de voto meo referret, cuius me per vestram humanitatem damnatum fuisse, est omninò quod mihi summoperè gaudeam, Tibi verò, Camille Columna, Princeps meritissime, quem tot virtutum dotes & antiquissimæ familiæ tuæ splendor supra calamus meum exornant, tantum me tibi debere profiteor quantum persolvere difficile est, vobis denique Proceres Academici, quorum in me orando propensionem non præter spem, sed ultra meritum meum

804 GABRIELIS NAVDAEI
sum expertus, istud omne de me
polliceor, quod expectare pote-
stis ab animo vestrum omnium
jampridem amantissimo, cuique
prius unquam, aut antiquius nihil
erit, quam vestris commodis &
honoribus inferre quod equi-
dem ita me praestitutum recipio
ut quoad per me fieri poterit, pau-
cos mihi pares in amore & cupi-
ditate vestrarum rerum secunda-
rum sitis habituri; sicut in colen-
da quoque beneficii vestri memo-
ria nemini sum concessurus, et si
illud praemagnitudine sua de eo-
rum genere sit, pro quibus gratiae
referri non possunt, haberi autem
animo & obsequio singulari ver-
bis certe non possunt. Quare pur-
gabit me apud vos clarissimus Al-
latus si absens non satis cumulatè
officium hoc vobis exhibere pos-
sim,

sim quod præsens modis omnibus
 studebo probatum iri Academiae
 vestrae, cui gloriam & fausta om-
 nia, quemadmodum antea semper
 ex animo feci, ita nunc ex muneris
 mei ratione precor & voueo. Va-
 lete.

De tribus Italiae Academiis, quibus
 nomen meum dedi.

*Trina, meis stimulata libens Academia, amicis
 Me tenet, & patulo pectore blanda fouet:
 Primâq; velocis quâ perluit unda Metauri, (a)
 Hoc Federice tibi detulit obsequium.
 Postea Romuleæ (b) fierem quo gratior, unus
 Orbis honor nostri præ iit Alkatiis.
 Et modo mellifluo quæ Gaddi pendet ab ore
 Tusca, (c) viri tanti me capis arbitrio,
 Nempe mihi triplicem Saturnia terra decorem
 Contulit, hæcque mei nominis urget amor:
 Iudicio ut quantum tribuat simul istæ virorum
 Cura mei, quibus est maxima, sic pateat.*

(a) Urbini. (b) Romæ. (c) Florentiæ.

Quare verò per decennium integram Auctor hic eruditissimus a conscribendis Latinè literis abstinuerit, occupationes eius gravissimæ fuere in construenda Eminentissimi Cardinalis Mazzarini Bibliotheca & postremum illa Serenissima Christina Regina Suecorum.

ΑΠΟΒΑΤΗΡΙΟΝ ad amicos
meos cùm ex Italia
discederem.

O mihi dilectæ cur vitam ducere Romæ,
Cur Latio sedem ponere fata negant?
Quid iuvat æræ toties valicasse per Alpes,
Quid quater insanis vela dedisse notis;
Innumeri quos fama Viris ad Sydera tollit
Inclytæ, si posthæc incola rarus ero?
Hospitium Galeæque tuum, Paganine tutumque,
Atque tuum Doni, relinquere si propero.
Holsteniôque breuem si cogor ferre salutem,
Et pauca Allatio dicere verba meo,
Si vestros Gaddi, Nardi, Tomasine, Cotuni,
Transco

*Transco festino quadrupedante lares,
 Si tua Balde saxa complecti, vel una Setui
 Pectora non ossum candidiora nives,
 Si nequeo Argolium, Berigardum, Taureliumque
 Bendandum & Ponam stringere pro meritis;
 Vix quoque facundi dextram si tangere Scioppi.
 Vixque Palatini Gasparis ora datur.
 Si te grande meis, Cassi, decus addite factis,
 Sed fugiens vel te culte Querenge peo,
 Sineque mansurus Nici, Nouarine, Casali,
 Cognita tot doctis limina vestra promo,
 Denique si Rhodium, Vestlingum, teque Licets,
 Ferrariumque mihi vix licet aspicere:
 Sed mea cum vigilent querendis otia libris,
 Queis nona Iuliadæ Bibliotheca nitet,
 Hæc ego cum vestris capiam salaria, magni
 Phæbigenæ, æbsenti quæ dare Musa solet,
 Et fruar ingenij pulchro malim nunc quando
 Aspectu vestro non licet usque frui.*

AD IULIVM CARDINALEM MAZARINVM
 de variis itineribus à me locu-
 plectandæ eius Bibliothecæ causa
 per Europam susceptis.

DVm struis innumeris sedem Mazarine
 libellis,
 Hosque iubes toto sedulus Orbe legam,
 Primus ab exhaustis reculit labor omina Belgic
 Et redij spoliis ditior Atrebatum.

808 GABRIELIS NAVDÆI

*Proxima cura fuit Venetum lustrare tabernaculum,
Helveticos saltus, Ausoniaeque plagas.
At nunc Sarmaticis petimus loca fœda pruinis
Tam facilis blando vis latet imperio!
Nec mea iam seris ætas malè tuta sub annis,
Nec dubie obstabunt certa pericla viæ?
Quin paribus studiis Martem coniungere Musis
Gallia te magno vindice, sola queat.*

**Ad eundem eadem de causa, de meo
in Angliam itinere.**

Q*uo tua per varios crescat, Mazatine, labores
Orbis in exemplum, Bibliotheca, meos;
Iam tribus emensis Europæ partibus, Anglos
Diuitiis conor nunc spoliare suis,
Hispani restant, sed tu dum Marte fatigas
Illos, iure mihi hospita tecta negant.
Hinc tibi cum telis vel libris ponere metam
Conueniat, telis sis rogo meta tuis.*

CXV.

*Isaaco Vossio Viro clarissimo, Doctissimoque,
Gabriel Naudæus S.P.D*

Stocholmiam

MIrabar ego, clarissime Vossi,
cùm literæ tuæ nuper a Do-
mino Didalio mihi redditæ sunt,
aliquid in me esse, mihi met ipsi
incognitum quo Seremissimæ Re-
ginæ (*Christinæ scilicet*) omnium-
que in explorandis ingenijs soler-
tissimæ, non innotescere modò,
sed placere potuerim. Exploraui
igitur me totum ad vnguem, cuol-
ui diligenter aduersaria vitæ meæ,
atque ita demum apud mē statui,
hominem me literis tantum Latini-
nis mediocriter excultum tibi vi-
rorum optimo, ac de multis bene-
merendi studioso, beneficium
istud debere, quo nullum vnquam
in vita, aut optabilius, aut mihi

810 GABRIELIS NAVDÆI
honorificentius accipere potue-
rim. Quamobrem istud imprimis
mihi seruandum est, vt gratias ti-
bi de illo habeam quàm possum
maximas ; deinde verò vt me vir-
tuti ac doctrinæ tuæ pridem, nunc
verò incredibili etiam beneuolen-
tiæ addictum fore tibi ita persua-
deas, nihil vt tibi certum aur per-
suasum magis esse possit. Sed o-
randus præterea mihi es, vt qui me
Serenissimæ Reginæ tot officiosis,
ne quid grauius dicam, testimo-
nijs commendatum esse de melio-
ri nota voluisti, illud etiam per
mollia tempora fandi insinuare ei-
dem velis, me, quòd tibi de me
tam prolixè crediderit, quòd ver-
bis vsq; se adeò blandis ad se, Au-
lâmque suam inuitauerit, quòd
denique munificentia Regalis te-
stificationem addiderit amplissi-
mam

nam, oblati mihi per Dominum
Bidalium, quotiescunque me iti-
neri committere vellem aureo-
rum numum tot millibus ut me
statim in ruborem ex tenuitatis
meæ conscientia coniecerint, me
inquam tot priuatis nominibus, ita
eius commodis & nutibus vel mi-
nimis obedientem postea futurum
persuadeas ut nihil mihi tam ar-
duum esse possit quod ea volente
non velim, aut iubente non aggre-
diar. Frustra igitur mihi, aut æta-
tem, senio proximam, aut lon-
ginquas eo usque molestissimas
peregrinationes, aut itinerum pe-
ricula, aut Cœli solique mutatio-
nes quis obijciat, melius tu, Vossi,
nihil esse quod ego tantæ Reginae
gratiâ facturum non sim, verèque
contendis. Et sanè per me vnquam
non stabit, quin te optimum Va-

812 GABRIELIS NAVDÆI
tem fuisse res ipsa cōfirmet. Enint-
uero quod Eminentissimus Car-
dinalis Mazarinus licet reflanti-
bus Fortunæ ventis hūc illūc pro-
jectus, me non secūs addictum si-
bi & nexu, mancipiōque habeat,
quām cū eius virtute supra illud
omne, quod humanum est maxi-
ma Gallorum imperium nondum
improbis ac nefarijs Factiosorum
conatibus impetitum suam con-
stare felicitatem expertum est. Ni-
hil propterea de ea re, quam im-
pensiūs vrges eo non annuente,
multōque minūs inconsulto sta-
tuere possum. Auguror tamen,
imò verò polliceor bona sua venia
fieri istud posse, si ex Serenissimæ
Reginæ literis semel cognouerit
istud ei in votis esse, vt quam ipse
in Gallia Bibliothecam, omnium,
quæ vnquam fuerunt, locupletis-
simam

simam, instruere meâ operâ ag-
gressus est, quando spes eius ab-
soluendæ tantum non decollauit,
eam demum tantæ Reginae faustis
felicibusque auspicijs in extremo
Septentrione perficiam. Atque ita
vides qui sit in præsentia rerum
mearum status, ego verò quanta
sit in me & quàm mirifica Sere-
nissimæ Reginae propensio, igno-
rare ex literis tuis non possum.
Grati animi significationem si a
vulgaribus personis libenter am-
plectimur, quanto magis illam,
quæ proficiscitur a Regina, eâ-
que potentissima, & sapientissima
lubentiùs amplecti & suspicere &
venerari debeo. Certè mei mune-
ris est cauere imposterum ne Di-
ua Christina hominem in me pa-
rum nominis sui religiosum cultor-
em obtineat: tui verò ea mihi

814 GABRILLIS NAVDÆI
mandare quibus illam, tantum in
me honorem & beneficium non
malè collocasse omnes intelligant.
Vale felix, Doctissime Vossi, &
Burdetio nostro Charitum œcel-
lo, cū ad vos appulerit, salutem,
precor, meo nomine nuncia pluri-
mam. Parisijs 15. Decembris
quo die tuas accepi

1651.

Epistolarum
GABRIELIS NAVDÆI
Parisiini.

F I N I S.

